

Kıymetli Dostlarımız;

Malumunuz olduğu üzere Millî Eğitim Bakanlığının "en yüksek danışma kurulu" olarak tanımlanan ve 7 yıllık uzun bir aradan sonra toplanan Millî Eğitim Şûrası, Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in başkanlığında geniş bir katılımımla 1-3 Aralık 2021 tarihleri arasında Ankara'da toplandı.

Uzun bir aradan sonra toplanan ve 20.si gerçekleştirilen Millî Eğitim Şûrasında üç ana konuda özel ihtisas komisyonları marifetiyle 'Temel Eğitimde Fırsat Eşitliği', 'Mesleki Eğitimin İyileştirilmesi' ve 'Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi' konularında teklif ve öneriler toplanarak genel kurulun onayına sunuldu.

Kıymetli dostlar; Bildiğiniz gibi şûra kararları, toplantıya katılan üyelerin oy çokluğuyla alınıyor ve kararlar, Bakan oluru ile Tebliğler Dergisi'nde yayınlanıyor. Bu bağlamda **Enderun Özgün Eğitimciler Derneği** olarak bizler bu sürece imkânlarımız ölçüsünde müdahil olup, fikirlerimiz, tekliflerimiz ve yöntem önerilerimizle pozitif katkıda bulunmak için şûraya temsilci olarak katıldık..

Önerilerimizin dikkate alınıp alınmadığından bağımsız bir şekilde; eğitimciler olarak bu ülkenin eğitim sisteminin iyileştirilmesine yönelik söylenmesi gereken sözlerimizi imkân dâhilinde her platformda müzakere, istişare ederek olgunlaştırıp sonrasında da ilgisine ulaştırmak arzusundayız. Bunun bir istek olmanın ötesinde sorumluluğumuz olduğunu düşünüyoruz. Bu sorumluluğumuzun gereği olarak şûra öncesinde yaptığımız çalışmaları raporlaştırdık.

Ülkemizde bitmeyen eğitim tartışmalarında sürecin bugüne nereden geldiği, nereye gidilmek istediğinin her daim rikkat ile takip edilmesi gerekmektedir. Bu özen bürokratların çoğu zaman mesleki dezenformasyon ve resmi bakış kaynaklı oluşabilecek eksikliklerini görmek ve uyarılarda bulunabilmek için gereklidir. Bizler de sizlerin desteği ile bu görevimizi her daim yapabilme arzusu ve çabasındayız.

Enderun Eğitim Yazıları dergimizin 19. sayısında yapılan 20. Millî Eğitim Şûrası'nın konularına, içeriğine ve çıkan sonucun değerlendirmesi konularına yoğunlaştık. Dergimizin sayfalarında şûranın işleyişi ve şûra kararları ile ilgili daha detaylı görüşlerimizi sizlere aksettirmeye çalıştık.

Rabbim niyetlerimizi sahih, akıbetimizi hayretsin.

03
SAMİMİ NİYET
TUBA NUR KAR

04
YOLDA...
SALIHA ÜLEV EYÜPLER

06
MUTLULUK EŞİĞİ
BAYRAM YILMAZ

10
ÇIKMAZ SOKAK VE
MÜLAYİM TEKİN OKULU
MEHMET IRIZ

13
SESSİZ ÖNCÜLERİMİZDEN
MÜLAYİM TEKİN (1961-2010)
HASAN UYAR

16
20. MİLLİ EĞİTİM ŞÜRASI'NA
TAVSİYE ÇALIŞTAYI

20
ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ
EĞİTİMDE FIRSAT / İMKÂN EŞİTLİĞİ
TAVSİYE KARARLARI

24
ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ
ÖĞRETMEN YETERLİLİKLERİ TAVSİYE
KARARLARI

26
ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ
MESLEKİ EĞİTİMİN İYİLEŞTİRİLMESİ
TAVSİYE KARARLARI

32
ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ
LİSAN HASSASİYETİ TAVSİYE
KARARLARI

34
TÜRKİYE'NİN MAARİF DAVASI'NDA
MUALLİM VE AHLÂK
MUSA YAŞAROĞLU

42
TÜRKİYE'DE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE
ÖĞRETİM ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
PROF. DR. ENGİN ASLANARGUN

46
OSMANLI MEDRESELERİNDE
FIRSAT EŞİTLİĞİ
ALPASLAN ARSLAN

52
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MİLLİ EĞİTİM
VE KÜLTÜR ŞÜRA'LARININ GÜNDEMİ
VE TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN
KARAKTERİSTİĞİ

66
20'NCİ MEB ŞÜRASİ TAMAMLANDI

74
20. MİLLİ EĞİTİM ŞÜRASI'NIN ARDINDAN
TALAT YAVUZ

76
20. MİLLİ EĞİTİM ŞÜRASİ;
DETAYLARDA BOĞULMAK
BAYRAM YILMAZ

84
MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE
GÜÇLÜ YARINLAR İÇİN
METİN ÖZGEN

92
ŞAİRİN DİRİLİŞİ
NABİ KÜÇÜK

SAMİMİ NİYET

▲ TUBA NUR KAR

Beşerin hilkatine lutfedilen melekelerin
arzın mahlûkatındaki yansıması, derûnî
tefekürün müsebbibi değil midir Sezâ?

Karın tanesindeki âheste kıyâm, insana
incitmemeyi öğretir mesela! Baharın sonunda
yapraklarını döken ağaç, toprağa; yeniden
dirilmenin nizâmını fısıldarken, acılarının
semereye duracağını haber verir insana.
Uçsuz bucaksız semâvâtın ve altındaki arzın
içerisinde sadece bir "zerre" olduğunun
farkına vardığı gibi insan, insan doğuyor
tekrardan...

Yüreğinin keşmekeşinden sıyrılıp
mayasındaki hasleti yağurmaya mâhir
olduğunda, kıvamında pişmiş oluyor yüreği.
Zemheriyi içmiş tandırın sıcaklığında kavrulan
ellerinden çıkıyor ekmeğinin buharı! Yurduna
buram buram sıcaklığı yayılıyor kokusuna
dozulmayan yenibaharın... Çalılarını toplayıp,
ateşine hamal olduğu kelimeler; avuçlarını
semaya açmış terennüm ediyor sancısını...
Düştüğü yerde topallıyor, oradan toparlıyor
cümle zinetini. Mürâi lisanların hasbihâlini
geçmişe dürüp, samimi bir niyetin libâsını
samimiyete giydirmek lazım azizim! Cam
çiçeklerinin gösteriştten uzak örtüsünü
sermek lazım kalbi kir tutmuş yüzümüzü.
Yağmurların yapraklarını ıslattığı bu çiçeklerin
yüreğinin her bir odacığı aşikâr olur hayret
nazarını kuşanana! Rahmet damlalarının
sırtını sıvazladığı ân, çehresine çarşaf gibi
gerer o nazenin sermayesini. Ve elbet, içinin
dışına yansıması korkutmaz cam çiçeklerini!

İnsanı kalbindeki gösteriştten arındırıp,
endişesiz bir ihlâsa tekâmül edecek bir rahmet yağmuru
lazım Sezâ! Bütün ömrünü ıslatacak, iliklerine kadar
yıkayacak bir rahmet!

Toprağında "samimiyet" yeşeren insanoğlu, ömrüne
degecek niyetlerinden devşirir hasadını. Evvelâ,
imtihanının yolculuğuna mihmandâr bir deryâdil ile
sükûnetinin dahî kelimeleri ardı ardınca dizdiği hâlin
ihlâsı sarmalı yüreğini. Bir aynaya yansır gibi görebilmeli
kendi gibiyi. Zirâ insan karşısındakinin pûr melâlini
yansıtır aynasında. Canına değen her ne ise yankısını
bulur en-nihâyetinde. Nice zamandır sonu gelmez bir
sükûnetin sarmalında asılı kalmış insanlığın, canına
devâ olacak mültefit bir yârenin yoldaşlığı lazım gelir.

Yitip giden ömrüne kadirşinas bir el beklenir!

Pazarlığa dökülmemiş samimi niyet, beşeriyyâtın
sadrına şifa-i bağıni kurar ve sonra insan, kulluğunda
amelini umar! İhlâsı kâfi olan insanın beşere muamelesi
de güzel olur. Ve muhakkak kulluğunu ihsân ile eda
edenin yağmuru rahmet olur...

Velhâsıl-ı kelâm; zerreden kürrreye yaratılmış ne varsa
samimiyetin tezahürüdür. Filhakika Rahmân'ın kelâmına
muhatap muhlise sorulsa samimiyetin dilinden?

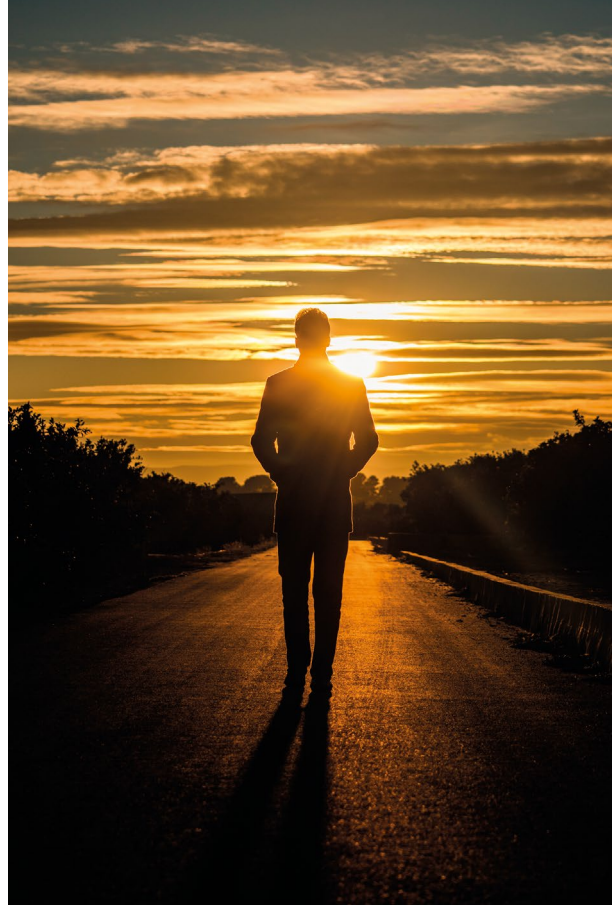
El-cevap der: secde yerinden...

Ve böylelikle kalbin yakınlığıyla ihlâsı arz edersin
alnın izinden...

YOLDA...

▲ SALİHA ÜLEV EYÜPLER

Belki biraz daha yavaş yürürsek, yolu anlamlandırabiliriz. Hatta sindiririz yolu, farkına varırız çiğneyip geçtiklerimizin, hakkını veremedi, gözlerimiz daha doymadan, ayrılmak istemeden bakışlarımızı çevirdiğimiz nice güzelliğin. Alelade bir yol değil bu, ya da alelade belki, belki öyle ama sıradanlığın ne denli huzur verici olduğunu simsiyah düğümler içinde uyanan zihinlere sorun. Sıradan bir gün, sıradan bir hava durumu, sıradan bir yemek, sıradan bir kaç söz, öylesine rastladığımız bir kişi, birileri için kim bilir ne kadar özlenen, ne kadar istenen bir olağanlıktır. Belki dünyanın muhteşem güzelliklerinden sayılan, sadece fotoğraflarda gördüğümüz yollarda yürüme

şansına sahip değiliz. Oralarda yürümek de harika bir deneyim olurdu eminim. Ulaşamadığımız yolları da sevebiliriz. Kendi yolumuza iltifat edeceğim birazdan ama bu yürüyemeyeceğimiz yolların yapaylığından dem vurup beğenmemeye çalışmamızı gerektirmez.

Peki, bizim yolumuz? Çöp kutuları, çarpık evler, tellere asılmış çamaşırlar, ağaçlar, sonra evler, sonra yine ağaçlar, evlerin arasında kaybolan ağaçlar, ağaçların arasında kalmış yalnız sessiz evler... Belki çocuklar, belki cam kırıkları, sonra tenhalık, sonra betondaki pati izleri, güvercin geçişleri, kurumuş dallar, gri gökyüzü bir süre, bir süre ışıltılı bir mavilik... Çakıl taşları, lastik kokusu, kaldırım taşları arasından çıkıp dağılan kumlar, çeşmeler, çeşmelerin başına zincirle bağlanmış kirli bardaklar... Yağmurda cızırdayan elektrik direkleri, dut ağaçları altındaki lekeler, haram mı değil mi diye düşündüren dutlar... Hudutlar, kumlu, dikenli telli, ağızda demir tadı bırakan hudutlar... Kurumuş yaprak senfonisi, yeşil kahverengi ve sarının hayranlık veren dansı, gün batımı dağlar arasından, bahar kokusu beyaz çiçekli, yalın ayak cıvıltılar, baston tıkırtıları, yünlü kukuletalı şapkalar, kahkaha ve çay sesi ve fazlası... Kapanmayan parantez. Sıra noktalar, sonsuzluk işareti.

O kadar acelemiz var ki o kadar çok yetişmek istiyoruz ki çoğunlukla geçtiğimizden daha az kıymetli şeylere. O kadar çok yoruluyoruz ki görememekten ve o kadar çok bulanıyor ki varlığımız bu hızlı geçişlerden, bedenimiz önde ruhumuz arkada iç içe geçemez oluyoruz. Ruhlar ayrı yerde karşılaşıyor, bedenler ayrı yerde. Bakıyorsunuz iki kişi konuşuyor, biri beden diğeri ruh; anlaşıyorlar. İki beden konuşuyor; anlaşıyorlar, iki ruh konuşuyor, anlaştı sanıyorsunuz değil mi? Hayır, anlaşıyorlar. Bedensiz ruhlar da eksik kalıyor çünkü.

Hep sonlandırmaya odaklanan beyinlerimiz süreç algısını kaybediyor. Yani yaşamıyor, koşuyoruz. Şuursuzca, unuturcasına koşuyoruz, görmemecesine, bilmemecesine, ölümüne koşuyoruz.

Yol öğretir yürümesini bilersen, dinlenmesini, dinlemesini bilersen. Yollarımız Japonya'nın kiraz çiçekli yollarına benzemiyor, masalsı yollara benzemiyor ama uzun

yolculuk boyunca kendiliğinden süslenmiş yollara da uğramıyor muyuz, arkasına denizleri alıp önümüz sıra süzülen yemyeşil ağaçlar arasından cenneti düşündüren patikalar yok mu? Var. Ama kabul edelim gürültülü ve kirli yollarda daha çok şey öğreniyoruz. İnanın yavaşlayıp o gürültüyü de dinlemek gerekiyor, bir şeyleri bazen olmaması gerekenden başlayarak öğreniyoruz çünkü.

Yol üstünde sabit duranlar, hareket halinde olanlar... Hiçbiri ama hiçbiri tesadüf değil. Biz yaprağın düşüş hikâyesine inanan insanlarız, sebepsiz bir duruş, bir kıpırdanış yok bizce. Aileler, arkadaşlar, komşular, akrabalar, hayırsızlar, hayırlılar, duyduğumuz sesler, şahit olduğumuz olaylar, gördüğümüz manzaralar, sahip olduklarımız hepsi bize bir şeyler öğretme derdini taşır. İdrak edilmek arzular. Derin anlamlar basit görünümüler altında yatar.

Kafamızda parlak bir bulut içinde beliren herhangi bir amaç uğruna koşarken nasıl görüp nasıl öğreneceğiz? Burada mesele bir amaç peşinde koşmak değil, amaç sahibi olmanın ve ona doğru ilerlemenin övgüden başka hak ettiği yoktur. Mesele koşmak, bizim için hazırlanan süslenen (evet bizim için süslenen bir şeyler var, yoksa çiçeklerin rengârenk oluşunu neyle açıklayacağız) sahneden öylece geçip gitmek. Görüp beğenelim, ayırdına varalım diye bize sunulan her şeyi saliseler içinde bulanık bir boşluğa bırakmak. Zihnimiz ve bedenimizdeki koşma arzusunu durduramamak ve sürekli yorgunluk.

Oysa yolculuk, yorulduğunda dinlenmeyi gerektirir. Gökyüzünü seyretmeyi, bulutları izlemeyi, ağaçların düzenine kafa yormayı gerektirir. Uzun uzun düşündürür yol ve bu düşünce, zihni bir makine gibi mesaiye sokmaktan ziyade ruhu dinlendiren, aitik duygusu veren bir biçimdedir. Anlam arayışımızdaki tüm yanıtlar buradadır. Eğer yavaşlamayı başarabilirsek görmeyi ve zamanla anlamayı da başarabiliriz. Kendinize izin verin. Yoğunluklar, karmaşalar, planlar içinde kendinize durup dinlenme, durup seyretme izni verin. Kendinize bilmeme izni verin. Her şeyi bilmeyin, her şeyi öğrenmeyin,

bilmeden olurlarına bırakmanın, teslim olmanın tadına varın. Sessizliğiniz uzun sürüyorsa sesler içine atın kendinizi, yok çok gürültü içindeyseniz sessizliği deneyin. Yorgunsanız dinlenin, kafanızdaki planların hepsini yapmasanız da olur. Kendinize gerçekten iyilik yapın. Sanal değil gerçek bir iyilik. Yapmayı en çok ertelediğiniz şeyler genellikle ruhunuza en iyi gelen şeylerdir. Bu döngüyü kırın. Bir kalemle kırın, bir konuşmayla kırın, toprakla kırın ama bunun için uğraşın. Huzur sanıldığı gibi uzaklarda, ulaşılmazlarda, erişememeklerde, kaybettiklerimizde, keşkelerde değil. Huzur çok yakın. Zamandan kopup gittiğiniz uğraşlarınızı çoğaltın, gerçekten gülebildiğiniz insanlarla sohbeti çoğaltın, şükür çoğaltıp suçluluk duygunuzu azaltın.

Yol güzel, yol bizim için, yol kutsal, yol bizden yana, biraz daha yavaş, biraz daha uzun bakışlar, biraz daha güneş ve asla yağmur düşmanlığı yapmak yok. Yağmur karanlık bir ışıltı... Şimdi mutluluk hormonunu azalttığını söylüyorlar, biz de kabul ediyor ve yağmurlu günlerde mutsuz oluyoruz. Yakında mutluluk hormonunu arttırdığını söyleyecekler ve biz de kabul edeceğiz. Bırakın yağmurla ilgili kendi bilimimiz olsun, kendi araştırmamız olsun, sevelim yağmuru, mevsimleri, rüzgârı, beyaz bulutlar kadar gri olanları da sevelim. Sevelim yolu, yolda olmayı. Kabul edelim mutluluğun sürekli olmadığını, huzurlu hissetmek içinse olanı olduğu gibi kabullenmek gerektiğini. Kabul edelim ve kalan yolu böyle yürümeye çalışalım. Bakalım neler değişecek.

MUTLULUK EŞİĞİ

▲ BAYRAM YILMAZ

"Bir yudum su, bir zeytin tanesi inananlar için dünyaya bedeldir." diye başlardı tek kanallı TRT ekranında İnanç Dünyası programı. Diyanetin hazırladığı, Yaşar Nuri Öztürk'ün konuk olduğu Perşembe günleri ana haber bültenlerinden önce bir saatlik, İslam'ın en naif halinin anlatıldığı bir programdı. Açılıшта kısa bir Kur'an okunurdu. Programı özellikle belli yaşın üzerindeki mutaassıp insanlarımız ekran karşısında Kur'an tilaveti dinleme imkânını kaçırmak istemediklerinden ellerinde 99'luk tesbihleri ile huşu içerisinde beklerlerdi.

Hayatlarının merkezinde kanaatin ve şükürün çok belirleyici olduğu bir nesil için kendilerini çok iyi hissetmelerine sebep olan bir durumun ifadesi gibiydi biraz "Bir yudum su, bir zeytin tanesi inananlar için dünyaya bedeldir." ifadesi.

Teknolojinin ve ülkenin imkânlarının çoğalmasıyla 100'lerce kanalın olduğu her meşrebe her beklentiye uygun onlarca kanalın ekranlarımıza doluştuğu, bazen en edepsiz tanıtımlar ile ayet ve hadisler ile ürün pazarlayan kanalların aynı adres ve ofislerden yayın yapabildiği, Diyanet kurumunun da 7/24 açık kanalının olduğu, her türlü yarışma programlarının yanında Kur'an'ı güzel

okuma yarışmalarının da yapıldığı günlere geldik. Bu günlerde bir kez daha söylesek "Bir yudum su, bir zeytin tanesi inananlar için dünyaya bedel" midir?

Her insan günün sonunda mutlu olmak ister. Her insanın mutlu olmak için ihtiyaçları istekleri farklı farklı olmaktadır. Bu farklılık cinsiyetinden, doğasından kaynaklandığı gibi ailesi başta olmak üzere yoğun etkileşimde bulunduğu çevresinin "mutlu olmak için gerekenler..." başlığının altına doldurdıkları ile de ilgilidir. Bir oyuncak araba erkek çocuğu mutlu edebilecekken bir kız çocuğunu başka bir oyuncak ile tebessüm ettirebilirsiniz. Bazı çocukları ise bir oda dolusu oyuncak mutlu etmeye yetmeyebilir. Peşinde olduğumuz sorunsalımız; neden?

Yine bu bağlamda eğer kişi etkileşim olarak sadece akraba ve arkadaş çevresi değil sahip olduğu teknolojik imkânları sayesinde sosyal medya veya diğer mecralar üzerinden, dinleyen, izleyen etkilenen konumundaysa daha fazla "şey"e özenebilmekte, çok daha fazla "şey" ile kıyaslamalar yapmaktadır. Standartlar, beklentiler arttıkça da mutlu olmak için gerekenler çok daha fazla farklılaşmakta, çeşitlenmekte, fazlalaşmaktadır.

Bundan çok değil elli yıl kadar önce kıyas ve nispet imkânları mahalle ve sınıf arkadaşları ile sınırlıydı. Bugün dünyanın her köşesinden profesyonel çekim görseller önümüze düşmekte, dünyanın sayılı zenginlerinin dünyasına şahit olunabilmekte, gerçek hayatta hiç karşılaşma imkanı olmayan insanlarla nispet ve kıyas yapılmaktadır. Bu kıyas sadece maddi olanaklarla olmadığı gibi daha fazlasıyla fiziksel/bedensel özellikler üzerinden de olmaktadır. Teknoloji ve global sistem hepimizin evlerinin içine; sabah yatağından kuaförden çıkar gibi çıkan aktrisleri, fit vücutları, boğaza nazır sıfır konakların (ki oyuncuların hiçbirinin böyle bir konakta yaşama imkanı oluşmamaktadır) içerisindeki steril hayatları ve içindekilerin endamını arz etmektedir. Evlerimizin en mahrem yerlerinden izleme imkânı bulduğumuz bu seyirlikler gerçeklikten çok uzak olsa da ergen (tam gelişmemiş) zihinler için "neden benim böyle evim/vücudum yok, niye benim kahvemi hazırlayacak bir tanecik hizmetçim yok" mahrumiyet hissine sebep olmaktadır.

İnsan ihtiyaçlarını giderir, arzularının peşinden gider, eksikliklerini tamamlar, ulaşmak istediği için mücadele verir. "İnsan ömrü kovalamacadan ibarettir." desek meseleyi daha yalın haliyle ifade etmiş oluruz. İnsan kendisini hangi konuda eksik hissediyorsa o konuda tamam olma gayretine girer. Bu süreçte amacına yaklaşırken her başarı ile mutlu olabilir. **Meselenin kritik eşiği hayatımızın anlamını ve amacını kim belirliyor, bu amaca bağlı olarak mutluluk eşiğimiz nereden başlıyor?** Eğer insan bilinçli olarak kendi değerleriyle hayatına bir anlam yükleyebilir, bu anlamı gerçekleştirmek için de kendi imkânları ile tutarlı bir süreç işletebilirse başarı da başarısızlık ta, mutluluk ta kendi cabasının sonucu olacaktır. Değilse...?

Güntümüzün cari olan kapitalist sistemi "insan ihtiyaçları sınırsızdır" diyerek insanın satın alma tüketme iştahını sürekli aç tutmaktadır. Bunun iktisat teorileri ile uzun uzun anlatıldığı akademik metinleri ilgisinin dikkatine bırakalım biz yalın halimizle devam edelim. Bazen bir meseleyi anlaşılmaz yapmanın yolu onu detaylara boğmaktan geçer. O yüzden biz sadelikten ilerleyelim.

İnsan ihtiyaçları sınırsızdır dediğinizde ve buna iman ettiğinizde hayatınızın tamamını ne kadar çalışırsanız çalışın asla tamamlayamayacağınız eksiklik, bitiremeyeceğiniz bir sarmalın içinde geçer. Ulaşamayacağınız bir kırmızı elmanın peşinde huzurunuzdan, sağlığınıza olursunuz da sonrasında istesiniz kaybettiklerinizi geriye döndüremezsiniz. Keyif almak, mutlu olmak için çabalarsınız da mutluluğu yanlış yerlerde aradığınızdan tüm bu çabalarınız sizi bir türlü istediğinize ulaştıramaz.

İnsanın soru sorması, "neden"leri "niçin"leri araması, mümkünse işin sonunda ulaşılması istenen yerin doğruluğu üzerinde tefekkür edebilmesi çok kıymetlidir. Öyle ki **soru sormak cevaptan bağımsız olarak da çok değerlidir.** The Contact filminde çok hoşuma giden bir sahne vardı; filmin sonunda uzay dinleme istasyonunu gezen ilkökul öğrencilerinden biri filmin başrolündeki bilim insanına bir soru sorar. Soru "Uzayda bizden başka hayat var mı?"dır. Jodie Foster canlandırdığı bilim insanı "Bu çok güzel bir soru. Sence" diye cevap verir. Çocuk da "Bilmiyorum" der. Bilim insanı "Bu da çok güzel bir cevap." diye karşılık verir.

İnsanın kendi hayatı ile ilgili olarak "Ben kimim? Varlığımın değeri, yaşamın gayesine?" gibi sorular sorması, sorabilmesi uzayın derinlikleri ilgili sorulardan ve cevaplarda çok daha kıymetlidir. Her şeyden önce biz kendimiz ile ilgili sorularımızı üretmez, sorularımıza kendimiz cevaplar veremezsek başkalarının bizim için verdiği cevaplara mahkûm oluruz. Kendi hayatımızı yaşıyor zannı ile başkalarının bizler için tasarladığı, her türlü veri aktarma teknolojisi ile 5.5 inçlik ekranlardan elimize, cebimize, zihnimize, gönlümüze düşürdükleri saçma sapan kaygıları kendimize amaç ediniriz de farkında olmadan ömrümüz geçer. Yoksa Aylık kazancı 4.500 TL olan birisinin 16.000 TL'lik bir cep telefonu alma gayretini, İstanbul'da 15 yaşındaki kız çocuklarının G.Kore'ye gidebilmek için evden kaçmalarını, bir müzik gurubuna "arm" yazılmayı, işlevi vücudumuzu dış etkilerden korumak olan kıyafeti mağazadan yırtık şekilde almayı nasıl açıklarız. Bardak içindeki maliyeti belki 2-3 TL olmayan bir kahveye 20-30 TL verilmesi acaba bizim kendi öz tercihlerimizin sonucu olduğunu mu düşünüyoruz? O'nu içmenin, O'nu giymenin, O'nu izlemenin çok önemli olduğuna acaba biz kendimiz mi karar veriyoruz, biraz düşünelim? Acaba kararlarımız verirken inancımız, örfümüz, kültürümüz kişisel ihtiyaçlarımız mı daha çok belirleyici, yoksa dünyada geçerli olduğunu düşündüğümüz trendlere mi kendimiz kapıldık.

Bir ağaç kökü ne kadar sağlam ve toprağa tutunmuşsa dışındaki etkilere o kadar sağlam direnir. İhtiyacını topraktan giderir. Göğe dal budak salar. Gölgesi olur, gölgesinde insanları barındırır. İşte ağaç için o toprak ne ise bizler içinde inancımız, tarihimiz, kültürümüz o toprak gibidir. İnancımız ne kadar sağlamsa, ihtiyaçlarımızı kendimiz belirleyebiliyorsak ne mutlu bize. Ama iyiyi, güzeli, kötüyü bizi biz yapan değerlerimizden öğrenmemişsek hayatımızı, moda, trend, popüler kültür gibi içeriğini harcama yaptırmak/tüketmek üzere dizayn edilen kavramlar belirler. Günün sonunda bize O kahveyi sevdiğimizi, O olmadan uyanamadığımızı, kendimize gelemediğimizi söyllettirirler...

İnsanoğlu zaafırlarla malüldür. Eğer kendini daha yüce ve kıymetli bir amacın, bir değer parçası haline getirebilirse eksikleriyle değil değerleriyle kıymet bulur. Yapmakla değer kazandığını düşündüğü her uğraş onu değerli kıldığı gibi mutlu da yapacaktır. Tarih maddi olarak çok sıkıntılar çekse bile kutsal amaçlar için sıkıntılarla mücadele ederken huzuru zirvelerde yaşayan insanları görüp not etmiştir. Yine tarih varlığını idame ettirmek için her türlü imkâna sahip olmasına rağmen ihtiyacından daha fazlasını arzu eden, bunu kendine hırs haline getiren, evleri, yedi nesil boyunca yetecek imkânları olsa bile huzursuzluğu da zirvelerde yaşayan kişileri ve kalabalıkları da görmüş, not etmiştir. Yine tarih çokça yaşanmışlıklardan sonra huzur ve sükûnu iyilik yapmakta, faydalı olmakta, başka insanların derdini çözmek de bulan insanları da not etmiştir. Nihayetinde her kişi hikâyesini kendi yazarak üretir. **Bu hikâyenin anlamı ve değeri kimlerle hangi yolda yazıldığı ile şekillenir. Bu da aslında kendinizin kim için, kimler için daha çok anlamlı olmamızı istediğimiz ile ilgilidir.**

İmkânların insanı yalnızlaştırarak, sürekli rekabet içerisinde bireyselleştirdiği/bencilleştiirdiği bir iletişim çağında toplumsallaşma sorunu yaşıyoruz. Herkese her yerden ulaşabiliyoruz ama muhabbet duymakta, aidiyet kurmakta zorlanıyoruz. Gördüklerimiz, özendiklerimiz bizleri daha fedakâr olmaya değil “dünyanın bizim etrafında dönmesi gerek”tiği sanısına yol açabiliyor. Günün sonunda pastasındaki kremayı sorun eden tiplere dönüyoruz. İçimiz dışımız “ama kimse beni anlamıyor!”, “Kimse bana değer vermiyor.”, “Hayallerimin peşinden gitmeme izin vermiyor, yeterince destek olmuyorlar”, “hayat hiç adil değil” gibi cümleler kuran mutsuz bireylerle doluyor

Rahmetli nenemin bir sözü ile devam edelim de şöyle yazıya biraz ağırlık çöksün istiyorum. Çanak kale şehidi babasını hiç görmeyen nenem “ummayasın ki umusuluk olmayasın.” derdi. Beklenti içerisinde olma ki sonrasında hayal kırıklığı yaşamayasın, mutsuz olmayasın anlamında. Ya da şairin ifadesiyle... / apansız biter sınav/bir elektrik kesilmesi gibi/kesilir tulu emel...”

Yazı ağırlaştıysa biraz hafifletelim. Rahmetli nenemin sözünü Marvel evreninde “Örümcek Adam 3 Eve Dönüş Yok” filminde de kullanmışlar. Demek ki mevzu universal.

Hristiyan teolojisinde insan dünyaya günahkâr gelir ve vaftiz edilmesi gerekir. Kapitalizm bunu “insan dünyaya mutsuz gelir ve hayatı boyunca sürekli vaftiz (özenmesi, arzulanması ve bitimsiz bir şekilde arzusunu kovalaması) gerekir”e dönüştürerek insan ve toplumların sürekli sömürülmesinin zeminini oluşturmuştur.

Niyetimiz çoğu bizden kaynaklanan eksiklikler ve zaafırlar için gerçeklikten uzak bir şekilde siyonizmi, kapitalizmi, emperyalizmi üst (veya alt) akıllı suçlayıp sorumluluktan kaçmak değil. Mutlu olmayı amaç edinen insanın amacına ulaşmak için en kolay ve kısa yolu bulabilmenin imkânlarını konuşmak. İmkân bulabilirsek de mutlu olmanın bizatihi kendisinin insan hayatı için doğru amaç olup olmadığını da irdelemek isteriz.

Uzayan tırnağınızı kesmek için tırnak makasına ihtiyaç duymak ile manikür-pediküre ihtiyaç duymak arasındaki mahiyet/maliyet farkı sizin mutluluğunuzun mahiyetini/maliyetini belirleyecektir. Ulaşımındaki alternatif tercihleriniz farklı maliyetler çıkaracaktır. Bir nevi mutluluğu satın almaya (o da alabilirseniz) çalışacaksınız. Koyu bi nescafe (kola, pizza, vs vs..) içmeden kendinize gelemiyor, illa içmek ama onu da işi kahve hazırlamak olan özel eğitilmiş birinden özel bir mekanda içmeyi şart görmek..., bir kıyafete ödediğimiz paranın üç katını onun üzerindeki marka logosuna ödemek, vs. vs. hiçbirimizi ne daha akıllı ne de daha mutlu yapacaktır. Acıkınca yediğiniz bir yemekten alacağınız haz ve mutluluğu, tok yediğiniz, masasına, sandalyesine, tabağına, çatalına, servisine, solondaki ışığına fazladan para ödediğiniz yemekten alamazsınız çünkü orda yemek detaydır...

Günümüzde “insanların mutlu bir yuva kurmak için ihtiyaçları;” dediğimizde soruya verilen farklı ihtiyaç kalemleri bugün yuvanın temeli olması gereken sevgi, güven, sadakat, kader birlikteliği gibi bağları detay haline getirebilmektedir. Kapitalizm evlilikte mutlu olma şartını özel seremonilerle, pahalı tek taş pırlanta yüzükle başlama şartını dayatır. O pırlanta yüzük ki değeri zaafırlarınızla malüldür. Sadece onda size gösterilen imaj üzerinden tüketirilir. - Pırlanta yüzük hikâyesi özel bir yazı konusu olmayı hak ediyor aslında. Kısaca; çoğu Afrika’da çıkarılan, maliyetleri düşürmek için çıkarıldığı bölgelerde sürekli kan ve kaos olan, değer vermezseniz aslında hiçbir anlam ve değeri olmayan, ucuza mal edip çok pahalıya satabilmek için 1950’lerde bir ürün olarak çıkarılan Marilyn Monroe’nin ve türdeşlerinin ağzından sinema ve filmlerde “*sonsuz kadar daima*” sloganıyla aşkın sembolü haline getirilen bir taş (bildiğiniz taş), piyasasını yüksekte tutmak için dolaşımdan çok daha fazla yeraltındaki depolarda tutulan, aslında altın ve para gibi değişim değeri de olmayan bir meta... -Tam bir manipülasyon ve kapitalizmin başarı hikayesi, parmaklardaki zafer anıtı. Akıllı başında irfan sahibi insanlar için “tek taş pırlanta” taşıdığı tüm imajlarıyla yutulmuş zokaların, kapitalizme esaretin sembolü...

Fazla uzak olmayan geçmişimizde “İki bakla bi sofa” mekânlarla yetinebilen, “İki gönül bir olursa samanlık seyrân olur.” diyerek evlilikte mutluluğun kaynağının anlaşabilmek, uyuşabilmek olduğunu ifade eden insanlarımız, irfanımız vardı. Komşuluğundan her zaman mutlu olduğum, eskilerden bir dostumuzun emekliliğinde kıt imkânları ile küçük (80 m2) ve güneş görmeyen bir eve sahip olduğunda evi için “Güzel Allah’ım ne istediysem verdi” derken ki mutluluğu acaba şimdi kaç zenginde var.

Şimdi mutlu olmak için sahip olmanız gerekenleri listelediğinizde, listenizin uzunluğu, listedekilerin ekonomik tutarı, ortaya çıkan bütçe için vermeniz gereken emek ve çalışma süreniz, talep edilen ve verilen psikolojik maliyetleri topladığınızda bir eşliğiniz olur. -Yine kısa bir bilgi olarak Türklere eşik kutsanılan bir şeydir, (daha çok evlenmekle ilgili) statü değişkenliğini sembolize eder. Birazda o yüzdendir “eşiğe oturulmaz” üstünden atlanır. - Konumuza dönersek; mutluluğu para ile ilişkilendirdiğiniz yada paranın çok belirleyici olduğu bir eşikte, çıtayı koyacağınız yükseklik sizden istenecek gayreti çoğaltır, başarıma ihtimalini düşürür.

Bu yazının çıkış fikrini de veren kendimden bir örnekle de durumumuzu açıklamak isterim. Her sabah babasının kendisini okula bırakmasını isteyen bir evladı 100 metre ilerdeki otobüs durağından binerek ulaşabileceği bir okul imkânı mutlu etmeyecektir. Çünkü beklenti özel hissetmek ve nispet değeri oluşturabilmek ile ilgili...

Aileniz size meyveleri soyup, dilimleyip, tabakta çatalla yemeyi alıştırdıysa bir meyvenin sizi mutlu etme imkânı kalmamıştır. “*bir yudum su bir zeytin tanesi*” sizin için bir şükür vesilesi olmaktan uzaklaşmıştır. Mutluluğa ancak başkalarının sizin için ortaya koyacağı ilgi, alaka veya fedakârlık sayesinde ulaşabilecekseniz o zaman kaçınılmaz olarak şu sorunun cevabına da çalışmak gerekebilir “Kim sizin için niye fedakârlıkta bulunsun?” hadi sorumuz çoktan seçmeli olsun. “İhtiyaç sahibi mağdur musunuz yoksa prens veya prenses mi?” **Mutluluğu başkalarının size olan “özel ilgi”sinde veya yüksek bütçelerle ulaşılan yerlerde arıyorsanız büyük ihtimalle mutsuz olmanız mukadderdir.**

Amaç mutlu olmaksa mutlu olmak çok basit aslında. Sadece ihtiyaçlarınıza odaklanın, elinizdekilerin, etrafınızdakilerin kıymetini bilin, şükür sahibi olun ve şükredin. Şükredin ki size dünyadaki tüm evleri verseler vermeyeceğiniz görme yeteneğiniz, tüm arabaları verseler vaz geçmeyeceğiniz ayaklarınız var. Sabah uyandığınızda veya akşam sofraya karnınızı doyurmak için oturabiliyorsanız sizi doyuran her

şey sizi mutlu edecektir ama sizin mutlu olmak için belirlediğiniz eşik kuş sütü ise, gümüş tabaklarda servis edilen yemekler ise, gitmek için can attığınız pahalı tatiller ise; sizin bunları sağlayabilmek için çok paraya ihtiyacınız var. Bunun içinde çok çalışmanız gerekir ki bu da ne kadar akıllı işi düşünmek lazım. Bazılarının yaptığı gibi 10 günlük tatil için 12 ay para biriktirip taksit ödemek kimseyi daha akıllı ve mutlu yapmaz. Hatta o kadar borcu sindirebilmek, kendinizi iyi hissetmek için arkadaşlarınıza nispet yaparsınız da etrafınızdaki herkesi kapitalizmin, tüketim kültürünün kölesi olmaya davet etmiş olursunuz...

Derdimizi anlatmak için bu kadar çabaladıktan sonra yanlış anlaşılakta bu metinden bir tembellik övgüsü çıkarılmasını da istemem. Akaidim çalışmanın ibadet olduğunu söyler. Mesele niçin çalışacağız. Naçizane cevabım; faydalı olmak, değer üretmek sadece kendimizin değil tüm insanlığın ihtiyaçları için çalışmamız gerektiğidir. Faydalı olmak, değer üretmek için çalışacak ahlaki olgunluğa ulaştığımızda tüm gayretimiz bizleri değerli kılacaktır.

Çalışalım, üretelim, paylaşalım, vaktimizi ve ömrümüzü bizi değerli kılacak, yapıldığında anlamı yarınlara uzanacak işlerin/uğraşların içerisinde olalım. Farkında olalım bir şeyin değeri ve anlamı yapıldıktan sonra ne kadar geleceğe aktarılabilirse önceliğimiz/tercimimiz o işi yapmak olsun. Farkında olalım bir şeyin değeri ve anlamı yapıldıktan sonra ne kadar fazla insana fayda sağlıyorsa önceliğimiz/tercimimiz o işi yapmak olsun. Stres gibi bizi kendimiz tüketmeye yönelten hastalıklarımızı iyi insan olmakla, iyiliklerde bulunmakla iyileştirelim... Emin olun hem daha garanti hem daha ucuz.

Doğru yerde ararsanız mutluluk bedava...

ÇIKMAZ SOKAK VE MÜLAYİM TEKİN OKULU

▲ MEHMET IRIZ

Suriye topraklarına acı düşeli 10 yılı aştı. Her gün bir önceki vakti aratır oldu. 10 yıldır aralıksız bir şekilde insanların üstüne bombalar ve mermiler yağıyor. Oyunlar oynanan sokaklara, tedavi görülen hastanelere, eğitim alınan okullara ateşler düşüyor. Yüzbinlerce insan öldürüldü. Milyonlarca insan topraklarını, evlerini ve sevdiklerini terk etmek zorunda kaldı. Bir grup kendini sınırın diğer tarafına atabildi. Onlar yaşadıkları tüm sıkıntılara rağmen nasipli olanlardı. Başta Türkiye olmak üzere bazı ülkeler insanlığa kapılarını açtı. Vatanlarını, topraklarını, imkânlarını paylaştılar... Sınırı geçmeye gücü ve imkânı olmayan mazlumlar içeride kaldı. Milyonlarca insan iç göç yaşadı. **Yoksulluğu daha güvenli alanlara tercih ettiler.** Onlar gittikçe bombalar onları takip etti ve yeni göçlere zorladı. Her

defasında daha fazla yoksullaştı ve daha fazla acıyla yaşamak zorunda kaldılar taki yol bitene kadar. İdlib yolun bittiği yerdir.

Eğer orada yaşıyorsan aç kalmak sorun olmamalıdır. Yerdeki çamurlu suyu içmek, yırtık çadırlarda, soğuk mekânlarda yaşamak normal, açlıktan, soğuktan ve savaştan dolayı ölmek olağandır. Çünkü İdlib çıkmaz sokaktır... Bombardımandan kaçıp, sınırı geçemeyen 5 milyon insan idlib'e sıkışmıştır. İmkânları dar, alanları yetersiz olan idlib bu göçü taşımakta zorlanmıştır. İnsanlar dağlara tepelere kamplar kurmak zorunda kalmıştır. Dolayısıyla en fazla işsizlik, en fazla açlık ve en çok yoksulluk bu bölgededir. İdlib insanlığın imtihanıdır. Savaşın sonuçlarından yavrularını korumak isteyen bir annenin, başını sokacak bir barınak bulamayıp,

zeytin ağacının altına sığınarak çocuklarını koruma çabasına rağmen 5 yaşındaki Erva'nın donarak ölümü yaşanan zulmün boyutlarını en acı şekilde ortaya koymuştur. Erva ilk değildi. Son da olmadı...

İdlib'de göç kaynaklı milyonlarca insan yaşam mücadelesi vermektedir. İnsan yoğunluğunun en fazla olduğu toprak parçası olarak bilinmekte. İlk aşamada insanlar başını sokabilecekleri çadır bulamadılar. Türkiye hızlıca yanlarında oldu. Seferber olduk... Onlara geçici barınaklar inşaa ettik. Uzun süre çadırlarda, çamurlarda, su içinde yaşadılar. Hala birçok aile çadırlarda yaşamını sürdürüyor. Tabiki çadır şartları olağanüstü zor... Hele de hanım kardeşlerimiz için ekstra zorluklar bulunmaktadır. Mahremiyetin kapısı yok, kilidi yok, odası yok, tualeti ve banyosu yok. Sadece bir fermuar...

Kışın suyun ve çamurun içinde uyumak çoğu çadırın kaderidir. Bir yabancı gözlenir. Elinde gıda, sırtında kömür çuvalı... Gelirse doyarsın, ısınırsın, biraz daha yaşarsın...

Tam da bu noktada kardeşlerimize daha kalıcı çözümler için yola koyulduk. İdlibte yaşanan sıkıntılara bir nebze destek olabilmek için, İnsan Vakfı olarak briket ev projesi başlattık. Kısa sürede inşaa ettiğimiz briket evlerimizi engelli, dul ve yetim ailelere bağışladık. Kamptaki birçok aile artık beton ve korunaklı yapılarda kalıyordu. **Bu evlere sponsor olanların nasibi çok yüksektir. Çok dua aldılar. Allah hayırlarını arttırsın. Rızası ve cenneti ile mükâfatlandırınsın...**

Bir gün briket evlerimizin açılışı sebebiyle idlib'deki Endülüs kampına gitmiştik. Orada açılışı ve dağıtımları organize ettikten sonra briket evlerimizin birinde kalıp, kampta sıkıntı yaşayan insanlara yakinen şahit olabilmeye niyetlendik. Sabahın ilk saatlerinde büyük bir heyecan ile aynı yöne doğru giden çocukları gördük. Peşlerinden gittik. Tellerle çevrilmiş 5 çadırın etrafında sıraya durmuşlardı. Belli ki burası bir okuldu. Ellerinde yıpranmış defterleri, üstleri ve yüzleri kirli ama bir o kadar nurlu ve gözleri parlayan bir grup çocuk okuma heyecanı ile bekliyorlardı. Çadırlardan birinden üstü başı dağınık bir kişi çıktı. Oranın müdürüyümüş. Yaşadığı yer uzak ve ulaşım imkanları olmadığı için tekrar eden ders günlerinde çadırdaki kalarak gönüllülük esasıyla çocuklara ders veriyormuş. Bir zaman sonra da bir öğretmen daha geldi. Konusu tarihmiş. Osmanlı bizim ortak tarihimiz çocuklara Osmanlıyı anlatıyoruz. Umut bulsunlar, kardeş olsunlar, doğruyu hedeflesinler diye örnek gösteriyoruz dedi. Çocuklar, okula başlamadan önce hamd, salat ve dualarla sınıflarına girdiler. Yaşları

küçük olmasına rağmen çok yetenekli çocuklar vardı. 6 yaşında siyeri nebi anlatan kız çocuğu, yine 8 yaşında Kur'an okumada ilkokullarda birincilik elde eden çocuklar... Hepsi çiçek gibiydi...

Dertlendik...

Bu çocuklar daha kaliteli bir ortamda eğitim görmeliydiler. Çadırlar, kışın çok soğuk, yazın çok sıcak oluyordu. Birçoğunun defterleri dahi yoktu. Yırtık elbiseler, ayakkabısız bedenler bizi epeyce üzmüştü. Söz verdik, uğraşacağız, ilgileneceğiz dedik ve hızlıca oraya bir okul için proje çalıştık. Bölgedeki inşaat mühendisleri ile bir araya gelerek projeye son halini vermiş olduk ve maliyet çalışmalarını istedik. İç huzur ile Türkiye'ye döndük. Bu projeyi gerçekleştirebilirsek büyük bir topluluğa bir nebze sevinç ve umut aşılayacaktık. Fakat, toplanacak miktar çok az değildi. Paydaşlar gerekiyordu. **Yapılacak olanın okul çalışması olması sebebiyle, Enderun Özgün Eğitimciler Derneği ile beraber yapmayı uygun görüp, onlara teklifimizi iletmış olduk.** İsterlerse okulun adının Enderun olabileceğini de söyledik. Hayır öncüler ve eğitim gönüllüleri olan Enderun derneğimiz, meseleyi hiç ikiletmeden kabul etti. Fakat bir şerh düştüler, bu okulun adı Enderun değil, Mülayim Tekin olmalı dediler. Yönetim kurulu oy birliği ile bu şekilde kanaat ifade etmiş ve isimlerinden feragat etmişlerdi. Çok memnun olduk. **Mülayim Tekin gibi, özverili, çalışkan, hilm sahibi ve abid bir ismin orada yaşatılması örneklik açısından çok isabetli ve güzel bir tercih olmuştu.** Mülayim Tekin ömrünü davasına adamıştı. Müslümanların yaşadığı sıkıntılara çözüm üretmek adına her cephede mücadele vermişti. Öğretmenlik, belediye başkanlığı, vakıf yöneticiliği gibi birçok önemli ve anlamlı yolculuklar gerçekleştirdi. Bakmayın başkanlık, yöneticilik dediğime. O belediye başkanırken çalışanlarına çay götürürdü. Kazı yapana eşlik eder, süptürenle temizlerdi. Kurban döneminde

köy köy dolaşıp kan ve ter içerisinde ve bir kamyonun üstünde deri toplardı. Topladığı derilerden elde edilen gelirle bölgedeki ihtiyaç sahiplerine yardım ederdi. Onu gören halk, belediye başkanlarından beklemedikleri bu durum karşısında şaşkınlıklarını gizleyemezlerdi. İyilik yapar ve kimseye söylemezdi. Yıllar sonra yaptığı iyilikleri fark ederek bana onu anlatanların sayısı hiçte az değildi. Çocukları babalarının sabah namazlarından sonra uyumadığını ve uzunca süre Kur'an okuduğunu anlatırlar ve sürekli hayra davet ettiğini söylerlerdi. İyi baba, iyi öğretmendi... Hafız Mülayim Tekin 2010 Nisan ayında kanser hastalığı sebebiyle rahmetli oldu. Ardından dostları onun adına hayırlar inşa ederek vefa ve örnekliliği yaşatma gayretinde oldular...

Şimdi o okulda 1000 öğrenci eğitim görüyor. İçlerinde yetimlerimiz de var. Okulla beraber istihdam destekleniyor. Öğrencilerin ailelerine ulaşmak suretiyle yerinde ve isabetli yardımlar planlamaya zemin hazırlıyor. Okul o bölgenin tek sosyal alanı. Bu sebeple çok kıymetli görülüyor. Ne zaman yakınlarına bomba düşse çocuklar, okulun vurulmasından endişe ediyor. Canlarından daha kıymetli görüyorlar...

Bu kadar güzel bir amel herkese nasip olmazdı. Yardım yapanlardan, sebep olanlardan ve duada bulunanlardan Allah razı olsun...

Rabbim, bu projeye dokunan herkesin amel defterine sevaplar inşa etsin, onları cehennem azabından korusun ve cenneti ile mükâfatlandırсын inşaallah...

SESSİZ ÖNCÜLERİMİZDEN MÜLAYİM TEKİN (1961-2010)

▲ HASAN UYAR

A dı gibi mülayim olan Mülayim Tekin, mütevazı kişiliği, samimi gayreti ve fedakarlığı ile gönül dünyamızda önemli izler bırakmış, 1980 sonrası İstanbul'da gençlik çalışmalarımızda emeği olan öncü ağabeylerimizden biridir.

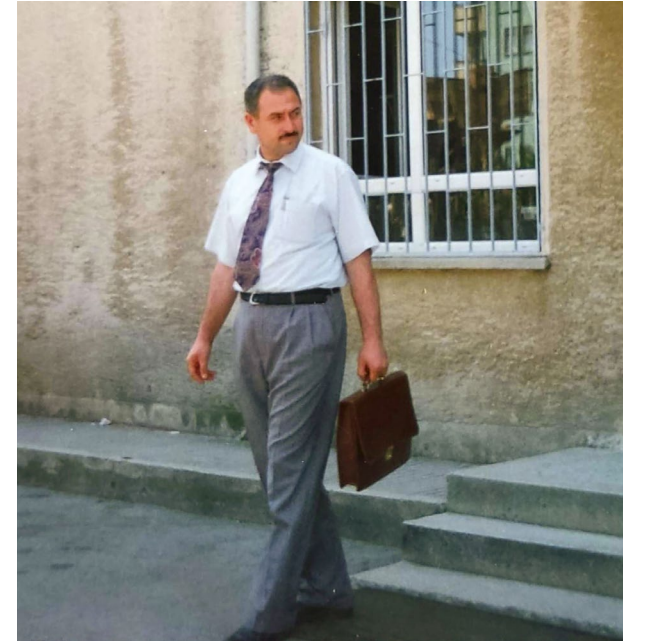
Mülayim Tekin 1961 yılında Bolu ilimizin Taşkesti beldesinde dünyaya gelmiş, ilkökul eğitimi burada tamamladıktan sonra hafızlık eğitimi için İstanbul'a gelmiştir. Hafızlık eğitimi Fatih Draman'da bulunan Tercüman Yunus Kur'an Kursunda tamamladıktan sonra lise tahsili için Sarıyer İmam Hatip Lisesine kaydolmuş Mülayim Tekin, ortaokul birinci sınıfı Sarıyer İmam Hatip Lisesinde tamamladıktan sonra ortaokul ikiden itibaren eğitimine Zeytinburnu İmam Hatip Lisesinde devam etmiştir.

Mülayim Tekinin Zeytinburnu İmam Hatip Lisesindeki ortaokul yılları ülkemizde gençlik hareketlerinin fırtınalarla seyrettiği 1970 yıllarının son dönemlerine denk gelmektedir. İslami bir terbiyeyle büyüyen ve bu ahlaka uygun bir ortamda gelişen Mülayim Tekin, bu dönemin gereği olarak okulundaki gençlik çalışmalarında aktif olarak yer almıştır. Gerek okuldaki gençlik faaliyetlerinde gerekse de yatılı kaldığı İlim Yayma Cemiyetinin Zeytinburnu yurdundaki çalışmalarda o günkü birikimi ve tecrübesine uygun sorumluluklar üstlenmiştir. 1980 Askeri Darbesi ile kaldığı yurt kapatılınca bir müddet arkadaşları ile birlikte öğrenci evinde kalarak eğitimine devam etmek zorunda kalmıştır.

Mülayim Tekin arkadaşları ile birlikte okuldaki ve yurttaki gençlik çalışmalarının yanı sıra bölgesindeki hatta İstanbul ve Türkiye genelindeki İslami çalışmaları da yakından takip etmiş, miting, konferans, yürüyüş vb. organizasyonlara da katılmayı ihmal etmemiştir. Bütün bu faaliyetlerin yanı sıra zihin dünyasını geliştirecek kitaplar okurken, gönül dünyasını zenginleştirecek sohbetlere de istikrarlı bir şekilde katılmıştır. Gençlik sohbetlerinde ve gezilerde söylenen marşlar, yürüyüş ve mitinglerde atılan sloganlar Mülayim Tekin'in ve arkadaşlarının İslami şuur ve bilincini sürekli diri tutmuştur.

1980 İhtilali olduğunda Mülayim Tekin Zeytinburnu İmam Hatip Lisesinde lise dönemine gelmiştir. Bu arada yaklaşık bir yıl kadar kapalı kalan İlim Yayma Cemiyeti Zeytinburnu İmam Hatip Yurdu da tekrar açılmıştır. Yurt açılınca Mülayim Tekin arkadaşları ile birlikte tekrar yurda geçerek eğitimine devam etmiştir. Mülayim Tekin'in daha küçük yaşlarda hayatına ailesinden uzakta ve çeşitli zorluklar yaşayarak devam etmek zorunda kalması onun sabırlı ve vazgeçmeyen bir karaktere sahip olmasında önemli bir rol oynamıştır.

Mülayim Tekin 1980 sonrası lise yıllarında olgun ve kuşatıcı kişiliği ile gerek yurttaki gerekse de okulunda artık gençliğin Mülayim abisidir. O ve arkadaşları Zeytinburnu İmam Hatip Lisesinde dert sahibi öğretmenlerinin, yurt yöneticilerinin ve üniversite öğrencilerinin de kendilerine destek olmaları ile önemli çalışmalara imza atmışlardır. Mülayim Tekin'in Zeytinburnu İmam Hatip Lisesinden 1984 yılında mezun olmasından sonra onun ve arkadaşlarının miras bıraktığı gençlik çalışmasını yetiştirdikleri öncü nesiller sonraki yıllarda geliştirerek devam ettirmiştir.

12 Eylül İhtilali Müslüman gençliğin İstanbul'daki çalışmalarını olumsuz etkilemekle birlikte bitirememişti. Müslüman gençler üniversitelerde, liselerde ve imam hatip liselerinde davet eksenli çalışmalarına kesintiye uğratmaksızın devam ediyorlardı. Lise eğitimini tamamlayan Mülayim Tekin 1984 yılında İstanbul'daki imam hatip liselerinin genel sorumluluğuna istişare ile seçildi. Bu süreçte İstanbul İmam Hatip Lisesinden öğrenci arkadaşlarla birlikte Fatih'te öğrenci evinde kaldı. Bizler de zaman zaman bu öğrenci evinde misafir olarak kalıyorduk. Evde Mülayim ağabeyin bizleri güler yüzle karşılaması, bizlere gösterdiği ilgi, yaptığı ikram hizmetleri, hoş sohbetleri, kendisinin imamlığında kıldığımız vakit namazları, namaz sonrası birlikte söylediğimiz marş ve ilahiler halen hafızamda taptaze durmaktadır. Mülayim ağabey ile birlikte ev kampları, yurt kampları ve çadır kampları şeklinde birçok kampta, toplantıda ve gezi organizasyonunda bulunma fırsatım oldu. Bütün bu ortamlarda yönetim ekibindeki arkadaşların kendisine olan hürmeti ve ricalarını yerine getirmedeki gayretleri dikkatimi çekiyordu. Bu saygının temel sebebinin Mülayim ağabeyin gençlerle kurduğu ilişkinin temelinin muhabbete dayalı olmasından kaynaklandığını fark etmiştim. Öyle ki gençliğimizden ve tecrübesizliğimizden kaynaklanan hatalarımızı, ifrat ve tefritlerimizi tebessümle karşılıyor, nazik ve yumuşak bir şekilde bizleri ikaz ediyordu. Daha sonraki yıllarda gençlik çalışmalarında sorumluluk aldığımızda bizlere gerekli olan hasletleri, davranışları Mülayim ağabey başta olmak üzere öncülerimizden farkında olmadan hal ile aldığımızı sonraki yıllarda çok daha iyi idrak edecektim.

1985 yılında Mülayim ağabey üniversite eğitimi için Pakistan'a gideceğinden dolayı imam hatip liseleri çalışmamızdaki sorumluluğunu istişare ile devretti. Pakistan'daki öğrencilik yıllarında Mülayim ağabey evlendi. Pakistan'da öğrenciliğine devam ederken aynı zamanda Afgan cihadını yakından takip ediyordu. O dönem Pakistan'da okuyan Türk öğrencilerin özellikle İstanbul'dan gidenleri ile yakından tanışan Mülayim Tekin arkadaşlara orada da ağabeylik yapmaya devam ediyor, onlara maddi manevi yardımcı olmaya çalışıyordu. Hatta ilk defa ailesinden ayrılarak gurbete çıkan 18 yaşındaki lise mezunu arkadaşlara gurbette olmanın ne demek olduğunu çok iyi bilen biri olarak ağabeylikten öte baba şefkati gösteriyordu.

1989 yılında Mülayim Tekin, Pakistan İslamabat Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinden Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine geçiş yaptı. Eğitimine Marmara İlahiyatta devam ederken İstanbul Sultanbeyli ilçesinde fahri imam olarak vazife yaptı. İmamlık sürecinde cami cemaati ve bölge halkı ile çok iyi bir diyalog kurdu. Bu dönemde camideki vaazları, yetişkinlerden ve gençlerden oluşturduğu ders halkaları ile muhatapları üzerinde derin izler bıraktı. Birçok gencin İslam'la tanışmasına vesile oldu. 1993 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun olarak İnsan Vakfı Soğanlık Kuran Kursunda müdür olarak göreve başladı. Mülayim hoca Kuran kursunun her şeyiydi adeta. Yöneticiliğin yanı sıra kursun ihtiyaçları için kursun bitişindeki camide vaaz ediyor hayır sahiplerini kursa destek olmaya davet ediyordu. Kurban bayramlarında kursun ihtiyaçları için talebeleri ile birlikte kurban derisi toplama faaliyetlerinde

yer alıyordu. Bazen mutfakta bulaşık yıkıyor ve yemek yapıyordu. Kursu ayakta tutabilmek için adeta varını yoğunu ortaya koyuyordu. 28 Şubat sürecinde Kuran kursları üzerindeki baskı artınca kursu öğrenci yurduna çevirerek bürokrasiden ve emniyetten gelen bütün baskılara göğüs geriordu. Hayatı mücadele ile geçen bu dava adamı sorumluluğunu üstlendiği talebelerinin eğitimine devam edebilmesi için dostları ile birlikte 28 Şubat zihniyetine karşı pes etmeyerek direniyordu.

Mülayim Tekin İnsan Vakfı Soğanlık Yurdundaki görevini yardımcılığını yapan İsmail Yılmaz hocaya devrederek aynı mahallede bulunan Öğretmen Salih Tüzün Ortaokulunda Din Kültürü ve Ahlak

Bilgisi öğretmeni olarak göreve başladı. Öğretmenliğe devam ederken kurucusu olduğu Soğanlık Yurduna da destek olmaya özen gösteriyordu. Mülayim Tekin'in önemli özelliklerinden biri de Allah'ın dinine hizmet ederken oluşturduğu dostluklara vefa göstermesiydi. Gerek zorlu talebelik yıllarında gerekse de hocalık ve yöneticilik yaptığı dönemde bin bir emek neticesinde ortaya çıkan dostlukları gözbebeği gibi muhafaza etmeye dikkat ediyordu.

Mülayim Tekin, 2004 yılında öğretmenlikten istifa ederek memleketi olan Taşkesti Belediye Başkanlığı için aday oldu ve belediye başkanı seçildi. Belediye başkanlığındaki amacı doğduğu topraklara olan vefasından kaynaklanan hizmet etme aşkı idi. Belediye başkanlığı döneminde beldesinin gelişmesi için birçok proje geliştirdi. İstanbul'daki belediye başkanları ile olan gençlik yıllarından gelen hukuku ile imkanlar oluşturmaya gayret etti. Beş yıllık belediye başkanlığı döneminde bölge halkı ve belediye çalışanları ile kardeşlik hukuku çerçevesine ilişkiler geliştirdi.

Mülayim Tekin ağabeyin evine talebelik yıllarından itibaren belediye başkanlığı yaptığı dönem de dahil olmak üzere arkadaşlarla birlikte birçok misafirliğim oldu. Bütün ziyaretlerimde şahit olduğum evinin sadeliği, ailesi ile olan huzuru ve mütevazı kişiliği. Sahip olduğu başkanlık makamı onu asla değiştirmede. Bolu ve çevresinde gençlerle birlikte yaptığımız kamplara mutlaka ziyarete gelir, halimizi hatırlamızı sorar, ihtiyaçlarımız ile ilgilenir ve evine davet ederdi. Şahsım da dahil olmak üzere yolu Mülayim ağabeyin ikamet ettiği bölgeden geçen arkadaşlar bu mütevazı, mutedil ve mülayim dostu uğramadan yollarına devam etmek istemezdi.

Mülayim Tekin, bir dönem belediye başkanlığı yaptıktan sonra 2009 yılında öğretmenliğe geri dönerek Bolu İmam Hatip Lisesinde göreve başladı. Bir dönem burada aktif olarak görev yaptı. Bir akşam evdeyken telefonum çaldı. Arayan Mülayim hocamdı. Selam ve hal hatırdan sonra midesinden rahatsız olduğunu ve doktorların İstanbul'a sevk ettiğini söyleyerek hastane ve doktor sordu. Durumu İstanbul'daki arkadaşlara ilettim. Araştırmalarımız neticesinde Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde tedavi süreci başladı. Maalesef rahatsızlığı için mide kanseri teşhisi kondu. Tedavi sürecinde Başakşehir'e taşındı. Bir taraftan tedavisi devam ederken diğer taraftan Eyüp Sultan'da Münzevi Camiinin yanında bulunan İnsan ve Medeniyet Hareketi Genel Merkezindeki Kuran İkliminde Müzakereler dersine devam ediyordu. Dostları ile buluşmanın

kendisine iyi geldiğini söylüyordu. Hastalığın tedavisi oldukça meşakkatliydi. Fakat hastalıktan kaynaklanan sıkıntılara sabrediyor asla her hangi bir şikayette bulunmuyordu. Tüm hayatı boyunca kendisinde müşahade ettiğim tevekkülü yine simasında ve tüm benliğinde hissediyordum. Vakurlu duruşu Rabbimizin takdirine rızası ile bizlere bir kez daha örnek oluyordu. Yakalandığı illet tüm bedenini sarmıştı. Doktoru tedavisine hastanede yatılı olarak devam edilmesine karar verdi. Doktorların tüm çabasına rağmen 2010 yılının 1 Nisan gecesinde bizzat kendisi Yasini Şerif'i zor da olsa tilavet ederken ruhunu Rabbine teslim etti. 21 Nisan'da Fatih Camiinde öğle namazında kılınan cenaze namazının ardından naaşını memleketi Taşkesti'ye götürerek ikinci namazını müteakiben ailesi, dostları ve hemşehrileri ile birlikte defnettik.

2021 yılında İnsan Vakfından arkadaşlar Suriye'de bir okul inşa etmek istediklerini, bu hususta öğretmenlerin de desteğini talep ettiklerini belirtti. Arkadaşlarla istişaremiz neticesinde inşa edilecek okulun Mülayim Tekin İlkokulu ve Ortaokulu olmasına karar verdik. Allah'a hamdolsun Mevla'nın yardımı, Mülayim Tekin'i yakından tanıyan dostlarımızın desteği ile 4 ay gibi kısa bir sürede okulun inşası tamamlandı. Sessiz öncülerimizden olan Mülayim Tekin adına yapılan bu okulda birinci sınıftan altıncı sınıfa kadar sabahçı olarak 450 erkek öğrenci, öğlenci olarak ise 500 kız öğrenci eğitim görmektedir.

Okulun inşaatı için gayret ettiğimiz dönemde gördüm ki sağlığında hesapsız bir şekilde Allah rızası için koşturan dava adamlarına duyulan hürmet ve sevgi vefatlarından sonrada devam ediyor. Onların isimleri dahi sadakayı cariyeye kapsamındaki salih amel çalışmalarında geride kalanların gayretlerine destek olmaya devam ediyor. O halde bütün eksiklerimize ve olumsuzluklara rağmen Mülayim Tekin, Akif Babalı, Hayati Üstün, Fahrettin Kültür, Bahattin Yıldız, Bilal Yıldızcı, Tekiner Tayfur, Fuat Çağlar, Bülent Tuna, İrfan Macit, Adnan Balcı ve burada şu an isimlerini zikredemediğim bizden önce Rabbimize kavuşan öncülerimiz gibi hak yolda adaletin tesisi, inananların izzeti için mücadele etmeye devam etmeliyiz ki akıbetimiz hüsnü hatime olsun.

1984 yılında Fatih'te bulunan öğrenci evimizde Mülayim Tekin ağabeyimiz ile birlikte coşkuyla söylediğimiz marşın sözlerinde olduğu gibi:

*Kulluğa geldik fani dünyaya,
Allah erleri adımız bizim,
Halkalandık çevrelendik hak yol İslam'da,
Mal da kurban can da kurban tek yol İslam'a.*

20. MİLLİ EĞİTİM ŞÛRASı'NA TAVSİYE ÇALIŞTAYI

ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ tarafından 6 Kasım 2021 tarihinde Gebze'de düzenlenen "20. MİLLİ EĞİTİM ŞÛRASı'NA TAVSİYE ÇALIŞTAYI" belirtilen tarihte tamamlanarak çalıştay sonuçları kamuoyu ile paylaşılmış ve çalışmanın detayları konunun muhataplarına ulaştırılmak üzere raporlaştırılmıştır.

Tavsiye Çalıştayı Enderun Özgün Eğitimciler Derneği Gebze temsilcisi Ali Erol ve Enderun Özgün Eğitimciler Derneği başkanvekili Mehmet Ali Işık'ın selamlama/ hoş geldin konuşmasıyla başladı.

Daha sonra **Memur-Sen İstanbul İl Başkanı Talat Yavuz Güncel Eğitim Meselelerimiz** konulu bir sunum gerçekleştirdi. Sunumlarında "**Eğitim sistemimizde mevcut durum nedir? Ne yapıyoruz? Ne yapmalıyız?**" sorularına cevap arayışı olarak;

"**Sınav baskısı altındaki eğitim sistemi sorunumuz bulunuyor.** İlkokulda sınav baskısı başlıyor. İyi ortaokula geçelim deniliyor. İyi ortaokul iyi lise demek, iyi lise iyi üniversite demek anlayışı hâkimdir. Kurslar, kaynak kitaplar ve etüt merkezleri bu sürecin neticesi oluyor. Bu süreç öğretmeni değersizleştiriyor. Öğrenci, öğretmen ve veliler olarak bu girdabın içindeyiz."

"Yeni döneme dair ne diyebiliriz? **Dijital çağın getirdiği sonuçlar var ve gençler buraya bizden önce intibak ediyor.** Yeni meslekler ortaya çıkıyor bazı meslekler yok oluyor."

"**Artık diplomalar önemini yitiriyor.** İş piyasası için artık insanların kabiliyetleri diplomadan daha önemli hale gelmeye başlıyor. Bu bizim okul türlerini ve diplomalarımızı sorgulamamızın gereğini hissettiriyor. Biz yapmasak bile dünya bizi buna zorlayacak."

"**Yeni okul kavramı fiziksel koşullardan bağımsız bir şey.**" Salgın süreci fiziksel şartları önemsizleştirdi. Bu süreç le beraber dijitalle belki on yıl erkenden adapte olmak durumunda kaldık. Üniversiteler hibrit eğitime geçmiş durumda. Çoğu genç öğretmeni dinlemeyi tercih etmiyor. Dijital ortamda hızlandırılmış videolarla ders dinliyorlar."

"**Eğitim sisteminde bir arayış var.**" Nereden başlamalıyız gibi arayışlar var. Bu konudaki sabitelerimiz nelerdir oraya bakmamız gerekiyor. Bu sistemde eğitim felsefesi ve bu sorularla ilgili parametreleri değerlendirmemiz gerekiyor. İdeal insan tipine nasıl karar vereceğimiz bu parametrelere bağlı."

"Eğitim felsefesi meselesi sadece akademinin işi gibi anlaşıyor. Ancak eğitim meselesini en iyi öğretmenler konuşur düşüncesindeyim. Çünkü sahada olan biziz."

"**Eğitim felsefesi yeniden tartışılmalı.** Okul öğrenci öğretmen yerli yerine konulmalı. 12 yıllık zorunlu eğitimi konuşmamız gerekiyor. Tüm öğrencilerimize proje okulu gibi değer vermemiz gerekiyor."

"Tüm müfredatımız kazanım temellidir, müfredat yöntem temelli olarak dönüştürülmeli. Bir öğrencinin bir öğrenme yönteminde başarılı olduğunu görünce o öğrenciye aynı yöntemle başka şey öğrenebileceği bir sistem geliştirmeliyiz."

"Eğitimin hayatla bağlantısı kurulmalıdır. Sivil bakış açısını unutmamamız gerekiyor. Sivil bakış açımız bizim için her zaman önemli olacaktır."

Çalıştay kapsamında "**Epistemolojik Bağımsızlık İçin Bir Yol Haritası Denemesi**" konulu sunumu yapan **Kamil Ergenç** hocamız katılımcılarımızla paylaştığı tespit ve öneriler özet olarak;

"Epistemolojik Bağımsızlık; protestan burjuva kültür kodlarından ilham alarak oluşmuş ve yaklaşık iki asırdır etkisi altında kaldığımız (hatta işgal edildiğimiz) modern (şimdilerde post-modern) bilgi sisteminin kavramsal ve kurumsal çerçevesinin sınırlarını aşma uğrunda verilen mücadeleyi içerir."

"Modern bilgi sistemi seküler - ırkçı bir mahiyete sahiptir. Bu sistem özellikle 18. Yüzyıldan itibaren sömürgecilik aracılığıyla kendisini Avrupa dışı uluslara dayatmıştır. Türkiye doğrudan sömürge olmamasına rağmen bu bilgi sistemi aracılığıyla dolaylı olarak (zihinsel anlamda) sömürgeleştirilmiştir."

"Anasınıfından üniversiteye kadar tüm kademelerde sözünü ettiğimiz bu sömürgeci bilgi sistemi belirleyici ve tayin edicidir. Bu sistemin dışına çıkabilmek için Müslüman toplumların vahiy ve nübüvvet bilgisinden ilham alan (ve iktisadi, içtimai, siyasi, hukuki, akademik, eğitim vb. tüm alanlarda) bir tasavvur biçimini inşa etmeleri şarttır."

"Vahiy ve nübüvveti bilgi kaynağı olarak kabul etmeyen bir bilgi sisteminin müslüman bir toplumda cari olması düşünülemez. Bu bağlamda uzun erimli, sistematik ve kolektif aklı öne çıkaran bir usulle çalışmak gerekiyor."

"Bu süreçte bir yandan modern/post-modern paradigmanın ana istinatgahı olan burjuva protestan kültür kodlarının mahiyeti ve keyfiyeti, diğer yandan ise geleneksel kültürümüz (vahiy ve nübüvvet bilgisinden

esinlenerek) teşrih masasına yatırılıp halihazırda << maruz kaldığımız>> epistemolojik emperyalizmin tahakkümünden kurtuluş reçetesi oluşturulabilir."

Çalıştayın ikinci bölümü

1. "Öğretmen Yeterliliği"

2. "Eğitimde Fırsat Eşitliği"

3. "Mesleki Eğitim"

4. "Türkçe'nin Dekolonizasyonu-Lisan Hassasiyeti" konulu dört başlıkta gerçekleşti.

Her başlık ayrı ayrı masalarda farklı komisyonlarca müzakere şeklinde gerçekleşti. Daha sonra rapor kısmının sunumu yapıldı.

"**Öğretmen Yeterliliği**" başlığında çalışma yapan komisyonumuz;

"**Öğrenci Kabulünün Kriterleri** (Ülkenin yıllık öğretmen ihtiyacı belirlenerek bunun biraz üzerinde bir sayıda aday kabul edecek şekilde merkezi sınav puan / yüzdelik dilim vb.barajının belirlenmesi),

Öğretmen Adaylarının Türkçe Dil Eğitiminin Güçlendirilmesi (Öğretmen adaylarının kelime dağarcığının zenginleştirilmesi),

Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Eğitimi (Fakülte süresi içerisinde, uluslararası bir dili C1 seviyesinde okuma, anlama, konuşma ve yazma alanlarında öğrenmesinin sağlanması),

Öğretmen Adaylarının **Ruhsal Eğitimi ve Uygulamaları** (Milli- manevi değerlerin kazandırılması),

Öğretmenlerin Teknoloji Eğitimi, Öğretmen Staj Uygulamaları, Yeterlilik Sınavı ve Örnek Ders Uygulamaları, Öğretmenin **Hizmetiçi Kademeli Gelişimi ve Kariyer İmkânı** başlıklarında detaylı olarak müzakerelerde bulundu ve değerlendirmeler tavsiye raporu haline getirildi.

"Eğitimde Fırsat \İmkân Eşitliği" başlığında çalışma yapan komisyonun tavsiye raporu sunumunda değinilen bazı tavsiye kararlar;

Sınav sistemine dayalı eğitim sisteminden kademeli olarak vazgeçilmeli ve öğrenciler kabiliyetleri doğrultusunda yönlendirilmeli. Öğrencilerin yönlendirmesinde objektif kriterler belirlenmeli. Esas olan sınav sisteminin kaldırılması olmakla birlikte geçiş sürecinde her yılı anlamlı ve değerli kılacak merkezi sınavlar yapılarak öğrencilerin yükseköğretime geçişi sağlanmalı.

Bir çocuğun karşısına çıkacak en büyük fırsatın iyi bir öğretmen olduğu gerçeğinden yola çıkarak, öğretmen yetiştirme ve atama sistemi bu amaca hizmet edecek şekilde gözden geçirilmelidir.

Yeni öğretim kurumları ya da yeni bölümler açılırken, farklı tercihler değil, ülke ihtiyaçları ve gençlerimizin ilgi, yetenek ve hayalleri dikkate alınmalıdır.

Okullar arasındaki farklılıklar, gerek fiziki ve gerekse imkânlarla erişim noktasında eşitlenmeli. Tüm okullarımızı aynı standarda kavuşturarak herkes için ulaşılır hale getirmek öncelikli hedefimiz olmalıdır.

Mesleki Teknik Eğitim başlığında çalışma yapan komisyon üyeleri öncelikle Mesleki Teknik Eğitimin ülkemiz açısından önemini vurgulamışlardır. Daha sonra aşağıda belirtilen konulara dikkat çekilmiştir;

"Eğitim istihdam arasındaki ilişkiler her zaman önemli olmuş, bu alanda uygulanan başarılı politikalar ülkelerin kalkınmada itici gücü olmuştur. Ülkelerin kalkınması, eğitimin yetiştirdiği nitelikli insan gücü ile sağlanacaktır. Herhangi bir ekonominin

sağlıklı bir şekilde işlemesinin işgücünü (özellikle gençleri) eğiterek uygun işlerle eşleştirmesine bağlı olduğu..." belirtilmiştir.

Türkiye'de eğitim sistemine ilişkin mevcut sorunlar değerlendirildiğinde öncelikle öğrenilenlerin hayat ile örtüştürülebilme imkânlarındaki sıkıntılar öne çıkmaktadır. Özellikle de piyasa beklentileriyle tam olarak örtüşmeyen (her kademedeki) eğitim süreci sonunda eğitim-istihdam dengesinin tam olarak sağlanamamış olması sadece eğitim sorunu olarak değil önemli bir toplumsal sorun olarak da ele alınması gerekmektedir.

Ülkemizdeki mesleki eğitimin temel sorunları denildiğinde komisyon üyelerimizce en temel ve öncelikli olarak; mesleki teknik eğitime eksik bilgidен kaynaklı nedenlerle toplumun gerekli saygınlığı vermemesine dikkat çekildi.

Bu yanlış algı kaynaklı olarak mesleki teknik eğitimin öncelikli tercih edilmemesi; mesleki teknik eğitime akademik düzeyi düşük öğrencinin gitmesi hem bu eğitimden faydalanma hem de ülkemizin sanayileşme ve katma değeri yüksek ürün ihraç etmedeki sorunlarında kaynaklarından biridir.

Çözüm olarak mesleki teknik eğitimin hak ettiği saygınlığın bir an önce hem mevzuat düzeyinde hem de toplumsal algı düzeyinde düzeltilmesi gerekmektedir... Mesleki Teknik Eğitim başkanlığında başkaca sorunlar ve çözüm önerilerinde ele alındığı çalıştayımızda hazırlanan daha detaylı bir rapor 1-3 Aralıkta 20. Milli Eğitim Şurası'nda sunulmak üzere komisyonumuz tarafından raporlaştırılmıştır.

Türkçe'nin Dekolonizasyonu-Lisan Hassasiyeti başlığında çalışma yapan komisyon üyeleri dilin önemini şu şekilde ifade etmiştir.

Milleti oluşturan maddi ve manevi unsurlar arasında "dil" önemli bir yere sahiptir. Dil birliğini sağlayamamış bir topluluğun millet kimliğini kazanması da mümkün görünmemektedir. Kültürün doğması ve gelişmesi de dile bağlı olduğu için dilin ne kadar büyük önem taşıdığı kendiliğinden görülmektedir. Bir milletin dili bozulursa kültürü de bozulmaya başlar ve bilim, sanat, edebiyat ve eğitim alanlarında niteliksizlik ve yıpranmalar ortaya çıkar. Bu durum toplumda insanları birbirlerini anlamaz hale getirir ve böylece toplumda bir iletişim karmaşası başlar.

Komisyon üyeleri bilimi Türkçe terimlerle ifade etmenin önemini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

Teknolojik çağın bilgilerini edinmek ve kullanmak için tercüme çalışmaları çok büyük bir önem arz etmektedir. Fakat bu tercümeler, kelimelerin değer farklılıkları göz önüne alınmayarak veya ihmal edilerek yapıldığından, bir başka ifadeyle Batı dillerindeki bilgiler Türk dil sistemi içerisinde gelenekten kopuk, değer sistemimizden bağımsız ve etkisi hesaplanmadan anlatılamadığından, edindiğimiz bilgiler eksik kalmakta, gerçek anlamda bilimsel bir birikim sağlanamamaktadır. Bilimi Türkçe terimlerle kuramıyorsak, ona sahip değiliz demektir.

Komisyonun aldığı bazı tavsiye kararlar şunlardır: Konu eğitim süreci açısından değerlendirildiğinde ciddi sorunlar yaşandığı aşikârdır. Dünyada dil eğitimi üzerine yapılan araştırmalar gösteriyor ki; yabancı dil eğitimi sömürge ülkeler dışında çok az ülkede zorunlu olarak okutulmaktadır. Yabancı dil öğrenmek kişinin ihtiyacı çerçevesinde gerçekleşen bir süreçtir. İnsan hayatının akışı içerisinde hangi dile ihtiyaç duyuyorsa onu ihtiyacı çerçevesinde öğrenir. Oysaki ülkemizde ilkökul 2. sınıftan başlamak üzere İngilizce zorunlu bir ders olarak okutulmakta ve çocukların ana dilin inceliklerini öğrenmeleri gereken bir dönemde başka bir dil öğrenmeye çalışmaları hem zihin dünyalarında hem de değer algılarında ciddi zararlar ortaya çıkarmaktadır. Uzun yıllar süren zorunlu İngilizce eğitimi kültür karmaşası yarattığı gibi maalesef sonucu itibari ile istenilen

sonuca da ulaşmamaktadır.

Üniversite Eğitimi sürecinde tüm Öğretmen adaylarımıza kendi değer dünyamızdan beslenen kitapların mutlak suretle okutulmasının sağlanması konusunda ciddi çalışmalar yapılmalıdır.

Dilimize yabancı dillerden aktarılan kelimelerin yerine Türk Dil Kurumu tarafından önerilen kelimelerin eğitim sürecinde kullanılan kitaplarda kullanılması sağlanmalı bunula birlikte her kademedeki bu kelimelerin kullanılması teşvik edilmelidir.

Komisyon çalışmalarımız tüm masalardan gelen çalışma sonuçlarının sunumu ile ve bu çalışmanın hasılasını eğitim bürokrasimiz ile paylaşma kararı ile sonuçlandırılmıştır. Tüm katılımcılarımıza ve sahipliğinden dolayı Şerife Bacı Kız Öğrenci Yurdu çalışanlarına ve Gebze Enderun Özgün Eğitimciler Temsilciliği'ne teşekkür ederiz.

ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ EĞİTİMDE FIRSAT/ İMKÂN EŞİTLİĞİ TAVSİYE KARARLARI

En genel anlamıyla eğitimde fırsat eşitliği, kaynaklara ulaşabilmede ya da onlardan yararlanmada eşitlik olarak tanımlanabilir. Burada ele aldığımız başlıkta geçen "eşitlik" ten kastımız, salt bir eşitlik olmayıp "adalet" temelli bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bireylerin sahip oldukları yeteneklerini hiçbir ayrıma ve engele uğramadan en uygun biçimde geliştirmede, eğitim hizmetlerinden eşit derecede yararlanma şansına sahip olmalarıdır. Kısacası, eğitimin öngörülen koşullar içinde ve ayrımsız biçimde her kesime açık, yakın ve ulaşılabilir kılınmasıdır. Devletin eğitim açısından sunduğu imkânlardan her bireyin eşit olarak yararlanmasıdır. Bu sunulan imkânlardan yararlanılmaması, eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açmaktadır. Bu nedenle **eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için, bireye bunun gereği olan maddi imkânların sunulması gerekmektedir.**

GEREKÇE

Ülkemiz gerek coğrafi ve gerekse kültürel olarak büyük farklılıklar barındırmaktadır. Bu durum "Eğitimde Fırsat Eşitliği" konusunu gündeme getirmektedir. Ayrıca eğitimde bireylerin kendi istidatları çerçevesinde ulaşabilecek en ideal noktaya, "Eğitimde Fırsat Eşitliği" ile adil imkânlarla ulaşabildikleri bir gerçektir. Bütün bu saydıklarımız ve eğitimde var olan fırsat eşitsizliği sebebi ile bu başlığa ihtiyaç duyulmuştur.

ÖNEMİ

Eğitim, sistem içerisinde var olan bireylerin, bugününden daha ziyade yarınını etkileyecek bir süreçtir. Bireyler eğitim ile istidatları ölçüsünde istedikleri geleceğe ulaşırlar. Diğer bir ifade ile erişemediği imkânlar nedeniyle, süreci dezavantajlı olarak geçiren bireylerin hayatları tümünden etkilenmektedir. Bu bakış bile "Eğitimde Fırsat \ İmkân Eşitliği" nin önemini ortaya koymaktadır.

Bugüne kadar yapılan şuralarda genel itibarıyla eğitimde fırsat eşitliği konusuna gerekli önemi verilmediği görülmektedir. Eğitimde fırsat adaleti sağlanmadığı müddetçe birey ve toplum olarak bütüncül bir gelişme olması mümkün değildir.

EĞİTİMDE FIRSAT \ İMKÂN EŞİTLİĞİNİ ENGELLEYEN FAKTÖRLER

1. Sosyoekonomik Etmenler
2. Coğrafi Şartlar
3. Toplumsal ve Kültürel Etmenler
4. Siyasi Politikalar
5. Dezavantajlı Gruplar
6. Okulun Eğitim Kaynaklarının Yetersizliği
7. Dengeli Öğretmen Dağılımı Olmıyışı
8. Kalabalık Sınıf Mevcutları

PARADİGMA DÜZEYİNDE İSTEKLERİMİZ

1. Tevhidi Tedrisat Kanunu gözden geçirilmelidir.
2. Temel Eğitim 12 yıl zorunlu olmaktan çıkarılmalıdır.
3. Okul öncesi bütüncül olarak sorunludur.
4. Temel eğitimde fırsat ve imkân adaleti sağlanmalıdır.
5. Bölgeler arası sosyoekonomik yapı dengelenmeli ve pozitif ayrımcılık yapılmalıdır.

6. Sınav merkezli eğitim sisteminden vazgeçilmelidir.
7. Eğitimde yerli ve milli değerler temel alınmalıdır.
8. Eğitim, vizyon belgesinde yer alan "çift kanatlı" yani maddi ve manevi değerlerle birlikte yürümelidir.

MEVCUT DURUMUN İYİLEŞTİRİLMESİ İÇİN TAVSİYE KARARLARIMIZ AŞAĞIDIR.

KARAR NO:1- Erken çocukluk döneminde (0- 12 yaş arası) yaşanan bölgenin kalkınmışlık düzeyinin fırsat eşitliği üzerindeki etkisinin ileri yaş dönemlerine göre çok önemli olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, erken çocukluk döneminin bireylerin gelişimindeki önemine vurgu yapan çalışmalarla paralellik taşımakla birlikte eğitimde fırsat eşitliğini hedefleyen politikaların erken çocukluk dönemine odaklanmasının önemine işaret etmektedir.

KARAR NO:2- Sınav sistemine dayalı eğitim sisteminden kademeli olarak vazgeçilmeli ve öğrenciler kabiliyetleri doğrultusunda yönlendirilmeli. Öğrencilerin yönlendirmesinde objektif kriterler belirlenmeli. Esas olan sınav sisteminin kaldırılması olmakla birlikte geçiş sürecinde her yılı anlamlı ve değerli kılacak merkezi sınavlar yapılarak öğrencilerin yükseköğretime geçişi

sağlanmalıdır.

KARAR NO:3- Bir çocuğun karşısına çıkacak en büyük fırsatın iyi bir öğretmen olduğu gerçeğinden yola çıkarak, öğretmen yetiştirme ve atama sistemi bu amaca hizmet edecek şekilde gözden geçirilmelidir.

KARAR NO:4- Devlet olarak doğan her çocuğu kendi çocuğumuz gibi sahiplenmek ve istisnasız hepsini okul öncesi eğitime kazandırmak için dezavantajlı bölgeler desteklenmelidir.

KARAR NO:5- Tüm okullarımız aynı standarda kavuşturularak, herkes için ulaşılabilir hale getirilmelidir.

KARAR NO:6- Sınav odaklı eğitim yerine, yetkinlik ve üretkenlik kazandıran bir eğitim modeli geliştirilmelidir. Lise ve üniversiteler yeniden yapılandırılmalı ve sınav artı diploma odaklı eğitim yerine, insan gücü, istihdam ve gelecek projeksiyonları çerçevesinde üretim odaklı eğitime geçilmelidir.

KARAR NO:7- Yeni öğretim kurumları ya da yeni bölümler açılırken, farklı tercihler değil, ülke ihtiyaçları ve gençlerimizin ilgi, yetenek ve hayalleri dikkate alınmalıdır.

KARAR NO:8- İlgili görmeyen öğretim kurumu ve bölümler hiç zaman geçirilmeden ya öğrencilerin ilgi göstereceği bir hale getirilmeli ya da fiziki kapasiteleri farklı öğretim kurumlarına devredilmelidir.

KARAR NO:9- Okul çeşitliliği ve meslek yelpazesi kesinlikle genişletilmelidir.

KARAR NO:10- Tek tip öğretim kurumları yerine mesleklerin niteliklerine göre değişen modüler eğitim sistemlerine yönelinmelidir.

KARAR NO:11- Ulusal birlik ve bütünlük içinde ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı destekleyici kolektif eğitim mekanizmalarına gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle bölge ihtiyaçları göz önüne alınarak hareket edilmelidir.

KARAR NO:12- Doğu ve Güneydoğuda coğrafi şartlar ve halkın ekonomik durumunun yetersizliğinin okullaşma oranına olumsuz etki yaptığı düşünülmektedir. Bu bölgelerde yatılı bölge okullarının sayısının çoğaltılması, bunun yanında uygulama alanı genişletilmeye çalışılan taşınabilir sisteme ağırlık verilmesinin okullaşma oranını üzerinde olumlu etki yapacağı düşünülmektedir.

KARAR NO:13- Kadın nüfusun okullaşma oranını artırmak için okullaşmaya engel olan faktörler araştırılarak giderilmesi için gereken çalışmalar yapılmalı, özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde

halkın, kız çocuklarının okumasına karşı olan olumsuz bakış açısını değiştirici çalışmalara hız verilmelidir.

KARAR NO:14- Eğitim çalışanlarının öğretmen, idareci ve memur olarak yetkin ve yeterli olması gereklidir. Eğitimde fırsat ve imkân adaletinden bahsediyorsak okulların bulunduğu yere türüne ve kurumsallığına göre öğretmen, idareci ve öğrenci profili şekillenmemelidir.

KARAR NO:15- Bölgeler arası yatay ve dikey sosyo-ekonomik yapı dengelenmeli ve gerekiyorsa pozitif ayrımcılık yapılmalıdır.

KARAR NO:16- Eğitim sistemi irfani bir anlayışla yeniden dizayn edilmelidir.

KARAR NO:17- Temel Eğitim 12 yıl zorunlu olmaktan çıkarılmalı ve esnekleştirilmelidir.

KARAR NO:18- Okul Öncesi bütüncül şekilde zorunlu hale getirilmelidir.

KARAR NO:19- Tevhidi Tedrisat yeniden gözden geçirilmelidir.

KARAR NO:20- Çocuk temel eğitim programlarına alındığı günden itibaren onu sonuna kadar izleyecek olan danışmanlar kadrosu oluşturulmalı ve böylece çocuğun bütün yetenek ve eğitimleri tespit edilmelidir. Bu tespit için yeterli danışmanlar tarafından temel eğitim süresi ve çocuk izlendikten sonra ondan yeteneğine

göre istihdam edileceği alan tesbit edilmelidir. Böylece çocuğun başarılı olabileceği alana sevk edilmesi söz konusu olmalıdır. Bu mekanizma yetersiz kişiler yerine yetenekli insanların bilgi ve becerilerine uygun alanlara kaydırılmasını sağlamalıdır.

KARAR NO:21- Temel eğitim süresince çocuğa verilecek formasyon daha çok çocuğun sosyalleştirilmesi ve ona bazı yeteneklerin kazandırılması şeklinde olmalıdır. Bu şekilde çocuk bir yandan hayata hazırlanırken öte yandan bir sonraki aşamaya hazırlanmalıdır. Bu süreç içinde verilecek bilgiler standart olacağından toplumsal ilişkilerde bir uyum görülecektir. Bunun yanında bu aşamada çocuk izlenecek ve yeteneklerine göre bir sonraki aşamayı seçmeye yönlendirilecektir.

KARAR NO:22- Gelir düzeyleri, bulundukları bölge ve kültür düzeyi, demografik yapıları her ne olursa olsun toplumun tümü sunulan imkân ve hizmetlerden adil bir biçimde yararlanabilme imkânına sahip olmalıdır. Devlet söz konusu hizmet ve imkânları herkese adil bir biçimde sunarak özellikle sosyo-ekonomik durumu yetersiz olan kesimlerin içinde bulundukları ortamdaki çöküşlerini kolaylaştıracak alternatifler sunmalıdır.

KARAR NO:23- Temel eğitim düzeyinde ebeveynlere bilinçlendirme yapılmalıdır.

KARAR NO:24- Temel eğitimde okul kültürü ve öz güven kazandırıcı sosyal ortamlar oluşturulmalıdır.

KARAR NO:25- Her okulun türü ne olursa olsun kurumsal kimliği ve prestiji etkin yansıtılmalıdır.

KARAR NO:26- Özel eğitim için etkin planlamalar yapılmalı, fırsat eşitliği sağlayıcı her türlü tedbirler alınmalıdır.

KARAR NO:27- Mevcut öğretmenlerin niteliği artırılmalı, Öğretmen sayısının azlığı ve alan dışı derse girme giderilmelidir.

KARAR NO:28- Yükseköğretim mezunlarının istihdamı adil bir şekilde yapılmalıdır.

KARAR NO:29- Eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, çocukların dengeli beslenmeleri için temel eğitimde ayırım yapmaksızın her öğrenciye yemek verilmesi, dezavantajlı ailelere destek olunması gerekir.

KARAR NO:30- Temel eğitimde aile de doğal eğitime katılmalı ve örgün eğitim ile yaygın eğitim bütünleştirilmelidir.

KARAR NO:31- Her çocuğun temel eğitimde maneviyat gelişimi ve anadil hassasiyeti gözetilmelidir. Özellikle anadili farklılığı olan bölgeler ile ilgili temel eğitim düzeyinde etkin eğitimi destekleyici tedbirler alınmalıdır.

KARAR NO:32- Her çocuğun kendi olma hakkı ön plana alınmalı ve birey olarak kendini yetiştirebileceği eğitim ortamları çocuklara sunulmalıdır.

KARAR NO:33- Okullar arasındaki farklılıklar, gerek fiziki ve gerekse imkânlarla erişim noktasında eşitlenmeli. Tüm okullar aynı standarda kavuşturularak herkes için ulaşılır hale getirilmelidir.

KARAR NO:34- Bütün derslerin müfredatları azaltılmalı ve merkezi sınavlar buna göre yapılmalıdır.

06.11.2021

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği adına Tertip Komitesi

ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ ÖĞRETMEN YETERLİLİKLERİ TAVSİYE KARARLARI

1. ÖĞRETMEN YETİŞTİRECEK OKULLAR VE ÖĞRETMEN ADAYI EĞİTİMİ

1.1. ÖĞRENCİ KABULÜNÜN KRİTERLERİ

- Ülkenin yıllık öğretmen ihtiyacı belirlenerek bunun biraz üzerinde bir sayıda aday kabul edecek şekilde merkezi sınav puan / yüzdelik dilim vb. barajının belirlenmesi,
- Barajı geçen adayların yetkin bir kurul tarafından mülakat edilerek öğretmenlik mesleğine yeterlilik onayını almasının sağlanması,
- Merkezi sınav puanı ve mülakat komisyonu oluru ile puanına uygun bir fakülteye yerleşmesinin sağlanması,
- Öğrenci hakkında mezun olduğu lisede oluşturulan bir kurul tarafından doldurularak öğretmen olmaya uygun olduğuna dair formun mülakat komisyonu tarafından değerlendirilmesinin sağlanması,
- Öğretmen yetiştiren okullardaki öğretim görevlilerinin en az 4 yıl fiilen öğretmenlik yapmış olmalarının sağlanması.

1.2. ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRKÇE DİL EĞİTİMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

- Öğretmen adaylarının kelime dağarcığının zenginleştirilmesi.
- Güzel konuşma, okuma ve diksiyon eğitimi verilmesi.
- Yazılı anlatım, yazma yeterliliklerinin güçlendirilmesi.
- Güzel yazı-hat ve kaligrafi eğitimi verilmesi.

1.3. ÖĞRETMEN ADAYLARININ YABANCI DİL EĞİTİMİ

- Fakülte süresi içerisinde, uluslararası bir dili C1 seviyesinde okuma, anlama, konuşma ve yazma alanlarında öğrenmesinin sağlanması.
- Dil seviyesini muhafaza ettiğinin ve geliştirdiğinin 3 yılda bir yapılacak sınavla kontrol edilmesi.
- Öğretmenlerin Türkiye Maarif Vakfının yurt

dışı okullarında bir süre görev yaparak dil gelişimi ve yurt dışı öğretmenlik tecrübesi kazanmasının sağlanması ve bu görevin mesleki kariyerde destekleyici unsur olması için mevzuat düzenlemesi yapılması.

1.4. ÖĞRETMEN ADAYLARININ RUHSAL EĞİTİMİ ve UYGULAMALARI

- Milli – manevi değerlerin kazandırılması, geliştirilmesi.
- Geleneksel kültür öğelerinin (masallar, halk hikâyeleri, türküler vb) öğretilmesi, anlatım becerilerinin geliştirilmesi.
- Meslek sevgisi ve adanmışlık ruhunun kazandırılması.
- Çocuk ve ergen psikolojisi alanında yeterli eğitim verilmesi.
- Çatışma yönetimi ve problem çözme becerisinin geliştirilmesi.

1.5. ÖĞRETMENLERİN TEKNOLOJİ EĞİTİMİ

- Etkileşimli tahta ile bilgisayar programlarının etkin kullanımı, dijital materyal ve sunu hazırlama, eğitimde teknolojinin ileri seviye kullanma konularında yetkinleştirme.
- Öğretmenlere kod yazma ve algoritma oluşturma donanımının kazandırılması.
- Arama kurtarma ve afet koordinasyonu konularında uygulamalı eğitim verilmesi gerektiğinde öncülük yapabilmelerinin sağlanması.
- Öğretmen teknoloji yeterliliklerine ilişkin öğretmenlere bilgisayar verilmesi ve gerekli alt yapı hizmetlerinin sunulması.

2. ÖĞRETMEN ADAYLARININ PERFORMANS DEĞERLENDİRMESİ

2.1. STAJ UYGULAMALARI

- Öğretmen adaylarımıza fakültede 2. sınıftan itibaren hem devlet okullarında hem de özel

okullarda nitelikli şekilde kısmi staj imkânı sağlanması.

- Okullarda bir yıl boyunca takip edilen tüm süreçlerin (ders, sınav, sosyal etkinlik, tören, laboratuvar kullanımı vb)staj döneminde fiili olarak gösterilmesi.
- Kırsal bölgelerin yoksunluklarına uygun şekilde sınıf öğretmenlerine farklı donanımların kazandırılması.
- Teorik dersler ilk 3 senede tamamlanarak son senenin okullarda staj uygulamasına ayrılması.
- Staj sürecinin nitelikli olması için sürecin fakültedeki danışman hoca ile okuldaki gözetmen hoca tarafından ortak takibinin yapılması.

2.2. YETERLİLİK SINAVI VE ÖRNEK DERS UYGULAMALARI

- Fakülteden mezun olmadan önce teorik ve pratik olarak iki aşamalı yeterlilik sınavına tabi tutulması.
- Pratik sınavında örnek ders anlatımıyla performansın ölçülmesi.

3. ÖĞRETMENİN HİZMETİÇİ KADEMELİ GELİŞİMİ VE KARIYER İMKÂNI

- Öğretmenlerimizin 3 yılda bir psikoteknik test uygulaması yapılarak ruhsal yönden mesleki yeterlilikleri zayıflayan öğretmenlerin tespit edilmesi.
- Öğretmenlerimizin 3 yılda bir alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi sınavı ve gelişim testine tabi tutularak öğretmenlerin durumlarının takip edilmesi ve gelişim için teşvik edilmesi, okul seçimi, tayin ve terfilerde bu sınav puanlarının belirleyici olması.
- Öğretmenlik kariyer basamakları oluşturularak (üniversite benzeri) ilk 1 yıl stajyer, sonraki 3 yıl aday öğretmen, sonraki 3 yıl öğretmen, sonraki 6 yıl uzman öğretmen ve sonrasında da başöğretmen olarak ünvanlandırılması, stajyerlikten sonraki her bir basamak için farklı özlük imkânları ile teşvik edilmesi, yüksek lisans, doktora, makale ve kitap üretimi gibi çalışmaların kariyer gelişiminde kıymetli görülmesinin sağlanması.
- Her kariyer basamağına geçişte öğretmenlerin performans değerlendirmesine tabi tutularak,

şeffaf şekilde ortaya koyduğu eserler, etkinlikler, iletişim becerileri, alan bilgisi ve ders performansı yönünden değerlendirilmesi.

- Bu değerlendirmede velinin, belli süre birlikte çalışan öğretmenin, okul ve ilçe yönetiminin katkısının alınması.
- Ülkemizin son yıllarda aldığı göçler sonucunda eğitim sistemine katılan yabancı uyruklu öğrenciler nedeniyle eğitimde çok kültürlülük boyutunun dikkate alınarak genel öğretmen yeterliliklerinin çağın getirdiği gereksinimlere yanıt verebilecek şekilde düzenlenmesi.
- İlgili paydaşlarla işbirliği içinde bütüncül bir idari denetim ve öğretmene rehberlik eden denetim modellerinin geliştirilmesi ve uygulamaya geçirilmesi.

OKUL YÖNETİCİLİĞİ

- Okul müdür yardımcısı olabilmek için asgari 3 yıl öğretmenlik yapılması şartı, sonrasında müdür olmak isteyenlerin asgari 4 yıl müdür yardımcılığı yapmış olma şartının aranması,
- Okul müdürlüğünün ayrı bir kadro olarak verilmesi ve öğretmenlikten kopmadan profesyonel meslek haline getirilmesi.

06.11.2021

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği adına Tertip Komitesi

ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ MESLEKİ EĞİTİMİN İYİLEŞTİRİLMESİ TAVSİYE KARARLARI

Mesleki Teknik Eğitim Neden Önemlidir;

Eğitim istihdam arasındaki ilişkiler her zaman önemli olmuş, bu alanda uygulanan başarılı politikalar ülkelerin kalkınmada itici gücü olmuştur.

Bugün ülkemizde istihdam edilenlerin çoğu, eğitim gördüğü meslek dalında çalışmamaktadır. Aslında ülkenin temel sorunlarından belki de en önemlisi, eğitim ile istihdam arasında gerekli bağlantının sağlıklı olarak kurulmamış olmasıdır. Ülkelerin kalkınması, eğitimin yetiştirdiği nitelikli insan gücü ile sağlanacaktır. Herhangi bir ekonominin sağlıklı bir şekilde işlemesi işgücünü (özellikle gençleri) eğiterek uygun işlerle eşleştirmesine bağlıdır.

Türkiye'de eğitim sistemine ilişkin mevcut sorunlar değerlendirildiğinde öncelikle öğrenilenlerin hayat ile örtüşürülebilme imkânlarındaki sıkıntılar öne çıkmaktadır. Özellikle de piyasa beklentileriyle tam olarak örtüşmeyen (her kademedeki) eğitim süreci

sonunda eğitim-istihdam dengesinin tam olarak sağlanamamış olması sadece eğitimin sorunu olarak ele alınmalıdır.

Ülkemizde işsizlik ile ilgili sorunların önemli bir kısmı mesleksizlik problemi ile ilgilidir. Sahadaki gerçekliğe baktığımız zaman; çalışma çağındaki birçok gencimizin iş yaşamının gerektirdiği niteliklere ve çalışma disiplinine sahip olmadıkları, iş yaşamına uyum sağlayabilecekleri dönemi ve yaş dilimini geçirmiş olduğu gerçeğini görmekteyiz. Bunun yanında 18-19 yaşında liseyi bitirmiş, bu döneme kadar da bir ekonomik faaliyetin içinde bulunmamış, kariyer hesaplarını çoğu zaman 6 yılı bulan bir "yükseköğrenim görme" olarak planlayan gencimiz bu sürecin sonunda pratik becerilerden uzak ama beklenti düzeyi yükselmiş bir şekilde mezun olmaktadır. Ayrıca yaşına bağlı olarak temel beceri ve pratik gerektiren, daha çok usta çırak ilişkisi içerisinde öğrenilen işleri öğrenme imkânından da mahrum kalmış/bırakılmış olmaktadır.

Ülkemizin her düzeyde yüksek katma değerli ürün üretebilmesi, altyapısı sağlam bir şekilde sanayileşmesi için her düzeyde nitelikli insan gücüne ihtiyacı bulunmaktadır.

Türk Milli Eğitim Sistemi süresi ile orantılı olarak Mesleki Teknik Eğitim öğrencileri hariç istihdam, katma değer ve ekonomi üretmemekte öğrencilerimizin büyük çoğunluğu orta öğretim sürecini katma değer üretebilecek bir niteliğe sahip olamadan lise mezunu olarak tamamlamaktadırlar.

Ülkemizde eğitimin süresi çok büyük toplumsal kesim tarafından maalesef ekonomik kazanç ile birebir ilişkilendirilmekte olup çoğunlukla da devlet odaklı beklenti bulunmaktadır.

Ülkemizde ve tüm toplumlarda yükseköğrenim mezunu istidam imkânları sınırlıdır. Toplumsal verimlilik açısından eğitimde kademeleştirme ve kademeler arası geçişin çok iyi planlanması önemlidir. Genetik ve gelişim ile zekâ düzeyleri arasında bir fark oluşmakta bu dizilim pramit tarzı bir görünüm arz etmektedir. Toplumsal ilişkilerin ve üretimin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilirliği nitelik ve beklenti olarak alt kademedeki çok fazla insanın bulunması, orta düzeyde toplum ortalaması ve üst düzeyde zeka ve sorumluluk bakımından da daha az insanın bulunması doğaldır. Nasıl ki her askeri general niteliğinde bir ordu iş yapamazsa, generali ve kurmayları olmayan bir askerler topluluğu da başarı gösteremez. Bu bakımdan gençlerimizin eğitim süreçlerinde bulunma sürelerini ve ona bağlı olarak da beklentilerinin buna göre planlanması daha sağlıklı olabilecektir.

Burada 12 yıl zorunlu eğitimin hem zorunluluk kısmıyla hem de 12 yıl olan süresiyle yeniden düşünülmesi gerekmektedir. (Bu sürenin ülkemizin ilk evlenme yaşına etkisi de ayrıca araştırılması gereken bir konudur.)

Bugün mezunlar düzeyde istihdam rakamlarına baktığımızda kendine layık iş bulamayan gençlerimiz ile işe uygun vasıfta çalışan insan bulamayan sanayicimiz çok fazladır. Geciken istihdamın ürettiği temel sıkıntıların başında ertelen hayaller ve mutsuz bir topluluk olmaktadır. Burada da Mesleki Eğitim olumlu olarak diğer emsallerinden ayrılmaktadır.

Mesleki Eğitimin Temel Sorunları ve Öneriler

Mesleki Eğitimin öğrencilere kazandırdığı bakış açısı, beceri ve istihdam başta olmak üzere genel avantajlarının yanında en temel sorunu; Mesleki Teknik Eğitimin hedef kitlesi belirlenirken "akademik başarıya uygun

olmayan öğrenciler için" düşünülmesidir. Bu bakış son derece sığ ve yanlış bir düşüncedir.

Ülkemizin Ortaöğretim sürecini belirleyen en önemli etken Yükseköğrenim imkânları ve politikalarıdır. Bu yüzden ülkemizin hiçbir eğitim problemi yükseköğretim politikalarından bağımsız düşünülemez ve çözülemez. Bizim ortaöğretimden yükseköğrenime geçiş politikalarımızda toplumsal piramide uygun olmayacak şekilde yükseköğrenimde çok fazla kontenjanın bulunması gencimiz ve geleceğimiz ile ilgili riski çok fazla olan bir durum oluşturmaktadır.

Mesleki eğitimin itibarı bu eğitimin lise mezunu olarak istihdam avantajlarını gündeme getirerek çözülemez. İnsanın doğası küçük bir ihtimal de olsa, daha yüksek kazançlar için daha garantili imkânları riske etmeye müsaittir. **Demek istediğimiz;** Meslek lisesi mezunu olarak görece mütevazı bir kazançla kesinlikle işsizlik sorunu yaşamayacak birinin, büyük oranda iş sorunu yaşaması muhtemel ama işi olduğunda daha iyi bir statü sağlayacak bir yükseköğrenim programına gitme eğilimi gösterebilmesidir. Çoğu zaman da karar verme süreçlerinde ekonomik kazançtan daha çok çalışma koşulları ve statü belirleyici olmaktadır.

Geçmişte meslek liselerine gönderilen öğrenci velilerinde; "meslek lisesinde okusun da kazanırsa üniversiteye gider kazanamazsa elinde mesleği olur" duygusu hakimdi. Yükseköğrenimde de hangi bölümü kazanırsa kazansın meslek lisesi mezunlarımız pratik zekaları ve her ortamda işlerini kolaylaştıran becerileri ile iş yaşamlarında emsallerine göre daha başarılı olabilmekteydiler. Maalesef 28 Şubat sürecinde itibarsızlaştırılan Mesleki Eğitim (ör. Elektrik bölümünü bitiren bir gencimizin elektrik mühendisliği alanını kazanması zorlaştırılınca...) mevzuat düzeyinde düzeltmeler yapılmasına rağmen bir türlü eski itibarına ulaşamamış bu da ülkemizin ortaöğretimde %65 Mesleki eğitim hedefini yakalayamamasına sebep olmuştur. Bugün de aileler çocuklarına mühendislik alanlarında bir gelecek düşünürlerken bile bu süreci Mesleki Teknik bir okul üzerinden değil de hiçbir teknik ve mesleki bilgi vermeyen, meslek olarak düşünülen alanla ilgili hiçbir beceri kazandırmayan, mesleğin saha tecrübesini gözlemlene imkânı veremeyen ortaöğretim kurumlarına yönlendirmektedir.

Öncelikle sağlıklı istihdam ve kariyer planlaması için Üniversitede örneğin makine mühendisliğini okuyacak bir gencimizin bu süreci bir MTAL Lisesinin makine bölümünden okuyarak üniversiteye gitmesi daha uygun bir yaklaşım olduğu gerçeğinin tüm paydaşlarca

kabullenilmesi gerekmektedir. Eğitim camiası olarak bir endüstri mühendisinin niçin endüstriyel hiçbir konu ve dersin işlenmediği bir liseden mezun olmasını tercih ediyor olmamızı sorgulamamız gerekmektedir.

Öğrencilerimizin Mesleki Eğitimi öncelikli olarak tercih etmemesinin anlaşılabilir güncel nedenleri bulunmaktadır. Bunun temel sebebi genel öğrenci profilinin oluşturacağı sosyal ortamın üniversiteye yönelik motivasyonu olumsuz etkileyebileceği düşüncesidir. Bu da verimli bir eğitim planlamasında alının yönetilmesinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. **Mesleki Eğitime bakış açısının düzeltilmesi önemlidir çünkü ekonomi ve istihdam ile ilgili sorunların çözümü buradan geçmektedir.**

Mesleki Teknik Eğitimin en temel sorunu olan itibarının geri kazandırılması için radikal sayılabilecek çözüm önerimiz özellikle teknik okullardan mezun öğrencilerimizin okullarının devamı sayılabilecek alan ve bölümlerde avantaj sağlanmasıdır. (Mühendisliklerde teknik okul mezunu olmak, işletme ve iktisat tercihlerinde Ticaret Lisesi mezunu olmak gibi...) Ayrıca özellikle yükseköğretimde teknik içeriği aynı ya da yaklaşık bazı dersler de muafiyet sağlanabilir... (Teknik resim, malzeme bilgisi gibi derslerde) bu gibi yaklaşımlar akşamdan sabaha meseleyi çözmez ama çözüme yönelik süreç işletilmiş olur. Bu yaklaşım üniversite odaklı kariyer düşünen öğrencilerimizde Mesleki Teknik Eğitime yönelik rağbeti artıracaktır Bu sayede yapmak istediği mesleğini daha iyi tanıyan, zihnen, psikolojik ve temel beceriler olarak kendini hazırlayabilen öğrencilerimiz sayesinde 4-6 yıl içinde "kazanırsa daha hazırlıklı bir şekilde üniversiteye giden, kazanamazsa ortaöğretim sürecinden eline mesleğini almış mezun gençlerimiz olur." Yeter ki bu konuda lobi olarak daha güçlü özel öğretim kurumlarının tazyiklerine direnilebilsin ve geleceğimiz hatırına bugün sabır gösterebileyim. Uzun vadeli sonuçları kısa vadeli sonuçlardan daha çok önemseyelim.

Ayrıca Ortaöğretimin 4 yıl olması genel bir sıkıntı olmak ile beraber Meslek liselerinde bu ayrıca düşünülmesi gereken bir sorundur. İnsanın bir işe girmesi ve uyum geliştirebilmesi için (oryante olabilmesi) yaşının da uygun olabilmesi gerekmektedir.

Politik olarak 4 yılı 3 yıla çekmek kolay olmayabilir ama genel olarak en azından meslek liselerinde mezun olabilmek şartını modüler sisteminin altyapısı kullanılarak kredi tamamlama şartına bağlamak ve seyreltilmiş bir müfredatla 3 veya daha kısa sürelerde mezun olabilmek imkânı sağlanabilir. Bu sayede

gencimiz daha erken bir sürede kendisi ve toplum için katma değer üretebilecektir. Ayrıca bu imkân diğer ortaöğretim kurumlarında da kredili sisteme dönüştürülerek daha başarılı öğrencilerimizin daha kısa sürede mezun olabilmek imkanı üretebilmek gençlerimize ve ülkemize zaman kazandırabilecektir.

Günümüzün global sisteminde iş ortamları gelişen teknolojiyi okullarımızdan daha hızlı takip etmekte ve uygulamaktadır. Bu da bizlerin verimlilik için eğitim süreçlerinde iş ortamlarından daha fazla faydalanmamızı gerektirmektedir.

Meslek liselerimizde öğrencimizin iş ve meslek ortamlarına daha iyi oryante olabilmesi, pratik becerilerini daha fazla geliştirebilmesi, gelişen teknolojiyi sahada gözlemleyebilmesi için; öğrenci staj uygulamasını hem erkene çekmek, hem de sürelerini artırmak faydalı olacaktır. Özellikle son sınıflarda özellikle üç gün olarak uygulanan stajların 4 veya 5 güne çıkartılması, öğrenciye ödenen ücretlerin ve sosyal hakların iyileştirilmesi de okul sanayi iş birliğini geliştirecektir.

Günümüzde hızla değişen meslekler ve yeni meslekler için eğitim modelimiz hızla esnek hale getirilmelidir. Bu gün Japonya başta olmak üzere birçok ülkede kademeler arası geçişler kısaltılmış ve çeşitlendirilmiştir. **Mesleki Eğitim altyapısı ülkemizde mesleki yeterlilikler ile ilgili sertifikalaştırma ile ilgili inisiyatif almalıdır. Öğrencilerimiz kazanımları ve hakları korunarak fark ders ve uygulamalar üzerinden ikinci, üçüncü mesleklerine de sahip olabilmelidir.** (Üniversitelerdeki ÇAP uygulaması benzeri) Hayat boyu eğitim anlayışı ile Mesleki Teknik Eğitim topluma değer katmalıdır.

Günümüzün teknoloji imkânları ile bilgiye ulaşmak çeşitlenmiş ve kolaylaşmıştır. Artık okul ortamına veya sabit bir mekâna bağlı kalmak şart olmaktan çıkmıştır. Pandemi sürecinde tecrübe ettiğimiz **"Hibrit Eğitim Modeli" günümüzün gerçeği haline gelmiştir.** Bugün sahip olduğumuz teknoloji altyapısı sayesinde derslerin anlatımını çok rahat uzaktan veya amaca uygun hazırlanmış videolar üzerinden (EBA TV, Youtube) yapabilmek imkânına sahibiz. Avantajlarının yanında bu kolaylık özellikle motivasyon üretme ve eğitim ayağında sıkıntılar oluşturmaktadır. Sertifikalaştırma programlarının çeşitlendirilmesi ve özellikle yeterlilikleri belirlerken ölçme değerlendirme konusunda titizlik gösterilerek bir imkân olarak hibrit eğitim modeli üzerinde öngörüler ve planlar yapmak faydalı olacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Türkiye'de toplam ülke nüfusunun önemli bir kısmını 15-24 yaş arası gençler oluşturmakta ve genç nüfusun büyüklüğü bu konunun önemini gözler önüne sermektedir. Gençlerin eğitim sürelerinin uzaması ile birlikte genç nüfusun işgücüne katılım oranı yıllar itibarıyla azalmaktadır.

Türkiye'de gençlerin işsizlik nedenleri çok çeşitli olmakla beraber Türkiye'deki genç işsizliğinin temel nedeni işgücü piyasasının ihtiyaç duyulan vasıflar ile gençlerin sahip olduğu vasıfların örtüşmemesidir. İşgücüne uygun, piyasanın istediği nitelikte eğitilmiş işgücü yetiştirilmemektedir. Gençlerimiz işgücü piyasasına hazırlıksız, eğitimsiz ve verimsiz olarak gelmektedir.

Ülkemizde Mesleki Eğitime gereken önem verilmediğinden gençlerimiz üniversite kapılarında diploma almayı beklemektedir.

Gelişmiş Avrupa ülkelerine baktığımızda örneğin Almanyada uygulanan sistemde (dual eğitim) teorik eğitim meslek okulunda, uygulama iş yerinde yapılmaktadır.

Ülkemizde maalesef verilen mesleki eğitimler ile işgücü piyasası uyumlu olmadığından eksik olarak kalmıştır. Ülkemizde eğitim alanında gerçekçi politikaların yapılması önemlidir.

Yapılan araştırmalar işverenlerin üniversite mezunlarından daha çok mesleki eğitim almış gençlere

ihtiyaç duyduklarını ortaya çıkarmıştır. Burada başta devletimizin mesleki eğitime gereken yatırımları yapması ve iş çevrelerinin de bu yönde gereken desteği vermesi gerekmektedir. Bugün yüksek eğitim almış nüfusun en büyük sorunu da istihdamdır. İstihdamın önündeki en büyük engel de eğitimidir. Üniversite mezunu diplomalı birçok gencimiz iş bulamamaktan yakınmaktadır. Sadece üniversite mezunu olsun diye birçok gencimiz lise dahil en aktif olan yaşlarında kuru bir eğitim almakta, iş piyasasına uygun ihtiyaçları doğrultusunda eğitim almadıklarından dolayı üniversite sonrasında iş bulmada sıkıntı yaşamaktadırlar. Bu yüzden ki mesleki eğitim hem kişinin gelişiminde hem de toplumun kalkınmasında önemli bir araçtır.

Mesleki eğitim, ülkemizin ekonomik gelişiminin artmasını ve insanımızın refah seviyesinin yükselmesini sağlayacak en önemli unsurlardan biridir. Mesleki eğitimde üretkenliğin ve kalitenin artırılması, yaşanan değişim süreçlerine adaptasyon sağlanması büyük önem arz ediyor. Ülke refahının artması üretimin tüketimin önüne geçmesine bağlıysa üretimi artırmanın yegâne yolu da nitelikli insan gücünün artmasıdır. Yüksek katma değerli ürünler ortaya koyabilmek için teknoloji üreten iş gücü yetiştirmek ve mesleki eğitimde verimliliği artırmak gerekiyor.

Türkiye'de mesleki eğitim çok geç yaşlarda başlamakta, lise son sınıfa gelen öğrenciler üniversite sınavına girerek ilk defa bir meslek dalında tercihte bulunmaktadırlar. Üniversite sınavına giren öğrencilerin %30'u bir üniversite programına yerleşebilmekte geriye kalan düz lise

mezunları işsizler ordusuna katılmaktadır. Ülkemizde bulunan iş gücü piyasası düz lise mezunlarını meslek edindirmeye yönelik açılımlardan uzak olduğu için mesleki eğitim veren okulların oranı artırılmalıdır. Gelişmiş ülkelere baktığımızda mesleki eğitimin düz lise eğitimine göre daha büyük oranda olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde insan gücü istihdam arasındaki denge sağlanmış, örgün eğitim sürecini tamamlayan bireyler bir meslek alanında uzmanlaşarak mezun olmuşlardır.

Sanayileşmiş ve üretim fazlası veren tüm gelişmiş ülkelerde öğrenciler mesleki eğitime yönlendirilerek kalifiye edilmektedirler. İnsan kaynağı en değerli kaynaktır ve bu kaynağın berhava edilmesine karşı tüm tedbirleri almak, verimli hale getirmek eğitim sistemini yönetenlerin en önemli sorumluluğudur.

Avrupa Birliği ülkeleri 2000'lı yılların başından itibaren en büyük bir istihdam aracı olarak mesleki ve teknik eğitim veren okulları görmeye başlarken bu durum genç nüfusu fazla olan Türkiye açısından böyle değildir. Ülkemizin genç nüfusu nitelikli bir şekilde yetiştirilebilirse AB ülkeleri arasında fark yaratacaktır. Özellikle sanayileşmiş ülkelerde mesleki ve teknik eğitim modelleri incelenerek ülkemizin yapısına uygun yeni ve verimli bir modeller ortaya konulmalıdır.

Ülkemizde meslek liseleri akademik seviyesi düşük öğrencilerin zoraki olarak yönlendirildiği okullar olarak kabul edilmektedir. Mesleki eğitime önem verilmemesi ve bu okulların ikinci sınıf eğitim kurumları olarak görülmesi çok vahim bir hatadır. Meslek liselerinin nitelikli iş gücü yetiştiren kurumlara dönüştürülebilmesi ve bu okullardaki kalitenin artırılması için öncelikle toplumun bu konuda doğru bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Rehberlik servisleri mesleki eğitimin önemi hakkında velileri aydınlatmalı ve öğrencileri yeteneklerine uygun mesleklere yönlendirmelidir.

Mesleğini mühendis, maliyeci, işletmeci, öğretmen yada hangi alanda olursa olsun en üst düzey formasyonla yapmak isteyen gençlerimiz için de en doğru tercihin bir mesleki ortaöğretim kurumundan mezun bir şekilde üniversiteye gitmek olduğu anlatılmalıdır. Piyasada Meslek Liselerinin motor, makine, sıhhi tesisat ya da herhangi bir teknik bölümü bitirerek makine mühendisi, olmuş mühendislerin çok daha başarılı olduğunu bizler biliyoruz. Bu faydalı bilgiyi Eğitim Bürokrasisi başta olmak üzere kamuoyunun da bilmesi sağlanmalıdır.

28 Şubat sürecinde İmam Hatip Okullarıyla aynı kaderi paylaşan Meslek Liseleri yeniden ihya edilmeye muhtaçken ne yazık ki İmam Hatip Liselerine verilen önem ve gösterilen hassasiyet Meslek Liselerine gösterilmemiştir.

Oldukça pahalıya mal olan mesleki eğitim, iş hayatının beklentilerini karşılayacak şekilde kendini güncelleyememiştir. Günümüzde üniversite kontenjanları sağlıklı bir süreçte dengelenemediği için piyasada kalifiye ara eleman ihtiyacı hızla artarken birçok bölümden mezun olan üniversiteliler işsiz güçsüz gezmektedirler. Birçok istatistik çalışması eğitim sürecinin amaçlarıyla ürünleri arasında tutarsızlıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan tüm araştırma sonuçları bir an önce mesleki eğitime öncelik verilmesini belirtirken meslek liseleri gereken ilgiden mahrum bir şekilde elindeki sınırlı imkânlarla eğitim vermeye çalışmaktadırlar.

Meslek liselerine giden mevcut öğrencilerin %50'si mezun oldukları bölümle ilgili bir işte çalışmamaktadırlar. Hiçbir yere yerleşemeyen ve akademik seviyesi düşük olduğu için istemeden meslek lisesine yazılan öğrenciler mezun olduklarında eğitim aldıkları mesleği yap(a)mamaktadırlar. Normal liselerden çok daha fazla para harcanarak verilen eğitimin sonunda mezunların kendi alanlarının dışında işlerde çalışmaları büyük bir ekonomik kayıptır.

Ülkemizde çıraklık müessesesinin yok olmaya terk edilmesi eğitim sisteminin 12 yıl zorunlu hale getirilmesinin bir sonucudur. On iki yıl boyunca zorunlu olarak okula gitmek için yola çıkan öğrencilerin küçük yaşta bir mesleğin çırağı olma şansları kalmamıştır. Bu gün piyasada çırak olarak istihdam edilen öğrenciler örgün eğitim sürecinden bir şekilde çıkarılan, dikiş tutturamayan, akademik seviyeleri düşük olan öğrencilerdir. Bir mesleki yeterliliğe sahip olmak için gereken bilgi ve beceriyi elde etme potansiyelinden uzak öğrencilerin çırak olmaları nitelikli kalifiye elemanların ortaya çıkmasını engellemektedir. Çıraklık

eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alındığını kamuoyu bilmemektedir. Kamuoyu bilinçlendirilmelidir.

Mesleki ve teknik eğitim, maliyeti yüksek bir eğitim sürecidir. Bir mesleğin öğretilmesi için hazırlanması gereken atölye ve laboratuvar ortamları oldukça pahalı araç, gereç ve teçhizatları gerektirmektedir. Buna karşın MEB bütçesinden mesleki eğitime ayrılan pay yetersizdir. Mesleki ve teknik okullar günümüzde finansman yetersizliği sonucu çok eski teknolojiye sahip araç ve gereçleri kullanmaktadırlar. Teknolojideki hızlı değişim ve yenilikler atölye ve laboratuvar ortamlarına yansıtılamadığı için öğrenciler güncel mesleki bilgi ve beceriden mahrum olarak bu okullardan mezun olmaktadır.

Sanayileşmiş ülkelerde mesleki eğitim için danışma organları yaygın olarak kullanılmaktadır. Mesleki eğitimin diğer sosyal öğeleri meslek odaları, işveren, veli, sendikal kuruluşlar işin içine aktif olarak katılmaktadırlar. Eğitimin finansmanı sadece devlet eliyle karşılanmazken işletmeler de eğitim maliyetlerini finanse etmektedirler.

Avrupa ülkelerinde tek bir mesleki eğitim sistemi bulunmamaktadır. Bütün ülkeler kendi dinamiklerine göre bir eğitim modeli belirlemiş durumdadır. Farklı mesleki eğitim modellerine sahip olmalarına karşın bütün sanayileşmiş ülkelerinin eğitim modellerinde en büyük ağırlığı mesleki eğitim almaktadır. Almanya'da mesleki eğitimin örgün eğitim içindeki oranı %80 iken Türkiye'de bu oran yeni yeni %35'ler düzeyine çıkmıştır. Almanya'da genel eğitim de mesleki eğitim kapsamına giren bir süreçle tamamlanmaktadır. Bu yönüyle Almanya'da okuyan insanların tamamı mutlaka bir mesleki eğitim sürecinden geçmektedir.

Almanya, Fransa, İsveç gibi ülkelerin eğitim bütçelerinin büyük bir oranı mesleki eğitime harcanmaktadır. Bu ülkelerin mesleki eğitimde elde ettikleri başarının en büyük sebebi ise istihdamla aralarında kurdukları bağın çok güçlü olmasıdır. Mesleki eğitimdeki başarının bir başka sırrı ise öğrencilerin yeteneklerine uygun alanlara yönlendirilebilmeleridir.

Ülkemizde ne yazık ki öğrenciler yeteneklerine uygun bölümlere yönlendirilemiyorlar. Her şey ortaokul sonrası yapılan teorik bir sınavdan alınan puana dayanmaktadır. Daha ilkökoldan itibaren oluşturulacak yetenek tespiti süreciyle öğrencinin kişiliğine, becerisine uygun bir okula yönlendirilmesi önem arz etmektedir. Öğrenciler

yeteneklerine uygun mesleklere yönlendirildiği zaman Anadolu Liseleri ve Meslek Liseleri gerçek vazifelerini icra edecekler ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücü sorunu da çözülmüş olacaktır.

Mesleki Eğitimin daha verimli ve daha etkin hale getirilebilmesi için bazı önerilerimizi de paylaşmak istiyoruz:

1- Bilgi çağının yeterliliklerine uygun, toplam kaliteyi amaç edinen, ekip çalışmasını benimseyen, öğrenmeyi öğrenen, kişilik ve sosyal yönden gelişmişliği hedefleyen bir mesleki eğitim felsefesi geliştirmeliyiz. Rehberlik ve yönlendirme faaliyeti uzman rehberlik formasyonu almış kişiler tarafından yapılmalı, öğrencilerin ana sınıfından itibaren yetenekleri tespit edilmeli, aile ve çocuk doğru yönlendirilmelidir.

2- Ülkemizde mesleki eğitime yeni bir soluk getirecek, Meslek Liselerini cazip hale getirilecek projeler üretilmelidir. Meslek Liselerinde okuyan öğrencilere yükseköğretimde pozitif ayrımcılık yapılmalı. Kendi alanlarında üniversiteye girmeleri kolaylaştırılmalıdır.

3- Mesleki ve teknik eğitiminde niteliğin artırılması için okul-sanayi işbirliğini temele alan bir modele geçilmelidir. Mevcut sistemde 12. sınıfta bulunan okul-sanayi buluşması daha alt sınıflara indirilmeli ve okul-sanayi arasındaki etkileşim daha çok artırılmalıdır. Çıraklık müessesesini oluşturacak adımlar atılmalı. Meslek liselerinin ortaokul kısımları teşekkül edilerek daha erken yaşta öğrenciler mesleki eğitim almaya başlamalıdır.

4- Meslek liselerine maddi imkân sağlayan döner sermaye sistemi piyasa şartlarıyla rekabet edecek şekilde yeniden dizayn edilmelidir.

06.11.2021

Enderun Özgün Eğitimciler Derneği adına Tertip Komitesi

ENDERUN ÖZGÜN EĞİTİMCİLER DERNEĞİ LİSAN HASSASİYETİ TAVSİYE KARARLARI

Millet varlığımızın devamı, tarihi, sosyal, kültürel, milli, manevi değerlerin gelecek nesillere aktarılmasına, ülke ve dünya gerçeğini bilen, çağı okuyan, kimlik, kişilik ve kariyer olarak kendi değerleri ile şahsiyet bulmuş bir gençliğin yetişmesine bağlıdır. Gençliğine sahip çıkamayan ve onu yarına hazırlayamayan bir milletin geleceği güvende olamaz.

Gelenek dediğimiz kültür ve medeniyet hazinemizin yeni nesillere intikalinde en önemli taşıyıcı unsur "dil"dir. Dil, millet olmanın ve millet olarak kalabilmenin en önemli unsurlarından biridir. Dil, iletişim aracıdır, tefekkürün, düşüncenin, anlamanın, anlaşmanın, medeniyetin, bizi biz yapan değerlerin, hüznlerin, sevinçlerin ifade edildiği değeri inkâr edilemez bir hazinedir. Dilini koruyamayan, kaybeden milletler zamanla başka medeniyetlerin kuşatması ile tarih sahnesinden silinip giderler.

Milleti oluşturan maddi ve manevi unsurlar arasında "dil" önemli bir yere sahiptir. Dil birliğini sağlayamamış bir topluluğun millet kimliğini kazanması da mümkün görünmemektedir. Kültürün doğması ve gelişmesi de dile bağlı olduğu için dilin ne kadar büyük önem taşıdığı kendiliğinden görülmektedir. Bir milletin dili bozulursa kültürü de bozulmaya başlar ve bilim, sanat, edebiyat ve eğitim alanlarında niteliksizlik ve yıpranmalar ortaya çıkar. Bu durum toplumda insanları birbirlerini anlamaz hale getirir ve böylece toplumda bir iletişim karmaşası başlar. Bir milleti içten çökertmek ve nesiller arasında uçurumlar oluşturmak için dilini bozmak, bir kargaşa ortamı yaratıp bu yolla kültürü yıpratmak ve değersizleştirmek başvuru olan önemli yıkım hareketlerindendir. Bugün ülke olarak, dilimiz ve dolayısıyla da kültürümüzün karşılaştığı sorunlardan birisi budur.

Her dilde kelimeler farklı değerler taşır ve tercüme konusunda bu hususa dikkat edilmesi gerekir. Kelimelerin değer farklılığı bir dilden başka bir dile tam tercüme yapılmasını olumsuz yönde etkiler. En iyi yapıldığı düşünülen tercümelerde bile konuya göre az veya çok mutlaka bir kayıp söz konusudur. Ülkemiz açısından olaya baktığımızda teknolojik çağın bilgilerini edinmek ve kullanmak için tercüme çalışmaları çok

büyük bir önem arz etmektedir. Fakat bu tercümeler, kelimelerin değer farklılıkları göz önüne alınmayarak veya ihmal edilerek yapıldığından, bir başka ifadeyle Batı dillerindeki bilgiler Türk dil sistemi içerisinde **gelenekten kopuk, değer sistemimizden bağımsız ve etkisi hesaplanmadan anlatılmadığından, edindiğimiz bilgiler eksik kalmakta, gerçek anlamda bilimsel bir birikim sağlanamamaktadır. Bilimi Türkçe terimlerle kuramıyorsak, ona sahip değiliz demektir.**

Dil bir topluluğun belirleyici unsurlarından birisidir ve dil ile kültür iç içedir. Dil kültürdür, kültür de dildir. Farklı dil konuşan bir insanla iletişim kurmak aynı zamanda farklı bir kültür ile iletişim kurmak anlamına gelir. Dili anlamadan kültürü anlamak neredeyse imkânsızdır. Bir dili öğrenirken yalnızca o dilin alfabesini, cümle düzenini ve dilbilgisi kurallarını öğrenmekle kalmıyoruz **aynı zamanda toplumun geleneğini-göreneğini, davranış şekillerini kısacası kültürünü öğreniyoruz.** Özellikle son 200 yılda sömürgeci bir anlayışın baskısı altında bulunan toplumlarda Batılı anlayış her alana hâkim olduğu için Batı dilleri de, özellikle İngilizce, hayatın her alanında kendi terimlerini kullanılır hale getirmiştir. Bu yaygın kullanım beraberinde her alanda bu terimleri hâkim kılmış ve toplumların zihin yapılarında ciddi karmaşalara sebep olmuş bir zaman sonra bilim, kültür, medeniyet, sanat ve edebiyatta karmaşık bir yapı ortaya çıkarmıştır.

Batının sonuç odaklı bakış açısı dilimizi kısırlaştırdığı gibi kavramları dönüştürerek medeniyetimiz içinde yer bulan kavramların da silinip gitmesine yol açmıştır. Geçmişte kavram dünyamızda yer alan manevi zenginliğe sahip kavramlar yerine derinlikten uzak sığ bir kavram haritası çıkarmış ve bu yaklaşım beraberinde düşünce dünyamızda da hasarlar meydana getirmiştir.

ÖNERİLER

Konu eğitim süreci açısından değerlendirildiğinde ciddi sorunlar yaşandığı aşikârdır. Dünyada dil eğitimi üzerine yapılan araştırmalar gösteriyor ki; yabancı dil eğitimi sömürge ülkeler dışında çok az ülkede zorunlu olarak okutulmaktadır. Yabancı dil öğrenmek kişinin ihtiyacı çerçevesinde gerçekleşen bir süreçtir. İnsan hayatının akışı içerisinde hangi dile ihtiyaç duyuyorsa

onu ihtiyacı çerçevesinde öğrenir. Oysaki ülkemizde ilkökul 2. sınıftan başlamak üzere İngilizce zorunlu bir ders olarak okutulmakta ve çocukların ana dilin inceliklerini öğrenmeleri gereken bir dönemde başka bir dil öğrenmeye çalışmaları hem zihin dünyalarında hem de değer algılarında ciddi zararlar ortaya çıkarmaktadır. Uzun yıllar süren zorunlu İngilizce eğitimi kültür karmaşası yarattığı gibi maalesef sonucu itibari ile doğru bir sonuca da ulaşmamaktadır.

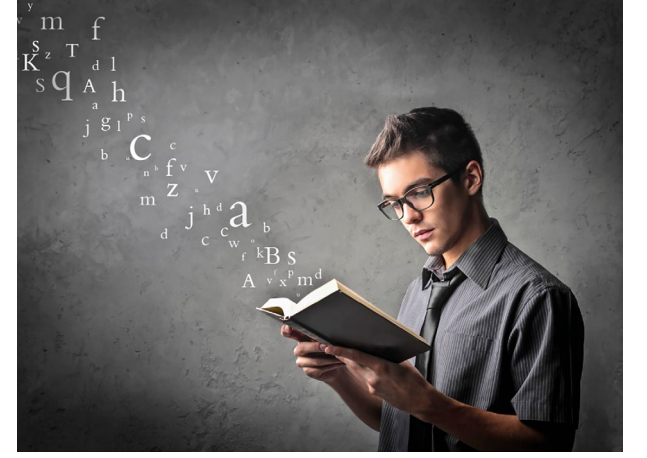
Bununla beraber Türkçe Eğitiminde var olan aksaklıklar da dil eğitimi konusunda sıkıntılara sebep olmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Türkçe eğitim programında Okuma, Dinleme, Konuşma, Yazma ve Dil Bilgisi konuları dağılımında Dil Bilgisi konularının azaltılmış olmasına rağmen uygulamada maalesef tersi yaşanmaktadır. Uygulamada Dil Bilgisi konularına daha yoğun yer verilme sebebi ise Türkçe Eğitimi'nin sınavlar içerisinde yoğun yer bulmasıdır. Öğrencinin Türkçe Dersini sınav için bir araç olarak görmekten kurtarılması ve Türkçeyi her yönüyle kullanabileceği bir atmosfer ortaya konulmalıdır. Yüzyıllardır günlük hayatımıza yön veren kavramların hayatımızda daha çok yer alabileceği yeni çalışmalar yapılmalı ve bu kavramların kullanımı teşvik edilmelidir.

Özellikle 100 Temel Eser içerisinde yer alan bazı kitapların içerik ve kavramlar yönüyle yeniden gözden geçirilmesi ve kendi değerlerimizden beslenen kitaplar eklenerek değiştirilmesi de kavram dünyasının zenginleşmesine katkı sağlayacaktır. Kendi kültür dünyamızda bir karşılığı olmayan ve Post Modern edebiyatın ürünü eserlerin 100 Temel Eser içerisinden arındırılması ve kavram kargaşasına yol açmasının önüne geçilmelidir. Özellikle Batı Klasikleri yerine medeniyetimiz içinde önemli yere sahip Doğu Klasikleri ile zenginleştirmek medeniyet tasavvuru açısından da faydalı olacaktır.

Türkçe Programında yer alan Okuma, Yazma, Dinleme ve Konuşma becerileri konusunda öncelikle Öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerine yönelik çalışmalar yapılmalı ve Türkçe Programında yer alan becerileri ölçebilecek ölçekler geliştirilmeli ve eğitim sürecinde kullanılmalıdır.

Türkçe eğitiminde beceri odaklı atılımlar yapılmalıdır. İhmal edilmiş becerilerin tekrar ihya edilmesi elzemdir. Konuşma, dinleme, okuma, anlama ve yazma alanlarına teoriden daha çok uygulama basamağında yer verilmesi böylece öğrenilenlerin pekişmesine ve kalıcı hale gelmesi sağlanmalıdır.

Üniversite Eğitimi sürecinde tüm Öğretmenlere Kendi değer dünyamızdan beslenen kitapların mutlak suretle

okutulmasının sağlanması konusunda ciddi çalışmalar yapılmalıdır.

Dilimize yabancı dillerden aktarılan kelimelerin yerine Türk Dil Kurumu tarafından önerilen kelimelerin eğitim sürecinde kullanılan kitaplarda kullanılması sağlanmalı bununla birlikte her kademede bu kelimelerin kullanılması teşvik edilmelidir.

Öncelikle nasıl bir insan modeli yetiştirmek istediğimize karar vermeli ve bu yaklaşıma dönük ciddi çalışmalar yapmak zorundayız. Özellikle dil konusunda ciddi bir seferberlik başlatılmalı ve Türkçe Eğitimi ciddi bir devlet politikası haline getirilmelidir.

Son yıllarda kaygı verici düzeyde bilinçli çabalarla, medya ve sanal âlemin kontrolsüzlüğü ile kitle iletişim araçları vasıtasıyla Türkçemize sayısız kelime sokulmuştur. Bunun sonucu nesiller arasında milli ve manevi değerler çözülmekte, ahlaki çöküntü toplumun her kesimini kuşatmaktadır. Zira dilini kaybeden bir toplumun, diğer değerlerini koruması da mümkün değildir. Bu hayati tehlike ve tehdit karşısında, Türkçemizin bozulması ve dilimizin yabancılaştırılmasını önlemek için kişisel, kurumsal ve toplumsal duyarlılık sağlamak zorundayız. Günlük hayatta okullarda, üniversitelerde, radyo, televizyon ve yazılı basın gibi kitle iletişim araçlarında, işyerlerinin levha ve tabelalarında, tarihi ve kültürel mekânlarda, sokak ve caddelerde, ticari hayatımızda, sporda, kamu kurumlarının resmî yazışmalarında, taraf olduğumuz milletlerarası sözleşmelerde, kısaca hayatın her alanında yabancı kaynaklı kelime ve kavramlar yerine kaynağı kadim medeniyetimizde bulunan Türkçe kelimelerin kullanılmasını sağlamak zorundayız.

06.11.2021
Enderun Özgün Eğitimciler Derneği adına Tertip Komitesi

TÜRKİYE’NİN MAARİF DAVASI’NDA MUALLİM VE AHLÂK

▲ MUSA YAŞAROĞLU

İnsanlık tarihi ile ortaya çıkan, insandan ayrı düşünülmeyen birçok kavram mevcuttur. Din, dil, ırk, cinsiyet, medeniyet gibi “insan”a bağımlı onlarca nitelik farklılıklarından ikisi de eğitim ve ahlakıdır.

Toplumlara ve coğrafyalara göre birçok farklı kisveye bürünen bu iki kavramın her medeniyet nezdinde değişik bir anlam içerdiği de bir gerçektir. Semavi din ve kitapların ve beşeri ahlak sistemlerinin en temelde ele aldığı bu kavramların ihyası başarıyı, yozlaşması ise başarısızlığı ortaya çıkarmaktadır. Bütün farklı medeniyetlerde değişik ad ve karşılıklarla tartışıl原因 ve insanlığın iyi ve kötü, güzel ve çirkin, olumlu veya olumsuz tüm zıtlıklarını içerisinde barındıran eğitim ve ahlak unsurları, için mutlak bir başarı söz konusu olmamıştır. Geçmişte olduğu gibi bugün de bu iki kavram üzerine kafa yorulmakta ve toplumların inşa sürecinde bu iki kavramın etkisi üzerinde düşünceler ortaya konulmaktadır.

Bilimsel gelişmelerin, insanlığa yön veren değerler açısından bir tehdit olma ihtimalinin ortaya çıktığı son yüzyılda eğitim ve ahlak eksenli tartışmalar “bilim ve teknoloji” ile ilişkiler üzerinden yapılmaktadır. Bilimin insanlık açısından “maneviyat” etiketi taşıyan tüm değerleri, tartışmaya açtığı günümüz dünyasında, eğitim sistemleri ile toplumların ahlaki yapıları arasındaki makas her geçen gün biraz daha açılmaktadır. Özellikle son yüzyılda zirve yapan ve maddeyi **tems il eden insan bedenini kutsallaştıran bilimsel ve teknolojik gelişmeler, en çok da insanın ruh dünyasını inşa eden “ahlak sistemi”ni tahrip etmektedir.** Fen bilimleri anlamında hiç olmadığı kadar zirve noktalara ulaşan insanlık, bilim ve teknoloji ile süslediği öğretim materyalleri ile ruhun ihtiyaç duyduğu karşılığı ne yazık ki sağlayamamaktadır. Bu da çok ciddi bir maddi kaynakla ortaya konan eğitim sisteminin vasıfsız bir insan topluluğu üretmesine neden olmaktadır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizin içtimai yapısı bakımından da bir değişimi içeren son yüzyıl ve daha farklı bir yapıyı barındıran 19.yy öncesi dönem arasındaki farklılaşma bizim için bir tartışma konusudur. Bu çalışmada ülkemizin içinde bulunduğu “eğitim ve

ahlak” eksenli ikilem, yakın Türkiye tarihi tanıklarından biri olan eğitimci ve mütefekkir Nurettin Topçu’nun, Türkiye’nin Maarif Davası adlı eseri üzerinden ele alınacaktır. Topçu’nun bir muallim olarak, eğitim sistemimizi, öğrenciyi, okulu ve öğretmeni derinlemesine incelediği eserin, öğretmen ahlakına yönelik ortaya koyduğu düşünceleri, günümüz eğitim camiasına verdiği mesajlar yönüyle değerlendirilecektir.

Yazar Nurettin Topçu, 1909 yılında Erzurum’da dünyaya gelmiştir. Babasının adı Topçuzade Ahmet Efendi, annesinin ki Fatma’dır. Parlak bir zekây a sahip olan Topçu, zamanının şartlarına göre iyi bir öğrenim hayatına sahiptir. Bezmialem Valide Sultan Mektebi’nde anaokulu eğitimi aldıktan sonra ilkokulu Büyük Reşid Paşa Numune Mektebi’nde okur. Sonrasında da felsefeye merak sarmaya başladığı ilk yer olan Vefa İdadisi’ni birincilikle tamamlar.

Nurettin Topçu, liseyi İstanbul Erkek Lisesi’nde tamamlar. Liseden sonra 1928 yılında yurt dışı sınavını kazanarak devlet bursuyla Fransa’ya gider. Fransa’da Bordeaux Lisesi’nde psikoloji, Strasbourg Üniversitesi’nde felsefe, ahlak ve sanat tarihi okur.

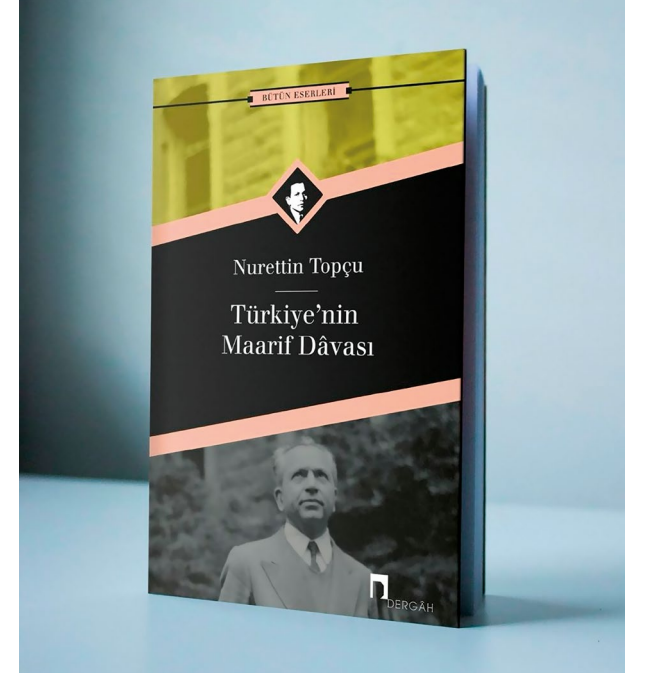
Fransa’daki eğitimine önce Bordeaux Lisesi’nde psikoloji okuyarak başlar. Burada ünlü Fransız filozofu Maurice Blondel ve Louis Massignen ile tanışır. Bordeaux Lisesi’ni tamamladıktan sonra Strasbourg Üniversitesi’ne geçer ve burada felsefe, ahlâk ve sanat tarihi okur ve çeşitli çalışmalar yapar. Bu sırada sosyoloji derneğine üye olur ve derneğin yayınlarına çeşitli yazıları ile katılır. Strasbourg Üniversitesi’ni bitirip Sorbonne’da akademi çalışmasına başlar. Bu üniversitede felsefe doktorasını veren ilk Türk öğrencidir.

Fransa’da altı yıllık bir eğitim hayatı sürdüren Topçu, 1934’te ülkeye Türkiye’ye döner. Ülkeye döndükten sonra Galatasaray Lisesi, İzmir Atatürk Lisesi, Denizli Lisesi, Haydarpaşa Lisesi, Robert Koleji, Vefa Lisesi, İstanbul Erkek Lisesi ve İmam–Hatip Okulu gibi okulların yer aldığı birçok farklı eğitim kurumunda öğretmenlik yapar. Fikirlerini özgürce ifade ettiği ve düşüncelerini ortaya koyduğu Hareket Dergisi’ni 1939’da çıkarmaya başlar ve ölene kadar da bu dergide yazmaya devam eder. 10 Temmuz 1975’te kanserden dolayı vefat eden yazar Nurettin Topçu, fikir dünyasına kazandırdığı birçok eseri ve adıyla anılan önemli kavramlara yaptığı olumlu katkılar ile çağımızın mütefekkirlerinden kabul edilmektedir.

TÜRKİYE’NİN MAARİF DAVASI

Nurettin Topçu’nun Türkiye’nin Maarif Davası adlı eseri, yazarın çeşitli dergilerde yayınlanan yazılarından ve farklı yerlerde verdiği konferanslarından derlenmiş bir eserdir. Topçu’nun yakın Türkiye tarihini içine alan yaşamında ortaya koyduğu düşüncelerinin yer aldığı farklı eserleri de mevcuttur. Bir öğretmen olması ve eğitim sisteminin içerisindeki sorunları müşahade etmiş olması hasebiyle Türkiye’nin Maarif Davası adlı eseri özellikle de “eğitim” kavramıyla alakalı tüm kesimler açısından dikkate değer bulunmaktadır.

İsmail Kara ve Ezel Erverdi tarafından yayına hazırlanan ve Dergâh Yayınları tarafından basılan eser, bir önsöz ve üç bölümden oluşmaktadır. Eserin birinci bölümünde; Beklenen Gençlik, Millet Maarifi, Türk Maarifi adlı başlıklar, ikinci bölümünde; Mektep, Muallim, Muallimin Mesuliyetleri, üçüncü bölümünde ise Maarif Davamız, İlk Öğretmen, İlkokullarda Ahlak Eğitimi, Orta Öğretim, Lise Dersleri, Liselerde Din

Dersleri, Okullarımızda Din ve Ahlak Eğitimi, Üniversite, Üniversite Olayları, Milli Eğitim ve Muhtar Üniversite, Din Eğitimi, Ahlak Terbiyesi, Okulda Ahlak, Kıymetli Gençler adlı başlıklardan oluşmaktadır.

Bu çalışmada, Nurettin Topçu’nun ülkemiz eğitim sisteminin dününü, bugününü ve yarınını ele alan düşünceleriyle şekillenmiş olan bu eserindeki dört başlık temelinde değerlendirme yapılacaktır. Bu başlıklar, Topçu’nun düşüncelerinin ifadesi ve günümüze yönelik mesajları şeklinde teker teker ele alınacaktır.

MUALLİM

Nurettin Topçu’nun farklı dergilerde yayınlanan ve bazı konferanslarından alıntılanan düşüncelerinin yer aldığı Türkiye’nin Maarif Davası adlı eserinde eğitim tüm yönleriyle ele alınmıştır. Topçu’nun üzerinde durduğu en önemli konulardan birisi de “Muallim” başlığı ile aldığı “öğretmen”dir. Öğretmen, yazarın nezdinde birçok üst düzey hasleti ifade etmektedir. Bu durum eserin “Muallim” başlıklı bölümünde de farklı başlıklar altında da görülmektedir. İlk önce “Muallim ne değildir?” sorusunu irdeleyen yazar, kendi zihin dünyasında “öğretmen”in ne olmadığını ve ne olamayacağını ifade etmektedir.

“Muallim, gençlere bilmediklerini öğreten bir nakil (nakledici) değildir. Bu iş, kitabın işidir, bilmediklerimiz hep kütüphanelerde bulunmaktadırlar. Her sahada yalnız bilinmeyi bilmeyle eski devrin “scolastique”

tahsili elde edilir. Kitaplardaki örümcek kafamıza nakledilir. Ancak sınıfta okutacağı bilgilere sahip olan insanın yapabileceği iş ise bundan ileri gidemez. Bunun için kültürlü adam, kafaları işletmesini bilen adam lazımdır."

"Muallim tüccar değildir. Maaş ve ücretinin azlığı, çokluğu davası içinde mesleğe kıymet veren insan bu mukaddes vazifeyi yapıyor sayılamaz. Bu iş, mektepciliği ticaret edinen, muallimliği esnafılık haline koyan kültürsüz fukaranın işi değildir. Bu para değil, ruh işidir. Muallimleri maaş derecelerine göre tasnif etmek ne kadar budalaca bir hareket olursa, bulunduğu mektebin derecesine göre muallime kıymet vermek itiyadı da o kadar safiyane ve o kadar muzır bir itiyattır."

"Muallim sadece bir memur değildir; belki genç ruhları kendilerine mahsus manadan bir örs üzerinde döverek işleyen bir demircidir, kendisine verilen vazifeyi gözlerini kapayarak yapan, program müfredatını sene sonuna kadar bitirmeye muvaffak olan, hatta yalnız dersini hakkı ile kavrayan talebe yetiştirebilen muallim vazifesinin en mühim kısmını başarabilmiş sayılmaz."

Öğretmenin ne olamayacağı konusundaki düşüncelerini sıralayan yazar, yine aynı eser içerisinde "Muallim nedir, kimdir?" sorularının cevabını da vermektedir. Topçu'nun 1939 yılında Hareket Dergisi'nde yayınlanan yazısında hem yaşadığı dönemi hem de günümüzü içine alan bir perspektif ortaya konulmaktadır. Cumhuriyet dönemi eğitim yapısının yeni yeni şekillendiği bir dönemde ifade edilen düşüncelerden de anlaşılmaktadır ki Topçu, çağın "eğitim ve öğretmen" ihtiyacı üzerinden önemli bir paradigmayı tavsiye etmektedir. Yeni Cumhuriyetin köyde ve kentte inşa etmeyi hedeflediği maarif sisteminin hangi temeller üzerine ve hangi kapsamda oluşturulması gerekliliğini de yine "ideal öğretmen" ihtiyacı üzerinden örneklemiştir.

"Muallim, ruhlar sanatkarıdır. Hiç işlenmemiş ruhlar üzerinde onun lüzumunu daha aşikâr bir şekilde görüyoruz. Vakıa köyde artık ruhlarımızın hareketini takip edemeyen imamı işbaşından ayırdıktan sonra, bugünkü ruhu faziletle ışıklara ulaştıracak muallimi seferber etmek lazım geliyor. Muallim, köyde bilen, öğreten, irşad eden, yol gösteren, terbiye eden, hulasa veli, mürebbi ve emin vasıflarına sahip insan olacaktır.

Ruhların mürşidi, hayatın nazımı ve istikbalin en emin kefil olacaktır. Bu iş sadece okuyup yazmayı öğreten insanın işi değildir, aynı ihtiyaç şehirde de aşikâr bir şekilde yaşıyor. Yalnız şehirde, hayatın giriftliği arasında hepimiz bunu sezmiyoruz. Aile içinde kuvvet ve birliğin yokluğu, fertte ruhi sarsıntıların sürekliliği, hayatımıza hakiki medeniyet ışıklarının giremeyişi hep ideal muallime olan ihtiyacımızın dehşetini göstermektedir. Bizim hayatımızın bir mana ve medeniyet seviyesine ermesi, asırlardan beri Anadolu'nun muhteris sahibi sadık koruyucusu olan Mehmetçiğe hayatımızda layık olduğu yeri vermekle kabil olacağını söylemiştik. Mehmetçiğe hayatta yer vermek, muallime en üstümüzde yer vermekle ve onu en büyük mesuliyete sahip bir ideal adamı haline getirmekle kabil olacaktır."

Yazar Nurettin Topçu'nun zihin dünyasında inşa ettiği "öğretmen" tipinin maddeyi değil, manayı temsil ettiği anlaşılmaktadır. İdeal eğitimden ziyade ideal öğretmeni tarif eden Topçu: "Ruhumuzun sanatkarı, hayatımızın nazımı olan muallimin aramızdaki yerinin yüksekliğini, vazifesinin geniş ruhi mesuliyetinin pek ağır olduğunu maalesef gençlere değil, bugün muallimlere hatırlatmak lüzumunu duyuyoruz." diyerek kendi değerini fark edemeyen öğretmen camiasına yönelik serzenişini de dile getirmektedir.

"Şu halde mesele, her şeyden evvel bir nesle onu bu hakikate meftun kılacak aşkı aşılacak meselesidir." İfadesiyle iddialı bir söylemi dile getiren yazar, öğretmenlerden yeni neslin ruh inşası için beklediklerini de net bir şekilde ortaya koymaktadır:

"Biz on, on beş yıllık bütün çocukluk ve gençlik devresinde ruhlarının teşkilini kendilerine emanet ettiğimiz muallimden sade bu işleri beklemiyoruz. İlk tahsil çağlarından başlayarak, bilhassa edebiyat, felsefe, tarih gibi kültür derslerinin, dünya hayatında rol yapmaya namzet olan genci kâinat karşısında kendine mahsus görüşlere sahip, bizzat kendisi için hayat kaideleri yaratabilen bir bütün insan olarak yetiştirmesi lazımdır. Tahsili bitirdikten sonra hayata başlamak, bir büyük adamın itiraf ettiği gibi, elli yaşından sonra dünya hayatının kıymetlerini tanımak, iyi ile kötüyü, haklı ile haksızı, beni ve cemiyetimi yaşatanla çürüten ayırt etmeye ellisinde başlamak, filhakika çok acıklı bir hakikattir. Saadetle fazileti, ilimle politikayı, şe'niyetle(realite ile)ideali ayırmasını muallim öğretecektir. Bunların birbirine zıt hakikatler olduğunu muallim bizi, bu kıymetlerden üstte olanı, hakikate götürücü olanı seçebilecek kemale erdirecektir."

Topçu'nun ortaya koyduğu "ideal maarif sistemi içindeki öğretmen" profili için ifade ettiği şu cümle ise onun "muallim" düşüncesinin tamamını özetler mahiyettedir:

"Bu, yetişmesini dilediğimiz muallim, memleketin beklediği hakiki ve büyük inkılabı yapacak insandır."

MUALLİMİN MESULİYETLERİ

Nurettin Topçu, maarif sistemini tüm yönleriyle ele aldığı eserinde farklı bir başlık altında öğretmenlerin sorumlulukları üzerinde de durmuştur. **Topçu:** **"Âdemoğlunu, beşikten alarak mezara kadar götürüp teslim eden, dünyanın en büyük mesuliyetine sahip insan muallimdir."** cümlesiyle giriş yaptığı bu bölümde, geçmişten günümüze kadar insanlık açısından büyük bir değer ifade eden öğretmen figürünü örneklemiştir:

"Farkında olsun olmasın, her ferdin şahsi tarihinde muallimin izleri bulunur. Devletleri ve medeniyetleri yapan da, yıkan da muallimlerdir. Muallime değer verildiği, muallimin hürmet gördüğü ülkede insanlar mesut ve faziletlidir. Muallimin alçaltıldığı, mesleğinin hor görüldüğü milletler düşmüştür, alçalmıştır ve şüphe yok ki bedbahttır. "Babam beni gökten yere indirdi. Hocam beni yerden göğe yükseltti" diyen İskender, muallimi anlatmıştır. Muallim, sade zekâların değil, beşaretlerimizin, ibadetlerimizin müjdecisidir.

İlk çağda muallim, hâkim, yani hikmet adamı idi. Ortaçağda muallimlik rolü, zâhidlerin, din adamların eline geçti. Halkı yetiştiren, ruhlara istikamet veren onlardı. Rönesans'tan sonra, muallimi; zekâyı, tabiat hâdiselerinin arkasından ve onların ışığında ilerleyen laboratuvarlarla atölyelerde buluyoruz. XIX. asırda ise, teknikle tecrübenin ustası olan bu muallimle yan yana ve ona rakip olarak romantik aşkın telkincisi muallimi görmekteyiz."

İnsanlık tarihi ile başlayan ilim yolculuğu her devirde farklı adlarla anılsa da genel itibarıyla "eğitim ve ahlak" ikilisi etrafında ifadesini bulmuştur. İnsanın olduğu her yerde "öğrenme" kavramı da mevcuttur. Öğrenmenin olduğu yerde de "öğretici" bulunmak zorundadır. Tarihin her döneminde, dünyada var olan tüm coğrafyalarda bu bir kaideye dönüşmüştür. İlk insandan itibaren öğrenme merakını gidermek için her şeye katlanan âdemoğlunun en ideal öğretmenleri olarak peygamberler kabul edilebilir. Zira onlar en büyük varoluş disiplinin muallimleridirler. Bunu yazarın: *"Milletimizin ruhi temelleri olan İslam'da, Peygamber ilk muallimdi. Öğreten o, inandıran o, yürüten o idi."* ifadesi daha net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Muallimlerin medeniyetleri inşa ve ihya edici yönünü: *"Orhan'ı yetiştiren, Fatih'i cihanda harika bir manevi olgunluğa sahip kılan muallimlerdir. İkinci Murad, mürşidine teslim olmuş bir zahid, Yavuz yalnız âlimin önünde eğilmesini bilen, ilimde ilahi emri duymuş, muallimin mesuliyetlerine hürmeti bilmiş, kılıcının olduğu kadar ruh dünyasının da bir kahramanı idi."* cümlesiyle örneklendirmiştir.

Topçu, bütün bu kadim gerçeklikler etrafında şekillendirdiği düşünceleri üzerinden öğretmenlerin ne denli büyük mesuliyetler yüklendiklerini yüksek perdeden verdiği misallerle ortaya koymaktadır:

"Muallimin mesuliyetleri çoktur ve cemiyet hayatının her sahasına uzanmaktadır. Bir memlekette ticaret ve alışveriş tarzı bozuksa, bundan muallim mesuldür. Siyaset, millî tarihin çizdiği yoldan ayrılmış, milletin tarihi karakterini kaybetmişse, bundan mesul olan yine muallimdir. Gençlik avâre ve dâvasız, aileler otoritesizse, bundan da muallim mesul olacaktır. Memurlar rüşvetçi, mesul makamlar iltimasçı iseler muallimin utanması icap eder. Din hayatı bir riya veya taklit merasimi haline gelerek vicdanlar sahipsiz ve sultansız kalmışsa, bunun da mesulü muallimlerdir. Yürekerin

merhametsizliğinden, hislerin bayağılığından ve iradelerin gevşekliğinden bir mesul aranır; o da muallimdir. Yalnız kaldığımız yerde yalnızlığımızın mesulü o, insanların zayıfladığı devrelerde bu gevşemenin mesulü yine onlardır."

"Görülüyor ki muallim, bizim bütün ruh yapımızın sanatkârdır. Böyle olunca da ondaki sakatlıkların hepsinden mesuldür. Eğer bir cemiyette alışveriş pazarlıkla yapılıyorsa, çocuklar birbirlerini yumrukluyor, her biri birer baba olan büyükler birbirlerinden intikam alıyorsa, inananların imanına inanmayanlar saldırıyor ve insanlar da birbirlerinden intikam alıyorsa, eğer fazilet tarih kitaplarında bir efsane diye okunuyor ve en ancak en büyük lokmayı kazanmasını bilen insan yüceltiliyorsa, mazlumların yanında onların gözyaşlarını kurulayan da bulunmadığı halde zâlimler alkıştan sağırlaşmış hale geliyorsa...

Eğer zekâlar, sömürecek mâlikane olarak, kalplerden başka saha bulamamışlarsa ve ilim insanlığı bir insan halinde tutup kaldırarak yerde dostları birbirlerine düşman yapacak bir karakter kazanmışsa...

Eğer çocuklar, büyüklerden daha kurnaz, yaşlılarsa çocuklardan daha ümitsiz bir hayatın kurbanı haline gelmişlerse...

Orada muallim vazifesini yapamamıştır. Orada muallim yok demektir. Ve o diyarda muallimlik iflâs etmiştir.

Muallim, yalnız ruhların sahibidir. Lâkin dâvasının ulaştırabildiği neticelere bakılırsa görülür ki, o, hakikatte doktorumuzdur, disiplin kurucumuzdur, toplum düzenimizin bekçisidir, ekonomik münasebetlerimizin düzenleyicisidir ve siyasi yaşayışımızın üstadıdır. Zira, bunlarından hepsinden o, haberi olsa da olmasa da, mesuldür. Karakterlerdeki muvazenesizliğin, medeni terbiyedeki düşüklüklerin mesulü yine odur.

Biz kibirli isek o mesul, biz sabırsız isek yine o mesuldür. Biz, bütün bunlardan habersiz isek, bundan da o mesuldür."

Öğretmenin yüklendiği vazifeyi örneklerle ifade eden yazar, konuya bakışını şu bitirici cümle ile özetliyor: *"Bizim bütün tarihimiz, muallimin yükseldiği devirlerde şan ve şerefle medeniyet ve ahlâkın zirvelerine tırmanmış, muallimin alçaltıldığı devirlerde ise uçurumlara yuvarlanmıştır."*

Eserin "Muallimin Mesuliyetleri" başlığında Topçu, öğretmenlik mesleğinin insanı kemale erdirici ilmi

boyutunu ve bu ilmi boyutun teşekkülüne yönelik yapılması gerekenleri de ifade etmektedir. Öğretmeni: *"Her şeyden evvel muallim, hayatımızın sahibi olmaktan ziyade sanatkârdır. Kullanıcısı değil, yapıcısıdır. Seyircisi değil, aktörüdür."* ifadeleri ile tanımlayan yazar, öğretmenin rol model oluşunu ve maddeden ziyade mananın ifadesi olduğunu da *"Muallimin ruh yapısını meydana getiren karakterleri şöyle gözden geçirebiliriz."* diyerek maddelere dökmektedir.

"1. O, en doğru, en güzel hayat örneğini yapar, hazırlar, bize sunar, biz yaşarız. Bizim vazifemiz, bu hayata anlayış katmaktır, anlayışla ona iştirak etmektir. Balını yemeyip yaptıktan sonra bize bırakan arının bu hareketini şuurlandırıp bir ideal haline getirirseniz, onda muallimi bulursunuz. O, ruhumuzdaki kat kat fetihlerin kahramanı ve şerefli sahibi olduğu halde, bu hayatı yaşamayı değil, ona hizmeti tercih ile seçmiş fedakâr varlıktır.

2. Muallim, geçeceği yol bütün engellerle dolu olduğu halde, buna tahammül etmesini bilen, tahammül etmesini seven idealcidir. İdealinin düşmanları karşısında bile bunlara, "beddua et!" diyenleri, "Hayır, ben beddua için gönderilmedim" diye susturarak, "Bir gün gelecek bunlar dâvamıza en büyük hizmeti yapacaklardır" diye tebşir eden rahmetler müjdecisidir. Gücümüzün yetmediği yerde kalbimizin beddualarına, yüzümüzün güldüğü yerde gönlümüzün kin ve nefretlerine karşı gelerek, bu beddualarla kinleri, içimizdeki gizli kirli bir şeyi yolarak atar gibi, ruhumuzdan sıyrıp atabilecek el, muallimin elidir.

3. Muallimlik sevgi işidir, ruh sevgisidir. Ruhun ulvi olan isteklerine nefsinden her şeyi ifade eden sevginin ferdi ulaştırdığı örnek insan mertebesidir. İdeali istediğimiz kadar, hatta bizden istenildiği kadar örnek olmak mecburiyetindeyiz. Muallim halk gibi, her yaşayan gibi yaşayamaz. Herkesin sevinip güldükleri gibi sevinip gülmemize, "bizim bildiklerimiz" mânidir. Peygamberimizin bunu pek güzel anlatan bir sözü var: "Eğer bildiğimi bilseydiniz, az güler, çok ağlardınız ve zevklerinizi yapamazdınız."

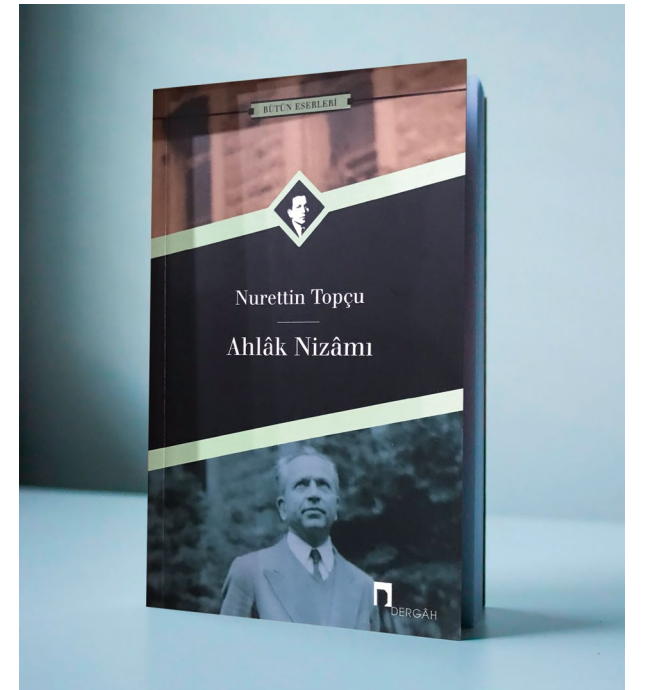
4. Muallim, hepimizin her an muhtaç olduğu doktordur. İman ve anlayış vasıtaları ile bizi tedavi eder. Ruhlarımızı sunar ve hakikat âleminden haberler verir. Tehdit ve dayakla öğretmek, muallimin işi olmadığı gibi güdülerimize serbestçe alacağı istikametleri göstermek de muallimin vazifesi değildir. Birincisi düşmanın, ikincisi dalkavukla

hokkabazın işidir. Muallim, insan olan varlığımızı alır, ona sonsuzluk dünyası olan ruhi hayat istasyonlarında yol alacak kudretin ve değerlerin aşısını yapar. Hayat, var olanı olduğu gibi tanıtmaya kabiliyetlidir. Muallim var olması lâzım geleni öğretir. Realitenin üstadı bizzat kendisidir, idealin üstadı ise muallimdir. Sanatkârın ve bahusus edebi sanat sahiplerinin bu muallim rolünü yaptıklarını unutmamak lazımdır.

5. Muallim, sahip olduğu bu mesuliyetle içimizde en fazla hür olan insandır. Çünkü mesuliyetimiz, hürriyetimizin kaynağıdır. Mesuliyet, dıştaki tesirlere karşı koyarak bizi içimizden iten ilâhi kuvvettir. Dıştaki engellerin bu ilâhi kuvvetle bertaraf edilmesi muallimin büyük hürriyetini meydana getiriyor. Zira vücut zincirlenir, fikir zincirlenemez. Muallimin çalışmasını idari ve siyasi endişelerle kayıtlandırmak, öğretim idealine dışarıdan emirle yön vermek istemek, onun yapısı bakımından hür olan şahsiyetini budamak, kısırlaştırmak ve ölüme mahkûm etmektir."

AHLÂK TERBİYESİ

"Nurettin Topçu bir ahlâk filozofudur. Onun bütün görüşlerinin belli tarzda şekillenmesinde de temel kaygı, ahlâktır denilebilir. Ahlâk sahasında onun amacı, ahlâk problemini evrensel ölçüler içerisinde halletmektir. Çünkü evrensel ölçüye uymayan her ahlâk görüşü eksiktir."

Topçu'nun "ahlâk" yönü bu eserinde de karşımıza çıkmaktadır. Eserde yer verilen başlıklardan birisi de "Ahlâk Terbiyesi"dir. Topçu, "muallim" ve "muallimin mesuliyetleri" başlıklarında ele aldığı öğretmene bu kez ahlak boyutundan yanaşmaktadır. *"Bizde ahlak terbiyesi meselesi, yakın bir zamandan beri meydana çıktı. Meşrutiyetten evvelki nesiller için ilim meselesi, felsefe meselesi, din meselesi, sanat meselesi vardı; fakat bir ahlak terbiyesi meselesi yoktu."* diyerek millet olarak yaşadığımız ahlaki değişim sürecini irdeleyen yazar, eğitimin en önemli parçalarından olan bu alanda çözümler sunmaktadır. **"Menfaat yaşamak ister, ahlak yaşatmak ister; bir arada asla barınamazlar."** ifadesiyle vurguladığı "ahlak" konusunda öğretmen ve okul tarafından yapılması gerekenleri maddeleştirmektedir:

"Bir ahlak terbiyesi kurma yolundaki çalışmalarımızda okul ve öğretmeni ilgilendirecek olanlar elbette az değildir. Bunlar arasında pratik sahada en başta aklımıza şunlar geliyor:

1. Şimdilik; ilk ve ortaokulla liselerin son sınıflarına, yani her devrenin son sınıflarına, pratik ahlaki esas olarak kabul eden, Şark ve Garp yani İslam ve Batı tefekkürünün her ikisiyle beslenen ahlak dersleri konulmalıdır.
2. İlk öğretmen okullarıyla, öğretmen enstitülerine, iç terbiyenin alacağı istikamet, ferdiyetçi, ruhça (spritualiste) ve idealist bir istikamet olmalıdır.
3. Liselerin çok kollara ayrılması, ilmi kültür bakımından olduğu gibi, fertlere, cemiyette muayyen işler yükleyerek onları mesul edici olmak suretiyle, ahlak bakımından da Türk gencinin daha mükemmel yetişmesinde amil olacaktır.

4. Kız ve erkek öğretmeninin terbiyedeki hususiyetlerini ayrı ayrı belirtmek ve kızların terbiyesine şimdikinden daha büyük önem vermek gayesiyle, liselerde kız ve erkek öğretiminin ayrılması lazımdır.

5. Milli kültür ve hayatiyle teması ve hayatın her sahasında millete bağlılığı temin edilmek üzere, bir zaman için, üniversite muhtarlığının kaldırılması zaruridir."

OKULDA AHLÂK

Ahlâk terbiyesi konusunda yapılması gerekenleri ifade eden Topçu, "okulda ahlâk" konusunda da hem öğretmene hem de okul yöneticilerine yönelik önemli sorumluluklar yüklemektedir. Eserin bütünündeki "bir neslin ihya ve inşası"na

yönelik bakış açısının sonucu olarak bir sistem mantığı kurmaya çalışan yazarın, üzerinde durduğu en önemli hususlardan birisi de "ahlâk"tır. Topçu, Genç nesillerin ahlaki eğitiminde ne yapılması gerektiğini de "Okulda Ahlâk" başlığında öz kültürümüzü şekillendiren, bizi biz yapan değerler üzerinden verdiği örneklerle ifade etmektedir:

"Ahlâk vericilikte en esaslı iş, örnek olmaktır. Şu halde mürebbi yani muallim ve müdürler, talebeye örnek olmadırlar. Gence kazandıracağımız ahlaki, ona ancak kendi hareketlerimizle aşılayabiliriz. Gençler, iyilik ve fenalıklarıyla, mürebbilerin manevi varlıklarının bir nevi çıkartmasıdır.

Varlığımızın, yetiştireceğimiz nesil için bir kuvvet olmasına çalışalım. Özümüzle sözlerimiz arasındaki başkalık, genç ruhlar için en müthiş zehir tesirini yapar.

Kuşları satın alıp hürriyetlerini bağışlamaktan tutunuz ya da büyükler yanında bacak bacak üstü oturmamaya varıncaya kadar ananelerimizin hepsinde tarihimizin bir kısım ruhu saklıdır, hepsinde merhamet saklıdır, hepsinde merhamet veya adalet destanları okunur, hepsini çocuklarımıza anlatmalıyız. Yoksa terbiyede elsiz ayaksız kalırız.

Baba ancak gökten yere indirir amma, hoca yerden göğe çıkarabilir. Muallim, hareketleriyle bilgilerini ve düşüncülerini birleştirmiş örnek olan babadır. Çocukluk gençlik çağlarını büyük kısmı onun himayesinde geçmektedir. Çocuklarımız hayata hazırlık çağlarını en fazla zamanında onlara teslim ediyoruz. Bugün babanın, her bakımından çocuk üzerindeki tesiri mualliminkinden pek azdır. Gençliğin vicdanının yapıcısı

pek geniş ölçüde muallimlerdir. Bir devrin vicdan hatalarını, o devir neslini yetiştirmiş olan muallimlerin ruh düşkünlüğünde aramak hakkımızdır. Ve nesli, içine düştüğü uçurumdan ancak muallim kurtarabilir. Gandhi muallimdi, ilk mektep çocuklarını yetiştirmekle işe başlamıştır. O, cemaatin başında bulunan imam rolünü yapmakla zaferine ulaşıyor.

Muallimin, her şeyden önce kendi şahsını örnek vermek suretiyle talebinin ruh ve ahlaki üzerinde yapacağı işler şüphesiz pek çoktur. Bunların başında merhamet ve adalet duygularını aşlamak gelir. Hoca talebesine karşı baba gibi merhametli olmalı, zulüm yapmamalıdır. Zulüm, kötü sözle, gözden düşürmekle, küçük görmekle, bir de intikamcı metotlarla not vermekle yapılır. Bu vasıtaları kullanan hoca gelecek nesiller ve insanlık için zalim hazırlamaktadır. Bazen mektepte en pısırik olanın hayatta zalim ve ceberut karakter kazandığına bakılırsa o adamın, bu karakteri kendilerinden zulüm gördüğü hocalarından almış olduğuna hükmetmelidir.

Genç ruhlara karşı merhametsizlik, fena hareketler karşısında mürebbilerin kullandıkları tek vasıta olan ittiham ve hakarete de gözükiyor. Sanki mektep, iyilerin rekabet ettiği bir müsabaka yeri imiş gibi çok kere mürebbiler fena karakter taşıyan talebeyi hocanın cehennem vaazı gibi, tehditlerle hareketlere boğuyorlar. Sonunda elbette o gençten bir ahlaksız tipi elde edilir. Hâlbuki mektep ruhları iyileştirecek, gençleri iyi ahlak sahibi yapabilecek bir kurumdur. Muallimin işi iyilerle öğünmek değil, genç ruhların hepsini iyi ve ahlaklı yapabilmektir. Talebenin fenalıkları karşısında bağlandığımız ittihamlarla hakaretler iyi düşünürsek kendimizdedir. Ancak gençlere merhamet duyguları aşılayarak, onu kalp şefkati ile karşılayarak millet ve insanlık için hayır yapıcı bir hale getirebiliriz.

Mektep bir çilehane, muallim dehşetiyle, kırık notuyla bir korku heykeli, imtihan bir mihnet ve ceza şekli olmamalıdır. Bunlar birer sevgi kaynakları, ruhları bütünleyici vasıtalar, kalbimizin ülküleri olmadırlar. "Sınıfta bırakırım, mektepten kovarım, döverim, ezerim " diyen muallim daha başlarken bitmiş ve kendisine emanet edilen genç ruhları da kurutup bitirmiş demektir. Muallim talebeye, onların ruhuna örnek getirici bir "arkadaş" olduğunu bilir ve bu fikri sevgisini aşarlarsa onları kurtarabilir, onlara destek ve kuvvet olabilir, onların körpe iradelerine hareket verebilir. Böyle olmazsa kahve köşelerinden mektebe çekecek kuvveti hiçbir yerde aramasın!

Kalbi kurtarılamayan gençlik, sporun hodgam bir müsabaka halini alan gayesiz ifratları içine yuvarlanır. Bu ifrat içinde ise maddeye aşırı bağlanma dolayısıyla insanlığından kaybeder, hayvan hayatına yaklaşır. Sinema hayallerinden avunma ve alkış fırsatları kollar."

SONUÇ

Cumhuriyet dönemini içine alan hayat tecrübesi ile eğitim sistemimizi ciddi bir eleştiriye tabi tutan mütefekkir Nurettin Topçu'nun farklı dergi ve konferanslardaki görüşleri neticesinde şekillenen Türkiye'nin Maarif Davası, hem yazıldığı dönem hem de günümüz için önemli bir birikimi barındırmaktadır. Ait olduğu dönemin maarif sistemini yaşanan sorunlar yönüyle irdeleyen, eleştiren ve eksiklerinin giderilmesi için yeni ve yerli önerilerin yer aldığı eserde, Topçu'nun neredeyse bir asırlık zaman dilimini kapsayan maarife yönelik ihya ve inşa reçetesi sunulmaktadır. Bu kapsamlı eserde, "okul", "öğretmen" ve "ahlâk" kavramlarına farklı bakış açılarıyla yaklaşan yazarın, manayı önceleyen ve şahsiyet inşasını temel alan görüşleri öne çıkmaktadır. Realiteye nazaran daha idealist bir disiplini barındıran bu görüşlerin bir kısmının veya hepsinin nitelikle bir incelemeye tabi tutulması gerekmektedir. Topçu'nun maarif sistemini tepeden turnağa şekillendiren tüm unsurlar için ortaya koyduğu fikirlerin, somut eylemlere dönüştürülmesi ülkemiz maarifi için oldukça faydalı sonuçlar doğuracağı aşîkârdır.

KAYNAKÇA

AYDOĞDU, Hüseyin. "Ahlak Filozofu ve Hareket Adamı Olarak Nurettin Topçu". A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi 40 (2009): 439-462.

GÜNDOĞAN, Ali Osman. "Ahlak Filozofu Olarak Nurettin Topçu". Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması. Eskişehir: 26-28 Mayıs 2014.

TOPÇU, Nurettin. "Türkiye'nin Maarif Davası". İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015.

TÜRKİYE'DE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE ÖĞRETİM ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

▲ PROF. DR. ENGİN ASLANARGUN

Türkiye'de **kamu çalışanlarının yaklaşık üçte birini** oluşturan öğretmenler bir milyonu aşan sayısı ile en büyük memur grubunu oluşturmaktadır. Bir milyondan fazla meslek mensubu olan öğretmenlik için Türkiye'de etkili bir sistemin ve politikaların olduğunu söylemek mümkün değildir. Genel kamu sistemi içerisinde devlet memurları için geçerli olan mevzuatın bir benzeri öğretmenler için de uygulanmaktadır. Öğretmenlik her ne kadar 1973 tarihli 1739 sayılı kanunda bir uzmanlık mesleği olarak tanımlansa bile öğretmen olma standartlarının yerleşmemiş olması ve sürekli değişmesi mesleğin sıradan bir memurluk olarak görüldüğü sonucunu doğurmaktadır.

Eğitim söz konusu olduğunda ilk akla gelen hususlardan biri genellikle öğretmenlik mesleği, mesleki gelişim, yeterlik ve etkililik başlıklarıdır. Eğitim ile öğretmenlik mesleği arasında bu kadar doğrudan veya amaç-sonuç ilişkisinin kurulması aslında eşyanın tabiatına aykırı değildir. Çünkü eğitim demek öğretmen demektir, öğrenci demektir; diğer bütün unsurlar bu iki asli unsuru desteklemek üzere veya bunlar için var olan araçlardır. **Okulların var oluş amacı öğrenciler ise, bu amacı gerçekleştirecek olan en temel aktörler öğretmenlerdir;** kısaca öğretmen ve öğrenciyi merkeze almayan hiçbir politika, reform veya **paradigma değişiminin sonuca ulaşması mümkün değildir.**

Eğitim sistemindeki başarı veya başarısızlığın temel parametreleri öğretmenlik mesleği hakkındaki politikalar ile bu mesleğin icra edilişiyle yakından ilgilidir. Kısaca, öğretmenlik mesleği ilgili teori ve uygulamaları değerlendirmek eğitim sisteminin en temel meselelerini konuşmak demektir. Öğretmenlerin çalışma usul ve esaslarını belirleyen mevzuat, politika yapıcılarının tutum, davranış ve niteliklerini bir bütün olarak değerlendirmeden sadece öğretmen etkililiği üzerinden konuyu tartışmak ortaya çıkan sorunlar için bir sorumlu bulmak anlamına gelmekte ve her zamanki gibi oklar öğretmenleri göstermektedir. Konuyu sadece öğretmenler üzerinden tartışmak ve değerlendirmek, buz dağının sadece görünen kısmı ile yetinmektir. Hâlbuki buz dağının görünen kısmı

sadece sorunun dışı yansıyan kısmıdır; sorunun kaynağı, merkezi ve özü derinlerde yatmaktadır. **Günü kurtarmaya yönelik kısa vadeli çözümlere yönelen politikalar genellikle buzdağının görünen kısmı ile ilgilenmekte, yani öğretmenlerin mesleki gelişimi ile ilgili bazı online kurslar ve seminerler düzenleyerek sorumlulukların yerine getirildiğini zannetmektedir.**

Türkiye'de ve dünyada öğretmenlik mesleğini merkeze almayan bir eğitim tartışması ve değerlendirmesi yapmak gerçeklikten uzaklaşmak anlamına gelmektedir. Eğitim sisteminin var oluş amacı olan öğrencilere dokunan ve onları hayata hazırlayan en temel aktörler öğretmenler olduğu için öğrenci ve öğretmenleri birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Çünkü eğitimle ilgili ölçme değerlendirme sistemi, program geliştirme, yönetici seçme, aile ile ilişkiler gibi bütün konuların temel uygulayıcısı öğretmenlerdir; dolayısıyla öğretmenden başlamayan, öğretmenin gönüllü olarak katkıda bulunmadığı, öğretmenin içinde olmadığı ve öğretmeni merkeze almayan hiçbir kararın ve uygulamanın etkili olması mümkün değildir. Mevzuat haline dönüşse bile kadük kalmaya ve etkisiz bir şekilde deforme olmaya mahkumdur. Öğretmen yetiştirme sistemi hesap verebilirlik, özlük hakları, mesleki gelişim, öğretmen adaylarının seçimi, uygulama eğitimlerinin etkililiği, fakülte-okul işbirliği, eğitim felsefesi gibi diğer konularla birlikte düşünülmeli ve tasarlanmalıdır.

Bir ülkedeki eğitim sisteminin amaçlara ulaşma düzeyi veya kazanımları öğrencilere aktarma düzeyi etkililiği göstermektedir. Diğer bir ifade ile eğitim sisteminin etkili olması öğrencilerin kazanımlara sahip olması ile mümkündür. **Eğitim söz konusu olduğunda öğrencilerde gözlenmesi gereken çıktıların yıllar içerisinde ortaya çıkabilmesi söz konusu iken öğretim denildiğinde sınav sonuçları bir gösterge olarak kullanılmaktadır.** Tutum ve davranışların değiştirilmesi anlamında iyi insan, iyi vatandaş yetiştirebilmek eğitimin uzun vadeli amaçlarından biri iken fizik, kimya, matematik gibi derslerde öğrencilere programda yer alan kazanımları öğretebilmek kısa süreli bilişsel öğrenme çıktıları olarak tanımlanabilir. Terminolojik anlamda eğitimin

etkililiğini tespit etmek uzun yıllar alsa bile öğretimin etkililiği sınav sonuçları ile anlaşılabilmektedir. Türkiye'de öğretimin etkililiğini ölçmek için ulusal ve uluslararası sınav sonuçlarına bakıldığında oldukça etkisiz bir sistemin olduğu anlaşılmaktadır. ÖSYM'nin açıkladığı 2021 YKS sonuçlarına göre sınava giren 2 milyon 592 bin adaydan;

- ❖ 217 bin 504'ü Matematikte, 312 bini de Fende sıfır puan aldı,
- ❖ Sınavın ilk aşaması TYT' de 150 puan barajını 1 milyon 627 bin 539 aday geçti,

TYT net ortalamaları:

- 40 Matematik sorusunda 5,1 (yüzde 12,75);
- 20 Fen Bilimleri sorusunda 3,2 (yüzde 16);
- 40 Türkçe sorusunda 7,7 (yüzde 19,25)
- 20 Sosyal Bilimler sorusunda 4,2 (yüzde 21)'dir.

Benzer durum PISA ve TIMMS gibi uluslararası sınav sonuçlarında da görülmektedir. Temel Türkçe, matematik ve dil okuryazarlığı alanlarında oldukça düşük puanlar ortaya çıkmaktadır. Lise sonuna kadar ortalama 1000 saatten fazla Türkçe, matematik, fen ve sosyal gibi dersleri gören öğrencilerin bu durumu okulların en iyi ihtimalle 5/1 etkili olduğunu, yani okullarda öğretilenlerin, ancak yüzde 20'sinin, matematikte ise yüzde 12'sinin öğrenciler tarafından anlaşıldığını göstermektedir. Yani **kazanımlara ulaşma düzeyimiz yüzde 20'nin altında görünmektedir.** Öğretim gibi daha kısa süreli ve bilişsel

özelliklerin baskın olduğu bir süreçte bu başarı oranı ancak sergilenebilmekte iken eğitim gibi daha uzun süreli ve duyuşsal özelliklerin belirleyici olduğu bir sürecin daha etkisiz olduğunu söylemeye bile gerek yok. Diğer bir ifade ile temel problemleri, okuma becerisini ve sosyal konuları kavrama düzeyinde bile öğretmez iken, tutum ve davranışlara yansıyacak iyi insan, iyi vatandaş olma, **kültürel devamlılığı sağlama** gibi değerleri kazandırmak neredeyse mümkün değildir. Amaçlarını gerçekleştiremeyen bir sistem etkisizdir, başarısızdır. Kazanımlarını öğrencilerine ulaştıramayan bir sistem etkisizdir, başarısızdır. Yapılan binlerce ders, işlenen yüzlerce konu, yıllarca yapılan öğretmenlik ve harcanan çok büyük bütçeler boşa gitmektedir, heba olmaktadır. Çünkü öğrenciler okulda öğrenememektedir; kazanımlara sahip olamamaktadır; ulusal ve uluslararası sınavlardaki soruları anlayamamakta, cevapları bulamamakta ve çok az net yapabilmektedir. Öğretim sürecindeki bu durum, eğitim sürecinde daha sorunlu ve problemlidir. Türk Eğitim Sisteminin bundan daha önemli bir sorunu yoktur. Bir eğitim sistemi varoluş amacı olan öğrencilerine amaçlarını ve kazanımlarını ulaştıramıyorsa diğer bütün sorunları bir tarafa bırakarak bu sorun üzerine yoğunlaşmalıdır. Okullardaki öğretim sorununu çözmeden eğitim sisteminin diğer sorunlarının çözülmesi hem mümkün, hem de anlamlı değildir. Çünkü temel soruna çare bulmadan diğer sorunlar üzerine yoğunlaşılması zaman, enerji ve kaynak israfından başka bir şey değildir. Sorun yıllardır yerinde duruyor, her yıl istatistiklere tekrar tekrar giriyor, ancak politika yapıcılar ile bakanlık

yetkilileri teferruata ilişkin eğitim konularında açıklama yapmaya, palyatif çözümler üretmeye, değişim ve reform vaatleri ile günü kurtarmaya yıllardır devam etmektedir. Niceliğe yansıyan ve kısa sürede çözümlendi izlenimi veren sembolik adımlar kamuoyu üzerinde daha etkili olmaktadır.

Türkiye ile gelişmiş ülke öğretmen yetiştirme sistemleri arasında, derslik sayı oranları, öğretmen-öğrenci oranları, ders sayıları ve türleri gibi açılardan çok ciddi farklılıklar olmamasına rağmen eğitim-öğretim çıktıları açısından büyük farklar bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile nicelik yönünden Türkiye gelişmiş ülkelere genel anlamda benzemesine rağmen nitelik açısından sonuç oldukça farklılaşmaktadır. Örneğin öğretmen adaylarının fakültelerde aldığı dersler, kredileri, staj süreleri, günlük çalışma süreleri, sınıflardaki öğretmen-öğrenci oranları, okullardaki ders sayıları gibi özelliklere bakıldığında dünyadaki gelişmiş ülkeler genel anlamda benzeşmektedir. OECD ülkelerinde öğretmen adaylarının staj süreleri ve içeriklerine bakıldığında niceliksel olarak benzer uygulamaların olduğu Şekil 1'den anlaşılmaktadır.

Görüldüğü gibi öğretmen adaylarının staj eğitimleri neredeyse bütün gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde genel itibariyle birbirine benzemesine karşı mesleğe başladıktan sonra yaşanan deneyimler ve mesleki gelişim faaliyetleri sistemin etkililiğine göre değişmektedir. Şekil 1 de yer alan ülkelerin uluslararası sınavlarda gösterdikleri farklı başarı düzeyleri niceliksel olarak birbirine benzeyen kurumsal ve istatistiksel özelliklerden

daha çok sistemin nitelikli olarak işletilmesinden kaynaklanmaktadır.

Her ülkede eğitim bakanlığı bulunmakta, belli sayıda öğretmen görev yapmakta, eğitim programları ve hedefler yer almakta kısaca örgütsel yapı birbirine benzemektedir; ancak bu örgüt yapısının etkili bir şekilde işletilmesi her ülkenin eğitime verdiği öneme ve öğretmenine duyduğu güvene bağlıdır. Öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmesi, yetiştirilmelerine ve mesleki gelişimlerine önem verilmesi, mesleki etik ilkeler yönünden standartlaşmanın sağlanması öğrenci başarısına yansıyan en temel niteliksel adımlardır. Maddi göstergelerden ve niceliksel istatistiklerden daha çok değer üretme ve insan yetiştirme özelliklerine yoğunlaşmadan atılan adımlar amaca ulaşamamaktadır.

Öğretmenlerden başlamayan, öğretmenlerin beklenti ve ihtiyaçlarından hareket almayan, öğretmen görüş ve önerilerine dayanmayan hiçbir yetiştirme ve geliştirme adımlarının etkili olmayacağı açık olduğu gibi bu anlayışla hazırlanan bir meslek kanunu da **kamuoyunu tatmin etmesi pek mümkün görünmemektedir**. Bu çalışmanın girişinde de vurgulandığı gibi eğitimin asli unsuru olan öğretmenlerin sistemde başrol pozisyonundaki rolünü oynamadığı ve bu şekilde algılanmadığı/değerlendirilmediği sürece aileler, bürokratlar, yapı gibi diğer faktörler ön plana geçecektir ki bu eğitim sistemi açısından kötü sonuçların ortaya çıkmasına yol açar.

Modern bir arıza olan niceliğin egemenliği yerine nitelik arayışına doğru atılan adımları görebilmek ümidiyle...

Şekil 1: OECD Ülkelerinde Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Süresi ve İçeriği

FİNLANDİYA	-Öğretmenlik eğitiminin 2. yılından itibaren başlar. 4. yılın son dönemine kadar devam eder. -Öncelikle öğrenciler ve öğretmenler gözlemlenir. Danışman gözetiminde daha sonra bireysel ders anlatımına başlanır.
GÜNEY KORE	-Öğretmenlik uygulamaları dersi 4 dersten oluşmaktadır. Bunlar; gözlem, katılım, öğretmenlik uygulamaları ve yönetim uygulamaları dersleridir.
ALMANYA	-Öğretmenlik stajı eğitim fakültelerinden mezun olduktan ve devlet sınavını kazandıktan sonra yapılmaktadır. Daha sonra çalışmaya devam edecekleri okulda 2 yıl süre ile staj yapmaktadır.
İNGİLTERE	-Eğitimlerinin ilk 2 yılı haftada 1 gün ileride çalışacakları okullara giderek gözlem uygulaması yapmaktadırlar. -Öğretmen adayları her yıl belirli bir süre farklı okullarda toplamda 21 hafta staj yapmaktadır.
AMERİKA	-Öğretmen adayları 3. yarıyıldan itibaren her dönem 25 saat staj dersi almaktadırlar. -Son yıl tamamen uygulama dersleriyle geçmektedir.
FRANSA	-İlk yıl gözlem stajı yapılmaktadır. 2 yıl ise etkinliklerle sınıf yönetimi sağlanması adına öğrenciler kendilerini geliştirmektedir. Sonraki yıllarda danışmanın gözetiminde ders anlatımı gerçekleştirilmektedir.
İTALYA	-İlk yıldan itibaren öncelikle gözlem ardından derslere katılım ve ders anlatımları gerçekleştirilmektedir.
YUNANİSTAN	-İlk olarak öğrenciler derslere katılarak gözlem yaparlar. -İkinci aşamada çeşitli dersleri öğretmekle ilgilenirler. -Son aşamada, deneyimleri hakkında bir araştırma makalesi yazarlar.
İSVEÇ	-Öğrenciler eğitimlerinin son yılı 100 gün okul deneyimi dersi kapsamında gözlem yapar ve ders anlatırlar.
HOLLANDA	-Öğretmenlik uygulamaları ilk yıldan itibaren başlar. -Öğretmen adayı son sınıfta öğretmenlik uygulamasında gideceği okulla karşılıklı görüşme sonucu yarı zamanlı olarak ilgili okulun bir öğretmeninin yapacağı bütün işler karşılığında belirli bir ücret kazanabilme olanağına sahiptir.
İSPANYA	-Staj eğitimleri toplamda iki ya da üç öğretmenin gözetiminde öğretimin uygulanması şeklindedir.
BELÇİKA	-Öğrenciler ilk yıl gözlem yaparlar, ikinci ve üçüncü yıllardaki stajyerlikte ise öğrenciler bir sınıfın yönetiminden sorumlu tutulurlar. Öğrenciler stajyerliklerini en az ikişer kişilik gruplar halinde aynı okulda yaparlar.
AZERBAYCAN	-Öğretmenlere belirlenen okullarda uygulamalı eğitim verilmektedir ve bu da öğretmen eğitiminin en az %18'ini kapsamaktadır.
DANİMARKA	-Öğretmenlik uygulaması dersi üç yarıyıldan 30+30+30 tam günün kapsamaktadır. Öğretmenlik uygulaması sırasında öğrenci, bir veya daha fazla öğretmen rehberliğinde, özel bir okulda veya bir devlet okulunda öğretmenlik yapmaktadır.
NORVEÇ	-Öğrenciler ilk yıl en az 5 günlük gözlemsel uygulama dersi almaktadır. Her yıl staj devam etmektedir. -Sonrasında bir bitirme tezi yazmak durumundadır.
İSVİÇRE	-Uygulama yapılacak okul üniversite tarafından sunulan listeden seçilebilmektedir. -Üç farklı uygulama dersini bu okullarda gerçekleştirmektedirler.
LÜKSEMBURG	-Lüksemburg Üniversitesi ve okullarda bir yıllık öğretim uygulaması ile eşzamanlı olarak birleştirilmiştir.
JAPONYA	-Okullarda 4 hafta uygulama yapılmaktadır. -Sertifika almak için, 3 haftalık bir öğretim uygulaması ile 1 haftalık hemşirelik stajı tamamlanmalıdır.
KANADA	-Öğretmen eğitimden mezun olduktan sonra, ilk bir yıl tüm yeni öğretmenlere azaltılmış bir öğretim yükü verilir ve deneyimli bir öğretmen olan ve aynı zamanda düşük bir öğretim yüküne sahip olan bir mentor atanır. Mentor öğretmen yeni öğretmene bir yıl boyunca yardımcı olur.
ESTONYA	-İlk yıldan itibaren toplamda 50 günlük bir uygulama eğitimi alırlar. Yetkinlikleri planlama ve yönetim, işbirliği, öğrenme ortamının oluşturulması, öğrenme, iletişim, analiz ve öğrencinin gelişiminin değerlendirilmesi, öğrenme ve motivasyon uygulamalı eğitim kapsamındadır.
POLONYA	-Eğitimlerinin ilk 2 yılı haftada 1 gün ileride çalışacakları okullara giderek gözlem uygulaması yapmaktadırlar. -Öğretmen adayları her yıl belirli bir süre farklı okullarda toplamda 21 hafta staj yapmaktadır.
MEKSİKA	-İlk yıldan itibaren başlamaktadır. İlk dönem ve ikinci dönem haftada üçer saatlik oturumlar halinde uygulanmaktadır. -Öğrenciler proje hazırlayıp uygular ve ikinci dönemden itibaren gözler, son hafta ders anlatımı gerçekleştirir.
TÜRKİYE	-Türkiye'de her öğretmen adayının altıncı yarıyıldan itibaren üç yarıyılılık süre kapsamında haftada bir gün okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması 1 ve 2 dersi kapsamında alanının gerektirdiği öğretim uygulamalarına katılması gerekmektedir.

OSMANLI MEDRESELERİNDE FIRSAT EŞİTLİĞİ

▲ ALPASLAN ARSLAN

Bu çalışmamızda Osmanlı medreselerinde eğitim gören öğrencilerin fırsatlardan yararlanıp yararlanamadıkları, eğitim almak isteyen herkesin bu imkâna sahip olup olamadıklarını inceleyeceğiz. Eğitimdeki ücret durumlarını, gerek öğrencinin eğitim ücreti ödeyip ödemediği, gerekse müderrisin emeğinin karşılığını alıp alamadığını meselesini araştıracağız.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki Osmanlı'da son yüzyıla kadar yaygın ve örgün eğitim yoktu. İsteğe bağlı, belli şehir merkezlerinde bina edilmiş mekanlarda ilim tahsil etmek isteyen talebeler için gerek devlet eliyle gerekse vakıflar kanalıyla eğitim ve öğretim veriliyordu. Herhangi bir ücret de alınmıyordu. Ücret konusu 19. yüzyılda Batılıların Osmanlı topraklarına gelerek özel okul açmalarıyla başlamıştır. Şimdi Osmanlı'nın kurulduğu ilk günden itibaren kurulun eğitim kurumlarını incelemeye başlayalım:

İlk Osmanlı Medresesinin hangisi olduğuna dair genel kanaat, 1330-1331 (h. 731-732) senesinde İznik'te yapılan ve müderrisliğine **Dâvûd-i Kayserî**'nin getirilmiş olduğu medrese yönündedir.

Osmanlı medreselerinin Anadolu'da kurulmuş medreselerden bağımsız olmadığı hatta Osmanlılar gerek teşkilat gerekse idari bakımdan kendilerinden önce kurulmuş olan Anadolu Selçuklu Devleti medreselerinin devamı niteliğindedir denilebilir.

Geçmişten bu yana İznik'te kurulan ilk Osmanlı medresesinin manastırdan çevrilme olduğu iddia edilmiştir. Molla Hüsrev tarafından 1437'de tescil edilmiş olan **Orhan Gazi Vakfı**yesı suretinde, bu binanın medrese olarak inşa edildiği belirtilmektedir.

İlk Osmanlı medreseleri Bursa'daki **Yıldırım Bayezid Medresesi** (1399), Çelebi Mehmet'in **Yeşil Medresesi** (1415) ile II. Murad'ın **Murâdiye Medresesi** (1426), **Hüdavendigâr Medresesi** (1363), Çelebi Mehmet'in Merzifon'da yaptırdığı **Sultaniye Medresesi** (1414), II. Murad'ın Edirne'de yaptırdığı **Saatli Medresesi**dir. Bu medreseler sultanlar tarafından yapılsa da hizmetin devamını vakıflar aracılığıyla sürdürmüşlerdir.

Vakıfların görevleri arasında Osmanlı medreselerinde öğretim kadrosu ve görevlilerin maaşlarını ödemek, öğrencilerin yeme, içme ve yatma masraflarıyla birlikte eğitimle ilgili araç ve gereçlerin temini için bütçe ayırmak da bulunmaktaydı. İlk Osmanlı medreselerinde müderrislere günlük maaş yanında bir takım yan ödenekler de verilmekteydi. Bunlar senelik veya mevsimlik hesabıyla olur ve lâhmiye, bahâriye, yaylâkiye ve taâmiye gibi isimlerle isimlendirilmiştir. Taâmiye olarak buğday, arpa, kışlık yakacak olarak da odun verildiği kaydedilmiştir. Sultan I. Murad'ın meşhur **Kaplıca Medresesi**'nde bulunan talebeler ve diğer vazifeliler caminin yanındaki imâretten istifade ederlerdi. İmârette her gün pişirilen yemekten, Muharrem ayının 10. gününde pişirilen aşûradan, Ramazan günlerinde pişirilecek hususî yemeklerden ve senede sadece iki defa pişirilen "zibâc" isimli yemekten müderris efendiye, diğer vazifelilere ve talebelere ne kadar verileceği önceden tespit edilmiştir. Osmanlı medreselerinde diğer bir sosyal özellik ise eğitimde fırsat eşitliği sağlanmasıdır. Devlet tarafından himaye edilen medreselerde ihtiyaç sahibi öğrencilerin ilim tahsil etme fırsatı daha geniş ve daha avantajlı olmuştur. Öğrencilerin tüm ihtiyaçları karşılıksız vakıf kurumu tarafından sağlanmıştır.

Esas itibarıyla medrese, bir vakıf kurumu olduğundan işleyişi, mali kaynakları, bunların kullanılması ve denetlenmesi tamamıyla vakıf kuralları içinde yapılmaktaydı. Ancak konu toplum eğitimini ilgilendirdiği için devletin daima sıkı bir denetimi vardı. Bütün medreseler 16. yüzyıla kadar Kazasker'e bağlı olarak kalmış, bu tarihten itibaren dereceleri yüksek olanlar Şeyhülislam'a verilmiş, diğerleri Kazasker'de kalmıştır. 19. yüzyılda ise teşkilat tamamen meşihat makamına devredilmiştir. Her bir medresenin yönetimi genellikle müderrisin sorumluluğundaydı. Talebenin gördüğü derslerin deftere kaydını da müderrisler yapmaktaydı. Geliri ve kapasitesi küçük olan medreselerde ayrı bir mütevelli bulunmaz, bu görevi de müderris kendisi yerine getirirdi. Talebenin çalışması, medresedeki inzibat ve gündelik hayat müderris tarafından takip edilmekteydi. O dönemde kadılar, derslerin şartlara uygun yapıp

yapılmadığını, yoksulluk ve bunun gibi konuların kontrolünü bazen şikâyet üzerine bazen de re'sen teftiş etmekle sorumlu tutulmuştu. Medreselerde idari düzen bu şekilde 15. yüzyıla kadar devam etmiştir. Bu tarihten itibaren öğrenci ve müderris sayısının artmasıyla değişik uygulamalar devlet tarafından yürürlüğe konulmuştur. Medreselerde teşkilat ve tafsilatın gelişmesiyle birlikte idare kadrosu, mütevelli (nazır) ve ona bağlı kâtip, câbi (medreseye ait vakıf mallarının gelirlerini toplayan), câbi kâtibi, mutemet ve noktacı gibi memurlardan oluşmaya başlamıştır. Medreselerin idari faaliyetlerini sürdürmelerinde maddi yardım sağladıkları kanal daha önce de bahsi geçen vakıflardır. Her medresenin derecesine göre vakfiyesi bulunmakta, medreselerin hukuki manada (mahkemeden tescil edildikten sonra) kuruluşunu sağlamak ve vakfedilen malları tespit ederek, bunların geliriyle medresenin bakımı, müderris, öğrenci ve diğer görevlilere verilecek günlük maaş ve burslarının temini ve diğer masrafların karşılanması için düzenlenmiştir. Medreselerde gerek eğitim-öğretim, öğrenci alımı ve bu öğrencilere oda tahsisi bakımından, gerekse denetim ve kontrol edilmesi, asayiş ve güvenliğin sağlanması açısından Osmanlı Medreseleri özerk bir yapıya sahiptir. Medreselerin teftiş ve denetimi merkezi otoritenin özel izni ile yukarıda belirtilen durumlarda gerçekleşmiştir.

Medreselerin devlet eliyle oluşturulması, öğretimin vakıf yoluyla gerçekleştirilmesi ve yayılması Selçuklular'ın eseridir. Çünkü gerek bina gerekse kuruluş bakımından günümüz modern üniversite kampus düşüncesini uygulamaya geçirilmiş bir özellik taşıyan kurum olan Bağdat Nizamiyesi bu devirde yapılmıştır. Öğrenciler medrese öğretiminin yanı sıra yeme, içme, yatma, sosyal etkinlikler, kütüphane gibi kurumların hizmetlerinden ortak faydalanmışlardır.

Medreselerin birkaç hariç, çoğunluğu vakıf yoluyla açılmış ve varlıklarını uzun yıllar vakıf gelirleriyle sürdürmüşlerdir. Böylece özellikle fakir ve zeki öğrencilerin okuması da kolaylaşıyor ve yetenekli olanlar değerlendiriliyor, eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış oluyordu.

Medreseler en ileri düzeye Osmanlılar döneminde ulaşmışlardır. İslâm eğitim tarihi içinde müstesna bir yeri bulunan Osmanlı medreseleri, orta ve yüksek tahsili gerçekleştiren müesseselerdi. Medrese, memleketin ihtiyaç duyduğu kültürü veren ve elemanları yetiştiren bir eğitim ve öğretim kuruluşudur. Daha önceki devirlerde olduğu gibi Osmanlı'da da şahıslar tarafından tesis edilen ve yaşaması için vakıflar kurulan medreselerin hocalarına "müderris" (profesör), yardımcılara da "muîd" (asistan, araştırma görevlisi) denirdi. Medrese talebesi ise "danişmend", "suhte" veya "talebe" adlarıyla anılırdı. "Sıbyan Mektebi" veya o seviyede özel eğitim görmüş olan kimseler, medreselere giderek muayyen hocalardan bir program dahilinde belirlenmiş dersleri okurlardı.

Osmanlılarda da medreseleri genel anlamda iki grupta mütalaa etmek gerekir. Bunlar: genel eğitim veren medreseler ile özel eğitim ve öğretim veren ihtisas medreseleridir.

Osmanlılar medreseyi, Selçuklu ve Anadolu beyliklerini örnek alarak kurdular. Bununla beraber Osmanlı medreseleri, nakli ilimlerde Şam-Mısır, akli ilimlerde de Bağdat-Semer kant bölgelerinde yetişmiş ulemadan istifade etmişti. Mesela Orhan Gazi daha önce de belirttiğimiz gibi, İznik'te ilk Osmanlı medresesini kurduğu zaman Kayseri ve Kahire'de tahsil görmüş olan **Davud-i Kayserî**'yi ilk müderris olarak tayin etmişti.

Bilindiği üzere Osmanlılar'da medrese eğitimi hemen hemen devletin kuruluşu ile başlamıştır denebilir. Umumi bilgi veren medreselerde "ulûm-i tâliye" denilen kelim, mantık, belagat, lûgat, nahiv, matematik,

astronomi, felsefe, tarih ve coğrafya gibi “âlet ilimleri” denilen ilimlerin yanında “ulûm-î âliye” denilen Kur’an ilimleri ile hadis ve İslâm hukuku (fıkıh) gibi ilimler okutulurdu.

İstanbul’da Sahn-î semân ve Tetimmeler (orta dereceli, tamamlayıcı medreseler) yapıldıktan sonra, Osmanlı Devleti hudutları içindeki medreselerde yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre aşağıdan yukarıya doğru her derecede hangi ders ve kitapların ne ölçüde okutulduklarını kesin olarak söylemek pek mümkün görülmemekte ise de bazı vakfiye, kanunnâme ve biyografi sayesinde bunları tespit etmek kolaylaşmaktadır. Genellikle müderrislerinin aldıkları yevmiye (günlük) miktarına göre de isimlendirilen Osmanlı medreseleri, aşağıdan yukarıya doğru şöyle bir sıra takip ederler:

Haşiye-î Tecrid (yirmili) Medreseleri: Bu sınıfa giren medreseler, Seyyid Şerif Cürcanî’nin Haşiye-î Tecrid adlı eserinin adını taşımaktadırlar. İlm-î Kelâm’a ait olan bu eser, Nâsiruddin Tusî’nin Tecridu’l-İtikad veya Tecridu’l-Kelâm adlı eserinin haşiyesidir. Öyle anlaşıyor ki Haşiye-î Tecrid, bu medresede okutulan en önemli ders kitabıdır.

Miftah (Otuzlu) Medreseleri: Bu medreseler de, belağat ilminden Sa’düddin Teftazanî’nin belağata dair eseri olan “Şerh-î Miftah”ın adını taşımaktadırlar.

Telvih (Kırklı) Medreseleri: Müderrisine günlük olarak 40 akça verildiği için kırklı medrese diye anılır.

Ellili Medreseler: Müderrislerine günlük (yevmiye) 50 akça verilen bu medreseler “Haric” ve “Dâhil” olmak üzere ikiye ayrılırlar.

Sahn-î Semân Medreseleri: Sahn-î Semân Medreseleri, Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’da kurduğu külliye de bulunan 8 medresedir.

Altmışlı Medreseler : Müderrisine yevmiye 60 akça verilen medreselerdir.

Osmanlı medrese sistemindeki en büyük gelişmelerden biri şüphesiz ki, Kanunî Sultan Süleyman döneminde meydana gelmişti. Kanunî devri, her sahada olduğu gibi medrese teşkilâtında da zirveyi ifade eder. Fatih Sultan Mehmet’in Sahn-î Semân medreselerinde Dâru’ş-şifa olmakla beraber henüz tıp ve matematik fakülteleri yoktu. Bu medreselerde tefsir, hadis, kelâm ve edebiyat gibi dersler okutuluyordu. Bununla beraber buraya gelecek olan öğrenciler, günümüzün ifadesiyle ilk ve orta tahsillerinde matematik, geometri, astronomi gibi dersleri daha önce gördüklerinden bu neviden fen bilimlerine vâkıf idiler.

Günün şartları ve ihtiyaçları gözönüne alınarak Süleymaniye medreselerine Tıp, Riyaziye (matematik) ve Dâru’l-hadis ilave edildi. **Süleymaniye Vakfiyesi**’nden anlaşıldığına göre, Süleymaniye Câmii’nin kuzey tarafına düşen kısımda medrese-î evvel ve sâni denilen birinci ve ikinci medreselerle, kuzey doğuda bir hamam, kible tarafında bir dâru’l-hadis, caminin tam güneyine tesadüf eden kısımda medrese-î rabi’ (4. medrese), bunun doğusunda da medrese-î sâlis (3. medrese), câminin güney batısında tıp medresesi ve eczahâne, câminin batı kısmına düşen tarafında ise imâret, tabhâne ve dâru’ş-şifa denilen hastahâne yapılmıştı. Demek oluyor ki, Kanunî Sultan Süleyman tarafından vücuda getirilen medreseler manzûmesi (üniversite), Dâru’l-hadis, Tıp, Riyaziye, Tabiiyye, Din, Hukuk ve Edebî tedrisat yapılan fakültelerden teşekkül ediyordu. Ayrıca hastahâne, imâret, hamam, tabhâne vesair müştemilat bütün bu siteyi (külliye) meydana getirmişti.

Kanunî, bir taraftan Sahn-î Semân medreselerinin üstünde medreseler kurmayı gerçekleştirirken, bir taraftan da Osmanlı medreselerinin pâyelerini yeni bir sisteme göre tanzim etmiş oluyordu. Buna göre Osmanlı medreselerinin aşağıdan yukarıya doğru şu şekli aldığı görülür:

1. İbtida-î Hâric Medreseleri

2. Hareket-î Hâric Medreseleri

3. İbtida-î Dâhil Medreseleri

4. Hareket-î Dâhil Medreseleri

5. Musıla-î Sahn Medreseleri

6. Sahn-î Seman Medreseleri

7. İbtida-î Altmışlı Medreseleri

8. Hareket-î Altmışlı Medreseleri

9. Musıla-î Süleymaniye Medreseleri

10. Süleymaniye Medreseleri

11. Dâru’l-Hadis Medreseleri.

Daha sonraları değişik isimlerle anılmalarına ve farklı program tatbik etmelerine rağmen başka mektepler de kuruldu. Bunlardan birkaçını tarih sırasına göre vermekle yetinmek istiyoruz.

1838 senesinde açılan Mekteb-î Maarif-î Adliye,

1839 senesinde açılan Mekteb-î Ulûm-î Edebiye,

1847 senesinde açılan Dâru’l-Muallim Rüşdî.

1867 senesinde açılan Mekteb-î Sultanî’ler vs. Böylece medreselerin eğitiminden farklı eğitim ve öğretim veren ve değişik programlar uygulayan bu mektepler, bozulmaya ve gittikçe ortadan kalkmaya doğru hızla giden medreselerin, üzerinde oturduğu araziye, yavaş yavaş ellerinden almaya başladılar. Gerçi ilk bakışta bunlar, medreselerin dışında gibi görünmekte iseler de II. Meşrutiyetin ilanını takip eden sene (1909), medreselerde de ıslahat teşebbüslerine girişilmiş, dinî tedrisat yanında Türkçe, tarih ve coğrafya gibi sosyal derslerle, riyaziye, fizik, kimya gibi fen derslerinin okutulması için yapılan teşebbüsten de tam bir netice alınamamıştı.

Medreselerde asıl ıslahat, Padişah Sultan Mehmet Reşat (1909-1918) devrinde, Şeyhülislâm Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi’nin şeyhülislamlığı sırasında ve dört sene süren çalışmalar sonunda yapıldı. Bu sırada medreselerde yeni bir sistemin tatbikine geçildi. Bu sistemle ilgili layiha, 10 Zilkade 1332 (Ekim 1914) tarihli Ceride-î İlmiye, nüsha-î fevkalâde de yayınlandı. **“İslâh-ı Medâris Nizâmnâmesinin Esbâb-ı Mûcibe Layihası”** adı ile İstanbul’daki bütün medreseler tek isim altında toplanacaklardır. Bütün İstanbul medreselerindeki talebeler aynı usûl ve kaideler içinde yetiştirileceklerdir. Bunun temini için de bütün medreselerin tek bir isim altında toplanması kararlaştırılmıştır.

İslam hilafetinin merkezinde bulunmasından dolayı da bunlara **“Dâru’l-Hilâfeti’l-Âliyye Medresesi”** adı verilmiştir. Nizamnâmenin ikinci maddesinde bu medresenin “tâli kısm-î evvel”, “tâli kısm-î sâni” ve “âli” olmak üzere üç kısma ayrıldıkları görülür. Her kısımda dört sene eğitim görülecektir. Her kısım dörder sınıf ve her sınıf da dörder şubeyi muhtevi olacaktır. Beşinci maddede de medresenin idare şekline yer verilmektedir. Buna göre bu medresenin her kısmında birer müdür-î umûmî (genel müdür), sınıf ve şubelerinde de birer müdür bulunur. Şube müdürleri sınıf müdürlerine, sınıf müdürleri, müdür-î umûmîlere, müdür-î umumîler ise ders vekâletine bağlanmıştı.

İhtisas Medreseleri

Görüldüğü gibi şimdiye kadar genel eğitim ve öğretime tahsis edilen medreselerin eğitim ve öğretim faaliyetleri üzerinde durduk. Halbuki bunların dışında da bazı medreseler bulunmaktadır. Bunlar, daha ziyade ihtisası gerektiren bir dalda ağırlıklı eğitim ve öğretim yapılan medreselerdir. Belli branşlarda faaliyet gösteren bu medreseler, Osmanlılardan önceki İslâm dünyasında oldukları gibi Osmanlılarda da aynı isimle varlıklarını devam ettirmişlerdir. Klasik dönemde bunları: Dâru’l-

kurra, Dâru’l-hadis ve Dâru’t-tıb olmak üzere üç kısma ayırabiliriz. Osmanlı dönemi ihtisas medreseleri ile bunların fonksiyonlarını daha iyi anlayabilmek için biraz gerilere, yani Osmanlı öncesine gitmemizde fayda mülahaza ettiğimiz için, Osmanlıların örnek aldığı bu medreselerin ilk kuruluş yıllarından da kısaca bahsetmek icap etmektedir.

Medresetü’l-Eimme Ve’l-Hutebâ

Günümüzde, vazifesi hemen hemen mihrap ile minber arasına sıkışıp kalan mahalle imamlarının selâhiyetleri, başlangıçta bu kadar kısıtlı değildi. **Osmanlılar’da imamlık, sorumluluk alanı geniş ve önemli bir vazife idi. Bunun için, bu göreve atanacakların belli seviyede bir bilgi ve kültür birikimine sahip olmaları gerekiyordu. Vazifeye tayinleri, Padişah berâtı ile olan imamlar, 1245 (1829) senesinde muhtarlık teşkilâtı kurulana kadar mahallenin yöneticisi durumunda idiler.** Onlar, kadıların temsilcileri olduklarından, mahallenin düzeninden, halk arasındaki ahenk ve barıştan sorumlu idiler. Tabir caizse belirtilen dönemde mahalleyi onlar yönetiyor diyebiliriz. Bu sebeple olacak ki bir arşiv belgesine göre resmen imamlık vazifesi ile görevlendirilmeyen kimselere imam değil, **“Namazcı”** adı verilmektedir.

Osmanlı Modernleşme Sürecinde Eğitim

Tanzimat Dönemi Modernleşme sürecini başlatmak zorunda kalan geleneksel toplumlar için yapısal dinamiklerin yer değiştirmesi bazen oldukça sancılı olmuş, değişime elverişli olmayan dirençli toplumsal yapı genellikle çözüluşe geçmiştir. Batı’nın yüzyıllara dayanan gelişim macerasını kavramak başlı başına bir problem olarak ortaya çıkmıştır. Bu problem, Osmanlı Devleti için de oldukça çetrefil bir hal almıştır. 17. yüzyıldan itibaren savaşların kaybedilmeye başlanması, toprak kayıplarının artması, dolayısıyla ekonomik sıkıntıların baş göstermesi, yolunda gitmeyen birtakım şeylerin habercisi olmuştur. Henüz Batı’nın teknolojik üstünlüğünün keşfedilemediği bu dönemde ilk modernleşme çabaları, ordunun ıslah edilmesi amacına yönelik olarak askeri alanda başlatılmıştır. Ancak kısa bir süre sonra yeterli görülmeyen bu düzenleme çalışmalarının kapsamı, askeri yenilgilerin devam etmesi nedeniyle genişletilmiş ve diğer alanlarda da yeniden düzenlemeye dönük reformlar yapılmıştır. Eğitim de bu alanlardan biri olmuştur.

Birincil ve en önemli aksaklık olarak görülen askeri yetersizlikleri giderme amacı, eğitim alanında yapılan reformlarda da kendisini göstermiştir. Özellikle askeri alandaki güçsüzlüğe çözüm bulmak amacıyla 18. yüzyıl sonlarına doğru ordunun ihtiyacı olan subayları

yetiştirebilecek okulların açıldığı görülmüştür. Rusların, 1770'te Osmanlı donanmasını yakması üzerine yeni bir donanma yapımına ve tersane kurulmasına karar verilmiş, bu nedenle de coğrafya bilgisine sahip, hendese ve gemi yapımını bilen nitelikli insan gücü yetiştirmek amacıyla 1773'te Hendesehane ya da **Mühendishane-i Bahrî-i Hümayûn** ve 1794'te **Mühendishane-i Berri-i Hümayûn** kurulmuştur. 1825'ten sonra da Mansure Mühendisi adıyla kurmay subay işlevi görecekt kişilerin askeri mühendislik okullarında eğitilmeleri sağlanmıştır. 1834'te Mansure Mühendisi'nin bu işlevi farklılaştırılarak **Mekteb-i Ulûm-u Harbiye ve Muzika-i Hümayûn** kurulmuştur. Bundan sonra II. Mahmut Dönemi'nde **Tıphane-i Âmire ve Mekteb-i Ulûm-ı Harbiye** gibi teknik nitelikli yüksek okullar kurulmuş, yeni bir müllkiye bürokrasisi için asgari temel eğitime sahip memurlara duyulan ihtiyaç nedeniyle 1838'de **Mekteb-i Maârif-i Adliye ve Mekteb-i Ulûm-i Edebiye** diye bilinen okullar açılmıştır. Kısacası eğitimde modernleşme, askeri gerekliliklerin sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu okulların (mühendislik, tıp ve harp okulu) ve rüştiyelerin askeri ihtiyaca cevap verecek nitelikte oluşu değişimin mesruluk kaynağını oluşturmuştur.

1839'da Tanzimat Fermanı'nın ilanı, yeni bir dönemi başlatmıştır. Fermanın ilanı modernleşme yolunda oldukça önemli bir adım olmuş ve düzenin devamlılığının sağlanması adına kapsamlı bir yeniden yapılanma süreci başlatılmıştır. Bu yeniden yapılanma sürecinin etkileri toplumsal kurumların tüm alanlarında hissedilmiştir. Tanzimat Fermanı'nda doğrudan eğitimle ilgili ilkelere rastlanılmamakla birlikte bu dönemde eğitim alanında da önemli düzenlemelere gidilmiştir.

Tanzimat Dönemi'nin en önemli gelişmesi, eğitimin örgütlenme ve işleyişi ile ilgili yaşanan problemlerin aşılabilmesi adına 1857'de kurulan **Maârif-i Umûmiye Nezâreti** olmuştur. İdari yapılanmayı başlattığını söyleyebileceğimiz nezaretin kuruluşu, Osmanlı eğitim sistemi içindeki problemlerin çözümüne kaynaklık etmiştir. 1869 tarihli **Maârif-i Umûmiye Nizâmnamesi** ile sistem içerisinde var olan kökleşmiş problemler nispeten çözülmeye çalışılmıştır. 18. yüzyıl sonlarından başlayan ve eklektik, parçalı bir görüntü sunan Osmanlı eğitiminin modernleşme süreci ilk kez bu nizamname ile tutarlı ve genel bir mahiyete sahip olmuştur. Müslüman ve gayrimüslim cemaatlerin ulema ve ruhban sınıfı tarafından idare edilen genel eğitim konusunda devlet, insiyatifi eline alarak ilk eğitim alanında ilk defa söz sahibi olmaya başlamıştır. Nizamname ile Maârif-i Umûmiye Nezâreti'nin denetimine giren okullar, ilköğretim kademesi (**Mekteb-i İbtidâiye ve Mekteb-i Rüşdiye**), ortaöğretim

kademesi (**Mekteb-i İdâdiye ve Mekteb-i Sultâniye**) ve yükseköğretim kademesi (**Darü'l-fünûn**) olmak üzere üç kademeye ayrılmıştır. Buna göre her büyük köy veya kasabaya rüştiye, her kente sivil idadi ve her vilayet merkezine Fransız liselerini örnek alan sultâniye adlı yüksekokullar kurulmasına karar verilmiştir. Bu okullardan yetişecek bireylerin vakit kaybetmeden idari ve askeri kadrolara yerleşerek devleti çokküntüden kurtaracak reçeteleri hazırlayabilecek niteliklere sahip olacağı varsayımından hareket edilmiştir. 1859'da açılan **Mekteb-i Müllkiye** ve 1866'da açılan **Mekteb-i Tıbbiye-i Müllkiye** adı altında ilk sivil yüksekokullar bu varsayıma somutluk kazandırmıştır. Üniversite kurma yolundaki birkaç girişim 1900 yılına kadar başarısız olduğu için bu okullar, eğitim piramidinin en uç noktasını oluşturmuş ve ortaya çıkan bu durum, Tanzimatçıların faydayı amaçlayan eğitim ideallerini yansıtmıştır. Tanzimat reformcuları için eğitimin asıl amacı, toplumun terbiyesi olmuş, dünyevi anlamda pratik ve deneysel bilgilerin aktarılması ikincil konuma yerleştirilmiştir. Dünyevi ve deneysel nitelikli bilimler, yalnızca askeri ve sivil meslek okulları için öngörülmüş, sıradan vatandaşa sunulacak genel eğitimin amacı ise ancak dinî değerlerin ve terbiyenin bireyler arasında yaygınlaştırılması olarak belirlenmiştir.

1845'te Yüksek Şûra'da açış nutkunda Abdülmecit, eğitimin amaçlarını "din ve dünya için gerekli olan din bilgilerini ve yararlı bilimleri (fenleri) yaymak ve halk arasında cahilliği kaldırmak" olarak özetlemiş ve bir **Maârif Meşveret Meclisi** ya da Şûrası kurulduğunu bildirmiştir. Bu meclisin hazırladığı raporda da aynı görüş paylaşılmıştır: "**Her insan için önce kendi dinini öğrenmek, sonra kendisini başkalarının yardımından bağımsız kılacak bir eğitim görerek yararlı bilimleri ve sanatları elde etmek gereklidir.**" Bu bağlamda, eğitim sürecinin laikleştirilmesinden ziyade dinin koruma altına alınması ve öncelikle dinin emir ve yasaklarının öğrenilmesi gerektiği önerilmiştir. 1838'de **Yararlı İşler Meclisi**'nin hazırladığı raporla bu raporu karşılaştıran Berkes'e göre de Tanzimat, birincide gözden kaybolan din öğretimini yeniden belirterek onu maarif öğretimi ile yan yana koymuştur. Zira 1838 raporu, eşit eğitim yoluyla "millet sistemi"ni kaldırma gayretini yansıttığı halde, **Maârif Meşveret Meclisi** ya da Şûrası'nın hazırladığı bu raporla, eğitimi bütünüyle dinî kaynaklardan alma yönünde bir tavır sergilenmiştir.

Tanzimat'tan Meşrutiyet'e Eski ve Yeni'nin Uzlaştırılma Gayretleri

Eğitim alanında yapılan düzenlemelerin II. Abdülhamit

Dönemi'nde de devam ettiği görülmüştür. Eğitimin kurumsallaşması adına oldukça önemli bir evre olan II. Abdülhamit Dönemi'nde **Maârif-i Umûmiye Nezâreti** merkezi bir eğitim bakanlığı olarak yeniden düzenlenmiştir. Ancak bu dönemde, devlet yönetimine ve toplumun sınıfsal yapısına ilişkin alanlarda meydana gelen değişimler, eğitim sisteminde de önemli değişimlere neden olmuştur. Abdülhamit Dönemi'nde karşımıza çıkan ve aslında söz konusu dönemin önemli bir özelliğini yansıtan bu değişimlerden biri, Müslüman kesimin bürokrasi içerisinde ağırlığının artmasıyla birlikte ticaret burjuvazisinin oluşmaya başlaması, Müslüman seçkinlerin oturduğu bölgelerde eski konaklar kurularak Şemsü'l-Maârif, **Nümüne-i Terakki, Rehber-i Marifet, Darü'l-Tedris** gibi adlar altında genellikle subay ve memurların ders verdiği, okulların her birinin Fransızca, Arapça veya fen alanına önem vermek gibi kendine has özelliğinin bulunduğu özel okulların açılması olmuştur. Özel okulların yanında meslek okulları ve yüksekokullar da açılmış ve eğitimdeki gelişmelerin yaygınlaşması sağlanmıştır. Nitekim bu dönemde, her düzeyde okul sayısında ve okullaşma oranında büyük bir artış yaşanmıştır. Okul sayısının artması ve farklı okul tiplerinin açılması oldukça önemli olmasına rağmen ders programları, ders kitaplarının içeriği ya da bu okullarda okutulan derslerin dini ağırlıklı olması atılan bu adımların da sınırlı ve yüzeysel kalmasına neden olmuştur.

II. Abdülhamit, halifelik gücünün etkisini yitirmemesi aksine halifelğin diriltilmesi adına İslami yönü güçlü bir nesil yetiştirilmesine önem vermiştir. Bu neslin, İslami terbiye ve ahlâken güçlü niteliklere sahip bir nesil olarak yetiştirilmesi istenmiştir. İslami terbiyenin aşılandığı yeni nesillerin, tüm dünyaya hükmetmiş ve yüzyıllar boyu mutlak hakimiyetini korumuş devleti, içinde kıvrandığı bu hüznün ve hüsrân ortamından çekip çıkaracağı düşünülmüştür. İslam'ın özünü, bu eğitim kurumlarında keşfedecek yeni nesillerin, devletin kurtuluşu için gerekli reçeteleri hazırlayarak harekete geçeceği fikri, II. Abdülhamit'in eğitim politikalarına şekil vermiştir. Dolayısıyla İslamcılıktan yana bir politika benimseyen II. Abdülhamit'in de bu dönemde asıl gayesi, imparatorluğun nasıl kurtarılacağı sorununu çözmeye yönelik bir gelişme seyri izlemiştir. Yöntemi farklılaşsa da ulaşılmak istenen son, aynı kalmıştır.

1908'e gelindiğinde ise **Jön Türkler**'in etkisi ve yürüttükleri mücadele sonucunda **Kanun-i Esasi** yeniden yürürlüğe konularak Meclis-i Mebusan yeni üyeleri ile tekrar çalışmalarına başlamıştır. Fransız Devrimi'nin yaydığı ana ilkelerden ve 19. yüzyılın siyasal akımlarından

etkilenen ve Yeni Osmanlı hareketinden farklı olarak bağımsızlık sorunuyla daha ilgili olduğu görülen Jön Türkler, bu dönemde parlamenter bir rejim, imparatorluk toplumu için anayasal bir temel ve siyasal otorite için rasyonel ve yasal bir altyapı talebiyle gelmişlerdir. Siyasal gündemde, eğitim ile ilgili tartışmalarda, strateji sorunları ve eğitim felsefeleri ön planda tartışılan konular olmuştur. Öncelikle Kanun-i Esasi ile bütün Osmanlı vatandaşları için eğitimin ilk kademesi zorunlu hale getirilmiştir. II. Meşrutiyet'in yarattığı nispi özgürlük ortamı, yeni bir dönemin habercisi gibi görünse de genel olarak benzer kaygılar devam etmiştir. İlerleyen zamanlarda elde kalan son çare olarak değerlendirilen Türkçülük ile yola devam etme kararı alan İttihat ve Terakki Cemiyeti (İTC), eğitim politikalarını da bu karara uygun düşecek şekilde belirlemiştir. İslamiyet'e ise pek sıcak bakmamakla birlikte yine de toplumu bir arada tutmanın aracı olarak İslamiyet'ten de yararlanmaya çalışmışlardır. Ancak yine de okullarda ibadet zorunluluğu kaldırılarak din derslerinin sayıları azaltılmış ve dini içerikli bazı dersler (ahlâk dersi gibi) bu dönemde "**millî**" bir içerik kazanmıştır.

II. Meşrutiyet'te sultani ve yüksekokullara daha fazla önem verilmiş, kızlar için ilk defa idadi, sultânî düzeyinde okul açıldığı gibi **kızlara mahsus üniversite de kurulmuştur.** Yine eğitim sistemindeki eksiklikler giderilmeye çalışılmış ve eğitimin daha merkezi bir karakter kazanması için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin daha önceki dönemlerde tartışılmakla birlikte hayata geçirilemeyen ilkokulların zorunlu hale getirilmesi meselesi çözülmeye çalışılmıştır. 1913'te çıkarılan yasa ile 7-13 arası çocuklar, bu zorunlu eğitim sürecine dâhil edilmiştir. 1913 tarihli 101 maddelik **Tedrisât-ı İptidâiye Kanun-ı Muvakkatı**, vatandaşlar topluluğu oluşturmada gerekli olan "eğitimde eşitlik" sağlarken, **Malumat-ı Medeniye ve Ahlâkiye ve İktisadiye Dersi**, devletin vatandaşlaştırma operasyonu içinde önemli bir misyon yüklenmiştir. Ancak bu dönemde de eğitimin birliğini sağlama yolunda bazı adımlar atılmışsa da başarılı sonuçlar alınamamış ve eğitim alanında yaşanan koordinasyon ve örgütlenme problemi devam etmiştir.

Cumhuriyet dönemine gelindiği zaman, Osmanlı'nın eğitim faaliyetleri iptal edilip, bambaşka bir eğitim modeli tercih edilmiş, bu modelin en ideal model olduğu iddia edilmiştir. **Biz konumuzu burada sonlandırırken, Osmanlı'nın eğitim almak isteyen halkına sunduğu fırsat eşitliği konusunda bir sıkıntı ve zorlama oluşmadığı, dileyen herkese bu fırsatı tanıdığını görmüş olduk.**

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR ŞÛRA'LARININ GÜNDEMİ VE TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN KARAKTERİSTİĞİ

▲ KAMİL ERGENÇ

Bu yazı 1-3 Aralık 2021 tarihleri arasında 20.sine şahit olduğumuz Milli Eğitim Şûraları'nın (<https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-surulari/dosya/12>) mahiyeti ve keyfiyetine dair tespitlerde bulunmak, sözü edilen Şuralardan hareketle Türk Milli Eğitim Sistemi'nin karakteristiğine dair çözümleme yapmak, velhasıl eğitim-öğretim gibi en hayati meselemizin esasa taalluk eden boyutlarını teşrih masasına yatırmak niyetindedir. Bu niyetimizi gerçekleştirmeye çalışırken kendimizi nerede konumlandığımızı (yani durduğumuz yeri), hangi paradigma-ideoloji-değer sistemi-dünya görüşü zaviyesinden kritik yapacağımızı dikkatli bir okuyucu (yazının akışı içerisinde) fark etmekte güçlük çekmeyecektir. Eğitim ve kültür arasındaki bağ görmezden gelinemeyeceği için Milli Eğitim Şuraları ile Milli Kültür Şuraları arasında karşılaştırma yapmaya ve birbirlerinin tamamlayıcısı olup olmadıkları hususunda tespitlerde bulunmaya çalışacağız. Hasılı kelimelerimiz 1921 Maarif Kongresi'nden 1923 Heyet-i İlmiye çalışmalarına, oradan da günümüze kadar belli aralıklarla devam eden Milli Eğitim ve Kültür Şuraları'na odaklanacaktır.

Eğitim-öğretimin en hayati meselemiz olduğuna dikkat çektik... Öyle ki zaman zaman devletin en yetkili ağızlarından reform çağrılarını tanıklık ediyoruz. Karşı karşıya kaldığımız bütün sorunlarımızın ardından "eğitim şart" klişesine yaslanarak çözüm yolunu gösteriyoruz. Uzun süredir Türkiye'nin direksiyonunda bulunan muhafazakar-milliyetçi demokrat siyasal iktidar, bayındırlık hizmetlerinde ulaştıkları hedefe eğitimde ulaşamadığına (zaman zaman) dikkat çekiyor. Eğitimin reforma ihtiyacı olduğunu dile getirerek sadece müfredat tadilatıyla yetinmemek gerektiğini beyan ediyor. Batı menşeli eğitim sisteminin nesillerimizi işgal ettiğine dikkat çekilip fikri hür, irfanı hür ve vicdanı hür nesiller yetiştirmenin lüzumuna işaret ediyor. **Tüm bu tespit ve öneriler en yetkili makamlar tarafından yapıldığı için** meselenin ehemmiyeti daha da belirginleşiyor. **Esasında sorunun büyüklüğü için**

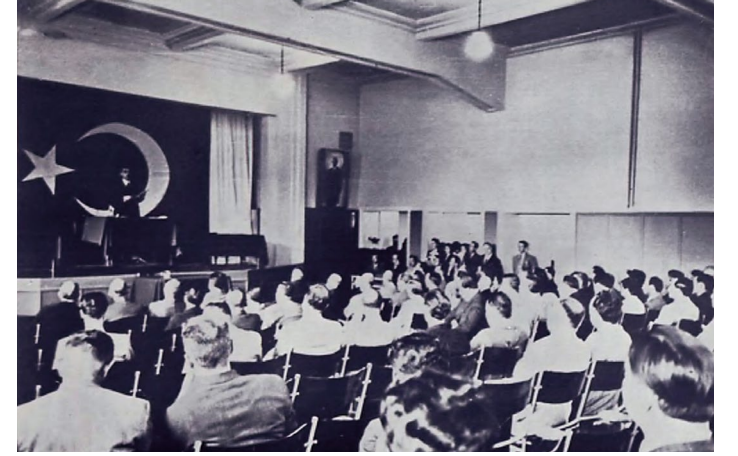
illa ki yetkili makamların konuşması gerekmez. Türkiye'nin yakın tarihine ve halihazırda olup bitenlere eleştirel bir dikkat ve deruni farkındalık bilinciyle nazar etmesini bilen herkes ortada devasa bir eğitim-öğretim sorunu olduğunu görebilir. Öyle ki bu sorun siyasi partilere havale edilemeyecek kadar derin ve müşkül... Topyekün bir seferberlik şart...

Eğitim-öğretim meselesinin ehemmiyetine dair (gerek siyasi gerekse sivil toplum zaviyesinden) yapılan tespitler önemli olmakla birlikte, esasa taalluk eden hususların açıkça izah edil(e)memesi, yani olguyu tam anlamıyla tarif edememek, etrafında dolaşmak ya da (birilerini ürkütmemek adına kuş diliyle konuşmayı tercih etmek) sözünü ettiğimiz devasa sorunun boyutlarını açık etmekte zorlanıyor. Sorunun kaynağına inmeden çözüm arayışına girişmek, sadece "kozmetik değişiklikler" için yeterli olabilir ve fakat yapısal değişim asla gerçekleşemez. Bu nedenle bazı acı gerçeklerle yüzleşmeye cesaret etmek elzemdir diye düşünüyorum. Gerçi yaklaşık yirmi yıldır iktidarda olan muhafazakar-milliyetçi-demokrat kadrolar, acı gerçeklerle yüzleşmeye henüz hazır değiller gibi görünüyor. Onlar, ilerleme-büyüme-gelişme putlarından müteşekkil "modern teslis" in kapitalizmin can suyu olduğunu fark edemediler. Fark edemedikleri için "çıkış yolu" bulamadılar. Onlara muhalif(miş) gibi yapan sol/liberal/sosyalist vb. havzalar ise "modern teslis" in gerçek mü'minleri olarak kendilerini öne çıkarıp, Türkiye'nin bir daha kendine gelemeyecek şekilde zihnen istimlak edilmesine zemin hazırlıyorlar. Aydınlanma aklının referans sistemine teslim olmadığı ve vahiy-nübüvvet istinatgahına tutunmayı şiar edindiği için en sahici meydan okuyuşu gerçekleştirmesi beklenen İslamcılık ise, ne yazık ki, "yoğun bakım odasında" kendine gelmeyi bekliyor. Bir yandan muhafazakarlık/milliyetçilik virüsü, diğer yandan ise kapitalist ve neo/liberal virüsler İslamcı bünyeyi kuşatmış durumda. Bu virüsler öncelikli olarak kalbe ve zihne nüfuz ediyor, ardından ise muhatabını hem zihnen hem de

kalben felç ediyor. Umulur ki İslamcı bünye bir an önce bu virütik saldırılardan halas olur ve Türkiye'nin İslam'la mümkün olan varoluşunun bilincinde bir eğitim-öğretim (talim-terbiye) inşasına öncülük eder.

Eğitim-öğretim meselesi bağlamında yüzleşmemiz gereken acı gerçeklerin başında Türkiye'nin yaklaşık iki yüz yıldır sömürgeci bilgi tarafından esir alınmış olması geliyor. Bu esaret hala devam ediyor... Tanzimat fermanı "erken cumhuriyet" adımıydı. Osmanlı'nın/Türkiye'nin kurtuluşunu Batı aklını ithal etmekte gören yaklaşım burada tebellür etti. 19.yüzyıl Osmanlı bürokrasisinin hatırı sayılır bir kısmı Fransa hayranıydı ve çocuklarını eğitmek için evlerine Fransız mürebbiyeler getiriyorlardı. (Hüseyin Rahmi Gürpınar "Mürebbiye" romanında bu dönemi oldukça güzel tasvir eder.) II. Mahmut eğitim dilinin Fransızca olmasını isteyecek kadar ileri gidebiliyordu. Medrese, suffe isyanlarından beri zaten kan kaybediyordu ve 19.yüzyılın sonuna doğru neredeyse mecali kalmamıştı. **Dönemin bürokrasisi askeri/sınai alanda terakki edebilmek (aslında Batı'ya yetişmek) için teknik bilgiye yatırım yapmayı yeğledi.** 1-3 Aralık 2021 tarihleri arasında yapılan Milli Eğitim Şurası'nın ana maddelerinden birinin mesleki-teknik eğitim olması da gösteriyor ki "teknik bilgi" hassasiyetimiz ve Batı'ya "yetişme arzumuz" hala devam ediyor. Örneğin 1923-1924-1925 tarihlerinde icra edilen Heyet-i İlmiye çalışmalarından 2014'e gelinceye kadar toplam 19 Milli Eğitim Şurası'nın ana gündemleri genellikle teknik ve mesleki eğitimin sorunları, müfredat tadilatı, öğretmen yeterlilikleri, mektep istatistikleri gibi idari/bürokratik konulardır. Maruz kaldığımız zihinsel sömürgeleşmeye dair bir tek gündem yoktur. Birazdan bu gündem maddelerine işaret edeceğiz. **(1)**

Sömürgeci bilginin karakteristik özelliği seküler, pozitivist ve ırkçı olmasıydı. Türkiye, bu bilginin rehberliğini kabul etti ve etmeye devam ediyor. Her ne kadar 20.yüzyılın ikinci yarısında pozitivist perspektif yerini post-modern paradigmanın esnek ve akışkan karakterine bıraktıysa da bilginin "ırkçı/seküler" mahiyetinde herhangi bir değişiklik olmadı. Sözünü ettiğim bu sömürgeci bilgi, vahiy ve nübüvvet bilgisini tarihsel ve/veya kültürel bağlama ya da şifahi geleneğin kodlarına hapsederek dışarıda tutmayı başardı. Halihazırda vahiy ve nübüvvet bilgisi (Türkiye'deki hiçbir üniversite tarafından) referans olarak kabul edilmemektedir. Bu durumda ülke genelindeki iki yüzden fazla üniversitemizin hiçbirinin bağımsız olmadığını söyleyebiliriz. İstisnasız

bütün üniversitelerimiz (özellikle de sosyal ve siyasal bilimler alanında) Avrupa merkezci bilginin sınırları içerisinde konuşmaktadır. İlahiyat fakültelerimiz, merhum İsmail Raci El-Faruki'nin ifadesiyle, birer şarkiyat enstitüleri gibi çalışmakta, İslam'ın (bütün boyutlarıyla) hayata müdahil olmasını temin edecek bir çabanın oldukça uzağında bulunmaktadırlar. Akademik profesyonellik bütünü değil parçayı, tümeli değil tikeli incelemeyi yeğlediği için tevhidi perspektife sahip bir çözümleme yapma liyakatinden yoksundur. Akademik referans aldığı bilgi seküler/ırkçı ve Avrupa merkezci bilgi olduğu için buradan İslam'ın ve Müslümanların hayrına bir sonuç çıkması beklenemez.

Yaklaşık iki yüz yıldır maruz kaldığımız zihinsel sömürgeleşme süreci üç tür şiddet üretti ve bizleri bu şiddetle barışık yaşamaya ikna etti. Bu şiddet türleri şöyle sıralanabilir:

- 1-) Epistemik şiddet (Epistemolojik bağımlılığın sonucudur)
- 2-) Ontik şiddet (ontolojik bağımlılığın sonucudur)
- 3-) Metodik şiddet (Metodolojik bağımlılığın sonucudur)

Epistemik şiddet; bilginin mahiyetine ve keyfiyetine dair tavrınızı, tutumunuzu ve tarzınızı belirler ve neyin "bilgi" değeri taşıyıp taşımadığına karar verir. Bilgiyi nasıl tanımlayacağınıza, yorumlayacağınıza ve anlayacağınıza dair yol haritanızı belirler. Ontik şiddet; varlığın mahiyet ve keyfiyetine dair tavrınızı, tutumunuzu ve tarzınızı belirler. Metodolojik şiddet ise, ilk iki şiddet türüyle bağlantılı olarak, neyi nasıl yapacağınıza, bilgi ve varlıkla hangi usul çerçevesinde ilişki kuracağınıza karar verir. Böylece bütün bir hayat algınız ve dünya görüşünüz bu şiddet türlerinin tasallutu altına girer.

Üzülerek söylemek gerekiyor ki, Türkiye akademik havzası bu şiddet türleriyle mücadele edebilecek bilinç, ufuk ve donanımdan yoksundur. Ulus-devlet aygıtı ise zaten böyle bir mücadeleye girişemez. Çünkü bizatihi kendisi İslam'ın ruhuna yabancı bir örgütlenmeyi temsil eder. Ayrıca "konjonktürel" ve "reel politik" mazeretleri vardır. Geriye sivil toplum örgütleri ve cemaat havzaları kalıyor. Bu örgüt ve havzaların ekserisi ise (özellikle eğitim-öğretim adına mücadele yürüttüğünü iddia edenler) sözünü ettiğimiz şiddet türlerinden haberdar dahi değildirler. Onlar, eğitim bürokrasisinde makam/mevki "işgal planları" yapmak veya ait oldukları hizbin/kliğin/cemaatin/tarikatın v.b çıkarlarını ve imkanlarını alabildiğine genişletmek amacıyla oldukça pragmatik-oportunist-makyavelist bir tavrın ve tarzın mümessili olmayı tercih ettiler. Sivil toplumda ve eğitim bürokrasisinde işgal ettikleri makamları, politik ikbal arayışının payandası yapmak suretiyle (bu ülkenin) gençlerine ve çocuklarına "çıkar ve fayda odaklı" bir perspektifi miras bıraktılar. Muhafazakârlıklarıyla öne çıkan sivil toplum ve cemaat havzaları, eğitimin kalitesini artırmak için ne yapılabilir? sorusuna (genellikle) "imam hatip okullarının ve/veya ilahiyat fakültelerinin sayısını artırmalıyız" şeklinde cevap(lar) ürettirler. Oysaki bu cevaplar yukarıda sözünü ettiğimiz şiddet türlerini ortadan kaldırmak için yeterli değildi. Vahiy ve nübüvvet bilgisinin referans alınmadığı bir yerde her köşe başına bir imam hatip, her sokağa bir ilahiyat fakültesi ve boş bulunan her araziye görkemli/ihtişamlı camiler yapılsa da sonuç değişmeyecektir.

Tanzimatın terviç ettiği teknik bilgi Cumhuriyet döneminde de oldukça muteberdi. Modern medeniyete

yetişmemiz için sanayi/endüstriyel/askeri alanlarda hızlı adımlar atmamız gerekiyordu. Böylece ilmi/entelektüel derinliğin yerini "uzmanlaşma" çabası aldı. Cumhuriyet tarihine damgasını vuran siyasilerin genelde teknokrat (veya mühendis) olması boşuna değildi. Menderes, Demirel, Özal, Erbakan, Çiller, Erdoğan hep mühendis/iktisatçı (yani teknik bilgi sahibi) insanlardı. Türkiye bu siyasilerin riyasetinde bayındırlık hizmetleri alanında önemli adımlar atarken, ilmi/entelektüel alan(lar)da yerinde saydı. Hemen hepsinin sağ siyasi gelenekten çıkması ise tesadüf değil... Kapitalizm Türkiye'de sağcılık (ve türevleri) aracılığıyla tahkim edildi. Solculuk ise (halkın dini/geleneksel değerlerine olan hasımlığı ve cebri/jakoben modernleş/tir/me stratejisi nedeniyle) sağcılığın kapitalizmle olan ünsiyetinin fark edilmemesini sağladı.

Teknik bilgiye olan teveccüh (şimdilerde yakinen görüldüğü üzere) askeri alanlarda ileri düzey adımlar atamamızı sağlarken, ilmi/entelektüel derinlik ve hikemi/irfani perspektif kayboldu. Artık gençlerimize olağanüstü teknik aygıtlar yapan mühendisler ve o aygıtları ustaca kullanan güvenlik personelleri örnek gösteriliyor. Alimler-entelektüeller değil... Teknik bilgiyle donanmış ve fakat ilmi/entelektüel/hikemi/irfani/derinlikten yoksun muhafazakarlar dağ gördüğünde tünel, deniz gördüğünde köprü, orman gördüğünde kereste ya da yol, akarsu gördüğünde baraj, ova gördüğünde ise ucube binalar yapma hayaliyle yaşıyor... Bu şartlarda Türkiye'nin varacağı yer ABD'nin ya da Japonya'nın bugün bulunduğu noktadan farklı bir yer olmayacaktır.

1-3 Aralık 2021 tarihleri arasında toplanan 20.Milli Eğitim Şûrası'nın ana başlığı "Eğitimde Fırsat Eşitliği" olarak belirlendi. Ayrıca üç ana konuda da ihtisas komisyonu kuruldu. Bunlar;

- a-) Temel Eğitimde fırsat eşitliği
- b-) Mesleki eğitimin iyileştirilmesi
- c-) Öğretmenlerin mesleki gelişimi

Şüphesiz önemli başlıklar... Fakat esasa (yani yukarıda da dikkat çekmeye çalıştığımız "bilgi sistemi" meselesine ve "epistemik-ontik-metodik" şiddet türlerinin mahiyet ve keyfiyetine odaklanmadığı için bu şura da ölü doğmuş, teknik-bürokratik ayrıntılar içinde boğulmuştur. Teknik/sanayi/endüstriyel alanda ihtiyaç duyulan personelleri yetiştirmek için Tanzimat'tan bu yana takip edilen mühendis-iktisatçı aklı hala revaçta... **(Not: Bu başlık/ lar olmasın demiyorum. Elbette ki bir ülkenin mesleki-teknik eğitimini masaya yatırması mühimdir. Fakat aynı ihtimamı sosyal bilimlerin ana istinatgâhı olan "bilgi sistemi" için de göstermek lazım gelir kanaatindeyim.)**

Öte yandan, Cumhuriyet tarihimizde 1982, 1989 ve 2017 yıllarında olmak üzere toplam üç kez yapılan Milli Kültür Şuraları'nın sonuncusunda alınan (ve bence önemli olan) kararlara dikkat çekmek durumundayım. **(2)** Zira bu kararlar Milli Eğitimi de yakından ilgilendiriyor. Şayet eşgüdüm sağlanabilirse elbette... 2017 tarihli Milli Kültür Şûrası'nın öne çıkan kararlarını şöyle sıralamak mümkün:

a-) Tarihsel ve kültürel havzalarımızın birikimi göz önünde bulundurularak "ulus-devlet kavrayışını" aşan bir ufuk belirlemeliyiz. (Dikkat buyurunuz. Bizzat Kültür Bakanlığı'nın öncülüğünde gerçekleşen bir faaliyette ulus-devlet ufkunun aşılması önerisi var. Kanaatimce bu yaklaşım 2000'lerin başında Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e sunulan meşhur Emre Taner raporundan sonra ilktir. Bu kararın alınmasında post-modern paradigmanın akışkan-esnek-pluralist ve "sınır tanımayan" özelliğinin dayatması mı yoksa Türkiye'nin tarihsel-kültürel kodlarının derinliğinden ilham alan bir perspektif mi etkili oldu bilmiyoruz. Ancak ulus-devlet aklının toplumu homojen-birörnek-basmakalıp-tekdüze bir dünya görüşüne icbar ettiği, tarihi ve dini kendi çıkarları doğrultusunda istismar ettiği, dini kutsalları tarih dışı ilan ederken seküler kutsallar icat ettiği ve en önemlisi de Protestan burjuva kültür kodlarından ilham alan bilgi sistemini referans alarak kendisini meşrulaştırdığı hatırlandığında, ulus-devlet aklının, ufkunun ve kavrayışının dışına

çıkma iradesinin ehemmiyeti görmezden gelinemez. Ancak Şûra'nın aldığı bu karardan bugüne şahit olduklarımız gösteriyor ki ulus-devlet aklının dışına çıkmak zannedildiği kadar kolay değil. Bu noktada belki de en hassas olunması gereken nokta post-modern paradigmanın tuzağına düşmeden ulus devlet aklıyla yüzleşmektir. Aksi taktirde varılacak yer mikro milliyetçiliklerin tervici olacaktır.)

b-) Türkçenin yoksullaşmasını engelleyici tedbirler alınmalıdır. (Oldukça önemli olan bu tavsiye kararına rağmen hala ilkokul ikinci sınıftan itibaren Anglo-Sakson kültürün dili zorunlu ders olarak okutuluyor. İlkokul ikinci sınıfta, henüz daha kültürel anadilini bile tam manasıyla öğrenememişken, "zorunlu yabancı dil" dersiyle geleceğin gençleri/yetişkinleri olacak çocuklarının körpecik dimağlarını dağlayan kaç ülke vardır? Bunun adı kendi kendini sömürgeleştirmek değil de nedir? Dilini/lisanını kaybeden bir toplumun başına gelebilecek daha büyük bir musibet var mıdır?)

c-) Eski mezar taşlarının onarılmasına destek olunmalıdır. (Ölülerimizin olduğu yerler ulus-devlet ufkunun sığılından kurtulmamız için vesiledir. En azından ders kitaplarının bu zaviyeden yeniden gözden geçirilmesinde fayda var.)

d-) Lise düzeyi edebiyat metinlerinin sadeleştirilmeden yayınlanması. (Lisan hassasiyeti için önemli bir uyarı... Yukarıda İngilizce için söylediklerimiz burada da geçerli.)

f-) Üniversiteye giriş için lisenin son iki yılında dil(lisan) ve ifadenin ölçüleceği, yazma becerisini geliştirmeye imkan veren bir uygulamaya geçilmeli. Başarılı olanlar üniversite giriş sınavına alınmalı. (Söz ve yazının yerini ne yazık ki, hızlı bir şekilde, "göz" alıyor. Emoji kültürü çocuklarımızın-gençlerimizin ufkunu kapatıyor. Onları kolay manipüle edilebilir hale getiriyor. Düşünme kabiliyetlerini sınırlıyor. Demek ki eğitim sistemimizin sözü-yazıyı merkeze alan bir yaklaşımı benimsemesi gerekiyor.)

g-) Kapsamlı bir Türkçe etimoloji sözlüğü hazırlanmalı. (Heyecan verici bu önerinin de hayata geçtiğine henüz şahit olmadık. Umarız bir yerlerde hazırlığı devam ediyordur. **Kavramların tarihine dair farkındalık yoksunu toplumların istikbali tehlikededir.)**

h-) Kütüphanelerin yaygınlaştırılması. (Üzülerek söylemek gerekiyor ki bu konuda da yeterince mesafe alınmış sayılmaz. **Bazı merkezi yerlere gösterilen ihtimamın taşraya da teşmil edilmesi gerekiyor.** "Z Kütüphane" uygulamasından bir an önce uzaklaşmak gerek.)

1-) Üniversitelerde çocuk edebiyatı bilim dalı ihdas edilmeli. (Bünyesinde çocuk edebiyatı ana bilim dalı olan üniversite var mı bilmiyorum. Fakat çocuklarımızın masal-hikaye-öykü-destan-cenkname gibi edebi eserlerle tanışık olmalarının hayal güçlerinin gelişmesi (yani düş görmeleri) açısından oldukça önemli olduğunu biliyorum. Bu bağlamda okullarımızın "çocuk ve edebiyat" başlıklı veli farkındalığına dönük çalışmalar yapması şarttır kanaatindeyim.)

Yukarıda zikrettiğim maddelerin yazılı olduğu 2017 şura sonuç raporuna Kültür Bakanlığı'nın resmi internet sitesinden ulaşılabilir. Bu arada Cumhuriyetin yaklaşık yüz yıllık tarihinde (1982, 1989 ve 2017 de olmak üzere) üç Kültür Şurası'nın tertiplenmiş olması, kültür meselesine verdiğimiz önemi göstermesi bakımından manidar! Bu şuraların ilkinin 12 Eylül darbe konseyi zamanında, diğer ikisinin ise Turgut Özal ve Tayyip Erdoğan gibi sağ/muhafazakâr hükümetlerin iktidarında icra edilmiş olmasının nedenleri üzerinde de düşünmek gerek. (**Not:** Kültür ve Turizm Bakanlığı, mesaisinin büyük bir kısmını turistleri rahat ettirmek için (yani küresel sistemin Türkiye'ye biçtiği "garson devlet" rolünün tahkim edilmesi amacına matuf olarak) harcadığından, sözünü ettiğimiz bu olguları düşünebilecek durumda değildir. Dolayısıyla kültürel bağımsızlığımız için çaba göstermesi de beklenemez. Arkeoloji disiplini aracılığıyla, Türkiye'nin İslam'la mümkün olan varoluşunun tartışılır hale getirilmek istenmesini anladıklarını ise hiç zannetmiyorum.)

Esasında 1-3 Aralık 2021 tarihleri arasında icra edilen Milli Eğitim Şûrası'nın "Epistemolojik Bağımsızlık İçin Yol Haritamız" başlıklı tek bir gündemi olmalıydı.

Alt başlıklar ise ;

1-) Sosyal bilimleri(tarih, edebiyat, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, filoloji, siyasal bilimler vb.) burjuva

Protestan uygarlığının kavramsal tahakkümünden kurtarmak

2-) Sömürgeci bilginin çitlerini aşmak

3-) Epistemik-ontik ve metodik şiddetle mücadele etmek.

1921 de (henüz Cumhuriyet ilan edilmemişken) toplanan Maarif Kongresi Milli Eğitim sistemimizin yol haritasının belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu kongre 1923-1924-1925 te yapılacak Heyeti İlmiye çalışmalarının ön adımı

olarak görülebilir. Bir yandan İstiklal Harbi'nin yaraları sarılırken diğer yandan yeni kurulacak devletin kurumsallaşması da bu süreçte gerçekleşecektir. Ülke sathında eğitim-öğretim çağındaki talebelerin belirlenmesi, eğitimin verimliliği, çoğunluğu kırsalda yaşayan nüfusun kayıt altına alınması gibi konuların masaya yatırıldığı bu kongre yeni Türkiye'nin eğitim ufku için ilk örnek olarak kabul edilebilir. Heyet-i İlmiyeler ise Milli Eğitim Şuraları'nın öntipi olarak öne çıkar. Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Şemsettin Sami gibi isimlerin katıldığı bu toplantılarda yeni Cumhuriyetin ulus inşasına dönük adımlar konuşulmuştur. Örneğin 1923'te toplanan Heyet-i İlmiyenin gündem maddeleri şöyledir:

1-) Ulusal Kültür

2-) İstatistik Genel Müdürlüğünün Teşekkülü

3-) Ulusal Sözlük

4-) Ulusal Dil

5-) Ulusal Müzik Çalışması

6-) Ulusal Tarih ve Coğrafya Enstitülerinin Kurulması

Gündem maddelerinden de anlaşılacağı üzere amaç yeni ulus devletin ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu bağlamda Milli Eğitim şuralarının ön modeli olarak icra edilen Heyeti İlmiye çalışmalarının Türk Milli Eğitim sisteminin ana omurgasını oluşturan ideolojik yaklaşımı tebellür ettiren bir mahiyette olduğu söylenebilir.

1924'te yapılan ikinci Heyeti İlmiye çalışmasında ilkokul-ortaokul ve liselerin eğitim-öğretim süreleri ele alınmış ve yeni ders kitaplarının yazılması kararlaştırılmıştır. 1925'de yapılan son çalışmada ise ortaokullarda karma eğitim ve eğitim-öğretime ayrılan kaynakların verimli kullanımı masaya yatırılmış ayrıca

Mustafa Kemal tarafından davet edilen John Dewey'in hazırladığı eğitim raporu doğrultusunda Talim Terbiye Kurulu'nun teşekkül ettirilmesine karar verilmiştir.(3)

Kemalist ideolojiyi merkeze alarak Milli Eğitim politikalarını belirleyen Heyeti İlmiye çalışmaları 1939'da "Milli Eğitim Şûrası" başlığıyla icraatlarına devam edecektir. En yüksek danışma organı olarak Talim Terbiye Kurulunun riyasetinde icra edilen şuraların kimi kararları uygulanırken kimileri de uygulama dışı kalmıştır. Şûraların danışma organı olarak kabul edilmesi ve aldığı kararların tavsiye niteliği taşıması zaaf olarak nitelenebilir. Ancak yazımızın girişinde de ifade ettiğimiz üzere bu şuraların hiçbirinde modern paradigmanın yaslandığı değer sistemi-epistemolojisi tartışılmamış ve gündem yapılmamıştır. Yeni ulus devlet olarak Türkiye (varoluşunu İslam'a borçlu olsa da) burjuva Protestan kültür kodlarından ilham alan bilgi sistemiyle barışık yaşamayı sorun etmemiştir. Bu yaklaşımın benimsenmesinde Mustafa Kemal'in "düşüncelerimin babası" olarak tavsif ettiği Ziya Gökalp'in belirgin etkisinden söz edilebilir. O, Tanzimat aydınlarının Doğu ile Batı'yı sentezlenebilir zannetmelerinden dolayı hata ettiklerini; iki dinli bir fert olmayacağı gibi iki medeniyetli de olunamayacağını, dolayısıyla "ikili" oynamayı bırakıp tercihimizi Garb Medeniyeti'nden yana yapmamız gerektiğini beyan ederek yeni ulus devletin kiblesini de tayin etmiştir. Binaenaleyh Türk Milli Eğitim sisteminin yüzü de bu kıbleye dönük olmak zorunda kalmıştır. Zaman zaman kiblenin yanlışlığına dair kısık sesli itirazlar olsa da, bu itirazlar sistemi değiştirecek kudrete erişememişlerdir.

I. Milli Eğitim Şûrası adıyla ilk toplantı 1939 senesinde dönemin Milli Eğitim bakanı Hasan Ali Yücel başkanlığında yapılmıştır. Toplantının gerekçesini Yücel şöyle açıklamaktadır: "Girmiş olduğumuz yepyeni uygarlık yaşamının zorunlu ihtiyaçlarına göre yeniden kurulan ve bütün öğretim derecelerinde gerçekleşmesini asıl görev bellediğimiz Kemalizm ilkelerinden hız alan eğitimimizin, bu kurullardan elde ettiği yararları göz önünde tutan Büyük Millet Meclisi, kültür meselelerini Maarif Şurası adıyla toplanacak yetkili bir kurula incelettirmeyi yasal bir zorunluluk ile icra makamlarının sorumluluğuna bir ödev olarak vermiştir."(4) Şuranın toplanış amacı hakkında dikkat çeken başlıklar şöyle sıralanabilir:

1-) Köylerdeki İlköğretim İşlerine Ağırlık Verilmesi

2-) Köy Öğretmenliği İçin Kaynak Olarak Köylü Çocuklarının Alınması

3-) Üç Sınıflı Köy Okullarının Beş Sınıfa Çıkarılması

4-) Köylerde Öğretmen Açığının Eğitimcilerle Giderilmesi

5-) Köylülerin Katkısıyla Az Masraflı Köy Okullarının Açılması

6-) Vatandaşlık Bilincinin ve Cumhuriyet Devrimi Felsefesinin Topluma Eğitimle Kazandırılması

7-) Türkçenin Bilim Dili Haline Getirilmesi

Henüz Cumhuriyetin ilanının üzerinden 16 yıl gibi kısa bir zaman geçmiş olduğu için devrim felsefesinin ve vatandaşlık bilincinin gündem olması yeni bir ulus yaratma çabasının sonucu olarak görülebilir. Nüfusun ağırlıklı olarak köylü olduğu bir tarih-zaman aralığında yapılan bu şuranın ana gündeminde "köylünün eğitimi"nin yer alması bu bakımdan dikkat çekicidir. Şuradan bir yıl sonra (1940'ta) "Köy Enstitüleri'nin" açılmış olması da meseleye verilen önemi göstermesi bakımından manidardır. Bilinen insanlık tarihinin en yıkıcı savaşlarından biri olan II. Dünya savaşının henüz başladığı bu yıllarda Türkiye tarafsız kalmanın meyvelerini eğitim-öğretim alanına yaptığı yatırımlarla toplamıştır.

Bu tarihlerde Türkiye'de üniversite sayısı da oldukça sınırlıdır. 1933'e kadar Dar-ül Fünun olarak faaliyet gösteren müessese "İstanbul Üniversitesi" olarak değiştirilecektir. 1923-1950 arasında ülke genelinde toplam üç üniversite vardır. İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi. Nazi Almanyası'ndan kaçan bilim adamları bu üniversitelerde istihdam edilecek ve üniversite sistemimizin kurulmasına önayak olacaklardır. Yazı devriminden sonra ülkenin okuryazar oranı 1935'te %19.25 iken 1950'de %32.51 dir. Cumhuriyetin ilan edildiği 1923-24 eğitim-öğretim yılında yükseköğrenim gören öğrenci sayısı 2914 tür. **(5) II. Milli Eğitim Şûrası** 15-21 Şubat 1943 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel başkanlığında toplanmıştır. Toplantının amacını Yücel şöyle beyan etmektedir: "...Yurdumuzu dünyanın en bayındır ve uygar ülkeleri düzeyine çıkaracağız. Ulusumuzu en geniş refah araç ve kaynaklarına sahip kılacağız. Ulusal kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkaracağız. Ebedi Şefimiz Atatürk'ün Onuncu Yıl Söylevi'nde bizlere gösterdiği bu amaçlar, onları gerçekleştirecek insanların yetişmesiyle görevli olan Cumhuriyet eğitiminin ana davasını çizmiş bulunuyor..."**(6)**

Bu şûranın I. Eğitim şûrasında olduğu gibi bütüncül değil de tarih, dil ve ahlak gibi daha spesifik konular ekseninde toplanması birinci Heyeti İlmîye çalışmasının belirlediği ulusal bilincin tahkim ve inşa edilmesi amacına matuf bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir. Bu yönüyle şûranın gündemi;

1-) Okullarda Ahlak Eğitiminin Geliştirilmesi

2-) Bütün Eğitim Kurumlarında Anadili Çalışmalarında Verimin Artırılması

3-) Türklük Eğitiminde Tarih Öğretiminin Yöntem ve Araçlar Bakımından İncelenmesi

Olarak belirlenmiş ve "ideal Türk çocuğu" , "liselerin dört yıla çıkarılması", "Gazi Eğitim fakültesinde tarih bölümünün kurulması" , "millî tarihe önem verilmesi" ve liselere "bilim tarihi" ve "sanat tarihi" derslerinin konulması gibi kararlar alınmıştır.

III. Milli Eğitim Şûrası çok partili hayata geçtiğimiz döneme rastlar. 02-10 Aralık 1946 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sırer başkanlığında toplanan şûranın ana gündemi mesleki-teknik eğitim ve okul-aile birliğini güçlendirmektir. Bu bağlamda öne çıkan başlıklar;

1-) Ticaret Ortaokulları ve Liseleri

2-) Erkek Sanat Ortaokulları ve Enstitüleri Program Ve Yönetmeliği

3-) Kız Enstitüleri Program ve Yönetmeliği

4-) Aile ve Okul Arasında İşbirliğinin Sağlanması İçin Gerekli Tedbirlerin Alınması

Olarak sıralanabilir. Şûranın aldığı kararlar arasında ilköğretimin sekiz yıla çıkarılması, kız meslek öğretmen ve erkek meslek öğretmen okullarının süresinin dört yıla çıkarılması, her okulda okul-aile birliği kurulması, öğretmen okullarının yüksek dereceli Eğitim Enstitüleri olarak düzenlenmesi de var. Asıl ilginç olan ise şûrada kız enstitülerinin amacıyla ilgili olarak

katılımcıların çoğunun "memlekete ev hanımı yetiştirmek" olduğu yönündeki kanaatleridir. Komisyon üyelerinden Nezihe Özuygur'un "Kız Enstitüsü'nün gayesi liseye ve dolayısıyla üniversiteye öğrenci değil, genç kızlarımıza ev kadınlığına dair maharetleri kazandırmaktır." kanaati üyelerin çoğunluğu tarafından da paylaşılmaktadır. Bugün böyle bir karar alınsa herhalde yer yerinden oynar...

IV. Milli Eğitim Şûrası 22-31 Ağustos 1949 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Dr. Tahsin Banguoğlu başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Bu şûranın en önemli özelliği ise çok partili hayatı tecrübe ettikten sonraki ilk şûra olmasıdır. Gündem maddeleri;

1-) Eğitim ve Öğretimde Dayanılan Demokratik İlkelerin Gözden Geçirilmesi

2-) İlkokul-Ortaokul Programlarının İncelenmesi

3-) Lise Ders Kitaplarının Dört Yılı Kapsayacak Şekilde Planlanması

Demokratik ilkelerin ilk kez bir şûra gündeminde yer alması soğuk-savaş hikayesinin henüz başladığı bu tarihlerde Türkiye'nin ABD tarafında yerini almasıyla yakından ilgilidir. Nitekim bu şûradan yaklaşık üç yıl sonra Türkiye NATO paktına dâhil olacak ve siyasi-iktisadi-akademik alanlarda ABD'ye bağımlı hale gelecektir.

II. Dünya savaşı bittiğinde ABD Avrupa'ya (kelimenin gerçek anlamıyla) çökmüştü. Nazi yayılmacılığı şayet ABD savaşa müdahil olmasaydı (muhtemelen) kıta Avrupa'sını kuşatacaktı. Megaloman kişiliğiyle öne çıkan önceki ABD başkanı Trump'un Fransa'yı ziyaretinde "Biz olmasaydık şimdi Almanca konuşuyordunuz." Sözü bu gerçeğe işaret etmek içindi. Avrupa'nın en yakın komşusu olan Türkiye de bu gerçeğin farkındaydı. Dolayısıyla çift kutuplu dünyada tercihini (geçmişte Osmanlı'nın yaptığı gibi) Batı'dan yana yaptı. Böylece içinde eğitimin de olduğu birçok alan Amerikancı perspektiften etkilendi. Demokratik ilkelerin gündem maddesi olması da bu etkinin sonucudur. Nitekim Şûra'da alınan kararlardan ilki "Demokratik eğitimin sadece okulla sınırlı tutulmamasını, okul çağına erişmemiş çocukların ve halkın da sürece dahil edilmesini" tavsiye ediyor. Uygulama safhasında ise "İnsan Hakları Bildirgesi'nin okullarda okutulması" öneriliyor. Bu şûranın dikkat çeken bir başka yönü ise imam hatip okullarıyla ilgilidir. Toplantıda gündeme gelmemesine ve görüşülmemesine rağmen 1951'de müdürler komisyonu kararıyla yedi ilde imam hatip okulu açılmıştır. İlginçtir İmam Hatip okulları 1953'te dönemin millî eğitim bakanı Tefvîk İleri başkanlığında yapılacak olan V.Milli Eğitim Şûrası'nda da gündem yapılmamıştır. Bu noktada imam hatip okullarıyla ilgili müstakil bir değerlendirme yapmak gerektiği kanaatindeyim.

Esasında bendeniz İmam Hatip Okulları'nın ve İlahiyat Fakülteleri'nin misyonunu tamamladığını, kurucularına ve bedel ödeyenlerine vefasızlık etmeden ve bu tecrübeyi yabana atmadan, müfredat içeriğini ve metodolojisini ulus-devlet aygıtının değil "Müslüman aklın" belirleyeceği bağımsız ve özgün bir model üzerinde çalışmamız gerektiğini düşünüyor ve düşüncemi şöyle gerekçelendiriyorum:

a-) Osmanlı'da ulema devlet yönetiminin bir parçasıydı. İlmîye-seyfiye-kalemiye den müteşekkil devlet yapılanmasında ulemayı Şeyhülislamlık makamı temsil ediyordu ve diğer birimler gibi sultana bağlıydı. Bu bağlılık sultan adına Müslüman ahaliyi kontrol altında tutmayı sağladığı gibi medreseler üzerinde de denetim yetkisi veriyordu. Sultanlık makamı şeriatın izin vermediği durumlarda örfî hukuka müracaat ederek hareket alanını genişletiyordu. Yani hukuk iki başlıydı. Bu ikili hukuk sistemi Müslüman zihnin bölünmesinin yani tevhidi perspektifin zedelenmesinin sembolü olarak ta okunabilir. İmparatorluk modernleşmeye karar verdiğinde ne tür adımlar atılacağına ağırlıklı olarak seyfiye(ordu) ve kalemiye(bürokrasi/Enderun) karar verdi. Atılan modernleşme adımlarının sosyal hayatta meydana getireceği depremi en iyi sezen ulema oldu, çünkü halka en yakın onlardı. Bu nedenle direndi. Ulemanın direnci kimi zaman seyfiyeyi de yanına çekiyordu. Fakat imparatorluğun aklına rehberlik eden kurum Enderundu ve Sultanla yaptığı işbirliği neticesinde hem seyfiyeyi(II. Mahmut aracılığıyla) hem de ulemayı(Tanzimat aracılığıyla) saf dışı bırakmayı başardı. Ulemanın devlete bağımlı olması ciddi bir sorundu. Medrese 16.yüzyılın sonundan itibaren zaaf belirtileri gösteriyordu. Suhte (medrese talebeleri) isyanları bunun deliliydi. Ayrıca yaklaşık yarım asır boyunca İstanbul ulemasını meşgul eden Kadızadeli-Sivasi kavgası, dönemin İstanbul'unun ne kadar yüzeysel meselelerle meşgul olduğunu gösteriyordu. Ki o tarihlerde dünyada çok radikal değişiklikler oluyordu. Müslüman ahali arasında dinin ancak güçlü bir devlet idaresi tarafından ayakta tutulacağına dair kanaatin oluşmasında ulemanın devlete bağımlı olmasının etkisi büyüktü. Nitekim devlet zaafa düşünce ulema iyice etkisizleşti ve Cumhuriyet, medresenin değil mektebin (yani Enderun'un) perspektifini benimsedi. Şeyhülislamlığın muadili olarak Diyanet İşleri Başkanlığı kuruldu ve devlete bağlandı.

Osmanlı'nın modernleşme tecrübesi iki farklı kanattan ilerledi. Birinci kanat II.Mahmut'un öncülüğünde şekillendi ve oldukça radikaldi. Bu kanadı Cumhuriyet döneminde Kemalist çizgi temsil etti. İkinci kanat II. Abdülhamit rehberliğinde şekillendi ve muhafazakardı. Bu kanadı da Cumhuriyet döneminde sağ/muhafazakar çizgi temsil etti. Radikal modernleşmeden yana olan Kemalist havza emellerini gerçekleştirmek için "köy enstitülerini" kurarken, muhafazakarlar "imam hatip okulları" inşa etti. Aslında her ikisi de modernleşme taraftarıydı. Ayrıldıkları nokta sürecin nasıl yönetileceğiydi. Köy enstitüleri fazla yaşayamadı.

Çünkü halk bu enstitülere (inanç değerlerine) gereken hassasiyeti göstermediği için teveccüh etmedi. Ama buna rağmen Köy Enstitüleri Kemalist havzaya hatırı sayılır miktarda kadro yetiştirdi. İmam Hatipler ise hala devam ediyor. Sentezci eğitim anlayışıyla muhafazakar modernleşmenin ikame edilmesinde oldukça önemli rol oynadı. Fakat "epistemolojik bağımsızlık" için gereken ilmi/entelektüel çabayı gösteremedi. Tevhid-i tedrisat kanunuyla işlevini bütünüyle yitiren medreselerin güncellenmesi amacına matuf olarak kurumsallaşmak istedi. Fakat sorunun kendisi olan tevhid-i tedrisatı teşrih masasına yatıramadı. Cumhuriyetin eğitim felsefesinin seküler/pozitivist karakteri ve ulus-devlet aygıtının din dilini kontrol altına almak istemesi imam hatip okullarının "sistem dışına" çıkmasını engelledi. Ve nihayetinde Türkiye'nin sosyal değişiminde oynadığı hayati rol sebebiyle devlet için vazgeçilmez hale geldi.

b-) Bu okullar kırdan kente göçün en yoğun yaşandığı 1940-1990 yıllar arasında kırsal kültürün "geleneksel dindarlık" biçimiyle kentli modern/seküler kültürün çatışma olasılığını minimize etti. Yani kırın kente intibak etmesinde bir anlamda "ara geçiş formu" hizmeti gördü. Ancak bu göç süreci 1990'ların sonuna doğru doyum noktasına ulaştı. Nitekim 1940'lı yıllarda kentli nüfus genel nüfusun yaklaşık üçte birini oluştururken bu oran şimdi tam tersine dönmüştür. Mevsimlik kısa süreli göçler haricinde artık düzenli bir iç göç hareketliliğinden bahsedilemez. Dolayısıyla çarpık ta olsa kentleşmenin neredeyse kemale erdiği(!) bir zamanda yaşıyoruz. Sosyal, siyasal ve iktisadi koşullar değişti. Bu değişiklik ideolojik/kültürel alanda da kendisini hissettirdi. Dolayısıyla din dilini kentli insanın dünyasına nüfuz edecek şekilde beyan eden bir ufka ve bilince ihtiyaç var. Bu ihtiyacı bugünkü İmam Hatip Okulları'nın ve ilahiyat fakültelerinin karşılaması kanaatimce zor. Çünkü bu kurumlar hayatın bir bütün olarak İslam'ın ilke-prensip ve umdelerine göre nasıl şekillendirileceğinin teorik ve pratik bilgisini vermiyorlar. Onun yerine kültürün inşasında dinin oynadığı rol ve bu rolün tezahürlerine ilişkin ayrıntılı bilgi veriyorlar. Kaldı ki verdikleri bütün bilgilerin ulus-devletin onayından geçmiş olması gerekiyor. Her ulus-devlet gibi Türkiye'de, bilginin devletten bağımsız üretilmesine, meşrulaştırılmasına ve kamusallaştırılmasına izin vermiyor. Bu durum bütün üniversiteler için geçerlidir. İslam'ın ruhuna yabancı örgütlü siyasal organizasyon olarak ulus-devlet/ler dini kendi arzularına göre eğip bükebiliyor. Bu durum evvela ulus-devlet aklıyla aramıza mesafe koymayı gerektiriyor.

c-) Soğuk-savaş yıllarında(1945-1991) bu okullar farkında

olarak ya da olmayarak anti-komünist mukavemet hattını tahkim etmek amacıyla araçsallaştırıldı. Kafkasya ve Balkanlar göçmeni Türkçü ideologlar aracılığıyla tercihini Anglo-Amerikan sağcılığından yana yapan Türkiye'de, sağcı yaklaşıma kamusal meşruiyet kazandırmak için bu okullar önemli bir işlev görmüştür. Kimi zaman sağ/muhafazakâr siyasal çizgi için bu okullar bir tür "arka bahçe" gibi adlandırılrsa da, en büyük darbelerden birini 28 Şubatın akabinde sağcı Mesut Yılmaz hükümetinden yemiştir. Soğuk savaş döneminde Türkiye'nin yaşadığı tecrübenin neredeyse aynısı Avrupa ve Latin Amerika için de geçerlidir. Oralarda da Sovyet etkisini kırmak için Katolik kilisesiyle işbirliği yapılmış ve başarılı da olunmuştur. Kapitalizm duruma göre bütün ideolojilerle işbirliği yapmıştır. Ancak bugün ne soğuk savaş retorisi ne de sağ-sol çatışmasından bahsedilebilir. Kapitalist/neo-liberal ideoloji sağıyla soluyla herkesi esir almıştır. Hem de komünizmin (zımnı) yardımıyla... **Sağ/muhafazakar cenah, bütün duyargalarını anti-komünist söylemin ve eylemin güçlendirilmesi için seferber ettiğinden, kapitalizmin sinsi ve münafıkça yayılışına duyarsız kalmış ve fark edememiştir.** Bugün de fark ettiği söylenemez.

d-) İmam Hatip Okulları'nın beslediği ilahiyat fakülteleri sentezci yaklaşımı tercih etti. Sentezin mümkün olmadığı yerlerde modern paradigma lehine çıkarımlarda bulundu. İslami referanslar temelinde bilgi üretmek ve bu bilgiye dayalı bir kamusal bilinç inşa etmek yerine (teşbihte hata olmasın) oryantalistçe bir yaklaşımla inceleme-araştırmalar yaptı. Bu araştırmalar Foucault'un deyimiyle "bilginin arkeolojisi" mahiyetindeydi ve şüphesiz değerliydi. Fakat bu bilginin iktisadi, içtimai,siyasi,hukuki v.b alanlarda belirleyici ve tayin edici olması için kamuoyu farkındalığı oluşturacak bir mücadele yürüt(ül)medi. Çünkü akademyanın benimsediği metodoloji bilimsellik için "nötr" olmayı şart koşuyordu. Sadece bu da değil. Bilimsel bilginin taşınması gereken özellikler sıralanırken rasyonellik-deney-gözlem-inceleme-araştırma-tecrübe gibi şartlar sıralandı. Vahiy ve nübüvvet bilgisi bu özelliklerin birini veya birkaçını taşımadığı için "irrasyonel" bağlama hapsedildi ve sadece inceleme/araştırma nesnesi olarak değer gördü. Nitekim bugün ilahiyat fakülteleri de dahil Türkiye'nin hiçbir üniversitesinde "vahiy ve nübüvvet bilgisi" referans olarak kabul edilmiyor.

e-) İmam Hatip Okulları ve ilahiyat fakülteleri örtük bir sekülerliği besledi. Aziz İslam bilgiye ve hayata tevhidi bir perspektiften bakmayı emrederken, "ayrımli düşünmeyi" mümkün kılan oldukça sorunlu

bir yaklaşıma fırsat tanıdı. Osmanlı'daki şer'i ve örfi hukuk ayrımı zaten Müslüman bilinci ayrımlı düşünmeye alıştırmıştı. Bu alışkanlık devam etti. Bilginin "dini bilgi ve dini olmayan bilgi" şeklinde bölünebilir olduğuna dair kanaate bu okullar aracılığıyla meşruiyet kazandırıldı. (Gerçi bu kanaat te yaklaşık üç-dört asırdır devam ediyordu.) Oysaki bu kategorik bakış İslam'ın doğasına aykırıydı. İslam bilgiye bir bütün olarak bakmayı ve o bütüne kendi rengini vermeyi amaçlar. Hayata da böyle bakmamızı emreder. Nasıl ki hayat dini ve dini olmayan alanlar şeklinde kompartmanlara ayrılamazsa, bilgi de parçalanamaz. Dolayısıyla "İslami ilimler", "Dini ilimler" ifadesi oldukça sekülerdir. Metematigi-Fiziği-Kimyayı İslami olmayan ilimler olarak nitelemek ne kadar yanlışsa; tefsiri, fıkhı, siyeri, kelamı İslami ilimler olarak nitelemek te o kadar yanlıştır. İmam Hatip Okulları ve İlahiyatlar bu ayrımı derinleştirerek seküler perspektifin güç kazanmasına (istemeyerek te olsa) hizmet etmiştir. Kamuoyu da bu ayrımı içselleştirmiş; İmam Hatip'e/İlahiyata gidenlere "dindar" gitmeyenlere ise "daha az dindar" gözüyle bakmaya başlamıştır. İman-amel ve kamusal-özel gibi ayrımların bu perspektiften etkilenip etkilenmediği ayrı bir tartışmanın konusudur.

f-) İmam Hatip Okulları ve İlahiyat Fakülteleri Türkiye'de "dini yayıncılık" alanında oldukça önemli başarılarla imza atmıştır. Cumhuriyetin ilk otuz yılında neredeyse okuyacak kitap bulmakta zorlanan Müslümanlar bu okullar aracılığıyla şimdilerde hem klasik hem de modern İslam düşünce geleneğinin tefsir, hadis, fıkıh, siyer, tarih, kelam, tasavvuf vb. alanlarından devasa bir tercüme literatürüne kavuşmuştur. Şimdi sıra bu ilmi birikimi "epistemolojik bağımsızlık" için işlevsel kılmaktır. Akademisyen profilinin bunu yapması zordur. Çünkü onlar genelde kendilerini oldukça cüz'i bir alanla sınırlamışlardır ve bu nedenle bütüncül perspektif zafiyeti yaşamaktadırlar. Bu zafiyet metodolojik bağımlılıktan dolayı her geçen gün artmaktadır. Son yıllarda multi-disipliner yaklaşımı öne çıkarmaya dönük çabalar artsa da, bu çabalar bütüncül bir perspektifin zarureti olan inançtan değil post-modern paradigmanın bilimsel bilginin surlarında açtığı gediklerden kaynaklanmaktadır. Aydınlanma devrimine ilham veren seküler "bilgi"nin egemenliği hala caridir. Sosyal ve siyasal bilimler alanında, Fransız İhtilali sonrası öne çıkan kavramsal çerçeve hakimdir. Bu durum üniversitelerimizin bağımsız olmadığının hatta Avrupamerkezci yaklaşımın Türkiye şubeleri olarak hizmet verdiklerinin delilidir. Bu nedenle üniversitelerimiz kamuoyu bilincine hitap edemiyor. Akademisyenlerimiz halkla temas

kurmakta güçlük çekiyor. Oysa ki bir toplum alim/aydın ve entelektüelleri ile ya selamete çıkar ya da duvara toslar. Cumhuriyet modernleşmesinin aydınların zaferi olduğunu hatırlamakta fayda var.

İslam bilgiyi herhangi bir kurumun veya kişinin tekeline terk etmiyor. Bilakis Müslüman topluma bilgiyi koruma-yayma ve yaşama görevi veriyor. Hristiyanlığın ayrımlı düşünme pratiği bilgiyi parçaladı ve Katolik, Protestan ya da Ortodoks mektepleri gibi uygulamalara alan açtı. Tarih boyunca Hristiyanlarla çok yakın temasta olan bizler de ne yazık ki bu "ayrımli düşünme" pratiğinden etkilendik. Oysa ki yüce İslam böyle bir yaklaşımı meşru görmüyor. Bilginin, hayatın ve tarihin birliğine(tevhid) dikkat çekiyor ve tasavvur dünyamızı bu birlik şuuruyla inşa etmemizi emrediyor. İyi bir öğretmen olan Tarih, Müslüman toplumlara önderlik yapacak kişilerin ulema/entelektüel havzasından olması gerektiğini öğretir. Alimler, İslam'ın ruhuna muvafık bir hayatın inşasını sağlayacak bilgiyi üreten kişiler olarak Müslüman toplumlarda her zaman müstesna bir konumda olmuşlardır. Onları peygamberlerin varisi yapan da, kanaatimce, budur. İslam tarihe çıktığı andan itibaren ilmi/entelektüel bağımsızlığı çok önemsemi. Mezhep imamlarının önde gelenleri, ilmin şerefini ve bağımsızlığını korumak için İslami iddialı hükümetlerle bile uzlaşmayı reddederek halkın arasında kalmayı tercih ettiler. Devlet ve iktidar alanıyla aralarında daima bir mesafe olmasına özen gösterdiler. Bu özen terk edildiği andan itibaren inkıraz kaçınılmaz oldu.

Bugün Türkiye'nin önceliği "epistemolojik bağımsızlık" olmalıdır. Bu bağımsızlığı mümkün kılacak bir model üzerinde çalışmak hatta tüm enerjimizi bu alanda yoğunlaştırmak mecburiyetindeyiz. Bu model vahiy ve nübüvvet bilgisini mutlak referans kaynağı olarak kabul ederek işe başlamalıdır. Bilgiye tevhidi bir perspektiften bakmayı şiar edinmeli ve öncelikli görevi iyi vatandaş ya da iyi yurttaş değil "mü'min/mü'mine" yetiştirmek olmalıdır. Mutlak referans kaynağından ilham alarak ürettiği bilginin hayatın her alanına renk vermesi için çaba göstermelidir. İnsan-evren-tarih-zaman-mekan-tabiat-varlık tasavvurunu bu bilginin rehberliğinde inşa etmelidir. Gelenek-görenek-kültür bu bilginin süzgecinden geçirilerek ya kabul ya da reddedilmelidir. Zafiyetlerimizin acı meyvesi olarak yaklaşık iki yüz yıldır maruz kaldığımız zihinsel sömürgeleştirme sürecinin sonucu olan "müşevveş zihin", "amorfi kişilik" ve "melez kimlik" durumuna karşı canla başla ceht etmeyi şiar edinmelidir. Aksi taktirde her mahalleye bir imam hatip, her ilçeye bir ilahiyat fakültesi ve hatta her şehre bir diyanet işleri

başkanlığı açılrsa da “zihinsel sömürge” durumundan kurtuluş mümkün olmayacaktır.

VI. Milli Eğitim Şûrası 18-23 Mart 1957 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Ahmet Özel başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Şûranın gündemi;

1-) Mesleki ve Teknik Öğretim

- A) Erkek Teknik Öğretimi
- B) Kız Teknik Öğretimi
- C) Ticaret Öğretimi

2-) Halk Eğitimi

Türkiye'nin çok partili hayata geçişiyle beraber kalkınma-büyüme-gelişme odaklı eğitim stratejisinin bu şurada da devam ettiği görülmektedir. Ticaret öğretiminin müstakil olarak yer alması yeni Türk burjuvazisinin oluşturulması amacına matuf olarak okunabilir. Diğer şûraların satır aralarında işaret edilen halk eğitiminin ana gündem maddesi olması ise dikkat çekicidir. Marshall yardımlarıyla farklı bir boyut kazanan Türkiye-Amerikan ilişkilerinin eğitim-öğretim alanındaki izdüşümleri de görülmeye başlayacaktır. Bu şurada yabancı uzman raporlarının oldukça etkili olduğu söylenebilir. Özellikle ICA, UNESCO, ILO, FORD VAKFI gibi kuruluşların hazırladıkları raporlar şûranın aldığı kararlarda etkili olmuştur. Denebilir ki ABD yardım yaptığı ülkeyi her anlamda daha yakından tanımak ve böylece yapacağı yardımın takip ve denetimini sağlıklı yürütebilmek için eğitim-öğretim hayatına doğrudan müdahil olmuştur. Üniversitelerimiz de bu süreçte Avrupa'nın (özellikle de Almanya'nın) idealist felsefi geleneğinin çizgisinden yavaş yavaş çıkarak Amerika'nın ampirik-pragmatik ve kapitalist bilgi sisteminin etkisi altına girecektir. 1950'li yıllarda kalkınma paradigması doğrultusunda Karadeniz Teknik Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi gibi bölgesel kalkınmayı harekete geçirecek üniversiteler kurulacaktır. **(7)** Bu üniversiteler bünyesindeki iktisadi ve idari bilimler ile sosyal bilimler disiplinleri ampirik-pragmatik-kapitalist yaklaşıma göre dizayn edilecektir. Örneğin Atatürk Üniversitesi'nin kuruluşunda ABD'nin bölgesel kalkınma amaçlı kurulan Nebraska Üniversitesi model alınacaktır. Böylece Atatürk Üniversitesi aracılığıyla Türkiye, Amerikan üniversite sistemiyle de tanışmış olacaktır.

Altıncı Milli Eğitim Şûrası'nın dikkat çeken bir başka yönü ise bu şurada alınan karar doğrultusunda Türkiye'nin ilk “otelcilik” okulunun, 1961-1962 eğitim-öğretim yılında Ankara'da açılması olacaktır. Ortaokula

dayalı ve üç yıllık olan bu okul sonraki yıllarda Türkiye ekonomisinin en önemli sütunlarından biri olacak olan turizmin alt yapısının oluşturulması bağlamında değerlendirilebilir.

Halk eğitiminin amacı olarak ise “cahilliğin ortadan kaldırılması, okuma-yazma oranının yükseltilmesi, ulusal birliğin güçlendirilmesi (Cumhuriyetin ilanı üzerinden yaklaşık çeyrek asır geçmesine rağmen ulusal birliğe yapılan bu vurgu ulus-devlet paradigmasının henüz yeterince benimsenmediğinin işareti olarak okunabilir.), toplum kalkınması, ahlak terbiyesi, tarih ve tabiat sevgisi, iç-dış turizm bilgisi verilmesi (bu maddeyi de yukarıda otelcilik okulu bağlamında dikkat çektiğim zaviyeden değerlendirmek mümkündür.) maddeleri sıralanmış.

VII. Milli Eğitim Şûrası 5-15 Şubat 1962 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Türkiye'yi siyasi-iktisadi-akademik ve askeri anlamda tamamen ABD'ye bağımlı kılan (ve bu yönüyle) Cumhuriyet tarihinin en etkili darbesi olan 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden iki yıl sonra yapılan bu şûranın en dikkat çeken kararı “üniversitelerin idari ve bilimsel bağımsızlığa” sahip olduğudur. Hem de iki ayrı yerde... Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin laiklik niteliğini koruyan devrim yasalarının anayasaya aykırı olduğunun iddia edilemeyeceğine dair vurgu da dönemin siyasal atmosferinin yansıması olarak değerlendirilebilir. Okullarda mümkün olduğu kadar karma eğitime geçilmesi ve din eğitiminde dini toleransa ve dinlerin toplum hayatı için öneminin vurgulanmasına işaret etmesi bakımından da bu Şûra dikkat çekicidir. Şûra'nın yirmi maddelik gündeminde ilk defa “özel okullar” yer almaktadır. İlköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve milli savunma ile ilgili eğitim-öğretim gibi başlıklar bu şûranın oldukça şumullü olduğunu göstermektedir. İmam Hatip okulları başlangıçta ilkokula dayalı meslek okulu olarak tarif edilirken bu şurada ortaokula dayalı olması gerektiği yönünde tavsiye kararı alınmıştır. Kız Sanat Okulları'nın ve Enstitüleri'nin Türk kadınına hem iyi bir ev kadını hem de yurttaşlık vazifesini yerine getirebilen üretken kişiler yapmak amaçlı misyon üstlenmesi de öne çıkan bir diğer başlık olarak değerlendirilebilir. Özel okulların devlet okullarıyla aynı niteliklere sahip olması için gerekli desteğin verilmesi kararı da dikkat çekicidir.

VIII. Milli Eğitim Şûrası 28 Eylül-3 Ekim 1970 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Orhan Oğuz'un başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündem;

1-) Ortaöğretim Sistemimizin Kuruluşu

2-) Yükseköğretime Geçişin Yeniden Düzenlenmesi

İlköğretim-ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinin işleyiş ve kademeler arası geçişin nasıl olacağına dair teknik-bürokratik ayrıntıların konuşulduğu bu şurada yeni mesleki-teknik eğitim okullarının açılmasına ilişkin kararlar öne çıkar.

IX. Milli Eğitim Şûrası 24 Haziran-4 Temmuz 1974'de dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ'ın başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündemi;

1-) Milli Eğitim Sistemimizin Bütünlüğü İçinde Programlar

2-) Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurallar

İlk defa bu şurada “okul öncesi” eğitime dikkat çekilmiş ve örgün-yaygın eğitim ayrımına vurgu yapılmıştır. Temel eğitim (I. ve II. kademe), Ortaöğretim ve yükseköğretim kademeleri etrafıca açıklanmıştır. Temel eğitimin I.kademesinin 7-14 yaş aralığına hitap ettiği, II. kademesinin (ortaokul) ise üç yıl olduğu tespit edilmiştir.

X. Milli Eğitim Şûrası 23-26 Haziran 1981 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. 12 Eylül İhtilali'nin hemen akabinde toplanan bu şûranın amacı sarsılan devlet otoritesinin yeniden tesisi ve Atatürk Milliyetçiliği doğrultusunda eğitim-öğretimin yeniden ele alınmasıdır. Gündem maddeleri şöyledir:

1-) Türk Milli Eğitim Sistemi

2-) Bu Sistemin Bütünlüğü İçinde Eğitim Programları

3-) Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurullar

4-) Öğretmen Yetiştirme

Alınan kararların ilki Türk eğitim sisteminin Atatürkçü bir yapıya oturtulmasıdır. Okul öncesi eğitime bu Şûra'da da dikkat çekilmiş ve 0-5 yaş arası okul öncesi olarak tarif edilmiştir. Bunların 4-5 yaş aralığının “ana sınıfı” olarak uzun vadede zorunlu hale getirilmesi tavsiye edilmiştir. Temel eğitime giriş yaşının 6'ya indirilmesi ve zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması da alınan kararlar arasındadır.

XI. Milli Eğitim Şûrası 8-11 Haziran 1982 'de dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Şûra'nın ana gündemi “öğretmen yetiştirme”dir. 12 Eylül öncesinde ideolojik kampların öğrenci-öğretmen ilişkisinde de etkili olduğuna dair tecrübe bu kararın alınmasında etkili olmuş görünmektedir. Nitekim darbenin mimarı Kenan Evren'in Şûra'da yaptığı konuşma bu minvaldedir. “12

Eylül'den önce öğrenci ile öğretmen okulda birlikte pankart yazmışlar, bomba imal etmişler, sokaklara beraber gitmişler ve beraber slogan atmışlarıdır. Bunları da unutmadık. Ama bu gibi davranış içinde bulunanlar çok şükür ki aramızdan temizlenmişlerdir. Öğretmenlerimiz her zaman olduğu gibi yine Atatürk'ün izindedirler ve böyle olacaklarından da hiç şüphem yok.”**(8)** Bu şurada öğretmen yetiştiren fakültelerin süresi dört yıl olarak belirlenmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi yönünde adımlar atılması karara bağlanmıştır. Eğitim sisteminin en önemli ögesinin öğretmen olduğuna dikkat çekilerek mesleki standartlaşma yolunda bazı adımlar atılmıştır. Öğretmen olacak kişinin üç boyuta sahip olması gerektiği belirtilerek bunların;

a-) Öğretmenlik meslek bilgisi (% 25)

b-) Alan bilgisi (% 62.5)

c-) Genel kültür (% 12.5) olmasına karar verilmiştir.

XII. Milli Eğitim Şûrası 18-22 Temmuz 1988 tarihleri arasında dönemin milli eğitim bakanı Hasan Celal Güzel başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündem;

a-) Türk eğitim sistemi (İlköğretim, genel ve mesleki-teknik öğretim, yükseköğretime geçiş, ölçme ve değerlendirme)

b-) Yükseköğretim

c-) Öğretmen yetiştirme

d-) Eğitimde yeni teknolojiler

e-) Türkçe ve yabancı dil eğitim-öğretimi

f-) Eğitim finansmanı

g-) Öğretim programları

Eğitim sisteminde reform gibi iddialı bir söylevle başlayan bu Şûra'nın kaderi de diğerlerinden pek farklı olmayacaktır. Teknik-bürokratik ayrıntılar arasında esas meseleler pas geçilecektir. Dikkat çeken yönü ise yabancı dil eğitiminin müstakil bir başlık olarak yer almasıdır. Neoliberal iktisadi düzene intibak adımlarının hızlandığı bir dönemde bu başlığın neden konulduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Öte yandan önceki Şûra'lardan farklı olarak İmam Hatip liselerinin hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan okullar olarak tanımlanması önemli bir adım olarak kabul edilebilir. Özel sektörün savunma-emniyet-din konuları hariç ortaöğretimde faaliyet göstermesinin teşvik edilmesi yönünde alınan tavsiye kararı da dikkat çekicidir.

XIII. Milli Eğitim Şûrası 15–19 Ocak 1990 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'un başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Bilim ve teknolojiadaki sürekli yenilenmeye dikkat çekilen Şûra'da toplumun (her ne kadar örgün eğitim görmüş olsa da) sürekli eğitiminin zarureti üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda ana gündem;

- a-) Yaygın Eğitimde Kavram, Kapsam ve Eğilimler
- b-) Yaygın Eğitimde Organizasyon ve İşbirliği
- c-) Yaygın Eğitimde Yatırım ve Finansman
- d-) Yaygın Eğitimde Personel,

olarak belirlenmiştir. Halk Eğitimi Merkezleri'nin işlevlerinin artırılması amacına matuf adımlar bu Şûra'da ele alınmıştır. Yaygın eğitim gündemi küreselleşme realitesinin yavaş yavaş kendini hissettirdiği 1990'lı yılların siyasi-iktisadi konjonktürüne uygun bir başlık olarak değerlendirilebilir.

XIV. Milli Eğitim Şûrası 27–29 Eylül 1993 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Nahit Menteşe'nin başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündem;

- a-) Eğitim Yönetimi ve Eğitim Yöneticiliği
- b-) Okul Öncesi Eğitim

Bakanlığa bağlı kurumlarda görev yapacak olan yöneticilerin tayin, terfi ve yer değiştirme usul ve esaslarına dair ayrıntılar bu Şûra'da belirlenmiştir. Ayrıca "Ana Okulu" ve "Ana Sınıfı" ayrımı yapılarak bu kademedede bulunacak öğrencilerin yaş aralıkları ve okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla atılması gereken adımlar belirlenmiştir.

XV. Milli Eğitim Şûrası 13–17 Mayıs 1996 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Turhan Tayan başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündem;

- a-) İlköğretim ve Yönlendirme
- b-) Ortaöğretimde Yeniden Yapılanma
- c-) Yüksek Öğretime Geçişin Yeniden Düzenlenmesi
- d-) Toplumun Eğitim İhtiyacının Sürekli Karşılanması
- e-) Eğitim Sisteminin Finansmanı

İlköğretimin sekiz yıl zorunlu olarak uygulanması bu Şûra'nın öne çıkan kararları arasındadır. Ayrıca 2+8+1 sistemi önerisi dikkat çekicidir. Bu öneriye göre 5–6 yaş okul öncesi olarak ilköğretim bünyesine alınmalı, sonrasında sekiz yıl zorunlu eğitim olmalı, 9.sınıf ise liseye hazırlık olarak okutulmalıdır. Uzun vadede zorunlu

eğitimin 18 yaşını kapsayacak şekilde örgütlenmesi önerisi de bu Şûra'ya aittir.

XVI. Milli Eğitim Şûrası 22–26 Şubat 1999 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu'nun başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündem;

- 1-) Mesleki ve Teknik Eğitimin, Ortaöğretim Bütünlüğü İçinde Ağırlıklı Olarak Yeniden Yapılandırılması
- 2-) Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi ve İstihdam
- 3-) Mesleki ve Teknik Eğitim Alanına Öğrenci Ve Yönetici Yetiştirme
- 4-) Mesleki ve Teknik Eğitimde Sınavsız Yüksek Öğretime Geçiş
- 5-) Mesleki ve Teknik Eğitimde Finansman

20.yüzyılın son Şûra'sı ağırlıklı olarak mesleki eğitime ayrılmıştır. Köyden kente göçün olabildiğince yavaşladığı ve hatta İstanbul–Ankara–İzmir–Mersin gibi aynı zamanda sanayi yoğunluklu olan kentlerde haddinden fazla nüfusun barınması teknik personel ve ara eleman ihtiyacını artırdığı için mesleki eğitim önceki birçok Şûra'da da olduğu üzere öncelikli yerini korumuştur. Meslek lisesi mezunlarının yüksekokullara sınavsız girişiyle ilgili tavsiye kararı da bu bağlamda değerlendirilebilir. Ortaöğretim tahsil edecek öğrencilerin %65'inin meslek liselerine, %35'nin ise genel liselere yönlendirilmesi stratejisi bu Şûra'nın amaçlarından biridir. Bu Şûra'nın dikkat çeken bir başka yönü de yabancı uzman ve konukların davet edilmesi ve ülkelerinin eğitim sistemi hakkında bildiri sunmalarıdır.

XVII. Milli Eğitim Şûrası 13–17 Kasım 2006 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündem;

- 1-) Türk Milli Eğitim Sisteminde Kademeler Arası Geçişler
- 2-) Yönlendirme ve Sınav Sistemi
- 3-) Küreselleşme ve AB Sürecinde Türk Milli Eğitim Sistemi

21.Yüzyılın ilk bu ilk Şûra'sı diğer maddelerine nazaran "küreselleşme ve AB" eksenli gündem maddesiyle dikkat çekicidir. Sivil toplumun işin içine daha fazla dâhil edilmesi, örgün ve yaygın eğitimin uluslararası standartlarda olmasına özen gösterilmesi, yabancı dil öğretimine hız verilmesi, tüm kamu personelinin yabancı dil öğretiminin teşvik edilmesi, herkesin yüksek eğitim alabileceği açık üniversite kurulması gibi küreselleşme sürecine entegrasyonu kolaylaştırıcı tavsiye kararları öne çıkar. Zorunlu eğitimin 12 yıla

çıkartılması ve "e–öğrenme modelinin" yaygınlaştırılması Şûra'da müzakere edilmiştir. En fazla karar öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinde alınmıştır. **(9)** Önceki Şûra'larla birlikte düşünüldüğünde öğretmen eğitimi ve seçimi konusunda bir türlü dikiş tutturulamadığı görülebilir. Bu en önemli başlık birçok Şûra'da gündem olmasına rağmen (bugün bile) istenilen düzeyde bir nitelik elde edilebilmiş değildir.

XVIII. Milli Eğitim Şûrası 1–5 Kasım 2010 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Nimet Çubukçu başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündem;

- 1-) Öğretmenin Yetiştirilmesi, İstihdamı ve Mesleki Gelişimi
- 2-) Eğitim Ortamları, Kurum Kültürü Ve Okul Liderliği
- 3-) İlköğretim ve Ortaöğretimin Güçlendirilmesi, Ortaöğretime Erişimin Sağlanması
- 4-) Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi
- 5-) Psikolojik Danışma, Rehberlik Ve Yönlendirme

2023 vizyonunun görücüye çıktığı bu Şûra'da da en çok karar (bir önceki Şûra'da olduğu gibi) öğretmen eğitimi ve seçimi kategorisinde alınmıştır. Dolayısıyla orada söylediklerimiz bu Şûra için de geçerlidir. Bu Şûra'da zorunlu eğitim 1 yıl okul öncesi, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi, 4 yıl ise ortaöğretim olmak üzere 13 yıl olarak belirlenmelidir tavsiyesinde bulunulmuştur. Nitekim bu tavsiye kısa süre sonra uygulamaya geçmiştir.

XIX. Milli Eğitim Şûrası 2–6 Aralık 2014 tarihleri arasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı başkanlığında Ankara'da toplanmıştır. Gündem;

- 1-) Öğretim Programları ve Haftalık Ders Çizelgeleri
- 2-) Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerinin Niteliğinin Artırılması
- 3-) Okul Güvenliği

İlkokul 1–2 ve 3. Sınıflara da din dersi konulması tavsiye kararı bu Şûra'da alınmıştır. Ancak çoğulcu anlayışta olmak koşuluyla... Bu koşulun içeriğine dair bilgi yok... Ancak İslam'dan başka dinlerin de kitaplarda yer alması gerektiğinin ima edildiği söylenebilir. Dikkat çeken bir diğer tavsiye kararı ise "ortaokullarda ve liselerde okutulan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders programının" güncel anlayışlar

ve yöntemler doğrultusunda yeniden yazılmasıdır. Güncel anlayış ve yönetime ilişkin açıklayıcı beyan bulunmamakla birlikte küreselleşme realitesinin Atatürkçülük (Kemalizm) tarafından da içselleştirilmesi murat edilmiş olabilir. Liselerde din dersinin 2 saate çıkarılması ile Anadolu Otelcilik–Turizm liselerinde okuyan öğrencilerin "alkollü içki servisi" yapan kurum ve tesislere staj amaçlı gönderilmemesi gerektiğine dair tavsiye kararları da bu Şûra'ya hastır.

Yazımızın başında da ifade ettiğimiz üzere Cumhuriyet tarihimiz boyunca icra edilen bütün Milli Eğitim Şûra'ları teknik–bürokratik ayrıntılar üzerinde yoğunlaşmıştır. Esasa taalluk eden meseleler pas geçilmiştir. Türk Milli Eğitimi'nin esas meselesi, burjuva Protestan kültür kodlarından ilham alan bilgi sistemini kullanıyor olmasıdır. Bu sistemin dışına çıkılmadıkça Türkiye için haysiyetli bir gelecekte bahsetmek mümkün değildir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- Milli Eğitim Şûra gündemleri ve alınan kararlarla ilgili bkz.https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328) ve Milli Eğitim Şûralarının Tarihçesi ve Eğitim Politikalarına Etkisi/Muzaffer Deniz/ Yüksek Lisans Tezi/ Süleyman Demirel Ün.v./ Sosyal Bilimler Fakültesi/İsparta–2001
- 2- Milli Kültür Şûraları hakkında ayrıntılı bilgi için Sinem Sünter Sayın'ın Yıldız Teknik Ün.v. Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yaptığı "Kültür Politikaları Bağlamında Milli Kültür Şûralarının Değerlendirilmesi başlıklı yüksek lisans tezine bakılabilir.
- 3- Cangül Örnek/Türkiye'nin Soğuk Savaş Düşünce Hayatı (Antikomünizm ve Amerikan Etkisi)/Can yay./I.Baskı/2015–İst.
- 4- Muzaffer Deniz/a.g.t
- 5- Mekansal Planlama Politikaları ve Kentlerin Sosyo–Ekonomik Durumu Işığında Türkiye'de "Üniversiteleşme" Süreci/ Mehmet Ali Toprak/Ege Ün.v.Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü/Ege Coğrafya Dergisi/İzmir–2013
- 6- Muzaffer Deniz/a.g.t
- 7- Cangül Örnek/a.g.e
- 8- Muzaffer Deniz/a.g.t
- 9- 1990–2015 Yılları Arasında Yapılan Milli Eğitim Şûraları ve Türk Eğitim Sistemine Etkisi/Elif Daş/Yüksek Lisans tezi/Ondokuz Mayıs Ün.v. Eğitim Bilimleri Enstitüsü/İlköğretim Anabilim Dalı/Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı/Samsun–2019

20'NCİ MEB ŞÛRASI TAMAMLANDI

MEB tarafından uzun bir aradan sonra bu yıl düzenlenen 20'nci Milli Eğitim Şûrası tamamlandı.

Sivil toplum kuruluşlarının ve paydaşların önerilerinin ele alındığı, üç gün boyunca devam eden Şûra'da toplantıları sona erdi. 1 Aralık 2021 Çarşamba günü düzenlenen açılıştan sonra toplanan ihtisas komisyonları önerileri tek tek değerlendirdi.

Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer başkanlığında toplanan Milli Eğitim Şûrası Genel Kurulu'nda, özel ihtisas komisyonlarında görüşülen 124 madde ile genel kurula sunulan 4 yeni öneri oylandı. Söz konusu 128 madde tavsiye kararına dönüştü.

İŞTE 20. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRA KARARLARI

TEMEL EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ

Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması

1. Beş yaş okullaşma oranının kısa vadede %100'e ulaştırılması için gerekli fiziki, beşeri ve mali imkânlar sağlanmalıdır. Ayrıca 3-4 yaş için de eğitime erişim imkânları artırılmalıdır. Daha erken yaşlarda (0-3 yaş) bütüncül, kapsayıcı ve entegre bir yaklaşımla erken çocukluk eğitimine ve bakım hizmetlerine erişim sağlanması için çalışmalar yapılmalıdır.

2. Okul öncesi eğitim kurumlarında okul öncesi öğretmenliği lisans mezunu okul öncesi öğretmenler istihdam edilmelidir. Okul öncesi öğretmenlerinin yanı sıra, öğrenci sayısına bakılmaksızın okul psikolojik danışmanı, çocuk gelişim uzmanları, destek eğitim personeli/usta öğretici, güvenlik görevlisi ve yardımcı hizmetli istihdam edilmelidir.

3. Dezavantajlı bölgeler ve gruplara yönelik okul öncesi eğitime erişimi kolaylaştırmak için bölge ve ailelerin ihtiyaçlarına yönelik farklı modeller (gezici öğretmen sınıfı, gezici sınıf, taşıma merkezi ana sınıfı, yaz eğitimi, taşınabilir eğitim, ev temelli eğitim, toplum temelli erken müdahale modeli, mobil anaokulu vb.) kendi standartları geliştirilerek kullanılmalıdır.

4. Okul öncesi eğitime kazandırılacak mekânların (okul binası, sağlık merkezleri, belediye binaları vb. kurum binaları) olması durumunda taşınabilir eğitim yerine yerinde eğitim öncelikli olarak değerlendirilmelidir.

5. Hayırseverlerden gelecek desteklerin öncelikle okul

öncesi eğitim alanına yönlendirilmesi teşvik edilmelidir.

6. Belediyelerin kaynakları oranında öncelikle okul öncesi eğitim kurumları olmak üzere tüm eğitim kurumlarının yapım, onarım, bakım ve temizlik gibi ihtiyaçlarının giderilmesine ve okul öncesi eğitimde erişimi kolay arsa tahsisine yönelik katkılarının artırılması sağlanmalıdır.

7. Coğrafi, bölgesel ve sosyo-ekonomik düzey dikkate alınarak okul öncesi eğitimin önemine ve eğitime erişim fırsatlarına ilişkin farkındalık çalışmaları (kamu spotu vb.) artırılmalıdır ve bu konuda aileyi bilgilendirici materyaller oluşturularak aile desteklenmelidir.

8. İşletmeler, kamu kurumları ve özel kurumlarda kreş, yuva gibi kurumların Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği standartlara göre açılması, izlenmesi ve denetlenmesi sağlanmalıdır.

9. Okul öncesi eğitimde okul aile işbirliği modelinin geliştirilip uygulanması, ailelerin desteklenmesi ve aile eğitimlerinin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

10. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında nicelik ve nitelik birlikte düşünülmelidir. Bu kapsamda okul öncesi eğitimi kurumlarının eğitim materyalleri, program, sınıf içi, sınıf dışı ortam ve personele ilişkin kalite standartları güncellenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetlerinin İyileştirilmesi

11. 37-78 aylık özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin öncelikle kaynaştırma ve bütünleştirme yoluyla eğitime katılmaları sağlanmalı ve bununla ilgili gerekli tedbirler alınmalıdır.

12. Özel eğitimin önemine ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitime erişim hakkına ilişkin toplumsal farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılmalı ve ayrımcılık yasağı ihlallerine karşı gerekli önlemler alınmalıdır.

13. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için öncelikle destek eğitim odaları olmak üzere tüm eğitim ortamında sunulan hizmetler evrensel tasarım ilkeleri dikkate alınarak geliştirilmeli ve materyal açısından da zenginleştirilmelidir. Kaynaştırma-bütünleştirme yoluyla eğitim hizmetlerinden yararlanan öğrencilerin öğretim ihtiyaçlarına uygun destek hizmetleri geliştirilmeli ve bu hedef doğrultusunda özel eğitim servisleri oluşturulmalıdır.

14. Bedensel engelli öğrencilerin ihtiyacına uygun olarak düzenlenmiş servis araçları ve uygun personel ile taşıma hizmeti sağlanmalıdır.

15. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin erişilebilirliğini artırmak için uygun hizmet alanlarında alternatif destek modelleri (gezici RAM, teknoloji ürünleri vb.) yaygınlaştırılmalıdır.

16. Kronik rahatsızlığı ve süregelen hastalığı olan öğrenciler için uzaktan canlı dersleri de içerecek harmanlanmış (hibrit) eğitim modelleri geliştirilmelidir.

17. Kaynaştırma/bütünleştirme yolu ile eğitim gören tüm özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için ihtiyaç hâlinde destek eğitim personeli ve/veya kolaylaştırıcı kişi görevlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

18. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin gelişiminin desteklenmesi ve milli, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerlerin kazandırılması için kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve özel sektörle sürdürülebilir işbirlikleri sağlanarak projeler geliştirilmeli sosyal, kültürel, sanatsal, sportif vb. faaliyetler artırılmalıdır.

19. Tüm eğitim kademelerinde ve sınıf seviyelerinde rehberlik hizmetleri güçlendirilmelidir. Bu bağlamda tüm kademelerde her okul için en az bir (1) rehber öğretmen/psikolojik danışman normu oluşturulmalı ve her sınıf düzeyinde haftalık ders çizelgelerinde sınıf rehberlik dersine yer verilmelidir. Bu hizmetlere yönelik tanıtım ve bilgilendirme çalışmaları artırılmalıdır.

20. Aile, okul yönetimi, öğretmen, rehber öğretmen/psikolojik danışman ve diğer uzmanların (okul ve/veya aile talebi doğrultusunda) iş birliği ile tüm sınıf düzeylerindeki öğrenciler için farklı kaynaklardan formal ve informal değerlendirme yöntemleri kullanılarak edinilen bilgiler e-Okul üzerindeki portfolyolara işlenmelidir.

21. Özel yetenekli öğrencilerin okul ortamında zenginleştirilmiş programlarla desteklenmesi sağlanmalıdır.

22. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin mesleki eğitimlerinde yetenek ve becerileri dikkate alınarak istihdamına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu doğrultuda çeşitli istihdam modellerinin yaygınlaştırılmasına yönelik işbirlikleri geliştirilmelidir.

23. Özel yetenekli öğrencileri tanılama sürecinde yaratıcılık ve/veya üretkenlik becerileri değerlendirme sürecine dâhil edilmelidir.

24. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanların uzaktan da psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sunabilmelerine yönelik çalışmalar geliştirilmelidir.

25. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri milli kültürümüz medeniyetimiz ve evrensel değerler dikkate alınarak yürütülmelidir.

26. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin nüfus, ulaşım vb. kriterler dikkate alınarak, belli merkezlerde yoğunlaşmasının önüne geçilmesi sağlanmalı ve hiç kurum olmayan yerleşim yerlerinde açılması özendirilmelidir.

27. Özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine yönelik uluslararası sözleşmelerle uyumlu gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.

28. Çocukların eğitsel ve sosyal iletişim süreçlerinde olumsuz etkiler ve zararlı alışkanlıklardan uzak tutulmasını sağlamak amacıyla oluşturulan Güvenli Eğitim İletişimi kavramının geliştirilmesi ve bu kapsamda eğitim programları oluşturularak eğitimler verilmesi sağlanmalıdır.

29. Çocuk koruma kanunu kapsamında bildirimde bulunan kamu personeli hukuki süreçlerde desteklenmelidir.

Temel Eğitime Erişimin ve Eğitimde Niteliğin Artırılması

30. Okullarda ücretsiz öğle yemeği veya beslenme desteği sağlanmalıdır.

31. Eğitime erişimi desteklemek amacıyla şartlı eğitim yardımlarının miktarı artırılmalıdır.

32. Ailelerin eğitim öğretim sürecine etkin katılımını ve işbirliğini sağlamak için aile eğitimlerine daha fazla yer verilmeli ve farklı uygulamalar (TV programları, dijital ve eğitsel yayınlar, mobil uygulamalar vb.) geliştirilmelidir.

33. İhtiyacı olan öğrencilere araç gereç ve teknik bakım onarım desteği sağlanmalıdır.

34. Derslik yapımında ve planlamasında kentsel ve kırsal yerleşim sistemlerindeki hareketlilik ve nüfus projeksiyonu dikkate alınmalıdır. Ayrıca şehir imar planları, kentsel dönüşüm ve toplu konut planlamalarında öncelikle okul öncesi eğitim ve ilkökul olmak üzere eğitim kurumları tesis edilmelidir.

35. Yüz yüze eğitime ve öğretime engel olacak hâllerde (salgın hastalıklar, afet durumu, süregelen hastalık durumu vb.) eğitim öğretim sürecinin kesintisiz devam etmesi için uzaktan eğitim, dijital alt yapı ve alternatif erişim imkânlarını artıracak tedbirler alınmalıdır.

36. Erişilebilirliği sağlamak amacıyla eğitim kurumları evrensel tasarım ilkelerine uygun hâle getirilmelidir.

37. Tüm eğitim kademelerinde, coğrafyaya uygun, eğitimi destekleyici oyun alanı ile okul bahçeleri oluşturulmalıdır. Fiziksel aktiviteyi artırmak amacıyla tüm çocukları kapsayan spor alanları oluşturulmalı ve bu alanda kullanılacak malzemeler sağlanmalıdır.

38. Öğrencilerin öğrenme yaşantılarının zenginleştirilmesi için okul dışı öğrenme imkânlarının oluşturulması ve desteklenmesi sağlanmalıdır.

39. Öğrencilere okuma kültürü kazandırmak için tüm paydaşları kapsayan çalışmalar yapılmalıdır. Bu çerçevede okul ve kütüphane iş birlikleri de artırılmalıdır.

40. Eğitim öğretim hizmetlerinin daha etkili sürdürülmesi için her okulun ihtiyaçlarının karşılanmasında dezavantajlı okullar öncelenerek okula özgü esnek bütçe sağlanmalıdır.

41. Dezavantajlı bölgeler başta olmak üzere tüm okullarda fiziki kapasite, donatım malzemeleri, eğitim materyalleri, spor tesisleri, kütüphane, dijital içerikler vb. iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.

42. Risk altındaki ve dezavantajlı öğrencilerin eğitime erişimi ve devamını sağlamaya yönelik teknik ve yapısal düzenlemeler iyileştirilmelidir. Çocuk işçiliği, mevsimlik tarım işçiliği, göçmenlik gibi nedenlerle yaşanan devamsızlık ve okul terki sorunlarının çözümüne yönelik ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliğiyle tedbirler geliştirilmelidir.

43. Tüm öğrencilere ders kitaplarının yanında yardımcı kaynaklar ve tamamlayıcı materyaller ücretsiz olarak verilmelidir.

44. Tüm öğrencilerin akademik performansları periyodik takip edilmelidir. Dezavantajlı bölgeler başta olmak üzere ihtiyacı olan tüm öğrencilerin destekleyici/ tamamlayıcı eğitim hizmetlerinden yararlanması sağlanmalıdır.

45. İl ve ilçe merkezlerinde spor salonu, yüzme havuzu, laboratuvar ve kütüphaneler gibi alanların kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.

46. Öğrencilerimizi bilim ve teknolojiyle deneyim yoluyla tanıştırmak, ilgi alanlarını çeşitlendirmek, bilimsel bakış açısı kazandırmak amacıyla, bölgesel ve yerel bilim ve doğa merkezleri yaygınlaştırılmalı ve ilgili deneyim programları geliştirilerek uygulanmalıdır.

47. Kırsal alandaki çocuklar başta olmak üzere öğrencilerin kültürel gelişimleri için tiyatro, sergi, müze gezisi vb. kültürel faaliyetler kapsamında etkinlikler yapılmalı; gezici tiyatro, sergi vb. ücretsiz olarak

düzenlenmelidir.

48. İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Bursluluk Sınavına giriş koşulları daha çok öğrenciyi kapsayacak şekilde genişletilmeli ve burs verilen öğrenci sayısı artırılmalıdır.

49. Eğitim kurumlarına uzman kütüphaneci, sağlık personeli (hemşire), teknik eleman, temizlik ve güvenlik personeli istihdam edilmelidir.

50. Ortaokullarda seçmeli ders uygulaması yeniden yapılandırılarak daha işlevsel hale getirilmelidir.

51. Teknolojinin eğitime entegrasyonunun sağlanması için iyi örnekler ve uygulamaların paylaşıldığı öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalı ve çevrimiçi içerikler göz önünde bulundurularak çeşitlendirilmeli ve iyileştirilmeler yapılmalıdır.

52. Okullarda sağlık taramaları yaygınlaştırılmalı ve tarama sonuçlarına göre sağlık hizmetleri sağlanmalıdır.

53. Her derste düşünme becerilerinin geliştirilmesi için etkinlikler üretilmelidir.

54. Okullarda bulunan kütüphanelerin içerikleri zenginleştirilmeli ve çeşitliliği kaynak da ayrılarak artırılmalıdır. Okul kütüphaneleri kamu kurum ve kuruluşlarının; dergi, kitap, dijital yayınları ile desteklenmelidir ve yurt dışındaki Türk öğrencilerin kullanımına da açılmalıdır.

55. Okullarda yardımcı hizmetler için hizmet alımı tekrar devreye sokulmalıdır. Hizmetli personel sayılarının artırılması ve çalışma süresinin uzatılması sağlanmalıdır.

Eğitim Sisteminin Kalitesinin İzlenmesi

56. Tüm öğrencilerin akademik ve sosyal-duygusal gelişimlerini yakından takip etmek için öğretim programlarındaki hedefler dikkate alınarak, bilimsel çalışmalara dayalı yeterlikler belirlenmelidir.

57. Okul öncesi eğitimden başlamak üzere öğrencilerin tanımlanan yeterliklere ne derece ulaştıklarını anlamak için ulusal izleme ve değerlendirme çalışmaları geliştirilerek sürdürülmelidir. Kurumsal izleme ve değerlendirme de bu kapsamda düşünülmelidir. Bu bağlamda Türkçe ve yabancı dil derslerine ilişkin programlarda öngörülen dil becerileri kapsayacak şekilde izleme yapılmalıdır. Ayrıca öğrencilerin okuma, matematik ve fen alanlarında temel yeterlik seviyesine erişebilmeleri için destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

58. Tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin devamsızlık ve okul terklerine ilişkin ayrıştırılmış verilere (bölge, il, kültürel ve sosyal-ekonomik vb.) dayalı, kapsamlı bir izleme çalışması yapılmalıdır. Bu çalışmalar için ilgili bakanlıklarla kurumsal işbirlikleri geliştirilmelidir.

59. Dezavantajlı koşullarda bulunan çocukların eğitim sistemine katılımının sağlanması için yerel düzeyde kamu, kurum ve kuruluşlar ve ilgili STK'lar arasında etkili işbirliklerin oluşturulacağı bir takip ve destek sistemi geliştirilmelidir.

60. Temel eğitimde bir şubede bulunması gereken eğitim materyalleri standartlarının oluşturularak mevcut okul öncesi ve ilköğretim kurumları standartlarına eklenmeli ve bu standartlar temelinde sistematik izleme çalışmaları yapılmalıdır.

61. Erken çocukluk dönemindeki risk gruplarını belirlemek için tarama ve periyodik değerlendirmeler yapılmalı ve sonuçlar çerçevesinde erken müdahale programları hazırlanmalıdır.

MESLEKİ EĞİTİMİN İYİLEŞTİRİLMESİ

Mesleki Eğitimin Genel Yapısının Güçlendirilmesi

62. Resmî ve özel tüm mesleki ve teknik eğitim kurumlarında ulusal ve uluslararası sektörlerin ihtiyaçları doğrultusunda yeni programlar açılmalı ve mevcut öğretim programlarının güncellenmesi sağlanmalıdır.

63. Yabancı dil ağırlıklı mesleki eğitim programları yaygınlaştırılarak hazırlık sınıfı bulunan Anadolu teknik programlarda verilen meslek derslerinin en az %30'u yabancı dilde verilmelidir.

64. Farklı kurum ve kuruluşlarca yürütülen meslek edindirme ve belgelendirme faaliyetlerinin mesleki eğitim veren okul/kurumlar tarafından yürütülen programlar ile uyum ve entegrasyonu sağlanmalıdır.

65. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının fikri ve sınai mülkiyet hakları konusundaki farkındalığı artırılmalı ve okullar patent, faydalı model, marka ve tasarım tescili konularında teşvik edilmelidir.

66. İşgücü piyasasında ihtiyaç duyulan becerilere yönelik kısa süreli ulusal tanınırlığı olan mesleki ve teknik eğitim programları düzenlenmelidir.

67. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin meslek edinimine ilişkin teorik ve uygulamalı eğitimler zenginleştirilmelidir.

68. Mesleki teknik Anadolu liselerinde sınıf geçme

ve sınav sistemi modüler eğitim sistemine göre tasarlanmalıdır.

69. Mesleki eğitimin tüm paydaşlarına yönelik ahilik kültürü ve fütüvvet geleneğine ilişkin farkındalığı artıracak faaliyetler yapılmalıdır.

70. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında araç-gereç, bina, altyapı eksiklerini ortaya koyacak bir izleme ve değerlendirme modeli geliştirilmelidir. Tespit edilen eksikliklerin giderilmesine yönelik kamusal destekler artırılmalı ve özel sektör destekleri teşvik edilmelidir.

71. Özel Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde en az bir yöneticinin atölye, laboratuvar ve meslek dersleri alanından olması sağlanmalıdır.

72. İl/İlçe millî eğitim müdürlüklerinde, mesleki ve teknik eğitimden sorumlu müdür yardımcısı ve/veya şube müdürü atölye, laboratuvar ve meslek dersleri alanından görevlendirilmelidir.

73. Özel mesleki ve teknik eğitim kurumlarının tamamı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan donatım standartlarına uygun hâle getirilmelidir.

74. Meslek Odaları ile Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri bütçelerinden mesleki eğitime pay ayrılması sağlanmalıdır.

75. Resmi ve özel tüm mesleki ve teknik eğitim kurumları ile yükseköğretim kurumları bünyesindeki meslek yüksekokulları arasındaki geçişler, beceri mükerrerliğini azaltacak ve verimliliği artıracak şekilde yeniden düzenlenmelidir. Birbirinin devamı niteliğindeki programların güncellenmesinde meslek standartları (seviye 4-5-6 mesleki yeterlikleri) dikkate alınarak Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu iş birliği içinde program geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.

76. Mesleki eğitim kurumlarının TİKA, Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi yurtdışında faaliyet gösteren kurumlarla iş birlikleri güçlendirilmelidir.

77. Döner sermaye işletmeleri ihalelere teklif verirken geçici ve kesin teminat sunumundan muaf tutulmalıdır.

78. Döner sermaye kapsamında elde edilen gelirlerin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalı ve bu kapsamda üretilen ürünlerin satışı için etkin mekanizmalar kurulmalıdır.

79. Atölye/meslek derslerinde grup sayısı belirlenirken alanların özellikleri gözetilerek bütün sınıf seviyelerinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı azaltılmalıdır.

80. Mesleki ve teknik eğitim ile ilgili okul yöneticileri ve denetimde görevli müfettişlerin atanmasında atölye ve meslek dersleri öğretmenlerine öncelik verilmelidir.

81. Mesleki eğitim kurumlarımızın ulusal ve uluslararası rekabet gücünü desteklemek için mesleki eğitim alanındaki ulusal ve uluslararası faaliyetlere katılımları teşvik edilmelidir.

Mesleki Eğitimde İnsan Kaynağının Güçlendirilmesi

82. Mesleki ve teknik eğitimde kalitenin artırılması ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla yurt içi ve yurt dışı paydaşlarla iş birliği içerisinde sektörel mükemmeliyet merkezleri kurulmalıdır.

83. Mesleki ve teknik ortaöğretimde atölye ve laboratuvar öğretmenlerine, ihtiyaç hâlinde yakın alanlarda da görev alabilmelerini temin edecek şekilde mesleki gelişim imkânları sağlanmalıdır.

84. Özel eğitime ihtiyacı olan ve kaynaştırma kapsamındaki öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi ve staj imkânlarından yeterince faydalandırılmaları amacıyla teşvikler uygulanmalıdır.

85. Meslek lisesinden mezun olan öğrencinin beceri eğitimi/staj yaptığı işletmede istihdam edilmesi durumunda ilgili işletmeye vergi ve SGK prim indirimi gibi teşvik edici uygulamalara gidilmelidir.

86. Meslek lisesi öğrencilerine yurt dışı staj için maddi kaynaklar sağlanmalıdır.

87. Okul personeli, iş güvenliği kapsamında iş kazalarına karşı mali sorumluluk sigortası kapsamına alınmalıdır.

88. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında eğitim alan öğrenciler tüm sigorta kollarına dâhil edilmeli ve bu süre emekliliğe sayılmalıdır.

89. Mezun takip sistemi geliştirilmeli ve işlevsel hâle getirilmelidir.

90. Mesleki ve teknik eğitimin öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere sayılı sayıda mesleki ve teknik eğitim enstitüsü kurulmalıdır.

Mesleki Eğitimin İtibarının Artırılması

91. Okul öncesinden yükseköğretime tüm öğrencilerin sahip olduğu potansiyeller doğrultusunda kariyer planlama temelli mesleki yönlendirme faaliyetlerine yönelik bir model geliştirilmeli ve uygulamaya koyulmalıdır.

92. Mesleki ve teknik eğitimin özendirilmesi için başarılı öğrenciler başta olmak üzere tüm öğrencilere sağlanan burs ve diğer imkânlar artırılmalıdır.

93. Kitle iletişim araçlarıyla meslek liselerine yönelik tanıtımlar gerçekleştirilmeli ve meslek lisesinden mezun başarılı kişileri ön plana çıkaracak etkinlikler yapılmalıdır.

ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ GELİŞİMİ

Öğretmen Yetiştirmenin İyileştirilmesi

94. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında öğretim programları ve ders içerikleri; alan bilgisi ve becerisi, eğitim felsefesi, öğretim strateji, yöntem ve teknikleri yönünden gözden geçirilmeli; yapılacak iyileştirme iş ve meslek ahlakı, ortak kültürel miras, millî ve evrensel değerler, toplumsal çeşitlilik ve zenginlik ile kapsayıcılığa sahip, küresel gelişmelere cevap verecek ve insanı merkeze alacak şekilde gerçekleştirilmelidir.

95. Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlik uygulamalarının etkinliği, verimliliği ve çeşitliliği artırılmalıdır. Bu kapsamda öğretmen yetiştiren kurumlar ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel öğretim kurumları arasında güçlü iş birlikleri kurulmalıdır.

96. Öğretmenlik programlarının yeterlik alanları yeni ihtiyaçlar (küresel ve teknolojik gelişmeler, iklim değişikliği, ekolojik krizler, göç, doğal afet, acil durumlar vb.) dikkate alınarak güncellenmelidir.

97. Öğretmenlerin yetişmesinde niteliği artırmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler, ilgili kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları

arasında koordinasyon ve iş birliği artırılmalı ve disiplinler arası çalışmalar geliştirilmeli; öğretmen yetiştiren kurumların kontenjanları, öğretmen ihtiyaçları veri temelli, nitelik ve niceliği dikkate alarak belirlenmelidir.

Öğretmenlerin Mesleki Gelişiminin Desteklenmesi

98. Öğretmenlerin mesleki gelişim programları ihtiyaçlara göre sürdürülebilir ve yenilenebilir olarak yeniden yapılandırılmalı, yetişkin eğitim ilkelerine uygun, okul, ilçe, il eğitim kurulları ve zümreleri daha işlevsel hale getirilmelidir.

99. Öğretmenlerin mesleki gelişim programları güncel ihtiyaçlar temelinde belirlenmelidir. Bu kapsamda, teknoloji, uzaktan eğitim, harmanlanmış eğitim, çevrim içi psikolojik danışmanlık, özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi, yabancı dil, bağımlılıkla mücadele, temel sağlık bilgisi, afet yönetimi ve acil durum eğitimleri verilmelidir. Hizmet içi eğitimler yüz yüze, uzaktan ve harmanlanmış olarak çeşitlendirilmelidir.

100. Öğretmenlerin mesleki gelişiminde okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik becerileri geliştirilmelidir.

101. Milli Eğitim Bakanlığında çalışan personel sayısı ile orantılı mesleki gelişim bütçesi oluşturulmalı ve bütçe tertibinde bu adla yer alması sağlanmalıdır.

102. Belli aralıklarla ve merkezi olarak uygulanan mesleki gelişim programlarına ilaveten eğitim öğretim süreci içerisinde kurum türlerine göre öğretmen ve yöneticilerin kendi mahallinde mesleki gelişim programlarından sürekli olarak faydalanmaları sağlanmalıdır.

103. Mesleki gelişim programları öğretmenlerin kariyer gelişimini destekler nitelikte planlanmalıdır. Bu bağlamda bölgenin, okulun ve öğretmenin gereksinimlerine uygun şekilde gelişim planları uygulamaya konulmalıdır. Öğretmenler, atandıkları bölge ve okulun sosyolojik, ekonomik, kültürel vb. şartlarına göre uyum ve mesleki gelişim programı eğitimine tabi tutulmalıdır.

104. Öğretmenler ve diğer Milli Eğitim Bakanlığı personeli için Milli Eğitim Akademisinin kurulması amacıyla yasal alt yapısı oluşturularak kamu ve özel kurumlar ile tüm sivil paydaşlar arasında işbirliği sağlanmalıdır.

105. Öğretmen kıdeminin öğrenci başarısı üzerindeki olumlu etkileri göz önünde bulundurularak mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin mesleki gelişimi için okul tabanlı mentörlük programları uygulanmalıdır.

106. Adaylık Kaldırma Sınavı (AKS) kaldırılmalıdır.

107. Öğretmenlerin talepleri doğrultusunda il içi, iller arası veya uluslararası karşılıklı olarak öğretmen değişim programları uygulanmalıdır.

108. Etkili ve verimli eğitim denetiminin yapılabilmesi için teftiş sistemi yeniden yapılandırılarak müfettişlerin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı yapmaları amacıyla denetim ve rehberlik hizmetleri sunmaları sağlanmalıdır.

109. Öğretmenlerin ve eğitim çalışanlarının lisansüstü eğitim yapmaları desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.

110. Yurt dışında görevlendirilen/görevlendirilecek öğretmenlerin kişisel, mesleki ve sosyal yönlerden desteklenmesi için ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliği artırılmalıdır.

111. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyen kurum ve kuruluşlarca verilen eğitimlerin akreditasyonu sağlanmalıdır.

112. Öğretmenler tarafından geliştirilen örnek uygulamalar, Milli Eğitim Bakanlığınca dijital bir platform üzerinde sergilenerek diğer öğretmenlerin kullanımına sunulmalıdır.

Öğretmenliğin Statüsünün Artırılması

113. Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılmalıdır. Kanun resmî ve özel tüm okullarda çalışan öğret- menleri

kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.

114. Öğretmenlik mesleğini ve yöneticiliği daha cazip hâle getirecek şekilde maaş ve özlük hakları yeniden düzenlenmelidir.

115. Sözleşmeli öğretmenlik kaldırılmalı, öğretmen alımlarında kadrolu istihdam esas olmalı ve mülakat uygulaması kaldırılmalıdır.

116. İstisnai bir uygulama olan ücretli öğretmenlik koşulları iyileştirilmelidir.

117. Özel öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin devlet okullarında görev yapan öğret- menlerle asgari aynı düzeyde özlük haklarına sahip olmaları yönünde düzenleme yapılmalıdır.

118. Öğretmenler için ödüllendirme sistemi veri temelli olarak yeniden düzenlenmelidir.

119. Öğretmenlere eğitim öğretim ödeneği yanında kendi mesleki gelişimlerinde kullanmak üzere mesleki gelişim ödeneği tahsis edilmelidir.

120. Emekli ve görevde olan öğretmenler için 3600 ek gösterge verilmelidir.

121. Her okul için yönetici ve öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sunmak amacıyla yıllık belirli bir bütçe ayrılmalıdır.

122. Bakanlık tarafından planlama yapılarak ihtiyaca göre öğretmenlerin mezun olduğu programa dayalı alanlar arası değişikliklerine imkân sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

123. Öğretmenlik bir kariyer mesleği olarak düzenlenmelidir. Kariyer sürecindeki ilerlemelerde öğretmenlerin özlük haklarında anlamlı ve belirgin artışlar sağlanmalıdır.

124. Okulların yönetiminden sorumlu olan eğitim kurumu yöneticiliği ikinci görev olarak değil, liyakat ve uzmanlık gerektiren, yetki-sorumluluk dengesi sağlanmış, profesyonel bir meslek olarak düzenlenmelidir.

125. Okul öncesi eğitim programlarında din ve değerler eğitiminin güçlendirilmesi.

126. Zorunlu hizmet bölgelerinde görev yapan öğretmenlere destek verilmesi (Ekonomik)

127. Öğretmenler ve öğrenciler için teknolojik ürünlerde vergi indirim, KDV avantajı (Tablet, bilgisayar, vb)

128. İlköğretim kademesinde bağımlılık yapıcı maddelere karşı olan programların güçlendirilmesi.

20. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI'NIN ARDINDAN

▲ TALAT YAVUZ

Millî Eğitim Bakanlığı, yedi yılın ardından Eğitim Şûrası'nı topladı. Şûra bitti ancak tartışmaları bitmedi. Salgın süreciyle girdiğimiz yeni dönemde, eğitimde fırsat eşitliği, mesleki eğitim ve öğretmenlerin yetiştirilmesi gündemi ile toplanan Şûra; ne kadar verimli oldu, amacına ulaştı mı tartışmaları arasında kabul edilen yüz yirmi sekiz karar ile geride kaldı.

Şûra'nın ana konusunun, eğitimde fırsat eşitliği olarak belirlenmesinde salgın sürecinin etkisi oldu mu, yoksa son yirmi yılda eğitimde fırsat eşitliği konusunda geri mi gidildi sorularına cevap arayarak konuyu irdelemekte fayda var. Salgın süreciyle eğitimde fırsat eşitliği problemi öne çıktığına göre, salgın sürecinin eğitimde fırsat eşitliğini olumsuz etkilediği düşüncesinden hareket edildiği anlaşılmaktadır. Tam da burada şu soruya cevap aramalıyız, salgın öncesi ne durumdaydık?

Salgın öncesinde eğitimde fırsat eşitliğini olumsuz etkileyen faktörlerin başında bölgeler ve okullar arasındaki farklılıkları sıralayabiliriz. Doğu-batı, büyükşehir-taşra, sınavlı-sınavsız, teknolojik altyapısı iyi-kötü, eğitim kadrosu kadrolu-ücretli okul gibi klasik karşılaştırmalarla eğitimde fırsat eşitliği veya eşitsizliğinden bahsedebiliriz. Yıllar içindeki değişimi de tespit ederek bir kanaatimiz oluşur.

Buradan bakınca son yıllarda köyden kente göçün hızlanması, şehirli nüfusun artması, teknolojik imkânlarla ulaşımın kolaylaşması ve bu alanlara yatırımın artırılması ile yeterli olmasa da iyiye gidişten söz edebiliriz. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması eğitimde kaliteyi olumsuz etkileyen önemli bir faktördür. Bu kıstasa göre son yıllarda yapılan okul sayısındaki artış ve sınıf başına düşen öğrenci sayısının giderek azalması da önemli bir gelişmedir.

Son yıllarda dar gelirli ailelerin çocukları için burs, konaklama, ücretsiz internet ve teknolojik imkânların artırılması da eğitimde fırsat eşitliğini olumlu yönde etkileyen faktörler olmuştur. Pansiyonlu okulların artırılması, taşınabilir eğitim, daha fazla kadrolu öğretmen atama, dezavantajlı bölgelerde öğretmen istihdamının artırılması ve öğretmenlerin o bölgelerde kalma süresinin uzatılması için alınan önlemler de olumlu gelişmeler olarak not edilmelidir.

Yukarıda zikredilen kıstaslar artırılabilir. Bütün bu iyiye gidişe rağmen, salgın öncesinde eğitimde fırsat eşitliği konusunda problemi olan bir ülke olduğumuzu kabul etmeliyiz. **Burada üzerinde çalışılması gereken iki önemli husustan söz etmemiz gerekir. Bunlar sistemden kaynaklı problemler ve salgının etkisinin ne olduğudur.**

Eğitim sistemimizdeki istikrarsızlık, sınav ve elemeye dayalı eğitim sistemi, yukarıda özetlediğimiz tabloyu ağırlaştırmakta ve iyiye gidişi değersiz hale getiren etkenler olarak önümüzde durmaktadır. **Sınavların ve akademik başarının yegâne amaç olduğu sistemlerde eğitimde fırsat eşitliği, sınavlara hazırlanma sürecindeki fırsat eşitliğine dönüşmüş oluyor.** Sınavlara hazırlıkta sunulan hizmetlerin farklılaşması, özel sektörün devreye girmesi, okulu devre dışı bırakan alternatiflerin çoğalması eğitimde fırsat eşitsizliğini artıran önemli etkenlerden olmuştur.

Salgın sürecinde eğitimin dijital ortama taşınması ile eğitimde fırsat eşitliği doğal olarak daha çok tartışılmaya başladı. Çünkü yapılan araştırmalar ve var olan istatistiklerin değerlendirilmesinden, milyonlarca öğrencinin internete erişim imkânının olmadığı, bilgisayar veya tabletinin bulunmadığı, birden çok kardeşin öğrenci olduğu ailelerde olumsuzluğun daha da derinleştiği tespit edilmiş durumdaydı. Uzaktan ders takibi için gerekli olan donanım ve internet ortamına sahip olamayan öğrenciler, yukarıda özetlemeye çalıştığım eleme sisteminde yarıştığı arkadaşlarına karşı çok daha olumsuzluk yaşadılar. **Hiç hesapta yokken kapıyı çalan dijital dünya bir anda yoksul aile çocukları için kâbusa dönüşmüştü.** Alınan önlemler yetersiz ve zamanında yetişmeyince yaklaşık iki yıllık kayıp, bir neslin öğrencilik hayatları boyunca kaderleri olmaya devam edecek.

Şûraya geri dönersek, salgın süreci ile salgının getirdiği zorluklar veya imkânların gölgesinde toplanan eğitim şûrasında, bu konular yerine, zaten bakanlığın gündeminde olan konuların tartışılması büyük şanssızlık

olmuştur. Şûranın, yaşanan köklü problemlere çözüm üretecek, geleceği okuyup hazırlık yapacak ufkunun olmadığına, olamadığına şahit olduk. Gündemi iyi seçilmiş ve doğru çalışan bir Şûra yepyeni ufuklar çizebilirdi. Problemi, krizi fırsata dönüştürebilir, ihtiyacımız olan yeni bir sistemin kapılarını aralayabilirdi.

Yeni binalara yapılan yatırımın dijital ortamlara yönlendirilmesini, eğitim fakültelerinde derslerin içeriğinin değiştirilmesinden hizmet içi faaliyetlere kadar ileride gecikerek karşılaşıcağımız birçok gerçeklerle önceden tanışmamızı sağlayabilirdi. **Şûra bizi, rutin gündemin değerlendirilmesi, yapılan çalışmaların tanıtılması, istatistiklerin paylaşılmasının ötesinde bir sonuca götürmeliydi.**

Geç kalmanın bedelini gelecek kuşaklar ödüyor. Eğitimde ise bütün ülke ödüyor. İleriye atılmış bir adım bile şûrayı değerli kılabilirdi. İki yıllık uzaktan eğitim deneyiminden hareketle yepyeni bir dönemin tartışmasını yapabiliydik. Okul türlerine göre derslerin bir kısmının uzaktan yapıldığı bir sistemde bina yapımına harcanan kaynak, dünyada eğitimin gittiği yöne, dijitalleşmeye döndürülebilirdi. Akademik başarısına göre sıralama yapıldığında ilk yüzde onluk dilimin dışında kalan öğrencileri hayata hazırlamada yeni imkanları konuşabiliydik. Akademik başarı kadar kıymetli ve stratejik olan değerler boyutuyla iyi insan yetiştirme hayalimizi somut adımlara dökebilirdik.

Eğitim yönetimini başka alanlardan gelen bürokratlar yönete dursun en azından şûrada eğitimciler şûranın gündemini belirlesin ve eğitime geleceğe taşıyacak adımlara yol açsın. 20. Eğitim Şûrası geçti, umutlarımız 21. Eğitim Şûrası'na kaldı ve özetle yazık oldu.

20. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI; DETAYLARDA BOĞULMAK

▲ BAYRAM YILMAZ

“Değerli Şûra Üyesi,

20. Millî Eğitim Şûrası, Türkiye için yeni ufuklar açması gayesiyle Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın himayelerinde 1-3 Aralık 2021 tarihleri arasında Ankara'da toplanacaktır. Şûrada “Eğitimde Fırsat Eşitliği” başlığı altında “Temel Eğitimde Fırsat Eşitliği”, “Mesleki Eğitimin İyileştirilmesi” ve “Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi” olmak üzere üç ana gündem konusu ele alınacaktır.

Şûra çalışmaları kapsamında hazırlanan “20. Millî Eğitim Şûrası Hazırlık Belgesi” Ek-1'de yer almaktadır. Bu belgenin giriş bölümünde şûra kapsamında yürütülen ön hazırlık çalışmalarının özetine yer verilmiştir. Ardından şûra çalışmalarının nasıl yürütüleceğinin açıklandığı şûra çalışma usul ve esaslarına yer verilmiştir. Belgede son olarak kamuoyu, yükseköğretim kurumları, kamu kurum ve kuruluşları, eğitimle ilgilenen çeşitli sivil toplum kuruluşları ile Bakanlık birimlerinden alınan rapor ve görüşlerin nesnel bir biçimde analiz edilerek derlenmesinden oluşturulan taslak şûra maddelerine yer verilmiştir. Bu madde önerileri, eğitim paydaşlarının görüşlerinden yararlanılarak hazırlanmış olup Bakanlığımıza ait kesinleşmiş ve resmi bir görüş niteliğinde değildir. Söz konusu madde önerilerine şûra üyelerince nihai biçimi verilecek ve öneriler tavsiye kararı niteliğine kavuşacaktır.

...

Son olarak, 1-3 Aralık 2021 tarihleri arasında Şûra kapsamında yürütülecek çalışmaların yer aldığı “Şûra Programı Ek-3'te sunulmuştur.” Bilgisi ve bildirimiyle davetiyemizi aldık.

Davetiye dediysek şahsımıza yapılan bir davet değildi. 20. Millî Eğitim Şûrası'na davet edilen eğitim alanında çalışmaları bulunan, ulusal düzeydeki sivil toplum kuruluşlarından biri olan Enderun Özgün Eğitimciler Derneği adına davet edildik.

Enderun Eğitimciler Derneği olarak öncesinde şûraya hazırlık kapsamında gönüllü eğitimci arkadaşlarımızla birikimlerimizin özeti olarak yaptığımız tavsiye

çalıştayımızın notlarını da yanımızda bulundurarak ilan edilen tarihte Şûra'nın yapılacağı otele yerleştik. Öncesinden kalacağımız yerle bilgilendirildiğimiz için yaptığımız “nasıl bir yer” incelememizde karşımıza çıkan otelin gecelik fiyatları bizde kekremesi bir tat oluşturdu. Hatta yakın çevremizle de durumun bir özeleştirisi olarak “geceliği... şu kadar olan bir otelde eğitimde fırsat eşitliğini konuşacağız...” şeklinde değerlendirmelerimiz de oldu.

Eğitim Şûralarının yapılma sıklığı bakımından uzun sayılabilecek bir aradan (7 yıl) sonra yapılan eğitim şûrası hazırlıkları çok önceden yapılmaya başladığını duyuyorduk. Pandemi koşullarının da etkisiyle bu sürenin 7 yıla çıktığını düşünüyoruz. Pandemi şartlarının hafiflemesi ve Millî Eğitim Bakanlığı'nda yapılan en üst düzey değişiklik ile hızlı bir şekilde fiiliyata çıktı. Açıkçası sayın bakanın zannımızca inisiyatif kullanmaktan çekinmeyen yapısının da eğitim şûrasının düşünceden fiiliyata çıkmasını hızlandırdığını düşündük...

Şûra hazırlıkları sadece bürokrasi kesiminde değil şûranın beslenme kaynaklarını ve meşruiyetini çoğaltmak için tüm il millî eğitim müdürlüklerinden; şûra ve millî eğitimin sorunlarına yönelik eğitimin paydaşlarıyla çalışmalar yapılması, bu çalışmaların sonuçlarının raporlaştırılarak ilgili birimlere ulaştırılması istendi... Bu süreçte Türkiye'ye özgü olarak her Millî Eğitim Müdürlüğü'nün imkan ve iş yapma kapasitesine bağlı olarak çeşitlilik gösterdi. Nihayetinde şûranın “fikirler ve görüşler” havuzunda fikirler, teklifler, öneriler birikmeye başladı.

Hazırlık çalışmaları kapsamında sadece resmi kurumlardan değil toplumun tüm kesimlerine yönelik olarak çağrılarda bulunuldu, sözü, fikri, önerisi olan herkes için açılan web adresine görüşlerini yazması istenmiştir. Sonucunda “Şûra hazırlık çalışmaları kapsamında sura.meb.gov.tr web adresi üzerinden tüm vatandaşlarımızın gündem konularıyla ilgili tespit, öneri, talep ve görüşleri alınmıştır. Bu görüşler Bakanlığımız bünyesinde oluşturulan komisyonlar tarafından bilimsel ilkelere bağlı kalarak derlenmiştir.” “Bununla birlikte Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

dikkate alınarak oluşturulan 26 koordinatör bölgede 81 ili kapsayan biçimde; öğretmen, öğrenci, veli, eğitim yöneticisi, sendika, vakıf, dernek, sanayi ve ticaret odaları, üniversiteler ve diğer sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden oluşan farklı eğitim paydaşlarının katılımıyla çalıştaylar düzenlenmiştir. Katılımcılığı ve çeşitliliği artırmak amacıyla yükseköğretim kurumları, kamu kurum ve kuruluşları, eğitimle ilgilenen çeşitli sivil toplum kuruluşları ile Bakanlık birimlerinin görüşleri de alınmıştır. Tüm bu görüşler özel ihtisas komisyonları tarafından analiz edilerek taslak şûra tavsiye kararı madde önerileri oluşturulmuştur. Bu belgede yer alan madde önerileri, eğitim paydaşlarının 20. Millî Eğitim Şûrası'nda görüşülmesini istediği konulara ilişkin olup Bakanlığımıza ait kesinleşmiş resmi bir görüş niteliğinde değildir. Söz konusu madde önerileri 1-3 Aralık 2021 tarihleri arasında Ankara'da yapılacak çalışmalarda ele alınarak şûra üyelerince nihai biçimi verilecek ve öneriler tavsiye kararı niteliğine kavuşacaktır.” denilerek şûra komisyon toplantıları öncesinde şûra katılımcılarının her birine **toplantının akış programı ile birlikte görüşülecek gündem maddeler bir çerçeve taslak olarak verilmiştir. “bu belgede Özel İhtisas Komisyonları ve Genel Kurulun çalışmalarını yürütebilmesine ilişkin usul ve esaslar sunulmaktadır.”**

Şûra; Millî Eğitim Bakanlığının en yüksek danışma organı niteliğinde olup eğitim şûrasında alınan kararların bağlayıcılığı bulunmamakla birlikte eğitim

politikalarını belirlenmesinde bürokrasi için ciddi referans oluşturmaktadır. Şûranın referans özelliği özellikle Millî Eğitim bakanlarının “elini güçlendirmekte” buda alınacak kararların biçimini, niteliğini önemli hale getirmekte bu sebeple de sürecin yönetilmesi özel hassasiyet gözetilmesini gerektirmektedir.

Şûraya yönelik olarak hem yerelde hem de ulusal düzeyde birçok STK ile görüşmelerde bulunduk, Enderun olarak kendi içimizde istişareler yaptık, bürokrasinin hareket alanlarını da gözeterik taleplerimizi olması gerekenlerden daha çok olabilecekler üzerine yoğunlaştırdık. Derdimiz uzun uzun cümlelerle değil daha kısa, net, pratik alanla ilgili, mevcut işleyişe fazladan ekonomik yük getirmeyecek, özellikle öğrencinin okulda bulunma süresine bağlı olarak zamanını daha verimli hale getirecek, sürecin sonunda da kendisi ve ülkesi için daha nitelikli bireyler olabilmesi için, ... tekliflerde bulunduk. Tekliflerimizi raporlaştırdık.

Şûra salonuna ilk girdiğimizde ve davetliler listesinin kalabalıklığını gördüğümde de ilk hissettiğim bu yoğun katılımda sesimizi duyurabilmenin çok kolay olmayacağı. 600 kadar katılımcının olduğu bir şûrada sadece bizim değil bizler gibi sözü olan katılımcılarında söz, niyet ve emeklerinin solunun yaklaşık %80'ini oluşturan (manzaradan okuyabildiğim ve tanıştıklarım) İl müdürlerinin, üst düzey bürokratların ve bir kısmı rektör ve dekan olan katılımcıların arasında nasıl bir ses ve söz edilebileceği endişesiydi.

Biz yine arkadaşlarımızla istişarelerimizde de sık sık vurguladığımız gibi "sözlerimizin kısa ve uzun vadede oluşturacağı etkidən bağımsız olarak biz üzerimize düşeni, söylenmesi gerekeni söyleyelim" düşüncesiyle ve sözlerimizin dinlenilmeme ihtimalini de göze alarak vaktimizi kıymetlendirme çabasında olduk.

Şûranın sonuçlarını değerlendirmeden önce düzenleyicilerin iradesi ve beklentilerine işaret eden seçili gündem maddelerinin önemsenmesi gerekmektedir. **Bugüne kadarki tüm şuraların dönemin koşulları ile ilgili öncelikleri olmuştur.** Bu öncelikler eğitimin temel teknik öncelikleri kadar istenilen toplumsal dizayn için siyasal önceliklerde belirleyici olmuştur. İlginç bir durum olarak Cumhuriyet dönemi boyunca kalkınma temelli gündemlerden dolayı mesleki teknik eğitim şuraların çoğunda gündem olmuş. Hassaten bu kadar çok konuşulan bir sorunun sürekli konuşulma nedenlerini de ayrıca değerlendirmek lazım.

1-3 Aralık 2021'te yapılan şûrada ana gündemler temel eğitimde fırsat eşitliği, mesleki eğitimin iyileştirilmesi ve öğretmenlerin mesleki gelişimi oldu. Bu ana başlıklar ülkemizde halen önü alınamayan bir fırsat eşitsizliği sorunun, bir türlü saygınlığına kavuşturulamayan bu sebeple de mesleksizlik sorununa yol açan mesleki teknik eğitim meselemizin olduğunu ve üçüncü olarak da eğitimin nitelik üretme boyutuyla en önemli unsuru olan öğretmen yeterlilikleri ve beklentileri gündemimizin bulunduğu itirafı niteliğindedir. Sorunlarımızı

çözmenin ilk şartının onları çözülmesi gereken sorunlar olarak görebilmektir. Bu bakımından, itiraf, özeleştir, çözüm arayışı, çözüm meşruiyeti üretilmesi kıymete haiz cabalardır. Takdir edilmesi gerekir.

Belki madde madde şûra gündemleri incelenmeli ve değerlendirilmeli ama öncelikle şûrada seçili yöntem ve usulün açıkçası şûra/istişare mantığı ve yaklaşımına uygun düşmediğini ifade edilmesi gerekir. Bunun kişisel fikrim olmadığını özellikle sorabildiğim katılımcılar üzerinden de teyidinin alındığını söylemek isterim. Komisyon başkanı olan rektörlerimizin taslak maddelerle ilgili olarak "Arkadaşlar vaktimiz sınırlı akşama kadar sonucu bağlamalıyız" hassasiyeti, şûrada sırasıyla takip edilip karara bağlanacak önerilerin hangi önceliklerle ve yeterliliklerle hazırlandığına yönelik olarak ciddi soru işaretlerin bulunması, Temel yapısal ve paradigma düzeyinde gündemlerden özellikle kaçınılması, basit yönergelerle çözülebilecek bir çok meselenin gündem haline getirilmesi, tartışma sürelerinin daha çok kelime hataları ve anlam bozukluklarının düzeltilmesi ile harcanması, katılımcıların çoğunluğunu oluşturan kişilerin bürokrat ve akredite akademisyen olması ve devletçi bakış ile meseleleri görmeleri, bir çok STK temsilcisinin "bizim daha temel ve önemli önceliklerimiz var!" türü "çıkıntılıkları"na rağmen hakim yönetim anlayışından dolayı önerilerini kayda geçirmekte zorlanması, gibi işleyişten kaynaklanan sorunlar şûrada aslında ne beklendiğinin, ne çıkarılmasının arzu edildiğinin göstergesi olmuştur.

Nihayetinde divan başkanlığı görevini de deruhte eden Millî Eğitim Bakanımız Sayın Mahmut Özer'in de kapanış konuşmalarında ifade ettikleri gibi:

"Bugün 3 Aralık 2021, 3 Mart 2022 tarihinde 20. Millî Eğitim Şûrası'nda alınan kararların uygulanma derecesini tüm paydaşlarımızla paylaşacağız. Bunun sözünü açılış konuşmasında vermiştim. Hakikaten büyük bir keyifle sizlerden gelen önerilerin ne derecede sahada gerçekleştiğini sizlerde görmüş olacaksınız." dedi.

Özer, şûranın komisyon çalışmalarında büyük oranda bulunduğu ve üyelerle görüşüğünü bildirerek şöyle devam etti:

"Şunu gördüm, hakikaten çok geniş katılımlı bir şûra oldu. 600'ün üzerinde Şûra üyesi aktif bir şekilde süreçlerde yer aldı. Şu gösterilmiş oldu, Millî Eğitim Bakanlığı olarak "eğitimde fırsat eşitliği" ana teması altındaki 3 alanla ilgili herhangi bir ön gündemimiz yok, her türlü görüşe açığız. Çok demokratik, her türlü farklı görüşün söz konusu alanlarla ilgili farklı görüşü dile getirilebilir ve konuşulabilir olmasından büyük bir kıvanç duyuyoruz. Başlangıçta niyetlendiğimiz bu yaklaşımın bu 3 gün içerisinde gerçekleştiğini görmekten büyük bir mutluluk duydum. Çünkü bir tane millî eğitim sistemimiz var ve bu eğitim sisteminin çok daha kaliteli olması, sadece Millî Eğitim Bakanlığı olarak bizim değil, hepimizin görevi. Hakikaten eğitim bir mutabakat meselesi ve farklı görüşlerin tartışılabilir, eğitimde Türkiye'nin çok farklı noktalarının paydaşlarının bir araya gelebilir olması ülkemizde demokrasinin geleceği açısından da son derece umut verici. Onun için demokratik bir şekilde bu sürecin nihayetlenebilir olmasına vermiş olduğunuz katkılar için de ayrıca teşekkür ediyorum."

Bakan Özer, şûrada alınan kararların ülkenin ve milletin geleceğine katkı bulunmasını, millî eğitim sisteminin bugünkünden çok daha iyi noktalara taşınmasına katkı vermesini diledi.

"Şûranın da desteğini alarak yeni yol haritasını belirlemede çok önemli mesafe alacağız"

Genel Kurul'da yapılan oylamanın ardından ise Özer, şu değerlendirmelerde bulundu:

"Artık Millî Eğitim Bakanlığı olarak çok daha güçlüyüz. Çünkü şûra, Türkiye'nin eğitim ile ilgili müktesebatı olan tüm paydaşlarının, tüm sivil toplum örgütlerinin, sendikalarının, yükseköğretim kurumlarının, öğrencilerin, velilerin görüşlerini alarak çıkmış olduğumuz bu yeni yolculukta geliştirilmiş olan politikaların yeniden değerlendirebilme imkânını verdi.

Onun için iyi ki 20. Millî Eğitim Şûrası'nın toplanmasına karar vermişiz, iyi ki bugün nihayetlendirebilme imkânına sahip olmuşuz."

"20. Millî Eğitim Şûrası'nın gerçekleştirilme oranı en yüksek olan şûralardan biri olacağına inanıyorum." diyen Özer, sözlerini şöyle sürdürdü:

Özer, "Türkiye, her ne kadar eğitimle ilgili konulara çok odaklanıp negatif bir hava oluşturma eğilimi yüksekken aslında son yıllarda eğitimde okul öncesinden yükseköğretime kadar ne kadar büyük bir dönüşümün, kitleselleşmenin ve evrenselleşmeyi yakalamış olmanın biraz da keyfini çıkartmalı diye düşünüyorum. Bazı değişimler çok hızlı yaşandı. Eğitime fiziki yatırımlar yapılmış ama kalite ihmal edilmiş gibi bir algı oluşuyor ama ben buna kesinlikle katılmıyorum. Eğitime son yıllarda yapılan yatırımlar kalite odaklı yatırımlar."

Bakan Özer, şûraya katkı veren herkese teşekkür etti. (meb.gov.tr.)

Özer, "Okul öncesi eğitimde din eğitimi verilmesine yönelik maddenin okul öncesi eğitim komisyonlarında kabul edilmediği belirtiliyor, bu madde hakkında değerlendirmeniz ne olur?" sorusu üzerine şunları kaydetti:

"Buradaki önerinin doğruluğunu ve yanlışlığını Millî Eğitim Bakanı olarak tartışamam. Bildiğiniz gibi şûra kararları, tavsiye niteliğindeki kararlardır. Uygulanma, yaptırım zorunluluğu yoktur. Millî Eğitim Bakanlığının en yüksek danışma kurulu olarak şûranın aktif olarak bizim belirlediğimiz önceliklerde çalışmasını istedik. Dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı olarak şûrada gerek oy birliği gerekse oy çokluğuyla kabul edilen tüm kararları yeniden değerlendireceğiz, belirlemiş olduğumuz eğitimde fırsat eşitliği çerçevesinde alt başlıklarda gerekli yerlere dercedip ona göre yol haritamızı çıkaracağız. Yani burada alınan her kararı, Millî Eğitim Bakanlığı benimsediğimiz, reddettiğimiz veya kabul ettiğimiz anlamına gelmiyor." (meb.gov.tr.)

Gelelim 20. Millî Eğitim Şûrası'nda 128 Maddede Alınan Tavsiye Kararlarına

20. Millî Eğitim Şûrası tamamlandı. Millî Eğitim Bakanı Mahmut Özer başkanlığında toplanan Millî Eğitim Şûrası Genel Kurulu'nda, özel ihtisas komisyonlarında görüşülen 124 madde ile genel kurula sunulan 4 yeni öneri oylandı. Söz konusu 128 madde tavsiye kararına dönüştü.

Şûrada alınan tavsiye kararlarına baktığımızda,

Temel Eğitimde Fırsat Eşitliği üst başlığında ve Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması başlıklarında;

1. Maddeden itibaren anaokullarının %100'e çıkarılmasının hedef olarak konulması "Ayrıca 3-4 yaş için de eğitime erişim imkânları artırılmalıdır. Daha erken yaşlarda (0-3 yaş) bütüncül, kapsayıcı ve entegre bir yaklaşımla erken çocukluk eğitimine ve bakım hizmetlerine erişim sağlanması için çalışmalar yapılmalıdır." denilerek devlet odaklı düşünüş kendini göstermektedir. Denge unsuru olarak bile ailenin işaret edilmemesini artık düşünme kodlarımızın çok savrulduğuna yönelik ciddi bir uyarı olarak algıladım. Çok basit olarak "İsviçreli bilim adamlarının yaptığı araştırmalara göre..." diye başlayan cümlelerdeki eziklik duygusunun en kısa sürede üzerimizden atabilecek bir idrak için dua ettim.

Devam eden 2,3, ... 10 maddelerde genel ve özet olarak herkesin her yerde okul öncesi eğitime ulaşabilmesi için teknik, teşvik düzeyde yapılması gereken maddeler olarak sıralanmış. Farkındalık çalışmaları için tanıtım ve propaganda faaliyetlerinin önemine işaret edilmiş. Personel secimi ve niteliğine yönelik olarak tavsiyelerde bulunulmuştur.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetlerinin İyileştirilmesi başlığı altında;

11. madden 17. Maddeyi de içeren tavsiye kararlarında özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler olarak maalesef öğrenme sorunları olan yetenek olarak vasatın altı öğrenciler kast edilerek onların hayatlarını kolaylaştırmak için farkındalık çalışmaları başta olmak üzere devletin imkânları ile yapılabilecekler, yapılması gerekenlere işaret edilerek, tavsiye kararlarına dönüştürülmüştür.

18. maddede "Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin gelişiminin desteklenmesi ve milli, manevi, ahlaki, insani ve kültürel değerlerin kazandırılması için kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri..." de işin içene katılarak somut olmayan ama genel ifadelerle beklentiler ifade edilmiştir. Yine 25. Maddede "milli kültürümüz medeniyetimiz ve evrensel değerler"e atıf yapılarak rehberlik faaliyetlerinin buna paralel yürütmesi istenmiştir.

Şûra kararlarının bütününe sinen somut beklentilerden çok genel ifadelerle meseleyi idari mekanizmanın algısına ve uygulama önceliklerine bırakan bir yaklaşım bulunmaktadır. Bunun en temel sebebinin ise komisyon yöneticilerinin ve yazmanlarının işi bürokratik metinleri düzenlemek olan kişilerden ve buna uygun formasyon alanlardan teşekkül ettirilmesi gibi geldi bana.

19.maddeden 24. Maddeye kadar milli eğitim sistemimizdeki rehberlik faaliyetlerinin temel mantığına ve uygulamadaki aksaklıklara değinmeden, rehberlik faaliyetlerinin ne kadar önemli olduğu, "Aile, okul yönetimi, öğretmen, rehber öğretmen/psikolojik danışman ve diğer uzmanların (okul ve/veya aile talebi doğrultusunda) iş birliği ile tüm sınıf düzeylerindeki öğrenciler için farklı kaynaklardan formal ve informal değerlendirme yöntemleri kullanılarak edinilen bilgiler e-Okul üzerindeki portfolyolara işlenmelidir."(md.20) denilerek hiç kimsenin itiraz edemeyeceği ama çok kolay bir şekilde de "niye bugüne kadar yapılamadı?" sorusuna da cevap veremeyen bir yaklaşım şuranın genel havasının bu maddelerdeki yansıması olmuş.

Yine "Özel yetenekli öğrencilerin okul ortamında zenginleştirilmiş programlarla desteklenmesi sağlanmalıdır."(md.21) ve devamındaki 22, 23. Maddelerde özel eğitime ihtiyacı olan ve özel yetenekli çocuklara yönelik olarak **her öğrenci için kullanılabilecek** "çeşitli istihdam modellerinin yaygınlaştırılmasına yönelik işbirlikleri geliştirilmelidir.", "sürecinde yaratıcılık ve/veya üretkenlik becerileri değerlendirme sürecine dâhil edilmelidir." gibi ifadeler için bir şûra kararına ihtiyaç bulunmakta mıdır? Takdir eğitim kamuoyunundur.

Devamındaki 26, ..., 29. Maddelerde özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin planlanması, uluslararası sözleşmelerin referans alınması, çocukların korunmasına yönelik eğitim programları ve hukuki düzenlemelerin yapılması tavsiye edilmiştir.

Temel Eğitime Erişimin ve Eğitimde Niteliğin Artırılması Başlığında;

30. maddeden 55. Maddeye kadar Eğitim sistemimizde karşılaşılan sorunların devletin bu alanlara daha fazla maddi kaynak aktararak, imkânlar oluştursa çözemeyeceğimiz sorun kalmaz yaklaşımı ile düşünülmüş, taşınılmış ve tavsiye karlarına dönüştürülmüş. Genel yaklaşımı gösteren "Öğrencilerin öğrenme yaşantılarının zenginleştirilmesi için okul dışı öğrenme imkânlarının oluşturulması ve desteklenmesi sağlanmalıdır." (Md 38), "Tüm öğrencilere ders kitaplarının yanında yardımcı kaynaklar ve tamamlayıcı materyaller ücretsiz olarak verilmelidir." (md.43) maddelerinde olduğu gibi her türlü ihtiyacın çözümü olarak devletin ekonomik kaynak aktarımında bulunulması talep edilmiş. Bir nevi "baba devlet", "ağalık vermekle olur." arkaik mantığı ile **aksayanın ne olduğu ve niye aksadığı** gündem dışına itilmiştir.

Çok bariz olan ve pandemi sürecinde de çok fazla

hissettiğimiz ailelerin ekonomik ve sosyo kültürel farklılıklarının çocuklarında çok daha fazla fırsat eşitsizliği oluşturduğunun en azından tespit düzeyinde bile olsa belirtilmesi çok faydalı olur, ciddi bir farkındalık oluştururdu. Tabi öncelikle bu eşitsizlik sorunun insanımıza ve ülkemize maliyetinin farkında olunması gerekir.

MEB'in "2019 Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav" başlıklı raporuna göre anne-babası ilkokul mezunu olan bir öğrenci ile anne-babası üniversite mezunu olan bir öğrenci arasında 110 puandan fazla bir fark olduğu görülmüyor.

"LGS 2020 sonuçlarına göre ilkokul mezunu bir annenin çocuğunun puanıyla üniversite mezunu bir annenin çocuğunun puanı arasında ortalama 107 puan, ilkokul mezunu bir babanın çocuğunun puanıyla üniversite mezunu bir babanın çocuğunun puanı arasında ortalama 100 puan fark var. **Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencinin sınav ortalaması da belirgin bir şekilde yükseliyor. Bu istatistik bize sadece sınav başarısına dair değil, eğitimde fırsat eşitsizliğine dair de önemli** şeyler söylüyor. Pek çok çalışma öğrencilerin akademik performansları ile sosyoekonomik durumları arasında kuvvetli bir ilişki olduğu gösteriyor."

"Babanın üniversite mezunu olduğu bir ailede yetişen bir çocuğun babanın ilkokul mezunu olduğu bir ailede yetişen başka bir çocuğa göre ortalama sekiz yıl daha fazla eğitim alıyor. Babası ilkokulu bitirmemiş çocuklardan kendileri üniversite mezunu olanların oranı sadece yüzde 3 iken babası üniversite mezunu olan çocuklarda bu oran yüzde 72 seviyesinde." (LGS 2020 sonuçları)

Fırsat eşitsizliğinin en temel sebebi olarak ailenin ekonomik ve eğitim durumunun oluşturduğu, toplumdaki bu alandaki gelir dağılımı problemin "doğduğun ev kaderindir" sorunsalına dönüşmesi ülkemizin insan birikiminden ve sermayesinden yeterince faydalanamamasına yol açmaktadır. Bu farkındalık ile yeteneği, çalışma azmi olan her bir bireyin kendini geliştirebilecek imkânlarla erişebilmesi sadece eğitim ortamlarındaki düzenlemelerle değil bütünüyle sosyal politikalarla da mümkün olabilecektir. Eğitim alanında yapılabilecek en temel düzenleme kademeler arası geçişi test mantığından kurtarabilmekle mümkün olabilecektir. Yoksa dersane mantığının belirleyici olduğu bir sınıf atlama ve geçirgenlik sisteminde fakir aile çocukları "işçisin sen işçi kal" mottosuyla iş gücü sahibi olmaya devam edeceklerdir.

20. Milli Eğitim Şuramızda "İl ve ilçe merkezlerinde spor

salonu, yüzme havuzu, laboratuvar ve kütüphaneler gibi alanların kullanımı yaygınlaştırılmalıdır." (md. 45), "Kırsal alandaki çocuklar başta olmak üzere öğrencilerin kültürel gelişimleri için tiyatro, sergi, müze gezisi vb. kültürel faaliyetler kapsamında etkinlikler yapılmalı; gezici tiyatro, sergi vb. ücretsiz olarak düzenlenmelidir." (md. 47) denilerek birçok doğru, yanlışla perde etmektedir. Esasında önce ve sonraki maddeler içinde diyebileceğimiz teknik düzeyde ve işleyişle ilgili temel birçok aksaklık belirtilmeden olması arzu edilenler metne dökülmüş lakin sorunlarımız ve çözümlerimiz irdelenirken meselelerimizin ne eğitim felsefesi boyutuyla, ne de paradigmalarıyla ilgili en ufak değerlendirmelerden özenle kaçınılmış.

Eğitim Sisteminin Kalitesinin İzlenmesi Başlığında' da (md. 56, ..., 61) yine ideal olan için yapılması gerekenler işaret edilmiştir. Şura maddelerimiz teknik anlamda bir teklifte bulunmakta, bir yöntem önermektedir. Yine şuranın genel yapısında gözlemlediğimiz bu önerilerin toplumsal ayağı maalesef gözetilmemiştir.

Ortaya konan tekliflerin önemli bir kısmının çözümü sağlıklı verilerin oluşturulması, düzgün işlenebilmesi ve amaca uygun algoritmalarla beslenmesini gerektirir. Bu çözümlerin ise sadece kurulacak ar-ge birimleriyle çözülemeyeceği, çözülmediği de malumdur. Bunun bir kültür ve gelenek olması, oluşturulması ile mümkün olacak çözümlerdir. Buda tüm toplumun verilere güvenmesi, bu konuda kolaylaştırıcı tutumlar içerisinde bulunması ve sonuçlar kendisini üzse bile rıza gösterebilmesi ile mümkün olacaktır. Sistemin başarısı sürecin başında, ortasında ve sonunda hiçbir kötü niyetli müdahaleye izin vermemesi ile mümkün olabilecektir.

Bu konularda endişemiz toplum ve siyasetin uzun vadeli hedefler ve planlar yerine daha kısa vadeli hedef ve beklentileri önceliğidir. Toplumsal kesimlerin ve politika yapıcılarının risk içerebilecek yaklaşımlar içerisinde bulunma ihtimalleridir.

Mesleki Eğitimin İyileştirilmesi Ana Başlığının Altında Mesleki Eğitimin Genel Yapısının Güçlendirilmesi Başlığında

İlk maddede (md.62) "...yeni programlar açılmalı ve mevcut öğretim programlarının güncellenmesi sağlanmalıdır." denilmektedir.

Fiilen çalıştığımız bu komisyonda ilk maddede divana yönelik olarak ilk söz alan STK temsilcisi katılımcının itirazı önemliydi... "Sayın başkanım mesleki teknik eğitimin öncelikli sorunu bu mudur? Öncelikle

sorunlarımızı önem sırasına ve büyüklüklerine göre belirleyip kararlarımız ona göre şekillendirsek..." itirazı Mesleki Teknik Eğitim Komisyon Başkanı tarafından "bize gelen gündem sırasını takip ederek kararlarımızı şekillendirmenin daha verimli bir çalışma yöntemi olacağı..." cevabıyla savuşturuldu.

Mesleki teknik eğitiminin içeriğinin zenginleştirilmesi, güncellenmesi, sanayinin beklentilerine uygun çözümler üretilmesi, entegrasyonunun sağlanması araç gereç eksikliğinin tamamlanması, standartlara uygun hale getirilmesi, işbirliğinin güçlendirilmesi gibi mesleki teknik eğitimin içerik iyileştirilmesine yönelik tavsiye kararları..., "aslında acaba şuranın gündemleri bunlar mı olmalı?" şeklinde sorular sorduran maddeleri hızlı bir şekilde oylanarak karara bağlanması sağlandı. Şura üyeleri arasındaki tartışmaların önemli bir kısmı da anlatım bozukluklarının düzeltilmesi, ifadenin kuvvetlendirilmesi için yapılacak kelime tercihleri üzerine oldu.

Mesleki Eğitimde İnsan Kaynağının Güçlendirilmesi Başlığında;

Meseleye bakış daha çok sanayinin ihtiyaç duyduğu elemanın sağlanabilmesi için nelerin yapılması, ne gibi teşviklerin oluşturulması konularına çözüm üreten cümlelerin oluşturulması ve tavsiye kararı haline getirilme cabası ile biçimlendi.

Mesleki Eğitimin İtibarının Artırılması Başlığında ise somut kararlardan çok burs ve teşvik üzerinden temenni içeren cümleler kuruldu.

Bu başlıkta katılımcıların özellikle Üniversite giriş sınavında özellikle mühendislik fakültelerine girişte teknik okul mezunlarının fark üretecek şekilde düzenlemelerin yapılmasının bu orta öğretim kurumlarının saygınlığını geri getirebileceğine, bunun da ülkenin mesleksizlik sorununu azaltma etkisini oluşturacağı için, yükseköğrenime geçişte yapılmasını istedikleri düzenleme talepleri ısrarlı tekliflerine rağmen divan kurulu tarafında karara bağlanamadı.

Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi Ana Başlığının Altında Öğretmen Yetiştirmenin İyileştirilmesi Başlığında;

"Öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlik uygulamalarının etkinliği, verimliliği ve çeşitliliği artırılmalıdır. Bu kapsamda öğretmen yetiştiren kurumlar ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ve özel öğretim kurumları arasında güçlü iş birlikleri kurulmalıdır." (md. 95) şeklinde özetleyebileceğimiz, orijinal ve ısrarlı talep olarak öğretmen yetiştirmede

Milli Eğitim Bakanlığı'nın etkinliğinin artırılmasını içeren talep ve beklentiler oluşturuldu.

Öğretmenlerin Mesleki Gelişiminin Desteklenmesi Başlığında;

"Öğretmenlerin mesleki gelişim programları ihtiyaçlara göre sürdürülebilir ve yenilenebilir olarak yeniden yapılandırılmalı,..." (md.98), "Öğretmenlerin mesleki gelişim programları güncel ihtiyaçlar temelinde belirlenmelidir. Bu kapsamda, teknoloji, uzaktan eğitim, harmanlanmış eğitim,..." (md.99) gibi genel ve spesifik beklentilerin tavsiye karlarına dönüştürülmüştür. Daha çok öğretmen beklentilerinin şekillendirdiği bu maddelere kurum içerisinden kimsenin itiraz edeceğini sanmıyoruz. Yine mesele beklentilerin ve yapılması gerekenlerin nasıl yapılabileceğinde oluşuyor...

Öğretmenliğin Statüsünün Artırılması Başlığında;

"Öğretmenlik Meslek Kanunu çıkarılmalıdır. Kanun resmî ve özel tüm okullarda çalışan öğretmenleri kapsayacak şekilde düzenlenmelidir." (md.113) bir beklenti olarak belirtilse de 20. Milli Eğitim Şurası açılış konuşmasında Cumhurbaşkanı bunu bir müjde olarak ifadelendirdi. Yine 113. Maddeden 124.maddeye kadar bu alandaki beklentilerin çoğunluğu maddi ve özlük hakları ile ilgili beklentiler. Maalesef bizzat öğretmenlerimiz eliyle saygınlığın çok fazla maddiyet ile ilişkilendirilmesi çok hoş olmamış. Burada da devlete yönelik "ağalık vermekle olur" tarzı beklentiler esas saygınlığın önemli olduğu toplum ile ilişkiler boyutunun yeterince önemsenmesinin önüne geçmiş.

Üç ihtisas komisyonunda müzakere edilip benimsenerek Genel Kurula getirilen maddeler dışında, teklif olarak sunulan 4 madde kabul edilmiştir.

Bunlardan biri "okul öncesi din eğitimi" önerisidir. Eğitim Bir-Sen, teklifiyle Okulöncesi eğitimde din, ahlak ve değerler eğitimi derslerinin verilmesini gündeme getirilmiş, Milli Eğitim Bakanı'nın onayı ve genel kuruldaki çoğunluğun oyuyla bu öneri kabul görmüştür.

Bir diğer madde ise bir öğrencinin "Bilgisayar, tablet gibi teknolojik aletlerde öğrencilere vergi indirimi gibi olumlu durumlar sağlanmalıdır" teklifi oldu.

Diğer maddeler ise; zorunlu hizmet bölgelerinde görev yapan öğretmenlere destek verilmesi ve İlköğretim kademesinde bağımlılık yapıcı maddelere karşı olan programların güçlendirilmesi için çalışmaların yapılması maddeleri oldu.

Sonuç Olarak;

Şuranın tüm maddelerinin tamamına yakını için hiçbir eğitimcinin bir itiraz geliştirebileceğini düşünmüyorum. Çünkü tüm maddeler özellikle bürokratik bir bakış ile "işleyişi nasıl daha verimli hale getirebiliriz?" sorusuna ve "elimizde sınırsız imkanlar olsaydı neler yapılırdı?" sorularına cevaplar üretme çabasıyla şekillenmiş gibi. Tabi başta da belirttiğimiz gibi devletin elinin de her yere uzanması isteğiyle şekillenmiş bir şuramız var.

Bu şura ve bundan sonrakiler için "bir dakika verimlikten acaba aynı şeyi mi anlıyoruz?" sorusu sorulmadan, sorabilme zemini oluşturulmadan yapılacak tüm faaliyetler maalesef baştaki kurguya uygun ilerleyecek, katılımcıların teşekkürünü belirleyen iradenin muradına uygun ilerleyecektir.

Bugün bir şura atmosferinde bir araya gelen ve devlete sorumluluk çağrısında bulunan katılımcılarımızın tavsiye kararlarının tamamı uygulamaya geçirilse acaba yine de eğitim ile ilgili ülkemizi sınıf atlattırarak imkânlara kavuşabilir miyiz? Benim ifade etmek istediğim başta öğrencilerimiz olmak üzere tüm eğitim paydaşlarına sorumluluklarını hatırlatacak, görevlerin yerine getirilmezse yaptırımlarla karşılaşılacak bir sistemi inşa etmeden ödül, teşvik, motivasyon gibi pozitif yaklaşımların bizleri hedeflerimize ulaştırmada yetersiz kalacağı yönündedir.

İnanç alanında bile kötülüğe engel olmadan tek başına iyilik yapmanın toplumsal ifsadı engelleyemeyeceği malumdur. Eğer ceza sisteminiz suça ve suçluya karşı yeterince etkin işletilemiyorsa ıslah faaliyetiniz başarısızlığa mahkûmdur. Eğitim sisteminizde kademeler arası geçişlerinizde adil ve objektif ölçülerle yeterli hazır bulunuşluk seviyesi oluşturamıyor ve işletemiyorsanız, hayatta başarıyı getirecek gayreti üretmezsiniz...

Bir şura değerlendirme yazısında bu örnekleri niye verdim? Çünkü şura tavsiye kararlarının tamamında teşvik ve iyileştirme talepleri hakim. Bu yaklaşım çok iyi niyetli olmakla beraber insanın ve sistemin doğasını yeterince dikkate almayan bir tarzın sonucu. Bu tarz yaklaşımlar hiç cehennemden bahsetmeden sadece cennet anlatısıyla günahları engelleyeceğimiz hüsni zannına benzemektedir. Sadece mükemmel ve mükemmele yakın insanlarda iş görür.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE GÜÇLÜ YARINLAR İÇİN

▲ METİN ÖZGEN

Daha Güçlü Yarınlar için “2023 Eğitim Vizyonu”nun “Mesleki Eğitim” kısmında belirtildiği üzere; Mesleki ve teknik eğitim, öğrencilerin iyi vatandaş olarak yetişmesinin yanı sıra esnek bir yapı içinde ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda iş hayatına atılmasını ve eğer isterse bir üst öğrenime geçişini amaçlamaktadır. Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim; ortaöğretim düzeyinde çeşitli programlar uygulayan mesleki ve teknik anadolu liseleri, çok programlı liseler ve mesleki eğitim merkezlerinde çeşitli mesleklere yönelik alan ve dallarda verilmektedir.

Sosyal ve ekonomik yapılar, içinde bulunduğumuz çağın dinamizmi nedeniyle daha aktif ve değişkendir. Bireysel tercihler ile sosyal ve ekonomik yapının talepleri aynı düzlemde gelişip kesişemeyebilir. Hatta ekonomik tercihler sosyal talepler ile uyuşamayabilir. Bu risk alanlarını düzenleyerek tehdidi bertaraf edecek daha dinamik ve esnek bir eğitim sistemi gerekmektedir. Ekonominin daralması ve istihdamın azalması sonucunda oluşabilecek sosyal krizlerin etkisini azaltmada mesleki ve teknik eğitim önemli bir araçtır. Bilgi ve teknolojiadaki gelişmeler meslekleri etkilemekte, bazı meslekler yok olurken yeni meslekler ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda, ekonomide verimliliğin ve rekabet gücünün artırılması için eğitimin sosyal ve sektörel entegrasyonunun sağlanması daha önemli hale gelmiştir.

Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler mesleki ve teknik eğitimi doğrudan etkilemekte dolayısıyla meslek edinme yöntemleri ve süreçleri farklılaşmaya başlamaktadır. Gerçekleşen değişimlerin hızı göz önüne alındığında bireylere **bir mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin yanı sıra değişime uyum sağlaması için ihtiyaç duyulan yetkinliklerin kazandırılması da ön plana çıkmaktadır.** Sektörde özellikle dijitalleşme süreciyle birlikte belirli alanlarda bireylere bilgi ve iletişim teknolojilerinde temel yetkinliklerin yanı sıra üst düzey becerilerin de kazandırılması talebi yaygınlaşmıştır.

Küresel gelişmelere uygun olarak planlanmış bir mesleki ve teknik eğitim insan odaklı kalkınmanın sağlanmasında etkin rol oynamaktadır. Bu nedenle

mesleki ve teknik eğitim, ihtiyaç duyan herkesin erişimine açık olmalı, bireylere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çağın şartlarına uygun yetkinlikleri kazandırmalı, bireylerin girişimcilik, ekip çalışması, karar verebilme, sorun çözebilme özelliklerini desteklemeli, ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığını ve hareketliliğini sağlamalı ve bireyleri değişen sosyal ve ekonomik koşullara uyum sağlayabilen dinamik bir yapıda yetiştirmeli ve geliştirmelidir.

Ülkelerin iktisadi ve sosyal kalkınmasında önemli rol oynayan mesleki ve teknik eğitimde bireylere ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum, tavır ve meslek ahlakını kazandırmak son derece stratejiktir. Mesleki ve teknik eğitimde sektörün iş gücü ihtiyacına cevap verebilecek niteliğe sahip, gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen, paydaşların planlama ve karar alma süreçlerine etkin katıldığı bir yapıya ihtiyaç vardır. Mesleki ve Teknik Eğitime yönelik var olan toplumsal algıyı değiştirmeyi hedefleyen, öğrencilerin mesleki ilgi ve yeteneklerini tespit eden ve çocuklar ile ailelerini bu doğrultuda yönlendiren, akademik ders yoğunluğunun azaltıldığı, mesleki ders içeriklerinin güncellendiği, öğretmenlerin iş başında eğitim olanaklarının artırıldığı, ulusal ve uluslararası sektör ve kamu finansal kaynaklarının kullanımı yoluyla okulların altyapı ve donanımının hızla değişen ve gelişen teknolojiyle uyumlu hâle getirildiği, mezunlarına istihdamda öncelik sağlayan ve farklı ücret politikalarının uygulandığı, sektörün mesleki ve teknik eğitim süreçlerinde daha fazla yer aldığı, sektör liderleri ile iş birliği imkânlarının artırıldığı, ulusal ve uluslararası düzeyde sektörel iş birliği protokolleri ve iyi uygulama modeli olabilecek projelerin hayata geçirildiği, mezunlarının kendi alanlarında yükseköğretime geçişlerini sağlayacak bütünlüklü bir yapının kurulduğu ve ülkemiz 2023 hedefleri ile uyumlu bir sistem oluşturulması planlanmıştır.

20. Milli Eğitim Şûrası çalışmaları kapsamında “Eğitimde Fırsat Eşitliği” ana teması altında “Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Fırsat Eşitliği”, “Mesleki Eğitimin İyileştirilmesi” ve “Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi”

olarak belirlenen konular, ilimiz Mesleki Eğitim Şube Müdürlüğüne aşağıda belirtilen çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde;

1. Meslek lisesi müdürlerinin başkanlığında tüm meslek dersi öğretmenleri tarafından yapılan toplantı sonucunda alınan kararların dönütleri alındı.
2. Meslek lisesi rehber öğretmenleri tarafından yapılan toplantı sonucunda alınan kararların dönütleri alındı.
3. Özel sektör temsilcileriyle yapılan toplantı sonucunda alınan kararların dönütleri alındı.

Mesleki Eğitimin İyileştirilmesi çalışma grubu tarafından hazırlanan bu rapor, 2023 vizyonu doğrultusunda ülkemizin kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için mesleki eğitime yönelik durum tespiti, çözüm önerileri ve alınması gereken tedbirleri içermektedir.

MESLEKİ EĞİTİMİN GENEL YAPISININ GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ÖNERİLER

- ✓ Haftalık nakiller, aylık nakillere dönüştürülmelidir. Meslek liselerinden Anadolu liselerine veya diğer okul türlerine nakil-geçişler 9. sınıfın 1. dönem sonuna kadar yapılmalı, daha sonraki dönemlerde bu geçişler kaldırılmalıdır.
- ✓ Alan değişikliği yönetmeliğinin düzenlenmesi gereklidir.
- ✓ Telif eğitimlerinin içeriğinin düzenlenmesi ve

denetiminin yapılması gereklidir. Alan değişikliğinde 10. sınıftan 11. sınıfa geçişte telif eğitimi yapılsa dahi 9. sınıftaki sorumluluk sınavları yetersiz kalmakta öğrencilerin eksikliklerinin telif eğitimi ile giderilmesi gerekmektedir.

✓ Yılsonu not ortalaması ile (50 puan) sınıf geçme kaldırılmalıdır.

✓ Devamsızlık affı uygulamasından vazgeçilmelidir.

✓ İletişim fakültesi, turizm ve otelcilik gibi iş başında öğrenme uygulamalarının yoğun olduğu alanların lisans bölümlerine ek puan ya da MTOK avantajlarının sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

✓ Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencileri için akademik ve mesleki alanda çalışmalar yapılmalı, öğrenciler alanı ile ilgili yükseköğretim kurumlarına yerleştirilirken sonuçlar birlikte değerlendirilmeli, mezunların kendi alanlarındaki yükseköğretim programları yeniden belirlenerek yükseköğretime geçişte ek puan verilmelidir.

✓ Meslek yüksekokullarına yerleştirilirken ya alan yeterlilik testi uygulanmalı ya da yetenek sınavı uygulaması yapılmalıdır.

✓ Ayrıca öğrencilerin seçmeli derslerini alanlarına uygun dersler arasından seçip seçmediğine yönelik bir kontrol mekanizması oluşturulmalıdır. Örneğin bilişim teknolojileri alanında okuyan bir öğrencinin üniversitede gidebileceği MTOK uygulamasının bulunduğu yazılım,

bilgisayar mühendisliği gibi fakülteler sayısal puan ile alım yapmaktadır. Ancak öğrenciler başaramayacakları ya da o derslerden düşük alacakları düşüncesi ile fen alanı dersleri yerine beden eğitimi, din kültürü ya da sevdikleri sosyal bilimler alanı derslerine yönelmektedir. Bu durumun önüne geçilmesi gereklidir.

✓ MTE okullarında öğrencilere yabancı dil becerisi kazandırmaya önem verilmeli ve Avrupa Birliği'nin öğrenci değişim programlarından faydalanılmalıdır.

✓ Sosyal kulüp ve rehberlik saatinin bulunmaması uygulamada güçlükler neden olmaktadır. Özellikle rehberlik etkinliklerine özel bir zaman diliminin ayrılması oldukça önemlidir. Yeniden bir düzenleme yapılmalıdır.

✓ Mesleki eğitim merkezlerinden mezun olan öğrencilerle mesleki ve teknik anadolu liselerinden mezun olanların eşit haklara sahip olmaması gereklidir. Meslek liseleri ile mesleki eğitim merkezleri arasında fark olduğunu, mesleki eğitim merkezlerinden mezun olan kişilerin sadece bir alanda uzmanlaştığını, alanıyla ilgili farklı bir iş geldiğinde sıkıntı yaşamaktadırlar. Meslek lisesi öğrencileri ise yorum yapma kabiliyeti kazandığı için farklı iş durumlarında hizmet verebilmektedirler. Doğal olarak mesleki eğitim merkezlerinden mezun olan bireylerin yeterlilikleri daha kısıtlıdır. Bu merkezler, meslek liselerine zarar verdiği için yeniden düzenlenmelidir.

✓ Öğretim programlarının değişiminden önce altyapının hazırlanması gereklidir.

✓ Okullarımızdaki atölyelerin sayısı, öğrenci sayısı ile doğru orantılı olarak artmalıdır. Okul binalarının tasarlanmasında teknolojik altyapı göz önünde

bulundurularak mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında atölyeler modüler sisteme uygun hâle getirilmelidir. Alt yapı güçlendirilmelidir.

✓ Meslek liselerinde bulunan bölümlerin ve bölümlerde okutulacak derslerin bulunduğu bölge özelinde ya da pazar ihtiyaçlarına göre esnetilmesi gerekmektedir. Böylece öğrenciler, çevrelerinde yoğun şekilde faaliyet gösteren sektörlerde yer alabilmek adına meslek lisesi tercihinde bulunabilecektir. Ayrıca rakiplerinin önüne geçebilmek ve istediği yerde istihdam edilebilmek için daha iyi olmaları gerektiğini düşünerek buna yönelik tutum sergileyeceklerdir.

✓ Atölye derslerinin 11. sınıftan itibaren iş başı eğitimler şeklinde yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

✓ Proje tabanlı eğitim anlayışı benimsenmelidir. Proje üretemeyen öğrenciler mezun olamayacaklarını bilmelidir.

✓ Bilişim teknolojileri gibi dinamik alanların müfredatı alanla aynı düzeyde dinamik değildir. Yasal düzenlemeler yapılarak MTE okullarına daha esnek bir yapı kazandırılmalı ve sanayi ile iş birliği geliştirilmelidir. MTE okulları mezunlarının işlevini artırmak için sektöre iş başvurularında yaşanan sıkıntıların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Okul ve eğitim sistemleri daha da iyileştirilmeli, eğitim süresi uzatılmalıdır. Temel beceriler verilmeli, devamlı öğrenme alışkanlığı kazandırılmalı, "Eğitilmiş insan nasıl öğreneceğini öğrenen insandır." bilinci geliştirilmelidir.

✓ YÖK ile Millî Eğitim Bakanlığı sektör ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak ortaklaşa bir öğretim programı oluşturmalıdır.

✓ Meslek lisesi öğrencilerinin psikolojik iyi oluşlarını destekleyecek çalışmalar, okul psikolojik danışmanları ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından yapılmalıdır. Okul rehber öğretmenleri meslek liseleri ile algıyı değiştirmek için aileleri bilgilendirme çalışması yapmalı ve meslek lisesinin avantajları anlatılmalıdır.

✓ Meslek lisesi öğrencilerinin sorumluluk bilincini artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Öğrencilerin hobi edinmelerine yönelik rehberlik tüm öğretmenler tarafından yapılmalıdır. Meslek lisesindeki öğrencilerin şevklerini arttırıcı etkinlikler ve alanları ile ilgili bilgilendirici geziler yapılmalıdır.

✓ 9. sınıfların rehberlik saati yeniden getirilmelidir.

Kariyer planlanması 9. sınıftan itibaren başlamalıdır. Seçtikleri alan ve dallara yönelik güdüleyici çalışmalar yapılmalıdır.

✓ Mesleki ve teknik eğitim faaliyetlerinin planlanmasında ve uygulanmasında iş piyasasının taleplerinin dikkate alınması gereklidir.

✓ Mesleki ve teknik eğitime yönelik alınacak kararların sektör temsilcileri ile birlikte belirlenmelidir.

✓ İşletmelerde beceri eğitiminin planlanması ve uygulanmasında sektörle iş birliği güçlendirilmelidir.

✓ Yapılan değerlendirme toplantılarında sektör, mesleki eğitimin son yılında gerçekleştirilen işletmelerde mesleki eğitimin sadece 3 gün şeklinde olmasını yeterli bulmamaktadır. Bunun yerine 12. sınıfta bulunan kültür derslerinin 9,10,11. sınıfları kapsayacak şekilde yeniden revize edilerek öğrencilerin 12. sınıfta haftanın her günü işletmelerde mesleki eğitimini sektörde görmesi için yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedir.

✓ Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının ve mesleki yeterlilik belgesi sahiplerinin istihdam edilmelerinde ve işyeri kurmalarında gerekli teşvik mekanizmaları oluşturulmalı, işyeri açma ile ilgili mevzuat uyumsuzlukları giderilmelidir.

✓ İlin istihdam ve mesleki eğitim politikası oluşturulmalıdır. İşletmelerde mesleki eğitim protokolleri hazırlanmalı, uygulama birliği sağlanmalıdır.

✓ Gerekli istihdamı yapamayan ve sayısı çok fazla olan alanların zaman geçirilmeden kapatılması ve yerine iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun alanların açılması ve buna dönük gerekli revizyonlar yapılmalıdır. Her biri ayrı birer disiplin ve iş sahası olan elektrik ve elektronik teknolojisi alanı gibi alanların bir arada oluşu verilen eğitimin niteliğini etkilemektedir. Benzer bütün alanlarda alan ayırımına gidilebilir.

✓ MTE okullarındaki bölümler ile hitap ettiği sektörler, üniversitelerde buluşmalıdır. Sektörlerin eğitim kurumlarına kapılarını açması beklenmektedir. Ancak üniversiteler de kapılarını sektöre açmalı, eğitim salonları vb. eğitim imkânlarını, sanayinin hizmetine sunmalıdır. Mevcut durumda eğitim kurumları sürekli olarak sektörlerden yardım (araç-gereç-istihdam) talep etmekte ve sektörler bu nedenle de eğitim kurumlarına uzak kalabilmektedir. Dolayısıyla eğitim kurumları sadece talep eden değil, sektörler için bilgi ve imkân da arz eden

kurumlar haline gelmelidir.

✓ Mesleki ve teknik orta öğretimden mezun olan nitelikli elemanların iş piyasasında kalmalarını sağlamak ve motivasyonlarını artırmak amacıyla farklı bir ücret politikası uygulanması kaçınılmaz gözükmektedir.

✓ Meslek liselerinde üretimin arttırılması ve üretim sonucunda elde edilen kazancın öğrencilere aktarılması meslek liselerinin tercih edilirliliğini arttıracaktır. Çünkü girdiği bölümü bitirdiğinde para kazanabileceğine dair inanç belirleyici olmaktadır. Bu nedenle döner sermaye uygulamasının yaygınlaştırılması gereklidir.

✓ Özel meslek liseleri, devlet meslek liselerinin açılmasında sunulan şartlara tabi tutulmalıdır. Özel meslek liselerinin ilin ihtiyaçları ve sektörün imkanları doğrultusunda açılmalarına izin verilmelidir. Ayrıca özel meslek liselerine yönelik denetimler arttırılmalıdır.

✓ 5 yılda bir okul yönetiminin denetlenip uygulama birliğinin sağlanmalıdır.

✓ MTE kurumlarında kalite güvence sistemi devam etmeli ve tüm kurumlarda bu işlerin kâğıt üzerinde değil de özümseyerek yapmaları sağlanmalıdır.

✓ Bütün okul türlerinin mesleki ve teknik eğitim olarak adlandırılması tercih sürecinde sıkıntılar yaşatmaktadır. Eskiden olduğu gibi her bir mesleki eğitim kurumunun turizm ve otelcilik, iletişim meslek lisesi, kız meslek lisesi gibi eğitim verdiği alana ya da öğrenci profiline göre isimlendirilmelidir.

✓ Akademik meslek liseleri ve girişimci meslek liseleri gibi ayrımın yapılabileceği de düşünülmektedir. Bir kısım meslek lisesinin proje okulları gibi yapılandırılıp hem mesleki hem de fen ve sosyal bilimler alanındaki becerilerini arttıran bir modelle çalışan; bir kısım meslek liselerinin daha çok girişimci yetiştiren ve hemen lise mezuniyeti sonrası özel sektörde varlık göstermek isteyen öğrencileri hedefleyen şekilde tasarlanabileceği görüşü de bulunmaktadır.

MESLEKİ EĞİTİMDE İNSAN KAYNAĞININ GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ÖNERİLER

✓ Devlet kurumlarında personel alımında meslek liseleri alanlarında alımın arttırılması, özel sektörde meslek liseleri mezunu personel alımının teşvik edici uygulamaların çoğaltılması gerekmektedir.

✓ MTE okullarında öğrencilere yabancı dil becerisi kazandırmaya önem verilmeli ve Avrupa Birliği'nin öğrenci değişim programlarından faydalanılmalıdır.

✓ E-mezun sisteminin İŞKUR sistemi ile entegre edilerek işe başlayan öğrencilerin bu sisteme otomatik olarak düşmesi sağlanmalıdır.

✓ Mezun öğrencilerin meslek hayatında ihtiyaç duyduğunda mezun olduğu okuldan destek alabileceğini bilmesi, mezunlar ile okul arasındaki iletişimi devamlılığını sağlayacaktır. Bu nedenle okulda istedikleri derslere katılabilmeleri, atölye imkânlarından faydalandırılmaları gibi imkânlar sunulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

✓ Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu mezunlarına uzun vadeli faizsiz işletme kredisi verilmesi ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

✓ Mesleki ve teknik eğitim veren öğretmenlerin güncel teknolojik gelişmelere paralel olarak bölgesel

çalıştay ile hizmet içi eğitime alınması zorunlu hale getirilmelidir. Ülkenin belli yerlerinde bu tarz etkinliklerin, eğitim öğretimin "mesleki çalışmalara" denk gelen zamanlarında katılımının zorunlu olması koşulu ile gerçekleştirilmesi amaca hizmet etmektedir. Özellikle uzaktan eğitim faaliyetleri; maliyet, zaman tasarrufu sağladığından öğretmenlerin ve idarecilerin alanları ile ilgili hizmet içi eğitimleri aldığından emin olunmalıdır.

✓ Mesleki ve teknik eğitimde kimlerin öğretmen olabileceği, bu adayların alan bilgisi öğretmenlik yeterliliğine sahip olup olmadıklarının nasıl test edileceği ve özellikle pedagojik yeterliliklerin nasıl kazandırılacağı konuları açıklığa kavuşturulmalıdır.

✓ MTE kurumlarında görev yapacak öğretmenlerin atamasında belirli kriterler konulması gerekmektedir. Öğretmen seçimi yaparken meslek bilgisi, genel kültür ve formasyon eğitim kalitesinin değerlendirilmesi yapılmalı ve teknolojiyi kullanma becerisi değerlendirilmelidir. MTE kurumlarında öğretmenlerin seçiminde lisansüstü çalışma yapması, projelere katkıda bulunması, yabancı dil bilgisi vb. kriter olarak değerlendirilebilir.

✓ MTE okulları öğretmenlerinin lisansüstü çalışma yapmaları ve yabancı dil becerileri geliştirmeleri de desteklenmelidir.

✓ MEB ve mesleki ve teknik eğitim konusunda yeterli alt yapısı olan üniversiteler arasında protokol imzalanarak Mesleki ve Teknik Eğitim Bilimleri Enstitüsü kurulması sağlanmalı ve öğretmen yetiştirilmesi bu enstitüler marifetiyle yapılmalıdır. Bu enstitüler marifetiyle mevcut öğretmenler için hizmet içi eğitimler yapılarak öğretmenlerin niteliklerinin yükseltilmesi de sağlanabilecektir.

✓ Okul müdür yardımcılarının atanmasında proje okullarının protokolleri uygulanmalıdır.

✓ Norm fazlası öğretmen sorununu çözmek için mesleki eğitim kalitesini güçlendirme çalışması içinde yer alan uygulamalı derslerdeki öğrenci grup sayıları yeniden düzenlenebilir. Meslek lisesindeki okullaşma arttırılmalıdır. İhtiyaç bulunmasına rağmen yerini değiştiremeyen öğretmenlerin il içi ve il dışı tayinleri için gereken düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca rotasyon uygulaması, hem yer değiştirmek istemesine rağmen doygunluk dolayısıyla bunu yapamayan öğretmenlerin önünü açabilir hem de uzun süredir aynı iklimde kalmış öğretmenlerin yeni okulla birlikte tazelenmesine sebep olabilir.

✓ Mesleki ve teknik eğitim faaliyetlerinin planlanmasında

ve uygulanmasında iş piyasasının taleplerinin dikkate alınması gereklidir.

✓ Mesleki ve teknik eğitime yönelik alınacak kararların sektör temsilcileri ile birlikte belirlenmelidir.

✓ İşletmelerde beceri eğitiminin planlanması ve uygulanmasında sektörle iş birliği güçlendirilmelidir.

✓ Yapılan değerlendirme toplantılarında sektör, mesleki eğitimin son yılında gerçekleştirilen işletmelerde mesleki eğitimin sadece 3 gün şeklinde olmasını yeterli bulmamaktadır. Bunun yerine 12. sınıfta bulunan kültür derslerinin 9,10,11.sınıfları kapsayacak şekilde yeniden revize edilerek öğrencilerin 12.sınıfta haftanın her günü işletmelerde mesleki eğitimini sektörde görmesi için yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedir.

✓ Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının ve mesleki yeterlilik belgesi sahiplerinin istihdam edilmelerinde ve işyeri kurmalarında gerekli teşvik mekanizmaları oluşturulmalı, işyeri açma ile ilgili mevzuat uyumsuzlukları giderilmelidir.

✓ İlin istihdam ve mesleki eğitim politikası oluşturulmalıdır. İşletmelerde mesleki eğitim protokolleri hazırlanmalı, uygulama birliği sağlanmalıdır.

✓ 12. sınıfta özel kurumlarda/işletmelerde staj yapan öğrenciler için ödenen devlet desteğinin bir devlet bankası ile anlaşarak öğrencilerin bu bankada hesap açması yoluyla doğrudan öğrencinin hesabına yatırılması, devlet desteği ödemelerindeki sorunların bir kısmını ortadan kaldırabilir.

✓ Gerekli istihdamı yapamayan ve sayısı çok fazla olan alanların zaman geçirilmeden kapatılması ve yerine iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun alanların açılması ve buna dönük gerekli revizyonlar yapılmalıdır. Her biri ayrı birer disiplin ve iş sahası olan elektrik ve elektronik teknolojisi alanı gibi alanların bir arada oluşu verilen eğitimin niteliğini etkilemektedir. Benzer bütün alanlarda alan ayrımına gidilebilir.

✓ MTE okullarındaki bölümler ile hitap ettiği sektörler, üniversitelerde buluşmalıdır. Sektörlerin eğitim kurumlarına kapılarını açması beklenmektedir. Ancak üniversiteler de kapılarını sektöre açmalı, eğitim salonları vb. eğitim imkânlarını, sanayinin hizmetine sunmalıdır. Mevcut durumda eğitim kurumları sürekli olarak sektörlerden yardım (araç-gereç-istihdam) talep etmekte ve sektörler bu nedenle de eğitim kurumlarına uzak kalabilmektedir. Dolayısıyla eğitim kurumları sadece talep eden değil, sektörler için bilgi ve imkân da arz eden kurumlar haline gelmelidir.

✓ İl Milli Eğitim Müdürlükleri resmi kurumların meslek lisesi öğrencilerinin staja alınmaları konusunda gerekli bilgilendirmeleri yapmalıdır. Ayrıca stajyer kabul etmeyen kurumların denetimi, ilgili mercii tarafından yapılmalıdır.

✓ Mesleki ve teknik orta öğretimden mezun olan nitelikli elemanların iş piyasasında kalmalarını sağlamak ve motivasyonlarını artırmak amacıyla farklı bir ücret politikası uygulanması kaçınılmaz gözükmektedir.

✓ Öğretmenlerimizde ortak bir vicdan muhasebesi olmadığından ortak bir vicdan muhasebesi oluşturulması için eğitimler yapılması, kendisini yenileyen geliştiren ve performansı yüksek öğretmenlerin ücret veya belge ile ödüllendirilmesi. Kendisini geliştirmeyen ve performansını arttırma çabasında olmayan öğretmenlerin ise ücretlerinin düşürülmesini sağlayacak yasal düzenlemelere gidilmesi

MESLEKİ EĞİTİMİN İTİBARININ KAZANDIRILMASINA YÖNELİK ÖNERİLER

✓ Akademik açıdan başarısı yüksek olan öğrencilerin mesleki teknik eğitim kurumlarındaki sayısını arttırabilmek için mesleki ve teknik anadolu liselerine öğrenci alımlarının sınav veya mülakat yolu ile yapılması uygun bir yol olarak görülmektedir. Hâlihazırda anadolu teknik programları için var olan uygulamanın genelleştirilmesinin iyi sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

✓ Mevcut durumda akademik başarısı yüksek olan, mesleki eğitim almak isteyen, LGS sınavında belirlenen bir yüzdelik dilime giren öğrencilere mezun olana kadar belli kriterleri karşılaması halinde kamuda istihdam imkânı sunulması, akademik profili güçlü öğrencilerin tercihini arttıracaktır.

✓ Mesleki ve teknik eğitim kurumlarına yönelik kalıp yargılarla mücadele edebilmek içinse hem kolayca hayata geçirilebilecek hem de zaman ve maliyet gerektiren çözümler söz konusudur. Hızlı şekilde uygulanabilecek çözümlerin başında tanıtım, bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetleri yer almaktadır. Bu bağlamda yapılan tespitler ve öneriler şu şekilde sıralanabilir.

❖ Öğrencilerin yetenek ve becerilerine odaklanarak değil istihdam olanağının fazla olduğu düşünülen, toplum tarafından itibar gören mesleklere yönelik hedefler belirlediği görülmektedir. Bu durum okullarda mesleki rehberlik ve yetenek keşfi konusunda aksaklıklar yaşandığını düşündürmektedir. Her

şeyden önce öğrencinin kendini tanıması şarttır, zayıf ve güçlü yönlerini, yeteneklerini nerede, nasıl değerlendirebileceğini bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle ortaokulun her kademesinde özellikle 8. sınıf öğrencilerine önce talip olunabilecek meslek gruplarının sonra da her lise türünün eşit mesafe ve özenle, belli bir sistematik ile tanıtılması önemlidir. Örneğin, gazeteci olmak isteyen bir öğrenci, mesleki teknik eğitim kurumlarında aldığı eğitim sayesinde üniversitede yaratacağı farkı ya da üniversiteye girerken sahip olacağı imtiyazı bildiği takdirde meslek liselerini tercihleri arasında bulunduracaktır. Bu nedenle öncelikle ortaokullardaki rehber öğretmenler ile iş birliği yapmak ve meslek liselerine yönlendirme konusunda rehber öğretmenlerin nasıl çalışmalar yaptığına ya da yapmadıklarına odaklanmak gereklidir. Ayrıca yönlendirme çalışmalarının sağlıklı şekilde yürütmesi için öğrenciler ve ailelerine; yetenek, ilgi ve mesleki doyum arasındaki ilişki konusunda farkındalık kazandırılmalı, ailelerin ve tüm öğretmenlerin bu süreçte aktif katılımları sağlanmalıdır.

❖ Mesleki teknik eğitim kurumlarının sunduğu avantajları ön planda tutarak yapılacak tanıtım faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Döner sermayesi bulunan okullarda öğrencilerin yaptıkları üretimden elde ettikleri maddi kazançlar, teknisyenlik unvanı sayesinde özel sektörde öncelikli olarak istihdam edilme imkânı, alanları ile ilgili ön lisans tercihlerinde katsayı ve lisans tercihlerinde mesleki ve teknik kurum mezunlarına ayrılmış kontenjan ayrıcalığı, iş yeri açma belgesi sayesinde liseden mezun olduktan sonra beklemeksizin kendi girişimini kurma imkanı, istihdam oranları gibi avantajların öğrenci ve velilere aktarılması gereklidir. Meslek lisesinden mezun olan ve mezun olduğu alanda çalışan kişilerle öğrenci ve velileri buluşturan, mesleki eğitim öğrencilerinin yaptığı çalışmaların sergilendiği fuarlar, ortaokullarda müdürlükler tarafından bir hafta boyunca yapılacak olan meslek tanıtım şenlikleri gibi etkinliklerin etkili olacağı düşünülmektedir. Özellikle 2011 yılında yürürlükten kaldırılan mesleki teknik eğitim fuarlarının (METEF) yeniden hayata geçirilmesinin de bu anlamda önemli olduğu düşünülmektedir. METEF, hem meslek liseleri öğrencilerinin fuar dolayısıyla daha fazla yaratıcı düşünmesine ve üretim tabanlı hareket etmesine aracılık ettiği hem de meslek liselerinin halkla buluşması için bir zemin sunduğu düşünülmektedir.

❖ Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının yerel ve

ulusal medya aracılığı ile çalışmalarını tanıtması da oldukça önemlidir. Bununla beraber sosyal ağlar üzerinden yapılacak tanıtım ve bilgilendirmeler olumsuz yargıları gidermeye yardımcı olacaktır. Her okulun her sene güncellenen, dikkat çekici, tanıtım videolarının bulunması, afiş, broşür gibi hem basılı hem dijital materyallerinin olması, kamu spotlarının oluşturulması ve ilgili sosyal ağlarda, mecralarda paylaşılması önemlidir.

❖ Velilerin en büyük endişelerinden biri de çocuklarının mesleki ve teknik eğitim kurumlarına gittiğinde üniversiteye giriş için yeterli eğitim alıp alamayacağına yöneliktir. Bu durum mesleki ve teknik eğitim kurumlarında işleyen eğitim modelinin bilinmemesinden kaynaklıdır. Yapılacak tanıtım faaliyetleri bu endişeleri giderecek şekilde planlanmalıdır

❖ “Mesleğim Hayatım” portalı; mesleki tanıtım, rehberlik ve yönlendirme etkinlikleri ailelere mesleki teknik eğitimle ilgili bilgilerin aktarıldığı bir tanıtım sistemi olarak da kullanılabilir.

❖ Ayrıca illerde mesleki teknik eğitim kurumu öğrencileri arasında her sene düzenlenecek olan ve alanlara özgü bilgi ya da proje yarışmaları sonuçlarına göre seçilen öğrencilerin teknik geziler, cüzi de olsa burs imkânı, ildeki firmalardan mezun olduğunda istihdam garantisi gibi imkanlardan faydalandırılması ve bütün bunların çeşitli kanallar aracılığı ile öğrenci-velilerle paylaşılması, hem öğrenci başarısını hem de tercih edilirliliği arttıracaktır.

❖ TÜBİTAK, Erasmus, Avrupa Birliği, Sodes, Kalkınma Ajansı gibi fikirlerin hayata geçirilmesine yönelik destek sunan projelerin meslek liselerinde uygulamaya geçirilmesini sağlamak ve buna göre yapılandırmalarda bulunmak prestiji arttıracaktır. Çünkü proje yazar, yürüten, sonuçlarını alan öğretmen ve öğrencilerin bulunduğu bir okul, düşünme ve çalışma disiplini kazanmış, sorumluluk alan, bilgiyi önemseyen öğretmen ve öğrencilerin varlığına işaret etmektedir. Ancak mesleki teknik eğitim kurumlarına akademik başarıları düşük olan öğrencilerin geldiği gerçeği bu süreci zorlaştırmaktadır. Oldukça geniş bir zaman, temel eksikliklerin giderilmesine harcanmaktadır. Bu nedenle ortaokul seviyesinde yapılacak iyileştirmeler oldukça önemlidir.

✓ Bütün bunlara ek olarak bütün okul türlerinin mesleki ve teknik eğitim olarak adlandırılması tercih sürecinde sıkıntılar yaşatmaktadır. Eskiden olduğu gibi her bir

mesleki eğitim kurumunun turizm ve otelcilik, iletişim meslek lisesi, kız meslek lisesi gibi eğitim verdiği alana ya da öğrenci profiline göre isimlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

✓ Akademik meslek liseleri ve girişimci meslek liseleri gibi ayrımın yapılabileceği de düşünülmektedir. Bir kısım meslek lisesinin proje okulları gibi yapılandırılıp hem mesleki hem de fen ve sosyal bilimler alanındaki becerilerini arttıran bir modelle çalışan; bir kısım meslek liselerinin daha çok girişimci yetiştiren ve lise mezuniyeti sonrası özel sektörde varlık göstermek isteyen öğrencileri hedefleyen şekilde tasarlanabileceği düşünülmektedir.

✓ Mesleki eğitimde, ortaokulda yapılacak yönlendirmeler ve bölüm tercihinin meslek lisesine geldikten sonra değil de sınavla öğrenci alımının yapıldığı yıllarda olduğu gibi bölüm tercihinin liseye gelmeden önce yapılması önem arz etmektedir. Mesleki eğitim kurumlarına sınavla öğrenci alımının sağlanamadığı, mevcut durumun devam etmesi durumunda ise alan seçimleri ile ilgili tanıtım ve yönlendirme süreci eğitim-öğretim başlamadan önce mesleki gelişim haftası içinde planlanmalı ve bu hafta içinde tamamlanmalıdır.

✓ Devlet kurumlarında personel alımında meslek liseleri alanlarında alımın arttırılması, özel sektörde meslek liseleri mezunu personel alımının teşvik edici uygulamaların çoğaltılması gerekmektedir.

✓ İletişim fakültesi, turizm ve otelcilik gibi iş başında öğrenme uygulamalarının yoğun olduğu alanların lisans bölümlerine ek puan ya da MTOK avantajlarının sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

✓ Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencileri için akademik ve mesleki alanda çalışmalar yapılmalı, öğrenciler alanı ile ilgili yükseköğretim kurumlarına yerleştirilirken sonuçlar birlikte değerlendirilmeli, mezunların kendi alanlarındaki yükseköğretim programları yeniden belirlenerek yükseköğretime geçişte ek puan verilmelidir.

✓ Meslek yüksekokullarına yerleştirilirken ya alan yeterlilik testi uygulanmalı ya da yetenek sınavı uygulaması yapılmalıdır.

✓ MTE okullarında öğrencilere yabancı dil becerisi kazandırmaya önem verilmeli ve Avrupa Birliği'nin öğrenci değişim programlarından faydalanılmalıdır.

✓ Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu mezunlarına uzun vadeli faizsiz işletme kredisi verilmesi ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

✓ Mesleki eğitim merkezlerinden mezun olan öğrencilerle mesleki ve teknik anadolu liselerinden mezun olanların eşit haklara sahip olmaması gereklidir. Meslek liseleri ile mesleki eğitim merkezleri arasında fark olduğunu, mesleki eğitim merkezlerinden mezun olan kişilerin sadece bir alanda uzmanlaştığını, alanıyla ilgili farklı bir iş geldiğinde sıkıntı yaşamaktadırlar. Meslek lisesi öğrencileri ise yorum yapma kabiliyeti kazandığı için farklı iş durumlarında hizmet verebilmektedirler. Doğal olarak mesleki eğitim merkezlerinden mezun olan bireylerin yeterlilikleri daha kısıtlıdır. Bu merkezler, meslek liselerine zarar verdiği için yeniden düzenlenmelidir.

✓ Yeteneklerin keşfi ve icat--inovasyon çabalarının teşvikini mesleki eğitimde eğitim politikalarına dönüştürülmelidir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı TÜBİTAK ve Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı tarafından yürütülmekte olan DENEYAP atölyeleri bu alanda bir örnek çalışma olarak devam etmekte olup her öğrenciyi ve genci içine alacak şekilde “Yerli Teknoloji ve İcatlar Haftası” düzenlenerek sergilenmektedir.

✓ Meslek liselerine giriş sınavı gibi özel bir sınav ile ilgi ve istidatları olan öğrenciler sınav ile alınmalıdır.

✓ Sektörde mesleki yeterliliği olmayan istihdamın önüne geçilmesi için iş verenlere caydırıcı cezalar düzenlenmeli, ısrarla devamı neticesinde ticari faaliyetleri durdurulmalıdır.

ŞAİRİN DİRİLİŞİ

▲ NABİ KÜÇÜK

BİRKAÇ HATIRA

2006 yılı sonbaharıydı. Diriliş Yayınlarına, Üstadı ziyarete gittim. O zamanlar Diriliş Yayınevi, Cağaloğlu'nda, Diyanet Yayınevi'nin sokağındaydı. Yayınevi görevlisinden birkaç kitap aldım, imzalaması için Üstada uzattım, kitap imzalamadığını söyledi. Biraz sohbet ettik. Büyük insanların karşısında konuşurken kelimeleri on defa tartar da öyle konuşursunuz ya. Öyle hissettim kendimi... Sezai Bey, onca tevazuuna rağmen karşısında bu ağırlığı hissettiğiniz bir insandı. Ayrılmadan önce, birlikte hatıra fotoğrafı çekinmeyi rica ettim. İsteğimi, kibarca reddetti. O gün bir kez daha anladım ki Üstat, bu fani dünyada, eserlerinden başka iz bırakmak istemiyordu. Ne bir parmak izi ne de ayak izi...

2010 yılıydı. İl Milli Eğitim Müdürlüğünde çalışıyordum. Muammer Yıldız, İl Müdürüydü. Müdür Bey, Üstadın kitaplarından üç bin kadar kitabı, okullarda dağıtılmak üzere satın almamız talimatını verdi. Alım işlemini

ben gerçekleştirdim. Kitapları teslim aldık, ödeme emrini çıkardık. Ödemeyi gerçekleştirmek için Diriliş Yayınlarını aradım. Telefona bakan yayınevi görevlisine durumu anlattım. "Bir hesap numarası verin de ödemeyi gönderelim." dedim. Telefondaki görevli, Üstadın banka hesap numarasının olmadığını söylüyordu. "Yahu, Üstadın hiç mi hesap numarası, kredi kartı numarası vs. yok?" dedim.

"Yok" dedi.

"Üstadın hiçbir banka kaydı yok."

Ödeme işini, farklı bir çözüm yolu bularak hallettik. O gün, bir daha anladım ki Üstat, bu dünyadan biri değil. Ruhü diri olanlardan, diriliş devletini yüreğinde kuranlardan, eserlerinde söylediklerini, hayatında yaşayanlardan... İşte, Üstadın büyüklüğü buradan geliyor.

İnsanların; sokaklarda başsız başsız dolaştığı günümüzde, ruhları diri olan diriliş erlerine selam olsun, diriliş erlerinin başı sağ olsun...

Diriliş neslinin babası, rahmeti rahmana ulaştı. Diyarbakır / Ergani'de başlayan bir hayat. Diyarbakır-Kahramanmaraş-Gaziantep üçgeninde dolaşan ilk-orta-lise tahsili. Yahu bu Maraş'ta ne var? Havasından mı, suyundan mı? Rahmetli Üstat Necip Fazıl, Maraş kökenli. Bahaeddin Karakoç / Abdurrahim Karakoç kardeşler, Maraşlı. Yedi Güzel Adamın yolu Maraş'tan geçiyor. Rahmetli Üstat Sezai Karakoç, Maraş'ta ortaokulu okuyor. Gözünü sevdiğimin memleketi... Var, bir şey var Maraş'ta...

1933 yılında Diyarbakır /Ergani'de doğan Sezai Karakoç, ilkokulu Ergani'de okuduktan sonra orta okul tahsili için Kahramanmaraş'a gider, orta okulu burada bitirir. Liseyi ise Gaziantep'te bitirecektir. Sezai Karakoç ile Bahaeddin Karakoç / Abdurrahim Karakoç kardeşler akraba zannedilir bazılarınca. Akrabalıkları yok, soy isim benzerliği. Üstadın ailesi önceleri varlıklı bir aileyken servetleri zamanla erir. Bu nedenle Üstadın tahsil hayatı, parasız yatılı mekteplerde geçer. Hatta Ankara Üniversitesi SBF Maliye'yi de parasız yatılı olduğu için tercih eder.

Edebiyatımızın en güzel aşk şiirlerinden olan **"MONA ROZA"**yı on dokuz yaşındayken, Ankara Üniversitesi SBF Maliye'de okurken yazar.

Zambaklar en ıssız yerlerde açar

Ve vardır her vahşi çiçekte gurur

Bir mumun ardında bekleyen rüzgar

Işıksız ruhumu sallar da durur

Zambaklar en ıssız yerlerde açar

Yağmurlardan sonra büyürmüş başak

Meyvalar sabırla olgunlaşmış

Bir gün gözlerimin ta içine bak

Anlarsın ölümler niçin yaşamış

Yağmurlardan sonra büyürmüş başak

On dokuz yaşında bir insan için ruhsal olgunluğun çok ilerisinde ifadeler bunlar. Üstadın şairliği, bu ifade gücünden de anlaşıldığı gibi, doğuştan gelen bir şairlik. Hele hele şu ifade:

Bir gün gözlerimin ta içine bak

Anlarsın ölümler niçin yaşamış

Ölmeden önce ölenlerden olduğunu söylüyor. Bu dünya ile ilişkisi olmayanlardan olduğunu söylüyor. Bu ifadeler; on dokuz yaşında, yaşam enerjisi dolu, gençliğinin baharında bir insanın ifadeleri değil. Bu ateşten sözler, ruhsal yaşı elli altmışlı yaşlarda olan bir insanın söyleyebileceği sözler. Üstat bu şiiri yazdığında, beden yaşı on dokuz; ruh yaşı elli... "Yeryüzünde, garip bir yolcu gibi yaşa..." emrini baş tacı ederek yaşadı. Şöhret, dörtmala onu kovaladığı halde dönüp de onun yüzüne bakmadı. Tam tersine, yılandan kaçır gibi kaçtı şöhretten. Televizyonlara çıkmadı, röportajlar vermedi.

Sanatçısını geçmek, pek az esere nasip olur. Mona Roza'da sanatçısını geçen bir şiir. Üstat, bu şiiri, iki binli yılların başına kadar şiir kitaplarına almaz. Fotokopilerle elden ele dolaşır, şöhret olur Mona Roza.

Üstadı, şu yanlış anlaşılardan da kurtarmak lazım. Sezai Karakoç, Mona Roza'nın şairidir, bu doğru ancak bu şiir, üstadın sanat hayatında sadece bir duraktır. O, Leyla'dan Mevla'ya geçebilmiş bir sanatkardır. Böylesine büyük bir sanatkarı, dava adamını; Mona Roza'ya hapsedmek, ehli vicdanın telakkisine sığmaz.

Üstadın, şaheser olarak nitelendirebileceğimiz bir

başka şiiri de **"SÜRGÜN ÜLKEDEN BAŞKENTLER BAŞKENTİNE"** adlı şiiridir.

Ülkendeki kuşlardan ne haber vardır

Mezarlardan bile yükselen bir bahar vardır

Aşk celladından ne çıkar mademki yar vardır

Yoktan da vardan da ötede bir Var vardır

Hep suç bende değil beni yakıp yıkan bir nazar vardır

O şarkıya özenip söylenecek mısralar vardır

Sakın kader deme kaderin üstünde bir kader vardır

Ne yapsalar boş göklerden gelen bir karar vardır

Gün batsa ne olur geceyi onaran bir mimar vardır

Yanmışsam külümnden yapılan bir hisar vardır

Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır

Sırların sırrına ermek için sende anahtar vardır

Göğsünde sürgününü geri çağıran bir damar vardır

Senden ümit kesmem kalbinde merhamet adlı bir çınar vardır

Sevgili

En sevgili

Ey sevgili

Ölüm meleği Azrail için kullanılan "aşk celladı", Kelamullah için kullanılan "o şarkı", namaz için kullanılan "Ayaklarına kapanmaya geldim" ifadeleri; ne muhteşem ifadelerdir. Bu şiir, edebiyat tarihimizde yazılmış en güzel münacatlardan (Allah'a yakarış şiiri) biridir. Kainatın Rabbine hitap eden bu samimi cümleler bize, bir zamane Yunus Emre'sini anımsatıyor. Aşkın, söze dökülmüş hali... Vecd halinde sahilleri yoklayan dalgalar misali; coşkun, cezbeli... Dünya hayatının debdebesinden yorulan şair, Mevlana hazretlerinin arzuladığı kamışlığı özlemektedir. Şair, toplumun yükünü, sıkıntılarını yüreğinde yaşamaktadır. Yüce diriliş devletini, yüreğinde kurmuştur. O yürekteki akıncılar, her sabah ağıyarın ülkesine doğru sefere çıkmaktadırlar. O yürekte, ağıyara yer yoktur, deni dünyaya yüz verilmez.

Üstadı anıp da onun "Masal" şiirinden bahsetmemek olmaz. Zira bu şiir; onun yaşam mücadelesini, idealini en güzel özetleyen şiiridir. Bu şiirdeki doğulu baba, Müslümanları temsil etmektedir. Şiirin adından da anlaşılacağı gibi, şiirde masal motifleri kullanılmıştır.

Yedi sayısı, bizim kültürümüzde, masallarımızda çok kullanılan bir sayıdır. Yedinci oğulun batı meydanında bir çukur kazarak kendini oraya gömmesi, kutsal bir sütuna dönüşmesi de masalımsı bir anlatımdır.

MASAL

...

Batılılar!

Bilmeden

Altı oğlunu yuttuğunuz

Bir babanın yedinci oğluyum ben

Gömülmek istiyorum buraya hiç değişmeden

Babam öldü acılarından kardeşlerimin

Ruhunu üzmem istemem babamın

Gömün beni değiştirmeden

Doğulu olarak ölmek istiyorum ben

Sizin bir tek ama büyük bir gücünüz var:

Karşınızdakini değiştirmek

Beni öldürseniz de çıkmam buradan

Kemiklerim değişecek toz ve toprak olacak belki

Fakat değişmeyecek ruhum

Onu kandırmak için boşuna dil döktüler

Açlıktan dolayı çıkar diye günlerce beklediler

O gün gün eridi ama çıkmadı dayandı

...

1830'lardan beri en zeki çocuklarımızı seçip Batı kapılarına gönderiyoruz; gitsinler, Batı'nın bilimini, tekniğini bize getirsinler, bu şekilde tekrar ayağa kalkalım ve onları geçelim diye. Maalesef evdeki hesap çarşıya uymadı ve giden çocuklarımız; ruhlarını, ideallerini, inançlarını, kimliklerini Batı kapılarında bırakarak döndüler. Döndüklerinde, isimleri hâlâ Namık, Şinasi, Tefvik... idi ama ruhları; Fransız, İngiliz, Alman idi. Masal şiirinde yedi oğul vardır. Yedi oğulun altısı, yani çoğunluğu, ruhlarını Batı kapılarında bırakan tiplerdir. Kimi ruhunu bir kadına, kimi paraya, makama; kimi de Batının rahat yaşantısına satıyor ruhunu. Yedinci oğul ise Üstat Sezai Karakoç'un inşa etmek istediği diriliş neslinin bir ferdidir. Yedinci oğul, düşmanı çok iyi tanımaktadır. Onun en büyük silahının, "karşındakini değiştirmek" olduğunu çok iyi bilmektedir. Yedinci oğul (diriliş eri), Batı kapılarına varmadan önce

alemlerin rabbine sığınır ve ondan yardım ister, kendini değiştirmesinler diye. Sonra, Batı kapılarına varır yedinci oğul, mücadelesini verir. Onu da değiştirmek için çok uğraşırlar ama değiştiremezler. Söz buraya gelmişken merhum Aliya'nın şu muhteşem sözünü hatırlamak gerekir:

"Savaş, cephede düşmana yenilmekle değil; düşmana benzemekle kaybedilir."

Üstadın, Masal şiirinde vermek istediği mesaj tam da budur: "Düşmanına benzersen savaşı kaybedersin."

Kendimize soralım: "Biz, kaçınıcı oğuluz, batılılaşma uğruna kaç oğul kaybettik, kaybetmedeyiz hâlâ?" Mevki, makam, şehvet, servet, dünya sevgisi kaçımızı yedi, yuttu. Dünya imtihanının bu geçici zevkleri uğruna kaçımız yitirdik / yitiriyoruz cennetlerimizi? Vah bize, vahlar bize! Yazık ettik kendimize. Değer miydi, geçici bir makam için kırk iki takla atmaya, el etek öpmeye, izzetini terk etmeye. Hele hele, oturduğun makamda tüyü bitmedik yetimin hakkını koruyamadıysan veyl sana! Oturduğun koltuk, kabarttıysa kibrini, burnunu havalandırıysa veyl sana, yazık sana!

Şehvetle imtihan olup da veyl olsun gömleği önden yırtılanlara, heva ve hevesine kul olanlara, geçici bir haz uğruna iki dünyasını yakanlara, altını pula katanlara, buğday yerine diken toplayanlara...

Kimimiz de servetle imtihan olduk ve kaybettik. Zannettik ki biz kazandık, zannettik ki biz yiyeceğiz... Kerameti kendimizden bildik. Ticaretteki üstün yeteneğimizden bildik kazancımızı. İnsanların değerini de parayla ölçer olduk. Ruh yüceliğine bakmadık, takım elbisenin markasına takıldık. Boşuna dolandık, hep aldandık. Bilemedik, parayla imtihanın sarp yokuş olduğunu. Harama helale dikkat edemedik, zekatı hakkıyla veremedik.

Dünyanın bir otobüs durağı olduğunu bilemedik. Durağın oturaklarını, durak panolarının kışkırtıcı reklamlarını çok beğendik. Durağın ışıkları gözlerimizi kamaştırdı, zevk sarhoşu olduk, cennete giden otobüslere el kaldıramaz olduk.

Evet, Masal şiiri tam da bizi anlatıyor ama iyi ki yedinci oğullar var. Şeytanın ve şeytanlaşmış insanların değiştiremediği, kınayıcıların bütün kınamalarına rağmen okçular tepesini terk etmeyen yedinci oğullar var. Belki de onların hürmetine taş yağmıyor tepemize. Bütün günahların açıktan işlendiği bu çağda iyi ki onlar var. Onlar var ama her gün biri çekiliyor aramızdan, sayıları azalıyor. Şahidiz ki Sezai Karakoç da yedinci

oğullardandı. İmanına şahidiz, davasına şahidiz... O, yeşil sarıklı ulu hocaların öğretmediği nice şeyi öğretti bu ümmetin çocuklarına:

Ey yeşil sarıklı ulu hocalar bunu bana öğretmediniz

Bu kesik dansa karşı bana bir şey öğretmediniz

Kadının üstün olduğu ama mutlu olamadığı vakitlere erdim bunu bana söylemediniz

Hükümdarın hükümdarlığı için eşsiz zulümler işlediği günlere erdim bunu bana söylemediniz

...

Kardeşim İbrahim bana mermer putları nasıl devireceğimi öğretmişti

Ben de gün geçmez ki birini patlatmayayım

...

Her evde kutsal kitaplar asılıydı

Okuyan kimseyi göremedim

Okusa da anlayanı göremedim

Sezai Karakoç, şair kimliği ile ön plana çıkıyor genelde. Oysa üstat, aynı zamanda usta bir yazar. **"Diriliş"** kelimesini ön plana çıkardığını görüyoruz. Üstadın, düz yazı türünde ön plana çıkan, en çok okunan eserleri şunlar:

Diriliş Neslinin Amentüsü

İslam'ın Dirilişi

İnsanlığın Dirilişi

Ruhun Dirilişi

Yitik Cennet

Üstat, önemli eserlerine niçin "Diriliş" adını vermiştir? Mesela, "İslam" öldü mü ki? Neden "İslam'ın Dirilişi" denmiş.

Bu soruların cevabı malum: İslam ölmez, dipdiri ayakta ama aynı şeyi Müslümanlar için söyleyemeyiz. Müslümanlar, yaklaşık üç asırdır bitkisel hayatta. Aynı şekilde, ruhlarımız ve bütün insanlık, üç asırdır, İslam'ın özünden uzaklaştığımız için, koma halinde. Dirilmemizin ilacı ise İslam. Sadece Müslümanlar değil bütün dünya İslam'a muhtaç. İnsanlığın dirilişi, yeryüzünde huzurun hakim olması için çok acil İslam'a yönelmek gerekiyor. Üstat, eserlerinde sadece Müslümanlara tavsiye etmiyor dirilişi. Batı'ya da teklif ediyor. Batılılara diyor ki: "Batılılar, içinde bulunduğunuz buhranlardan çıkmak istiyorsanız, İslam'a dönün."

Üstadın, yukarıda adlarını zikrettiğimiz eserleri, hacim olarak incecik kitaplar ama derinlikleri çok fazla. Defalarca okumamız gereken derinlikte eserler. Bu eserleri, değerli okuyucularımıza ısrarla tavsiye ediyoruz.

Üstadın bütün şiirleri "Gün Doğmadan" adı altında tek kitaptadır. Bu eseri de tavsiye ediyoruz. Her evde "Safahat, Çile..." olduğu gibi, "Gün Doğmadan" da olmalı, yukarıda adını verdiğimiz eserler de olmalı ve okunmalı.

Sezai Karakoç öldü ama asıl şimdi konuşacak. Maalesef, toplum olarak, büyük insanların değerini ölümlerinden sonra anlıyoruz. Şimdi, Sezai Karakoç, daha yüksek sesle konuşacak. Daha çok okunacak, daha çok araştırılacak, muhtemelen hayatı, sinemaya aktarılacak çünkü gerçekten sırlarla dolu, efsanevi bir yaşantı.

Üstâd Sezai Karakoç'un vefatında duyduğumuz hissiyat ile kalemimizden dökülenleri de hatırasına saygı ve hürmetle şuraya iliştirmek isteriz.

ŞÂİRİN DİRİLİŞİ

Şaire, kasımda ölmek yaraşır

16 Kasım 2021'de,

Fındıkzade'de

Mevsimlerin bir güzelinde

Sürgünlüğün bitmesi yaraşır

Dirilmek için yola çıkmak

Ayaktayken ulu bir çınar gibi

Diriliş erlerinin omuzlarında

Dikilmek Şehzadebaşı toprağına

Kök salsın diye

Doğu'nun asırlık cınarı

Arkadan gelenlere üflesin

Üflesin Hızır'ın ruhunu

Ve yıkasın diye

Batının zehirlediği Doğulu çocukları

Gitti işte usta bir münadi

"Ölünüz, ölmeden önce"

Emri gereğince

Gizlese de kendini

Güzeldi, onunla nefes almak

Masallar ülkesinde bir yaşamak

Saadetti, onunla aynı göğe bakmak

Gittin, mevsimlerin en güzelinde

Yetim kaldı Sürgün Ülke, Mona Roza

Diriliş nesli yetim kaldı

Şahidiz

Gölge gibi yaşadın lakin

Isıttın ruhlarımızı güneş gibi

Makamın âli, ruhun şâd olsun

Sevgilinin ülkesine selamlar olsun.

Nabi KÜÇÜK

Ruhu şâd olsun, mekanı cennet, makamı ali olsun...

Amin.

